

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN
AGRICOL PENTRU
DEZVOLTARE RURALĂ

**EVALUAREA EX-ANTE A
PROGRAMULUI NAȚIONAL DE
DEZVOLTARE RURALĂ 2014-2020**

**RAPORT FINAL DE
EVALUARE EX-ANTE**

**SC ACZ CONSULTING SRL &
T33 SRL & IRIS SRL**

Martie 2015

ELABORAT DE

SC ACZ Consulting SRL

str. Ștefan Velovan, bl. 23A,
ap. 12
Craiova, Județul Dolj
Tel/fax: 0351 44 20 44
E-mail:
office@aczconsulting.ro

T33 SRL

via XXV Aprile, nr. 28/b
Ancona, Italia
Tel./Fax: +39 0718 98093
E-mail: info@t33.it

IRIS SRL

via G. Verdi, nr. 40
Prato, Italia
Tel.: +39.0574.607522
Fax : +39 0574 49051
E-mail :
segreteria@irisricerche.it

Echipe de elaborare:

Francesco Paolo DI IACOVO

Expert Cheie I – Coordonator de proiect – Expert în planificare strategică

Alessandro VALENZA

Expert Cheie II – Specialist în evaluarea intervențiilor publice

Carlo RICCI

Expert Cheie III – Specialist în agricultură și dezvoltare rurală

Jozef RICHTARCIK

Expert Cheie IV – Specialist în sectorul mediu

Vasile Alecsandru STRAT

Expert Cheie V – Specialist în statistică/econometrie

Michele Alessandrini

Expert Non Cheie I

Nicola Brignani

Expert Non Cheie II

François Levarlet

Expert Non Cheie III

Andrea Gramillano

Expert Non Cheie IV

Pietro Celotti

Expert Non Cheie V

Massimo Bressan

Expert Non Cheie VI

Francesco Salvagnini

Expert Non Cheie VII

Andrea Valzania

Expert Non Cheie VIII

Andrea FLORIA

Director de Proiect

Irina Georgiana CIOCÎRLAN

Asistent de Proiect

Cristina Mihaela COJOACĂ

Asistent de Proiect

Roxana Mădălina DIACONU

Asistent de Proiect

Mădălina Badea

Asistent de Proiect

Elena MUSCĂ

Asistent pentru activitățile pe teren

Adelina GHERGHINESCU

Responsabil pentru managementul financiar al contractului

Cuprins

ACRONIME	6
Secțiunea 1 - Introducere	8
1.Scopul și obiectivele evaluării ex-ante	8
2.Sumar executiv	9
3.Descrierea etapelor de realizare a evaluării ex-ante în teritoriul PDR și interacțiunea evaluatorului ex-ante cu Autoritatea de Management.....	15
Secțiunea 2 – Raportul evaluării ex-ante	17
1.Evaluarea contextului și nevoilor	17
1.1 <i>Analiza SWOT și analiza nevoilor, inclusiv lecții învățate din perioada de programare anterioară .....</i>	<i>19</i>
1.2. <i>Recomandări legate de analiza SWOT și evaluarea nevoilor .....</i>	<i>35</i>
2. Relevanța, coerența internă și externă a Programului	36
2.1 <i>Evaluarea contribuției la Strategia Europa 2020.....</i>	<i>36</i>
2.2 <i>Evaluarea consistenței cu CSC, Acordul de parteneriat, recomandările specifice de țară și alte instrumente relevante .....</i>	<i>38</i>
2.3 <i>Evaluarea logicii de intervenție a programului.....</i>	<i>49</i>
2.4 <i>Evaluarea formelor propuse de sprijin .....</i>	<i>52</i>
2.5 <i>Evaluarea contribuției așteptate a măsurilor alese pentru atingerea obiectivelor ....</i>	<i>56</i>
<i>Furnizorii de cursuri, Asociații (private sau publice) .....</i>	<i>57</i>
2.6 <i>Evaluarea coerenței alocării bugetare cu obiectivele .....</i>	<i>79</i>
2.7 <i>Evaluarea sub-programelor tematice .....</i>	<i>91</i>
2.8 <i>Evaluarea prevederilor privind LEADER (CLLD) .....</i>	<i>96</i>
2.9 <i>Evaluarea prevederilor privind RNR .....</i>	<i>99</i>
2.10 <i>Evaluarea utilizării de Asistență Tehnică și servicii de consultanță .....</i>	<i>102</i>
2.11 <i>Recomandări cu privire la relevanța și coerența programului .....</i>	<i>103</i>
3. Măsurarea progresului și a rezultatelor Programului	107
3.1 <i>Evaluarea indicatorilor specifici de program și sub-program.....</i>	<i>107</i>
3.2 <i>Evaluarea valorilor țintă cuantificate pentru indicatori .....</i>	<i>108</i>

3.3	<i>Evaluarea sustenabilității obiectivelor de etapă stabilite în cadrul de performanță</i>	111
3.4	<i>Recomandări privind măsurarea progresului și rezultatelor Programului</i>	113
4.	<i>Analiza aranjamentelor planificate pentru implementarea Programului</i>	116
4.1	<i>Analiza adecvării capacităților umane și administrative de management</i>	116
4.2	<i>Evaluarea sistemului de monitorizare și evaluare propus și a Planului de Evaluare</i>	124
4.3	<i>Recomandări privind implementarea PDR</i>	129
5.	<i>Evaluarea temelor orizontale</i>	132
5.1	<i>Evaluarea caracterului adecvat pentru a promova egalitatea de șanse, prevenirea discriminării</i>	132
5.2	<i>Evaluarea caracterului adecvat pentru a promova dezvoltarea durabilă</i>	136
5.3	<i>Evaluarea capacității de consultanță relevante</i>	140
5.4	<i>Recomandări relevante pentru temele orizontale</i>	141
Secțiunea 3 – Anexe ale Raportului de evaluare ex-ante		149
	ANEXA A – Verificarea încrucișată a corelației dintre fiecare element al analizei SWOT și nevoile identificate	150
	ANEXA B - Evaluarea elementelor SWOT aferente Programelor sub-tematice	157
	ANEXA C - Evaluarea corelării dintre nevoile programului sub-tematic și elementele analizei SWOT	162
	ANEXA D – Coerența dintre prioritățile PNRD și obiectivele Acordului de Parteneriat	165
	ANEXA E - Evaluarea corelării dintre LEADER și Acordul de Parteneriat	168
	ANEXA F – Rezultatele cercetării de teren	172
	ANEXA G – Diagrama arbore	194
	ANEXA H – Răspunsul la întrebările de evaluare	201
	ANEXA I – Recomandări furnizate pe parcursul procesului de evaluare ex-ante a PNDR 2014-2020	243

ACRONIME

Acronime	Denumire completă
AFIR	Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale
AM	Autoritate de Management
AM PNDR	Autoritatea de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală
AFIR	Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale
ANR	Agenția Națională pentru Romi
ANFMR	Asociația Națională a Femeilor din Mediul Rural
AP	Acord de Parteneriat
APDRP	Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit
APIA	Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură
APS	Arie de Protecție Specială
ASC	Arie Specială de Conservare
C&D	Cercetare și Dezvoltare
CCTDRAP	Comitetul Consultativ Tematic pentru Dezvoltare Rurală, Agricultură și Pescuit
CdS	Caiet de Sarcini
CE	Comisia Europeană
CR	Comitetul Regiunilor
CRFIR	Centrul Regional pentru Finanțarea Investițiilor Rurale
CSC	Cadrul Strategic Comun
DG AGRI	Directoratul General Agricultură și Dezvoltare Rurală
DI	Domeniu de Intervenție
DLRC	Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității (CLLD)
EE	Echipă de Evaluare
EIC	Etapă de Implementare Cheie
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FG	Focus Group
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
FEPAM	Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime
FICS	Fundația pentru Incluziune și Coeziune Socială
FSE	Fondul Social European
FSIE	Fondurile Structurale și de Investiții Europene
GAL	Grup de Acțiune Locală
GES	Gaze cu Efect de Seră
GO	Grup Operațional
HNV	Înaltă Valoare Naturală
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
ÎE	Întrebare de Evaluare
LEADER	Legături între Acțiuni pentru Dezvoltarea Economiei Rurale
M&E	Monitorizare și Evaluare
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale

OJFIR	Oficii Județene pentru Finanțarea Investițiilor Rurale
ONG	Organizație Non-Guvernamentală
OT	Obiectiv Tematic
PAC	Politica Agricolă Comună
PDR	Planul de Dezvoltare Rurală
PEI	Parteneriatul European pentru Inovare
PO	Program Operațional
PO CSC	Programul Operațional Cadrul Strategic Comun
PO DCA	Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
RAI	Raport Anual de Implementare
REDR	Rețeaua Europeană de Dezvoltare Rurală
RNDR	Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală
RNN	Rezerve Naturale Naționale
SAU	Suprafețe Agricole Utilizate
SDL	Strategie de Dezvoltare Locală
SEA	Evaluarea Strategică de Mediu
SPT	Sub-Program Tematic
TIC	Tehnologia Informației și Comunicațiilor
UDE	Unitatea de Dimensiune Economică
UE	Uniunea Europeană
USR	Unitate de Sprijin a Rețelei
UVM	Unitate Vită Mare

Secțiunea 1 - Introducere

1. Scopul și obiectivele evaluării ex-ante

Evaluarea ex-ante reprezintă o cerință legală a regulamentului CE pentru perioada 2014+. Toate PDR-urile aferente perioadei 2014-2020 ar trebui să fie supuse unei evaluări ex ante (în conformitate cu articolul 27 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 și articolul 8 din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013). Cu toate acestea, deși exercițiul este doar o cerință legală formală, este necesar să se asigure:

“cea mai bună utilizare a resurselor disponibile pentru a îmbunătăți viața comunităților rurale din cuprinsul unui teritoriu și pentru a proteja și dezvolta mediul rural. Este vorba despre utilizarea banilor publici pentru a face o diferență în viața oamenilor¹”.

Echipele de evaluare (EE) selectate de către MADR este reprezentată de un consorțiu internațional format din 3 companii de consultanță: SC ACZ Consulting SRL (România), IRIS SRL și T33 SRL (Italia). Evaluarea ex-ante a început din punct de vedere operațional în ianuarie 2014 și a însoțit procesul de elaborare a PNDR 2014-2020 pentru următoarele luni. Evaluarea ex-ante a sprijinit politica Programului și a implicat numeroase părți interesate.

Echipele de evaluare au fost un fel de "partener de antrenament" pentru Autoritatea de Management, fiind precum o oglindă critică pentru echipa de elaborare a PNDR în ceea ce privește diagnosticul nevoilor, conceperea strategiei, capacitățile de implementare și alocarea de resurse.

Evaluarea ex-ante a fost implementată prin respectarea Orientărilor metodologice a liniilor directe pentru evaluarea ex-ante a PDR-urilor 2014-2020 elaborată de Rețeaua Europeană de Evaluare pentru Dezvoltare Rurală (abreviată "Rețeaua Experților în Evaluare"), care funcționează sub responsabilitatea Directoratului General pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală din cadrul Comisiei Europene, Unitatea L.4.

Pentru a se realiza în conformitate cu orientările furnizate de DG AGRI, colectarea de informații a fost realizată atât prin intermediul unei analize de birou cât și prin activități pe teren (interviuri, sondaje, focus-grupuri).

Echipele de evaluare (EE) dețin o înaltă capacitate multidisciplinară, experții având la bază o pregătire științifică în diferite domenii: economie, analiză politică, agronomie, sociologie,

---

¹ Liniile directe pentru evaluarea ex-ante a PDR-urilor 2014-2020, p. 5.

antropologie. Mixul de metodologii și discipline permite o perspectivă multiplă și o triangulație constantă a informațiilor.

2. Sumar executiv

Această secțiune ilustrează structura prezentei evaluări și, pentru fiecare secțiune a raportului, sintetizează concluziile evaluării ex-ante.

1. Evaluarea Contextului și a Nevoilor

Dezvoltarea unei Analize SWOT/Analize a nevoilor în profunzime reprezintă un aspect important al procesului de dezvoltare a programului. Ca și în cazul strategiei globale, analiza a fost realizată și dezvoltată pe măsură ce procesul de elaborare a programului a progresat. În acest sens, echipa de evaluare ex-ante a furnizat în repetate rânduri feedback cu privire la conținutul programului (a se vedea notele ex-ante).

EE apreciază faptul că programul a inclus recomandările formulate de evaluatori în timpul procesului de elaborare a programului. Din perspectiva EE, Analiza SWOT și Analiza Nevoilor Programului sunt în general bine formulate, cuprinzătoare și aprofundate. Analiza SWOT adresează puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări în mod sistematic, cu referire la problemele semnalate în procesul de consultare și în alte ocazii.

2. Relevanța și coerența Programului

Coerența externă

Obiectivele, domeniul de aplicare și Prioritățile Programului asigură în mod intrinsec faptul că acesta va avea o contribuție semnificativă la Strategia Europa 2020 și obiectivele sale la nivelul Uniunii și transpuse la nivel național.

PNDR are, de asemenea, posibilitatea de a se încadra și de a contribui la cadrul de politică existent la nivel european și la nivel național. Mai exact, analiza relevă un nivel ridicat de coerență între PNDR și Acordul de Parteneriat, Cadrul Strategic Comun și recomandările specifice adresate României.

Coerența internă, logica de intervenție, contribuția preconizată a măsurilor alese pentru atingerea obiectivelor

Conform Ghidului de Evaluare Ex-ante elaborat de către DG AGRI, este necesară o evaluare a coerenței interne care examinează relațiile interne între Măsurile din cadrul programului (adică potențiale sinergii între măsuri și scheme). În realizarea acestei analize, Evaluatorul ex-ante a analizat acțiunile fiecărei măsuri pentru a determina gradul de potențială sinergie între acestea. Analiza relevă faptul că toate măsurile sunt în concordanță cu strategia și că, dintr-o perspectivă funcțională, PNDR este organizat în jurul a trei piloni:

- Sprijinirea activului capitalul uman (măsurile 1 și 2).
- Sprijinirea activului fizic (măsurile 4 și 6).
- Sprijinirea activului organizațional (măsura 16 și măsura 9).

De asemenea, analiza a subliniat că există o coerență puternică între rezultatul așteptat (un impact) și output-ul planificat. Cu toate acestea, reies și potențialele efecte negative ale factorilor externi (concurența mondială pentru produsele agricole din țările în curs de dezvoltare, schimbările climatice pentru producția agricolă, reducerea ponderii cheltuielilor publice pentru servicii sociale și de sănătate) și ale problemelor legate de natura beneficiarilor (abilitați și capacități ale agricultorilor, lipsa unei mase critice).

Forme de sprijin

PNDR a selectat o serie de forme de sprijin pentru sprijinirea măsurilor din cadrul Programului. Cea mai frecvent specificată este acordarea de granturi. Unele tipuri de sprijin se acordă sub formă de plăți care facilitează întreprinderea de practici și programe care altfel s-ar dovedi prea costisitoare sau nerentabile pentru beneficiari.

În general, EE apreciază că formele de sprijin pentru măsuri sunt adecvate. Din analiză reiese de asemenea, că un obstacol important este accesul la finanțare pentru fermierii mici și micro. Schemele de garantare sau de finanțare nerambursabilă expun aceeași problemă cu privire la faptul că acești beneficiari nu sunt în măsură să dispună de capitaluri adecvate. Acesta reprezintă un obstacol pentru toate măsurile adresate fermierilor. EE a sugerat abordarea acestui aspect delicat prin:

- 1) Realizarea unor legături între măsurile care conduc fermierul de la a deține cunoștințe adecvate, la a-și elabora propriul său plan de afaceri, de la depunerea aplicației la gestionarea afacerilor în perioada ex-post.
- 2) Definirea formei de micro-credit în vederea facilitării accesului la capital

Alocarea bugetară

Analiza arată o coerență generală a alocării bugetare a Programului. Analiza relevă, de asemenea, prezența riscurilor potențiale care ar putea afecta implementarea PNDR în raport cu diferite forme de sprijin.

Pe baza riscurilor identificate au fost propuse următoarele acțiuni de atenuare:

- 1) Lipsa de experiență → Protocol comun cu PO Capacitatea Administrativă (PO CA); abilitare sistematică a administrării și gestionare internă de cunoștințe; selecția de activități, cum ar fi evaluarea și asistența tehnică, trebuie să se bazeze pe „calitatea” propunerii, mai degrabă decât pe preț.
- 2) Risc de timp procedural îndelungat → elaborarea unui plan integrat de simplificare
- 3) Dificultatea pentru cofinanțare și rambursarea creditului → Proiectarea unor legături între măsurile care conduc fermierul de la a avea cunoștințe adecvate la a-și elabora propriul plan

de afaceri, de la depunerea cererii de finanțare la gestionarea ex-post a afacerii; Definierea unei forme de micro-credit pentru a facilita accesul la capital.

Subprograme Tematice

Analiza SPT a arătat că:

- selectarea Subprogramului Tematic este justificată de analiza SWOT și de nevoile identificate;
- logica de intervenție a STP este consecventă și transpune nevoile identificate în acțiuni clare și obiective plauzibile.

LEADER

Analiza abordării PNDR pentru dezvoltarea locală a relevat o descriere bine structurată, coerentă cu analiza SWOT și evaluarea nevoilor, explicând în mod clar, din punct de vedere strategic, nevoile pe care le va aborda și care sunt provocările cele mai importante și cum vor fi acestea întâmpinate, iar pe partea de management, cine ce face în sistemul de livrare care implică GAL-uri, AM și Agenția de Plăți.

Exercițiul în sine nu a evidențiat probleme cruciale. Cu toate acestea, informațiile care sunt oferite sunt foarte elementare în privința mai multor aspecte importante care ar putea fi explicate sau dezvoltate mai mult:

- 1) Îmbunătățirea atât a suportului de pregătire, cât și a procedurii de selecție a GAL-urilor și Strategiilor de Dezvoltare Locală (SDL).
- 2) Sprijinul de pregătire descrie adecvat modul în care activitățile legate de pregătirea SDL vor fi susținute, dar s-ar putea explica mai bine modul în care acesta va asigura consolidarea capacității actorilor locali.
- 3) Integrearea cu alte fonduri și politici ar putea fi mai bine clarificată.
- 4) Unele modalități de cooperare ar putea fi îmbunătățite.
- 5) În conformitate cu Prevederile Regulamentului Comun (art. 34/g), rolul grupurilor în desfășurarea activităților specifice de evaluare legate de SDL ar putea fi mai bine precizat, cu mai multe detalii.

RNR

RNR are o descriere bine structurată, coerentă cu analiza SWOT și evaluarea nevoilor.

Cu toate acestea, modul în care RNR va contribui la îndeplinirea obiectivelor de politică rurală trebuie descris într-un mod mai clar și detaliat.

Analiza capitolului Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală are o descriere bine structurată, coerentă cu analiza SWOT și evaluarea nevoilor.

Descrierea organizației unității de suport de rețea este foarte generală. Se precizează doar că va exista un birou central (care implică 8 posturi cu normă întreagă) și birouri regionale, inclusiv 16 posturi cu normă întreagă.

Programul trebuie să descrie un plan organizațional mai detaliat pentru a explica modul în care activitățile rețelei vor fi implementate și modul în care vor fi dezvoltate și utilizate instrumente de rețea.

Asistență Tehnică

EE a analizat funcțiile și activitățile propuse ale AT, luând în considerare fișa de orientare a AT propusă de DG AGRI. Din analiză a reieșit faptul că funcțiile și activitățile propuse sunt în concordanță cu reglementările și îndrumările CE.

3. Măsurarea Progresului și a Rezultatelor Programului

PNDR conține un set complet de indicatori referitori la realizările și rezultatele măsurilor. Evaluatorul ex-ante a jucat un rol activ și constructiv în dezvoltarea sistemului de monitorizare pentru PNDR 2014-2020 în toate etapele, oferind îndrumare și sugestii echipei de dezvoltare a programului.

Din analiză rezultă că:

- Sistemul de indicatori comuni este relevant datorită faptului că a fost construit pe baza instrumentului Excel aferent Planului de Indicatori PDR furnizat de DG AGRI. În ceea ce privește cea mai recentă versiune a planului de indicatori, este posibil să se afirme că toți indicatorii utilizați sunt de tip SMART, dat fiind faptul că aceștia au fost definiți la nivelul UE. Metodologia utilizată pentru fiecare dintre ei este adecvată din punct de vedere matematic și statistic.
- indicatorii țarget și cei de output, în general, nu prezintă o provocare semnificativă. Ei sunt formulați corect, deoarece se bazează pe instrumentului Excel aferent Planului de Indicatori PDR furnizat de DG AGRI. Metodologia este adecvată pentru majoritatea indicatorilor.
- Reperete stabilite pentru indicatorul KIS legat de DI 5 sunt stabilite de către Autoritatea de Programare la o valoare optimistă. Deși, ținând cont de experiența anterioară (în special experiența perioadei de programare 2007-2013) a autorităților române, precum și de caracteristicile noilor măsurilor, echipa de experți consideră că reperete stabilite (pentru 13 indicatori utilizați în cadrul de performanță) sunt realiste.

Mergând mai departe, având în vedere că mecanismul implementat de măsurare a progresului și rezultatelor programului trebuie să aibă ca piloni principali sistemul de înregistrare a calculului tabelar propus de Comisie, EE a subliniat etapele principale, în care dificultățile, care trebuie să fie tratate cu o atenție specială în utilizarea unui astfel de sistem de calcul tabelar, sunt:

- Culegerea de date referitoare la fiecare proiect, de la beneficiari;
- Verificarea consecvenței datelor (acestea trebuie să fie validate în ceea ce privește unitățile de măsură utilizate și în ceea ce privește ordinea dimensiunii);

- Verificarea metodologiei de calcul.

4. Modalitățile de implementare a Programului

Adecvarea capacității umane și administrative pentru gestionare

Alocarea resurselor umane și capacității administrative pentru gestionarea programului par a fi suficiente pentru a asigura implementarea eficientă a programului. Cu toate acestea, măsura planificată pentru a reduce dificultățile cu care se confruntă beneficiarii apare doar parțial adecvată. În acest sens, din perspectiva EE este nevoie de o abordare strategică globală, care combină trei elemente: identificarea sarcinilor administrative, adoptarea de instrumente (și experimentale), instruirea beneficiarilor și autorităților publice. Această abordare strategică (sub forma unui plan) ar putea fi introdusă ca o activitate de asistență tehnică.

Planul de Evaluare

Planul de evaluare este bine conceput și activitățile sunt planificate în mod complet. Se sugerează să se anticipeze revizuirea metodologică în 2015, în scopul de a avea mai mult timp pentru corelarea următorului CdS pentru selecția evaluatorului independent. În plus, se sugerează să se apeleze la Comitetul de Coordonare și întâlniri tehnice pentru a identifica întrebările de evaluare specifice prin interacțiunea cu părțile interesate.

5. Teme Orizontale

Adecvarea pentru Promovarea Egalității de Șanse și Prevenirea Discriminării

În general, EE este mulțumită de informațiile prezentate și înțelege că părțile interesate, inclusiv cele preocupate de egalitate și nediscriminare, au avut ocazia de a contribui la dezvoltarea și elaborarea programului.

Mai exact, în ceea ce privește elaborarea programului:

- Agenția Națională pentru Romi (ANR) a fost implicată în diverse grupuri, cum ar fi: Dezvoltare Economică, Inovare și Formare Profesională și LEADER. Pe de altă parte, Fundația pentru Incluziune și Coeziune Socială a participat la discuțiile din cadrul grupului Leader, iar Asociația Națională a Femeilor din Mediul Rural, a fost prezentă în cadrul grupului de lucru privind dezvoltarea economică.
- Aspectele privind minoritatea romă sunt prezentate în analiza SWOT. În ceea ce privește aspectele de gen, nu sunt menționate elemente specifice legate de aspectele de gen în mediul rural și în agricultură.
- În evaluarea nevoilor există elemente legate direct de grupul aflat în risc de discriminare.

În ceea ce privește implementarea programului, nu există aspecte cu privire la grupurile minoritare și aspecte de gen. Acestea fac referire, în general, la persoane defavorizate aflate în risc

de exclusiune. În ceea ce privește acțiunile Leader, prin selectarea proiectelor la nivel local, GAL va urmări:

- Consolidarea identității locale și a profilului local;
- Îmbunătățirea calității vieții și a atractivității zonei locale;
- Contribuție la soluționarea problemelor demografice;
- Crearea și menținerea locurilor de muncă în zonele rurale;
- Îmbunătățirea egalității de șanse pentru tineri, femei, persoane în vârstă, persoane cu dizabilități și membri ai minorităților;
- Creșterea valorii adăugate locale și a competitivității;
- Contribuție la conservarea resurselor și protecția mediului;
- Abordare integrată.

Adecvarea pentru Promovarea Dezvoltării Durabile

Obiectivele durabile sunt abordate în mare măsură de PNDR, atât prin măsuri conectate tematic (măsurile 8, 10, 11, 13, 15) cât și prin măsuri conectate funcțional (măsurile 1, 2, 4, 6). Ambele tipuri de măsuri sunt coerente cu logica de intervenție a programului în ceea ce privește definirea și stabilirea obiectivelor. De fapt, în PNDR, efectul asupra mediului și realizarea măsurilor încadrate în prima tipologie (conectate tematic) sunt descrise în detaliu. Efectele asupra dezvoltării durabile generate de cel de-al doilea tip de măsuri (conectate funcțional) sunt descrise în subparagraful "Contribuția la teme transversale".

În general, este de așteptat ca PNDR 2014-2020 să aibă efecte directe și indirecte, în principal pozitive asupra mediului. Concluzia inițială a SEA este că:

- Ponderea efectelor potențial negative este scăzută, prin urmare efectele potențial adverse identificate nu sunt în măsură să schimbe principale efecte potențial pozitive asupra mediului generate de PNDR 2014-2020.
- Impactul potențial negativ al PNDR asupra mediului, asociat cu implementarea măsurilor de investiții, poate fi eliminat prin selecția atentă a măsurilor de prevenire, reducere și compensare și, de asemenea, prin evaluarea impactului proiectelor individuale asupra mediului prin intermediul EIM.
- Riscurile de posibil impact negativ al PNDR 2014-2020 sunt prezentate mai detaliat în cadrul Raportului de Mediu, unde măsurile individuale sunt evaluate în raport cu impactul lor preconizat asupra mediului.
- Efectele probabile semnificative asupra mediului generate de implementarea PNDR 2014-2020 pe componentele individuale ale mediului înconjurător și sănătății umane sunt rezumate în Raportul de Mediu.

3. Descrierea etapelor de realizare a evaluării ex-ante în teritoriul PDR și interacțiunea evaluatorului ex-ante cu Autoritatea de Management

În vederea conformării cu cerințele Caietului de Sarcini (CdS) și pentru producerea livrabilelor așteptate, EE adoptă un set de metodologii și tehnici bine-cunoscute și experimentate. Selectarea metodelor s-a bazat pe următoarele principii:

Eficiență. Toți actorii-cheie sunt implicați (AM, consultanți pentru furnizarea de Asistență tehnică pentru elaborarea PNDR, Ministerele de resort) în majoritatea activităților de evaluare. Pentru a evita eventuale întâzieri, s-a optat pentru consultarea și implicarea diferiților actori într-un mod eficient, prin gruparea întrebărilor și solicitărilor de informații.

Eficacitate. Având în vedere necesitatea capacității de sincronizare și acordării de sprijin real, au fost utilizate tehnici și metodologii deja experimentate și implementate cu succes în alte proiecte și studii.

Transparență. Instrumentele analitice adoptate garantează cea mai mare transparență. Sunt disponibile minute, baze de date, analize documentate. Mai mult decât atât, informațiile și datele colectate sunt de două tipuri (calitative și cantitative).

O importanță ridicată a fost acordată abordării interactive. EE a interacționat pe tot parcursul procesului de elaborare prin realizarea a 10 documente intermediare (6 note metodologice, 3 rapoarte intermediare, 1 Raport de Evaluare Ex-ante Final preliminar în iulie) și 1 Raport de Evaluare Ex-ante Final și prin întâlniri frecvente cu AM. Pe tot parcursul procesului de evaluare ex-ante, evaluatorii au lucrat îndeaproape cu un număr de actori-cheie, direct implicați în elaborarea Programului. Aceștia au fost Autoritatea de Management (AM) și Echipa de consultanți pentru furnizarea de Asistență tehnică pentru elaborarea PNDR 2014-2020 și echipa de experți externi responsabilă de Evaluarea Strategică de Mediu (SEA).

Diferitele elemente principale ale Programului au fost, în general, elaborate succesiv, asigurându-se condițiile ca evaluatorii să analizeze noile informații cuprinse în Program în etape logice și, de asemenea, să formuleze recomandări pentru îmbunătățiri suplimentare. Din punct de vedere al evaluării ex ante, acest proces iterativ poate fi împărțit în cinci faze diferite: definirea inițială a nevoilor și provocărilor (faza 1), demararea evaluării strategiei Programului (faza 2), indicatori și măsuri de monitorizare/evaluare (faza 3), evaluarea de ansamblu a programului (faza 4), depunerea finală a programului (faza 5).

Faza 1: definirea inițială a nevoilor și provocărilor (FEBRUARIE-MARTIE 2014). Elaboratorii Programului au efectuat o analiză inițială a nevoilor și provocărilor, în scopul stabilirii contextului tematic și operațional pentru viitorul PNDR 2014-2020. Această evaluare inițială a nevoilor s-a bazat în principal pe analiza indicatorilor de context comuni extrași din EUROSTAT și din grila furnizată de DG AGRI. Evaluatorii ex-ante au examinat calitatea acestei analize

inițiale a zonei și au formulat observații relevante în prima notă metodologică elaborată de aceștia (NOTA 1). A fost observată necesitatea unei mai bune considerări a lanțului logic (DOVEZI -> SWOT -> NEVOI) asumată prin Program în anii precedenți. În particular, în următoarea NOTĂ - 2, evaluatorii ex-ante au evidențiat secțiunile analizei SWOT/NEVOILOR care trebuie să fie revizuite conform analizei socio-economice, au analizat indicatorii de context utilizați în cadrul analizei socio-economice și au sugerat o metodologie specifică pentru definirea și formularea nevoilor care rezultă din analiza SWOT.

Faza 2: demararea evaluării strategiei Programului (APRILIE). La începutul lunii februarie, elaboratorii Programului au transmis capitolul aferent STRATEGIEI (n. 5). Evaluatorii ex ante au examinat conținutul acestui document și au realizat evaluarea strategiei Programului (NOTA 3). Evaluarea detaliată a celor două aspecte și concluziile aferente NOTEI 1 și NOTEI 2 au fost prezentate în primul Raport Intermediar de activitate.

Faza 3: indicatori și măsuri de monitorizare/evaluare (MAI). Definiția unui sistem adecvat de indicatori reprezintă unul dintre aspectele-cheie pentru Programele aferente perioadei 2014-2020. Interacțiunea dintre EE și AM cu privire la acest aspect a fost continuă: pentru prima propunere a indicatorilor, EE a formulat observațiile în cadrul NOTEI 4.

Nota 4 conține, de asemenea, metodologia detaliată pentru analiza pe teren care a cuprins:

- 1) 1 Sondaj on-line adresat GAL-urilor;
- 2) 2 Focus grupuri;
- 3) Interviuri cu părțile cheie interesate.

Cercetarea pe teren a început în luna mai.

Faza 4: evaluarea de ansamblu a programului (MAI-IUNIE). La sfârșitul lunii martie varianta preliminară draft a Programului a fost finalizată. EE a formulat comentariile sale în cel de-al doilea Raport Intermediar de activitate, care a analizat mai în profunzime măsurile individuale și problemele orizontale. EE a transmis, de asemenea, o NOTĂ finală 5, prezentând sugestii cu privire la analiza SWOT (pe baza comentariilor din partea Comisiei) și apoi a consolidat toate activitățile anterioare de evaluare în cadrul Raportului final de Evaluare Ex-ante - versiunea preliminară.

Faza 5: depunerea finală a programului (DECEMBRIE). Pe baza comentariilor primite din partea CE, o versiunea actualizată a programului a fost elaborată în luna noiembrie. Pentru a răspunde solicitărilor specifice ale CE, EE a elaborat NOTA 6, conținând evaluarea detaliată a analizei SWOT și a nevoilor, precum și analiza indicatorilor subprogramului tematic. Raportul final de evaluare ex-ante a fost apoi actualizat luând în considerare observațiile CE și versiunea finală a Programului.

Metode și tehnici utilizate în evaluarea ex-ante

DG AGRI din cadrul Comisiei Europene, a emis un "Document de orientare privind evaluarea ex-ante", care evidențiază în mod clar că rolul evaluării ex ante este consolidat în noua perioadă de programare 2014-2020. Documentul de orientare stabilește așteptările calitative și oferă recomandări cu privire la modul de abordare a principalelor componente ale unei evaluări ex ante, cu scopul de a sprijini autoritățile naționale și regionale responsabile de Programare, precum și experții externi independenți, care sunt desemnați să efectueze evaluările ex-ante. Pentru a satisface pe deplin așteptările de calitate stabilite prin Documentul de orientare al Comisiei, evaluatorii ex-ante:

(1) Au adoptat o abordare interactivă. După cum s-a descris mai sus, EE a interacționat cu AM prin furnizarea nu doar a unor "judecăți de valoare", ci și a unor soluții metodologice. Această abordare de colaborare a fost pusă în aplicare nu numai prin întâlniri oficiale lunare, dar și printr-un schimb zilnic informal de informații și comunicare.

(2) Au folosit un mix de metode și tehnici:

- recenzia documentelor și cercetarea de birou au fost utilizate ca un punct de plecare în toate componentele evaluării ex-ante;
- tehnici de evaluare pe bază de matrice au fost folosite în cadrul a numeroase componente ale evaluării ex-ante, pentru a organiza și compara seturi complexe de informații și pentru a face raționamentul evaluatorului mai sistematic și transparent. Acestea au permis identificarea și stabilirea măsurii în care obiectivele specifice ale Programului reflectă provocările/ nevoile identificate la nivelul UE (evaluarea conformității), natura și domeniul de aplicare ale relațiilor de interdependență și sinergiile potențiale existente între obiectivele specifice ale Programului (evaluarea coerenței interne) și contribuția obiectivelor/acțiunilor specifice ale Programului la strategii de politici sau Programe la nivelul UE (evaluarea coerenței externe);
- analiza de tip arbore a obiectivelor a fost utilizată pentru a prezenta structura generală a sistemului complex de obiective al Programului și relațiile ierarhice aferente tipurilor individuale de obiective (evaluarea coerenței interne).

(3) Au implicat direct părțile interesate și partenerii Programului. În timpul evaluării, au fost realizate focus grupuri și interviuri individuale pentru a colecta, printr-un proces interactiv, idei și opinii în mod direct de la actorii-cheie și de la observatori externi importanți.

Secțiunea 2 – Raportul evaluării ex-ante

1. Evaluarea contextului și nevoilor

Evaluarea specifică a analizei de context și analizei SWOT a fost implementată urmând documentul de orientare ex-ante al DG AGRI (pg. 52-57). Analiza situației în termeni de puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări (SWOT) reprezintă fundamentul care legitimează strategia. Prin urmare, echipa de evaluare a urmărit în primul rând evaluarea acestei analize și a contribuit la ajustarea ei printr-o abordare interactivă, prin furnizarea de comentarii, observații și sugestii în perioada februarie-martie (Nota 1 și Nota 2), încă din cadrul versiunii preliminare a programului elaborată de Minister.

În ceea ce privește metodologia, evaluatorul a efectuat **o cercetare de birou** în baza surselor secundare de informații, atât la nivel național (valorificând în primul rând cercetările și studiile efectuate de către Institutul de Economie Agrară al Academiei Române), cât și la nivel european (ESPON și EUROSTAT). În plus, echipa de evaluare a colectat în principal informații prin intermediul **cercetării pe teren**. Principalele instrumente pentru a colecta informații au fost reprezentate de focus-grupuri cu actori locali și interviuri semi-structurate cu reprezentanți naționali, cercetători independenți, academicieni, ONG-uri. În cele din urmă, echipa de evaluare a efectuat un sondaj pentru a identifica noi provocări și nevoi cu care se confruntă GAL-urile.

Instrumentele analitice utilizate au fost integrate în lanțul logic. EE a elaborat mai multe matrici pentru a analiza legăturile (și deci dovezile justificative) dintre Analiza socio-economică, indicatorii de context și nevoile identificate. Aceste matrici au permis verificarea conexiunilor logice dintre analiza SWOT și cea a nevoilor, iar atunci când lanțul logic nu a fost evident, evaluatorul a propus fie reformularea elementelor analizei SWOT/nevoilor, fie eliminarea lor.

EE a efectuat o primă evaluare a analizei SWOT – nevoilor pe baza documentelor preliminare transmise de MADR în FEBRUARIE 2014. O nouă analiză a fost furnizată în iunie, în timp ce evaluarea finală a fost realizată în februarie. Capitolul următor oferă o expunere a principalelor constatări ale evaluării.

1.1 Analiza SWOT și analiza nevoilor, inclusiv lecții învățate din perioada de programare anterioară

Evaluarea analizei SWOT este împărțită în patru părți principale:

- evaluarea caracterului complet al analizei SWOT;
- evaluarea și îmbunătățirea cadrului de indicatori;
- evaluarea analizei SWOT ca fundamentare și justificare pentru evaluarea nevoilor și analiza coerenței generale (a se vedea Anexa A);
- evaluarea coerenței generale.

1.1.a Evaluarea caracterului complet al analizei SWOT

EE a evaluat caracterul complet al analizei SWOT luând în considerare două dimensiuni:

- a) conținutul documentului (în special Capitolul 4.1.1 din PNDR 2014-2020), analiza contextului introductiv și tabele analizei SWOT (Capitolele 4.1.2 - 4.1.6 din PNDR 2014-2020);
- b) procesul.

În ceea ce privește **conținutul**, în prima secțiune, "Analiza socio-economică a zonelor rurale din România", există:

- o ilustrare scurtă, dar exhaustivă a situației generale (situația economică, piața muncii, educația, calitatea vieții);
- o descriere specifică a sectorului agricol (productivitate, organizare, piețe, silvicultură);
- o ilustrare a condițiilor de mediu și resurselor naturale.

Capitolul asigură o "narațiune condensată" și conține legăturile necesare către indicatorii de context. Mai mult decât atât, capitolul este util ca și context pentru analiza SWOT, ca sursă complementară de informații. În ceea ce privește coerența cu prioritățile UE, EE a analizat tabelele SWOT în raport cu temele:

- transferul de cunoștințe, creșterea competitivității, promovarea organizării lanțului alimentar, restaurarea, conservarea și consolidarea ecosistemelor și promovarea utilizării eficiente a resurselor;
- cele trei priorități europene transversale, respectiv Mediu, Schimbări climatice și Inovare, printr-o matrice special concepută. Tabelul de mai jos prezintă rezultatul.

Tabel 1.1 – Verificarea analizei SWOT în raport cu prioritățile

PRIORITĂȚI → ↓SWOT	TRANSVERSALE			Transfe r de cunoști nte (..)	Creșter ea compet itivității (..)	Promov area organiz ării lanțului aliment ar (..)	Restaur area, conserv area și consoli darea ecosist emelor (..)	Promov area utilizării eficient e a resursel or (..)	Promov area incluzi unii sociale
	Mediu	Schimbări climatice și adaptare	Inovare						
PUNCTE TARI	X	X	X	X	X	X	X	X	X
PUNCTE SLABE	X	X	X	X	X	X	X	X	X
OPORTUNITĂȚI	X	X	X	X	X	X	X	X	X
AMENINȚĂRI	X	X	X	X	X		X	X	X

După cum este ilustrat în tabel, elementele SWOT acoperă toate cele 6+3 priorități UE. Prin urmare, se poate concluziona că, din punct de vedere formal, analiza SWOT este completă.

În ceea ce privește **procesul de consultare**, Guvernul României a organizat pregătirea perioadei de programare 2014-2020 în conformitate cu prevederile UE. Guvernul României a aprobat un Memorandum, "Aprobarea acțiunilor și accesul la documente referitoare la pregătirea și implementarea fondurilor UE în perioada 2014-2020", pe baza căruia consultări cu părțile interesate relevante au fost stabilite atât la nivel tehnic, cât și non-tehnic. Tabelul de mai jos rezumă principalele acțiuni întreprinse pentru asigurarea implicării părților interesate corespunzătoare.

Table 1.2 – Procesul de consultare: principalele acțiuni

Tip	Acțiune	Obiectiv și activități
Tehnic	Înființarea Comitetului Consultativ Tematic pentru Dezvoltare Rurală, Agricultură și Pescuit (CCT DRAP)	5 întâlniri CCT DRAP au fost organizate în perioada august 2012 - iunie 2014.
	Înființarea a 6 Grupuri de Lucru tematice	Au fost organizate 43 de întâlniri de lucru aferente unor 6 grupuri de lucru tematice distincte între 2013 și 2014
Non-tehnic	La nivel non-tehnic: conferințe naționale și regionale	2 conferințe naționale, 7 conferințe regionale
	La nivel non-tehnic: Call center	Mai mult de 35.000 de potențiali beneficiari contactați
	La nivel non-tehnic: website	Documentele privind noua perioadă de programare, precum și rezultatele (minutele) procesului de consultare au fost publicate în permanență pe site-ul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale - www.madr.ro

Consultările la nivel tehnic

Caracteristicile procesului de constituire a grupurilor tehnice oferă o imagine de ansamblu interesantă asupra abordării adoptate pentru asigurarea implicării adecvate a tuturor partenerilor și părților interesate relevante, respectând principiul parteneriatului și guvernării pe mai multe niveluri.

Procesul a implicat patru faze principale: 1) definirea cadrului de parteneriat, 2) selecția partenerilor principali, 3) reuniuni plenare, 4) reuniuni ale grupurilor de lucru. Tabelul de mai jos descrie întregul proces.

Tabel 1.3 – Procesul consultărilor la nivel tehnic

Data	Faza	Activitate
2012	Definirea cadrului instituțional	<p>Guvernul Români stabilizește procesul de selecție a consultării partenerilor prin stabilirea CCT DRAP în baza următoarelor criterii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relevanța sectorului în care funcționează organizația; - reprezentativitatea organizației în sectorul în care aceasta își desfășoară activitatea; - activitățile organizației realizate până în prezent. <p>Mai mult decât atât, modalitățile de lucru au fost stabilite cu privire la guvernarea pe mai multe niveluri și valorificarea experienței, celor mai bune practici și know-how-ului partenerilor relevanți.</p> <p>30% dintre membrii comisiei au fost organizații private/non-guvernamentale, în timp ce 70% au fost autorități publice și instituții publice (organizații centrale, regionale și locale, operatori de teren academici și științifici).</p>
09/07/2012	Selecția partenerilor	<p>Pe site-urile www.madr.ro și www.pndr.ro organizațiile interesate în participarea la procesul de consultare au fost invitate să depună o scrisoare de intenție până la 31 august 2012.</p> <p>93 de organizații au prezentat o cerere, și pe baza criteriilor de mai sus, 9 organizații au fost selectate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Federația Națională a Sindicatelor din Agricultură, Alimentație, Tutun, Domenii și Servicii Conexe "AGROSTAR" 2. Fundația ADEPT Transilvania 3. Fundația SOROS România 4. Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară București 5. Asociația Consultanților din România pentru Accesarea Fondurilor UE 6. Camera de Comerț și Industrie a României 7. Muzeul Național al Țăranului Român 8. Asociația Națională a Producătorilor din Pescărie ROMFISH 9. Asociația Proprietarilor Privati de Terenuri Silvice – PROFOREST <p>Mai mult decât atât, 21 de instituții publice (instituții naționale, regionale și locale) au fost, de asemenea, invitate să ia parte la CCT DRAP (ministere, agenții naționale, asociații ale autorităților locale și regionale).</p>

Data	Faza	Activitate
		Aceste organizații au format CCT DRAP, care funcționează prin intermediul sesiunilor și grupurilor tematice de lucru.
	Sesiuni plenare	<p>La prima întâlnire au fost stabilite și organizate activitățile CCTDRAP, precum și activitățile grupului tematic.</p> <p>În cea de a doua reuniune s-au desfășurat (i) prezentarea progresului înregistrat de grupurile de lucru, (ii) prezentarea principalelor elemente ale primei versiuni preliminare a analizei socio-economice a dezvoltării rurale din România.</p> <p>Cea de-a treia reuniune a furnizat o actualizare a dezvoltării documentului.</p> <p>În a 4-a reuniune, au fost prezentate și discutate analiza SWOT și nevoile (din punctul de vedere al solicitărilor UE).</p> <p>În cea de a cincea reuniune a fost prezentat PNDR.</p>
2013	Grupuri de lucru	au fost organizate 43 reuniuni ale unor diferite Grupuri de Lucru (Agricultură și Alimentație, Mediu, Dezvoltare economică în zonele rurale, Inovare și Formare, LEADER și Instrumente Financiare)

Tabel 1.4. Analiza calitativă a modului în care nevoile teritoriale au fost luate în considerare în timpul procesului de consultare

	Actor național	Actor regional	Actor local
Instituții			
Administrații/ Agenții publice			
Reprezentanți ai principalelor părți interesate			
Reprezentanți ai mediului de afaceri			
ONG-uri			
Experți tehnici			

Informațiile conținute în Tabelul 1.4. confirmă faptul că, în procesul de elaborare a politicii, nevoile teritoriale sunt considerate pe mai multe niveluri (național, regional și local). În plus, tabelul arată că diferitele tipuri de părți interesate sunt implicate: sectorul privat, ONG-uri, instituții, administrație publică, etc.

Consultările la nivel non-tehnic

În ceea ce privește consultarea la nivel non-tehnic, în timpul elaborării programului un număr total de 35.137 posibili beneficiari au fost contactați și intervievați. Majoritatea beneficiarilor intervievați sunt persoane cu vârsta cuprinsă între 40 și 62 de ani, în timp ce persoanele mai tinere de 40 de ani reprezintă un procent de aproximativ 40%. Tinerii fermieri sunt, prin urmare, bine reprezentați în eșantion.

Aproximativ 38% dintre cei intervievați desfășoară activități în sectorul de producție animală, în timp ce în rândul persoanelor care lucrează în sectorul vegetal există aproximativ 28% fermieri. În ceea ce privește capitalul uman, cei mai mulți bărbați care efectuează activități agricole au vârste cuprinse între 40 și 62 ani și au absolvit liceul, în timp ce majoritatea bărbaților care desfășoară activități non-agricole au vârste cuprinse între 18 și 39 de ani și au absolvit facultatea. În ceea ce privește femeile, care reprezintă 25% din fermieri, cele mai multe dintre cele care desfășoară activități agricole au vârste cuprinse între 18 și 39 de ani și au absolvit facultatea, în timp ce cele care sunt în mare parte angajate în sectorul non-agricol au vârste cuprinse între 18 și 39 și au absolvit o instituție de învățământ superior. În perioada de programare 2007-2013, majoritatea fermierilor (70%) au primit sprijin din fonduri de dezvoltare UE; aproximativ 62% din investițiile făcute de respondenți s-au axat pe fermele lor, iar din rândul persoanelor contactate care au semnat un contract de finanțare prin PNDR 2007-2013, aproximativ 66% au fost capabili să pună în aplicare cu succes proiectul sau proiectul este în derulare.

Aproape întregul eșantion de respondenți (92,5%) a declarat că este mulțumit sau foarte mulțumit în ceea ce privește sprijinul primit. Încrederea ridicată în fondurile UE în perioada de programare anterioară reprezintă o bază validă pentru perioada următoare. De fapt, aproximativ trei sferturi dintre respondenți planifică o investiție cu ajutorul fondurilor europene în următorii ani. Cu toate acestea, ei cer și intervenții suplimentare, în special în ceea ce privește serviciile de formare/consultanță: aproximativ 40% din respondenți cred că serviciile de consultanță cele mai utile sunt cele referitoare la cererea de fonduri UE și același procent de respondenți consideră că un curs de management i-ar ajuta să-și îmbunătățească activitatea. O atenție deosebită, cu toate acestea, ar trebui să fie acordată faptului că mai mult de jumătate (52%) dintre respondenți nu au informații cu privire la abordarea LEADER; acest lucru ar putea limita implementarea acțiunilor LEADER și difuzarea abordării LEADER și evidențiază necesitatea unor intervenții pentru a neutraliza acest decalaj.

Concluzii

În general, în ceea ce privește implicarea părților interesate, din analiza documentară și analiza pe teren, rezultă că:

- Pe parcursul elaborării PNDR, a fost stabilit un proces de implicare a părților interesate la nivel tehnic și non-tehnic
- Procesul a respectat codul de conduită al parteneriatului
- Au fost implicate agențiile la nivel central
- Au fost implicate părțile cheie interesate de la nivel național
- Reprezentanții regionali au fost luați în considerare

- Consultarea s-a axat pe principalele teme de dezvoltare rurală legate de prioritățile UE (Agricultură și industrie alimentară, Mediu, Dezvoltare economică în zonele rurale, Inovare și Formare, LEADER)
- Analiza SWOT și cea a nevoilor PNDR au fost împărtășite cu părțile interesate în cadrul consultărilor.

1.1.b Evaluarea și îmbunătățirea cadrului de indicatori

Indicatorii de context comuni socio-economici și de mediu ai PNDR au fost verificați pe baza diferitor criterii: formularea semantică, modul de calcul, ultimele date disponibile, sursa și relevanța analizei SWOT. În prima versiune a tabelului de indicatori transmis evaluatorului (FEBRUARIE), EE a identificat că:

- în ceea ce privește 4 indicatori, sunt disponibile valori mai recente;
- în ceea ce privește indicatorii de mediu, a fost necesară o revizuire a valorilor și a formulării semantice.

Pe baza versiunii finale a PNDR 2014-2020, analiza a fost repetată (a se vedea tabelul de mai jos).

Tabel 1.5 - Indicatori de context comuni

	18 indicatori de sector (40 sub-indicatori examinați)	12 indicatori socio - economici (28 sub-indicatori examinați)	15 indicatori de mediu (28 sub-indicatori examinați)
Formulare semantică	Nicio remarcă	Nicio remarcă	Nicio remarcă
Modul de calcul	Nicio remarcă	Nicio remarcă	Nicio remarcă
Ultimele date disponibile	Nicio remarcă	Nicio remarcă	Nicio remarcă
Sursa	Nicio remarcă	Nicio remarcă	Nicio remarcă
Relevanța analizei SWOT	Nicio remarcă	Nicio remarcă	Nicio remarcă

Tabelul de mai sus arată că indicatorii de context comuni nu prezintă o provocare semnificativă. Toți aceștia sunt relevanți pentru analiza SWOT, sunt formulați în mod corect și sursa este identificată corespunzător.

O matrice SMART a fost creată cu scopul de a verifica dacă **indicatorii suplimentari** sunt Specifici, Măsurabili, Abordabili, Relevanți și Încadrați în Timp. De asemenea, au fost organizate reuniuni tehnice - interviuri cu echipa de elaborare a PNDR, pentru a avea un schimb mai bun de informații și o viziune comună cu privire la provocările de colectare a datelor. În prima versiune a tabelului de indicatori transmis EE (FEBRUARIE), EE a identificat

unele aspecte critice în ceea ce privește specificitatea și măsurabilitatea (a se vedea tabelul de mai jos).

Tabel 1.6 – Matricea SMART

	Specific	Măsurabil	Abordabil	Relevant	Încadrat în Timp
Migrația netă	parțial	da	da	da	da
Rata abandonului școlar (nivel național)	parțial	da	da	da	da
Instituții de învățământ cu profil agricol	da	da	da	da	da
Numărul de absolvenți ai instituțiilor de învățământ cu profil agricol (agricole, agromontane și veterinare)	da	parțial	da	da	da
Aria de răspândire a Internetului	neadecvat	da	da	da	da
Infrastructura de Internet	neadecvat	da	da	da	da
Infrastructura rutieră	parțial	da	da	da	da
Infrastructură de apă/apă uzată	da	da	da	da	da
Situația fermelor după reforma legală	da	da	da	da	da
Număr de ferme în funcție de câmpul de activitate (vegetale, zootehnice, mixte)	da	da	da	da	da
Aplicarea îngrășămintelor pe sol	da	da	da	da	da
Pondere contribuției agriculturii (inclusiv soluri) la emisiile totale nete	nu	da	da	da	da
Populația de etnie Romă	parțial	da	da	da	da
Livezi	da	da	da	da	da

EE a repetat analiza în baza versiunii din IULIE a PNDR. A rezultat din analiză că acum indicatorii de context suplimentari sunt relevanți pentru analiza SWOT și bine formulați, cu o sursă identificată în mod corespunzător. În plus, noua versiune a PNDR conține mai mulți indicatori care sunt relevanți. Pe lângă indicatorii agricoli/forestieri specifici (de exemplu, „cantitate de îngrășămintă chimice”), indicatorii de tip general descriu „dimensiunea rurală”, ca de exemplu în cazurile următoare:

- „Infrastructura rutieră”: acum PNDR oferă informații cu privire la sistemul periferic (drumuri județene și comunale).
- „Rata de abandon școlar”, „Rata de penetrare a internetului în bandă largă”, „Accesul la servicii de sănătate”: există datele referitoare la mediul rural;
- „Infrastructura de turism”: există date (adică număr de structuri, număr de locuri), atât la nivel național, cât și pentru „pensiunile agroturistice din mediul rural”.

În final, indicatorii de context au fost verificați în strictă conexiune cu SEA. EE și expertul SEA au verificat dacă indicatorii se referă la următorii „receptori” relevanți în domeniu: biodiversitate, floră, faună, sol, factori climatici. Se preconizează că indicatorii sunt capabili să obțină un nivel suficient de acoperire în ceea ce privește:

- zonele Natura 2000 (% din teritoriul total);
- stadiul de conservare a habitatelor agricole (% din totalul evaluărilor de habitate și de hectare de teren);
- indicele păsărilor de câmp (%);
- păduri protejate (% din suprafață);
- calitatea apei (kg azot/ha/an, kg fosfor/ha/an);
- captarea apei în agricultură (m³);
- materie organică din sol (giga tone în primii 20 de cm de sol vegetal, în g/kg);
- zone de agricultură extensivă (pajiști) (hectare);
- eroziunea solului cauzată de apă (ha din terenul agricol și % din suprafața agricolă);
- emisiile de GES din agricultură (1000 tone de echivalente de CO₂/% din emisiile totale nete de GES);
- sursa emisiilor de GES în agricultură (% din emisiile din agricultură – CH₄ și N₂O)
- producția de energie regenerabilă din agricultură și silvicultură (kToe);
- consumul de energie în agricultură, silvicultură și industrie alimentară (kToe/kg de echivalent de petrol per hectare (ha) ale SAU);

- zonele cu constrângeri naturale (% din suprafața agricolă utilizată);
- zona din cadrul schemelor de agro-mediu;
- SAU de exploatare organică (certificată/în conversie).

Prin urmare, există un număr suficient de indicatori de monitorizare a impactului asupra mediului în ceea ce privește implementarea PNDR.

1.1.c Evaluarea analizei SWOT ca bază și justificare a evaluării nevoilor

Analiza se axează pe verificarea lanțului logic:

Prin urmare, analiza a fost împărțită în următoarele faze:

- 1) verificarea dacă fiecare dintre elementele SWOT a fost susținut de dovezi care provin din Analiza de socio-economică sau din Indicatorii de context;
- 2) verificarea formulării fiecărui element al SWOT;
- 3) verificarea dacă fiecare element al analizei SWOT sprijină fiecare nevoie;
- 4) verificarea formulării corecte a nevoilor.

1) EE a efectuat o **verificare încrucișată detaliată a corelației dintre fiecare element al analizei SWOT și indicatorii de context comuni/adicionali** considerând prima versiune a analizei SWOT (FEBRUARIE). Când unui element i-a lipsit o corelare cu sistemul de indicatori, EE a căutat o justificare în analiza socio-economică. Au existat următoarele situații:

- indicatorii specifici (fie indicatorii de context comuni fie cei adiconali) acoperă aproape toate elementele analizei SWOT;
- indicatorii generali au sprijinit unele elemente ale analizei SWOT;
- pentru câteva elemente, a existat o justificare (de asemenea cuantificată) furnizată de analiza socio-economică;
- 15 elemente nu au dispus de dovezi sau o altă alternativă „de a justifica” sursa.

EE a repetat analiza în noiembrie, rezultând că majoritatea elementelor sunt susținute de indicatori specifici – generali sau de informațiile și datele furnizate. Cu toate acestea, în unele cazuri, EE nu a găsit o dovadă explicită în PNDR.

Elementul SWOT „Nivelul de disponibilitate și capacitățile aferente serviciilor de consultanță și instruire sunt inadecvate pentru a putea sprijini numărul potențial de solicitanți pentru măsurile de agromediu și climă în perioada 2014-2020 (PS)” nu avea o justificare în PNDR. Cu toate acestea, o bază solidă pentru acest element poate fi găsită în experiența 2007-2013, unde lipsa de sprijin adecvat a pus în pericol implementarea în special a Axei 1. Din acest punct de vedere, evaluarea intermediară detaliază: „*Gradul redus de implementare a măsurilor amenință performanțele rezultatelor acestora, în special în cazul măsurilor care implică investiții private (...). Nivelul scăzut al eficienței și eficacității provine parțial din lipsa de experiență în special a beneficiarilor programului în ceea ce privește implementarea PAC*”. Pe de altă parte, sondajul efectuat de către EE, care vizează GAL-urile, a identificat "complexitatea măsurilor" ca fiind una din principalele provocări pentru dezvoltarea rurală.

În egală măsură, sondajul adresat fermierilor efectuat de către Echipa de consultanți ce a furnizat asistența tehnică pentru elaborarea Programului, a relevat dificultatea aplicării pentru obținerea finanțărilor, în cazul potențialilor beneficiari. Prin urmare, problema legată de sprijinirea potențialilor beneficiari a rezultat a fi crucială.

- 2) O a doua analiză a fost axată pe **adecvarea formulării** pe baza următoarelor criterii:
- prezența dimensiunii temporale (Situția actuală / perspectivele viitoare);
  - prezența dimensiunii interne și externe (factor endogen / exogen);
  - formularea, în scopul de a verifica claritatea și semnificația fiecărui element.

În versiunea din FEBRUARIE a analizei SWOT, EE a constatat că:

- Analiza SWOT conținea elemente care acopereau Punctele tari/Puncte slabe (referitoare la situația actuală/factori interni) și Oportunități/Amenințări (referitoare la perspectivele viitoare/factori externi). Cu toate acestea, a doua dimensiune a fost mai puțin reprezentată, deoarece nu au existat multe elemente legate de perspectiva viitoare/externă, care este o perspectivă crucială.
- Cele mai multe dintre elemente au fost formulate în mod corect ca factori ce țin de context. Cu toate acestea, unele elemente au rămas ambigue, deoarece ar fi putut fi interpretate ca o tendință sau ca rezultatul dorit (de ex., "*Creșterea valorii adăugate prin diversificarea ofertei de produse din lemn de calitate*").
- Unele elemente au fost "acțiuni" ce ar trebui realizate.

EE a repetat analizele în FEBRUARIE, fără a identifica probleme majore.

- 3) O a treia analiză a verificat **corelarea tuturor elementelor SWOT cu nevoile identificate** pentru a afla dacă nevoile selectate au fost pertinente și justificate în mod suficient de analiza SWOT. Analiza detaliată și recomandările au fost prezentate în Nota 6 a evaluării. Din analiză rezultă că majoritatea nevoilor identificate au fost justificate de elementele SWOT, dar unele dintre ele mai necesită îmbunătățiri în ceea ce privește coerența cu analiza SWOT. Majoritatea recomandărilor EE au fost luate în considerare în timpul elaborării versiunii finale a PNDR, în timp ce unele dintre acestea încă rămân valabile (a se vedea tabelul următor):

Table 1.7 – Recomandările EE privind coerența SWOT- Nevoi

Nevoie	Recomandarea EE
013. Sprijinirea unei gestionări durabile a pădurilor	Nevoia ar trebui consolidată în ceea ce privește elementele SWOT. O soluție alternativă ar putea fi includerea tuturor nevoilor (nr. 10 și nr. 13) legate de gestionare într-o singură nevoie.
014. Creșterea suprafețelor împădurite	Îmbunătățirea analizei referitoare la exploatarea forestieră. Reformularea, dacă este posibil, a nevoii dintr-o perspectivă mai calitativă și de conservare.

018. Nivelul scăzut de gaze cu efect de seră (GHG) din agricultură și tranziția către o economie cu emisii scăzute de carbon	Formularea nevoii într-un mod diferit, de exemplu, prin substituirea termenului "scăzut" cu termenul "în scădere", pentru a se evita contradicția cu elementul SWOT: așa cum este acum, producția din agricultură generează un nivel scăzut de emisii, dar încă mai există nevoia pentru o reducere suplimentară.
021. Creșterea și diversificarea numărului de locuri de muncă în zonele rurale	Nevoia ar trebui consolidată în ceea ce privește elementele SWOT, care ar trebui să se concentreze mai mult pe piața forței de muncă și problemele aferente șomajului.
022. Patrimoniului local conservat	Îmbunătățirea analizei cu privire la activitățile meșteșugărești. Revizuirea oportunității cu privire la identitatea locală.

4) În cele din urmă, EE a evaluat, de asemenea, și **formularea nevoilor** și, în special, construirea lor semantică. În ceea ce privește versiunea din FEBRUARIE a analizei SWOT, analiza a evidențiat o problemă în construirea semantică a "descrierii nevoilor", în capitolul 4.2 "Identificarea nevoilor". Descrierea nevoilor a fost de multe ori un mix de diferite concepte care fac referire fie la:

- cauze (ex., fragmentarea excesivă a proprietății)
- rezultate dorite (ex., creșterea producției, reducerea consumului de combustibil și îmbunătățirea condițiilor de muncă ale fermierilor)
- acțiuni/intervenții (de ex., îmbunătățirea sistemului de irigare)
- lacune (ex. deficiențe în adoptarea standardelor UE).

Acest lucru a dus la afectarea distincției între ceea ce se intenționează să se facă și schimbarea adusă de nevoie.

EE a verificat formularea nevoilor în versiunea finală a PNDR, fără a identifica probleme formale relevante.

1.1.d Evaluarea coerenței generale

EE a verificat coerența generală a analizei SWOT cu Acordul de Parteneriat al României și strategia PILONULUI I (PAC).

În **Acordul de Parteneriat al României (AP)**, analiza generală a stării economice și sociale a țării reflectă principalele concluzii ale analizei PNDR. Mai în detaliu, AP recunoaște agricultura și dezvoltarea rurală ca principal motor în creșterea viitoare a României.

Cu toate acestea, par. 1.1 "Analiza decalajelor și identificarea principalelor nevoi de dezvoltare pentru competitivitate și provocările de dezvoltare locală" identifică o serie de aspecte-cheie (a se vedea tabelul de mai jos).

Table 1.8 – Aspecte cheie referitoare la competitivitate și dezvoltare locală

Aspecte în cadrul AP	Nevoi în cadrul PNDR
Productivitatea muncii, care în agricultură este mai puțin de un sfert din media tuturor sectoarelor din România și un sfert din media europeană în agricultură.	Nivel adecvat de capital și de tehnologie pentru activitățile agricole moderne/Servicii de consiliere adecvate și de calitate pentru fermieri, grupuri de producători, microîntreprinderi și întreprinderi mici și micro non-agricole nou înființate.
Lipsa de exploatare a terenurilor agricole și a apelor.	Nivel adecvat de capital și de tehnologie pentru activități agricole moderne/Grupuri de producători și organizații înființate.
Structura polarizată și fragmentarea exploatațiilor. Fermele mari și mijlocii reprezintă doar 7% din exploatații, dar gestionează aproximativ 70% din suprafața agricolă utilizată.	Restructurarea și modernizarea fermelor mici în ferme orientate spre piață.
Lipsa de investiții în procesarea primară și alinierea acesteia la standardele europene și așteptările consumatorilor.	Sectorul de procesare agro-alimentar modernizat și adaptat la standardele UE.
Nivel scăzut de competențe, inovație, productivitate.	Adaptarea activităților de cercetare și a rezultatelor cercetării pentru nevoile agricultorilor și procesatorilor.
Dificultatea fermierului în accesul la credite pentru co-finanțarea proiectelor.	Acces ușor la instrumente financiare adecvate pentru fermieri, procesatori, mici întreprinzători din mediul rural.
Restructurarea, consolidarea și diversificarea în cadrul fermei, pentru a îmbunătăți competitivitatea și viabilitatea exploatațiilor agricole.	Nivel adecvat de capital și de tehnologie pentru activități agricole moderne.
Reînnoirea generațiilor în agricultură și adoptarea unor practici moderne și inovatoare de producție și de comercializare.	Reînnoirea generațiilor de agricultori, sectorul de procesare agro-alimentar modernizat și adaptat la standardele UE.
Atragerea tinerilor cu pregătirea corespunzătoare în sectorul agricol.	Cunoștințe adecvate ale fermierilor.
Riscurile economice asociate cu fenomene meteorologice nefavorabile și schimbările climatice.	Managementul riscurilor în agricultură și silvicultură - adaptarea la efectele schimbărilor climatice.
Condiția socială în mediul rural și situația critică a familiilor și copiilor defavorizați. Lipsa serviciilor sociale și a infrastructurii de bază împiedică creșterea economică, ocuparea forței de muncă, atractivitatea pentru investiții.	Scăderea gradului de sărăcie și riscului de excluziune socială / Infrastructură de bază și servicii adecvate în mediul rural.

Coloana din dreapta prezintă nevoile PNDR corelate cu provocările identificate de către AP. Tabelul demonstrează o corespondență completă între cele două documente.

În ceea ce privește **Pilonul I**, EE a colectat probe documentare și a efectuat o serie de interviuri în rândul persoanelor din mediul academic și al funcționarilor din MADR. Aceste activități au permis reconstruirea unei viziuni politice de ansamblu a obiectivului sectorului agricol și înțelegerea interconectării dintre Pilonul 1 și Pilonul 2. În general, PAC 2014-2020 este concepută să asigure o coerență ridicată între ambii piloni. Potrivit documentelor COM, există 5 domenii de intervenții principale care sunt vizate în ambii piloni. În cazul României, analiza emisă de EE relevă un nivel ridicat de coerență între cei doi piloni pentru toate domeniile de intervenție menționate:

1. Acțiuni legate de mediul înconjurător: Pilonul 1 va asigura conturi de plăți directe „Verzi” pentru 30% din pachetul plăților directe naționale și recompensează agricultorii care respectă practicile agricole obligatorii în timp ce în cadrul Pilonului II, cel puțin 30% din alocările fiecărui program de dezvoltare rurală trebuie să fie alocate pentru măsurile de mediu.
2. Intervenții pentru sprijinirea tinerilor fermieri: Sprijinul pentru tinerii agricultori este de 50.000 de euro, iar prin FEGA este prevăzută o plată suplimentară pe Ha pentru fermieri cu vârsta sub 40 de ani, pentru o perioadă de 5 ani pe o suprafață de maxim 90 ha.
3. Intervențiile în zonele cu constrângeri naturale specifice: în zonele cu constrângeri naturale, România oferă plăți directe suplimentare de până la 5% din pachetul financiar național (plăți de tip „top-up” în cadrul Pilonului I) pentru plățile directe. În Pilonul II, până la 13% din bugetul de plăți directe poate fi folosit în aceste zone, plus un 2% specific va fi alocat pentru proteaginoase și leguminoase, în vederea reducerii dependenței UE de importurile aferente acest sector.
4. În cadrul Pilonului I, un sistem de sprijin specific și simplificat pentru micii agricultori va facilita în mod substanțial accesul micilor fermieri la plăți directe și va reduce sarcina administrativă, în timp ce în cadrul Pilonului II sistemul simplificat va permite agricultorilor care doresc să se pensioneze să transfere terenul altor agricultori și să acceseze 120% din plata care ar fi fost eligibilă în cadrul sistemului simplificat al Pilonului I.
5. Intervenții pentru îmbunătățirea cooperării producătorilor: măsurile pentru facilitarea cooperării producătorilor impulsionează competitivitatea exploatațiilor prin reducerea costurilor, îmbunătățirea accesului la credite și adăugarea de valoare în sectorul primar. În România, sprijinul pentru servicii de consultanță agricolă pentru dezvoltarea economică și a educației, atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea este susținut de stimulente financiare în cadrul Pilonului II pentru instruire și servicii de consultanță. Mai mult decât atât, viitorul program de dezvoltare rurală oferă o nouă

măsură de cooperare care sprijină asocierea și cooperarea între fermieri. Acesta oferă suport pentru cooperarea tehnologică, comerț și mediu (de exemplu, proiecte pilot, programe de mediu și lanțuri scurte de aprovizionare și dezvoltarea piețelor locale).

În cele din urmă, este important de subliniat că recent a fost finalizată Strategia Națională pentru Sectorul Agro-alimentar 2010-2020, care a fost elaborată cu asistență tehnică din partea Băncii Mondiale. Strategia este un document cheie în care se analizează situația actuală și conține previziuni făcute cu privire la evoluțiile viitoare ale mai multor aspecte, precum: forță de muncă, echipament tehnic, competențe umane și calificări, etc. Strategia este coerentă cu PNDR.

Documentul încorporează viziunea conform căreia în următorii 10 ani (termen mediu și lung) vor avea loc multe schimbări în sectorul agricol, având în vedere organizarea exploatațiilor agricole. În prezent, România are un număr mare de ferme mici și foarte mici (aproximativ 2 milioane), în timp ce fermele mari au un nivel tehnic ridicat și, astfel, au cea mai mare producție. Strategia guvernului român, prin punerea în aplicare a acțiunilor din cadrul Pilonului 1 și Pilonului 2 al PAC, se concentrează asupra următoarelor aspecte:

- permiterea fermelor mici să se dezvolte și să devină mai competitive prin crearea și utilizarea lanțurilor de aprovizionare scurte;
- modernizarea tuturor sectoarelor agricole de la livrarea produselor primare la produsele finite prin dezvoltarea sistemului de prelucrare și punerea lui la dispoziția fermierilor în mod funcțional și accesibil.

Prin urmare, sectorul primar din România va putea exporta mai multe produse finite pentru un profit mai mare. Rolul specific al PNDR 2014-2020 este de a completa intervenția politicilor Pilonului 1 prin sprijinirea competitivității fermierilor mici și acordarea de sprijin pentru investiții în infrastructura agricolă (depozite, platforme de colectare a produselor, sisteme de procesare, etc.). Mai important, PNDR va stimula inovarea în România. De fapt, este tot mai dificil dezvoltarea unei ferme competitive fără a dispune de tehnologii și echipamente moderne, în parte și din cauza climei și fenomenelor meteorologice extreme. Prin urmare, este foarte importantă oferirea de informații micilor fermieri cu privire la modul de utilizare a tehnologiei disponibile, îngrijirea culturilor, gestionarea deșeurilor rezultate din activitățile agricole, etc.

În consecință, este posibil să se afirme că PNDR este în concordanță cu Strategia Națională a României și cu intervențiile specifice prevăzute în cadrul Pilonului I al PAC.

1.2. Recomandări legate de analiza SWOT și evaluarea nevoilor

În Notele 1 și 2 din FEBRUARIE - MARTIE și în primul Raport Intermediar de activitate, EE a furnizat următoarele recomandări pentru a îmbunătăți conținutul analizei SWOT și capitolele aferente nevoilor incluse în PNDR 2014-2020:

- revizuirea elementelor, verificarea pentru evitarea redundanței și repetărilor, adăugarea unei justificări corespunzătoare, eventual susținute de analiza socio-economică, atunci când acestea lipsesc și verificarea disponibilității datelor cantitative;
- integrarea elementelor legate de mediu, folosind sugestiile specifice SEA;
- exprimarea avantajului/ dezavantajului comparativ al teritoriului, cu referire la media europeană ("scăzut" / "mare") sau la tendințele pozitive sau negative ("creștere" / "scădere");
- reverificarea conexiunilor dintre analiza SWOT și analiza nevoilor;
- revizuirea fiecărei formulări a paragrafelor din anexa D a Notei 2 ex-ante și adoptarea unei structuri omogene:
  - a) DECALAJ: care este factorul care lipsește
  - b) SCHIMBAREA PREVĂZUTĂ: care va fi efectul
  - c) ȚINTĂ: cine/ce va beneficia
  - d) SECTOR: unde este localizată nevoia

Mai jos este furnizat un exemplu al primei nevoi legate de formarea profesională.

DECALAJ
Cunoștințe adecvate în agricultură, silvicultură și mediu care se bazează pe experiența practică a fermierilor și proprietarilor de păduri
SCHIMBAREA PREVĂZUTĂ
Îmbunătățirea managementului exploatațiilor agricole și adoptarea flexibilă de noi tehnologii și soluții inovatoare care răspund nevoilor specifice
ȚINTĂ
Fermieri, organizațiile acestora, ONG-uri
SECTOR
Prelucrare, comercializare; aptitudini de management; protecția mediului, tehnologii ecologice; energie din surse regenerabile

EE se consideră adecvată versiunea finală a PNDR, care a fost elaborată luând în considerare diferitele seturi de recomandări oferite de evaluatorii ex-ante în timpul elaborării programului (a se vedea Nota 1, Nota 2, Nota 3, Nota 4, Nota 5, Nota 6 ale evaluatorilor ex-ante).

2. Relevanța, coerența internă și externă a Programului

2.1 Evaluarea contribuției la Strategia Europa 2020

2.1.a Analiză și evaluare

Contribuția la obiectivele principale ale Strategiei Europa 2020

Analiza contribuției strategiei la îndeplinirea obiectivelor principale ale Strategiei Europa 2020 este bazată pe atribuirea unui scor (de la 0 la 2), stabilit în baza următoarelor criterii:

- Programul face referire în mod direct în strategie la un obiectiv al Strategiei Europa 2020 (la nivel de măsură sau sub-măsură) și prezintă un indicator de target specific legat de acesta (scor = 2);
- Programul face referire în mod direct în strategie la un obiectiv al Strategiei Europa 2020 (la nivel de măsură sau sub-măsură) sau prezintă un indicator de target specific legat de acesta (scor = 1);
- Programul *nu* face referire în mod direct în strategie la un obiectiv al Strategiei Europa 2020 și nu prezintă un indicator de target specific legat de aceasta (scor = 0);

Prin atribuirea acestui scor, este posibilă ilustrarea unei matrici în care fiecare domeniu de intervenție (rânduri) este corelat cu obiectivele UE definite în Strategia Europa 2020 (coloane). Matricea este ilustrată în Tabelul 2.1.

De exemplu, domeniul de intervenție 1A are scorul „2” în corespondență cu cel de-al doilea obiectiv principal al UE 2020, deoarece indicatorul “Total RDP planned public expenditure” (Cheltuiala publică totală planificată aferentă PDR) este direct legat de realizarea obiectivului; mai mult decât atât, domeniul de intervenție contribuie la obiectivul UE 2020 prin sub-măsura 1.2, care încurajează inovația și consolidarea cunoștințelor fermierilor pe teme de interes. Aceeași sub-măsură permite fermierilor accesul la cunoștințe și informații pentru o mai bună gestionare a riscurilor și creează o bază de cunoștințe pentru lucrători prin diseminarea rezultatelor subiectelor de cercetare ale grupurilor operaționale inovatoare. În acest fel, acest domeniu de intervenție contribuie, de asemenea, la îmbunătățirea abilităților și ameliorează nivelul de educație al lucrătorilor din mediul rural (Obiectivul 4) având, prin urmare, atribuit scorul 1.

Punctajul total ilustrat în ultimul rând al Tabelului 2.1 prezintă informații concise cu privire la cea mai mare contribuție a strategiei la obiectivul UE 2020. O primă analiză arată că toate obiectivele principale UE 2020 sunt acoperite de domeniile de intervenție. Obiectivul 3, Schimbările climatice/Energie este obiectivul cel mai susținut de domeniile de intervenție; în special domeniile de intervenție de la 4A la 5E contribuie cu un scor de 2 la obiectivul privind schimbările climatice. Trei dintre aceste domenii de intervenție (de la 4A la 4C) sunt, de

asemenea, însoțite de măsuri de îmbunătățire a cunoștințelor (Obiectivul 4, Educație), în scopul de a realiza practici agricole extensive și de a permite agricultorilor să beneficieze de informare și conștientizare, prin transfer de cunoștințe și acțiuni de informare. Obiectivul 4 reprezintă, de asemenea, cel de-al doilea cel mai sprijinit obiectiv de către strategie; de fapt, cea mai mare parte a domeniilor de intervenție, sunt însoțite de acțiuni de facilitare a transferului de cunoștințe și îmbunătățire a abilităților fermierilor.

Tabel 2.1 - Contribuția domeniilor de intervenție ale strategiei la obiectivele principale ale Strategiei UE 2020

		Obiective principale UE 2020				
		1. Ocuparea forței de muncă	2. Cercetare și Dezvoltare/Inovare	3. Schimbările climatice și utilizarea durabilă a energiei	4. Educație	5. Lupta împotriva sărăciei și excluziunii sociale
Domenii de intervenție	(1A) Încurajarea inovării, a cooperării și a bazei de cunoștințe în zonele rurale	0	2	0	1	0
	(1B) Consolidarea legăturilor dintre agricultură, producția alimentară și silvicultură, pe de o parte, cercetare și inovare pe de altă parte, inclusiv în scopul unei gestionări mai bune a mediului și a unei performanțe de mediu îmbunătățite	0	2	0	1	0
	(1C) Încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale în sectoarele agricol și forestier	0	0	0	2	0
	(2A) Îmbunătățirea performanței economice a tuturor fermelor și facilitarea restructurării și modernizării fermelor, în special în vederea creșterii participării și orientării către piață, cât și a diversificării agricole	0	2	0	1	0
	(2B) Facilitarea intrării în sectorul agricol a unor fermieri calificați corespunzător și, în special, a reînnoirii generațiilor	2	0	0	1	0
	(2C) Îmbunătățirea performanței economice a pădurilor	0	1	1	0	0
	(3A) Îmbunătățirea competitivității producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul agro-alimentar prin intermediul schemelor de calitate, al creșterii valorii adăugate a produselor agricole, al promovării pe piețele locale și în cadrul circuitelor scurte de aprovizionare, al grupurilor și organizațiilor de producători și al organizațiilor interprofesionale	0	1	0	1	0
	(3B) Sprijinirea gestionării și a prevenirii riscurilor la nivelul exploatațiilor	0	0	0	1	0
	(4A) Refacerea, conservarea și dezvoltarea biodiversității, inclusiv în zonele Natura 2000, în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice și în cadrul activităților agricole de mare valoare naturală, precum și a stării peisajelor europene	0	0	2	1	0
	(4B) Ameliorarea gestionării apelor, inclusiv gestionarea îngrășămintelor și a pesticidelor	0	0	2	1	0
	(4C) Prevenirea eroziunii solului și ameliorarea gestionării solului	0	0	2	1	0
	(5A) Eficientizarea utilizării apei în agricultură	0	1	2	0	0
	(5C) Facilitarea furnizării și utilizării surselor regenerabile de energie, a subproduselor, a deșeurilor, a reziduurilor și altor materii prime nealimentare, în scopul bioeconomiei	0	0	2	0	0

(5D) Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de amoniac din agricultură	0	1	2	0	0
(5E) Promovarea conservării și a sechestrării carbonului în agricultură și silvicultură	0	0	2	0	0
(6A) Facilitarea diversificării, a înființării și a dezvoltării de întreprinderi mici și a creării de locuri de muncă	2	0	0	1	1
(6B) Încurajarea dezvoltării locale în zonele rurale	1	0	0	0	2
Scor total	5	10	17	12	3

Obiectivul privind Cercetarea și Dezvoltarea/Inovarea (numărul 2) este, de asemenea, susținut în mod adecvat de strategie și este transversal conectat cu diferite Domenii de Intervenție; obiectivul de inovare este, de fapt, susținut și de Domeniile de Intervenție care vizează în mod specific protecția mediului, iar acțiunile în favoarea inovației sunt, de asemenea, asociate cu intervenții pentru educație. Cele două obiective mai puțin reprezentate în program sunt ocuparea forței de muncă (1) și lupta împotriva excluziunii sociale (5), care au două Domenii de Intervenție specifice (6A și 6B), și nu sunt acoperite de alte domenii. Cu toate acestea, primul obiectiv (ocuparea forței de muncă), este, de asemenea, susținut direct prin Domeniul de Intervenție 2B care sprijină formarea unei noi generații de agricultori prin investiții și acțiuni de modernizare a fermelor și creează sinergii de reînnoire a generațiilor și de utilizare a cunoștințelor și abilităților tinerilor agricultori, în scopul de creștere a competitivității.

2.2 Evaluarea consistenței cu CSC, Acordul de parteneriat, recomandările specifice de țară și alte instrumente relevante

Evaluarea coerenței externe a Programului verifică dacă strategia identificată este coerentă cu alte instrumente relevante de la nivel național și cu AP. Metodologia adoptată de către evaluatori se bazează pe două etape principale:

- 1) Identificarea și colectarea documentelor relevante, având în vedere că identificarea documentelor relevante este un element-cheie pentru o evaluare corectă. Rezultatul a fost reprezentat de colectarea documentelor de programare naționale și a Acordului de Parteneriat.
- 2) Analiza documentelor colectate. Ulterior primei etape, evaluatorii au procedat la analiza documentelor relevante colectate, optând pentru o abordare analitică semantică. Această abordare specifică a fost organizată având în vedere următoarele faze:
  - identificarea, pentru fiecare axă, a unei anumite liste de cuvinte cheie legate de obiectivele specifice propuse;
  - traducerea cuvintelor cheie din documentele elaborate în diferite limbi (în multe cazuri, a fost utilizat mai mult de 1 cuvânt pentru a traduce fiecare cuvânt cheie)

- căutarea cuvintelor cheie în documentele colectate;
- elaborarea unei baze de date care conține, pentru fiecare document relevant, trimerile la părțile de text relevante pentru strategia programului.

Informațiile extrapolate prin cercetarea semantică au fost apoi analizate urmărind o abordare conceptuală specifică ce a vizat nu doar evaluarea nivelului de coerență, dar și evidențierea potențialelor legături operaționale între viitorul program și politicile și programele "paralele". În particular, pentru fiecare axă a programului, trimerile extrapolate în documentele examinate au fost analizate pentru a verifica:

1. nivelul de coerență. Coerența poate fi stabilită la diferite niveluri:
  - strategia politicii: definirea de obiective comune (nivel prioritar);
  - instrumente de livrare aferente politicii: sinergie de intervenție specifică (tipologie de intervenție / metodă);
2. gradul de coerență. Coerența poate fi stabilită la diferite grade:
  - simpla **recunoaștere** a problemei, însemnând că tema este menționată, dar niciun rezultat operațional nu este dedus;
  - **co-acțiune** pe aceeași temă, adică intervenție în paralel;
  - **integrare**, adică acele politici care au ca scop în mod explicit stabilirea de sinergie și coordonarea la nivel transnațional.

Rezultatele analizei efectuate sunt prezentate în capitolul următor.

2.2.a Analiză și evaluare

Această secțiune se concentrează pe evaluarea contribuției programului la celelalte Programe relevante și prezintă rezultatul analizei efectuate prin adoptarea metodologiei antemenționate. Așa cum s-a menționat anterior, metodologia adoptată pentru analiza coerenței externe permite nu numai evaluarea "nivelului de coerență", dar și stabilirea de legături operaționale între viitoarele intervenții.

Pentru început, fiecare dintre prioritățile PNDR 2014-2020 au fost comparate cu **Acordul de Parteneriat (AP)**. Analiza relevă un nivel ridicat de coerență între PNDR și AP. PNDR este, de fapt, orientat spre implementarea strategiei principale a AP. În mod particular, evaluarea evidențiază un nivel ridicat de coerență între prioritățile programului și obiectivele tematice ale AP:

Prioritatea 1 Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, silvicultură și în zonele rurale are un nivel ridicat de coerență cu OT 1 și OT 10, datorită accentul său pus pe cooperare, inovare care va oferi sprijinul necesar pentru crearea de grupuri operaționale, pentru dezvoltarea de proiecte pilot, produse, practici, procese și tehnologii în agricultură, sectorul agro-alimentar și cel forestier. Cooperarea și inovarea sunt promovate, de asemenea,

și prin intermediul RNDR. Cursurile susținute prin P1 vor duce la dezvoltarea abilităților agricultorilor necesare pentru a crește productivitatea și a asigura un management eficient al fermelor. P1 are un nivel neutru de coerență cu OT 3, OT 4, OT 5, OT 6, OT 8 și OT 9 din moment ce impactul va fi un efect indirect al sprijinului pentru cooperarea dintre agricultori, pentru inovare, pentru instruirii profesionale și pentru servicii de consiliere.

Prioritatea 2 Creșterea viabilității exploatațiilor și competitivității tuturor tipurilor de agricultură în toate regiunile și promovarea tehnologiilor agricole inovatoare și gestionarea durabilă a pădurilor are un nivel ridicat de coerență cu OT 3 și OT 10, datorită accentului pus pe tinerii agricultori. Aceasta susține reînnoirea generațiilor de agricultori, inclusiv investițiile agricole de modernizare, care vor duce la creșterea productivității, generând astfel valoare adăugată. Tinerii agricultori sunt sprijiniți și prin traininguri, în scopul de a dobândi cunoștințele și competențele necesare pentru eficientizarea activităților la nivel de fermă. P2 are un nivel neutru de coerență cu OT 1, OT 4, OT 5, OT 6, OT 8 și OT 9 din moment ce impactul va fi un efect indirect al sprijinului pentru restructurarea pieței și integrarea fermelor mici, inclusiv sprijin pentru pregătirea planurilor de afaceri și pentru modernizarea exploatațiilor agricole.

Prioritatea 3 Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv prelucrarea și comercializarea produselor agricole, bunăstarea animalelor și gestionarea riscurilor în agricultură are cel mai înalt nivel de coerență cu OT relevant inclus în AP (mai precis la OT 1, OT 3 și OT 5), datorită accentului pus pe cooperarea dintre agricultori, transferul de cunoștințe între cercetători și fermieri, dezvoltarea producătorilor primari și gestionarea riscurilor legate de activitățile agricole. P3 are un nivel neutru de coerență cu până OT 4, OT 6, OT 7, OT 8, OT 9 și OT 10 deoarece impactul prevăzut va fi un efect indirect al sprijinului pentru noile tehnologii, modernizarea exploatațiilor agricole, crearea de lanțuri scurte de aprovizionare și sesiuni de formare referitoare la managementul ricului pentru agricultori.

Prioritatea 4 Restaurarea, conservarea și consolidarea ecosistemelor legate de agricultură și silvicultură are un nivel ridicat de coerență cu OT 6, ca urmare a concentrării sale pe sprijinirea agriculturii în zonele cu constrângeri naturale sau specifice, agro-mediului și măsurilor agriculturii ecologice, toate în contextul de conservare a biodiversității și asigurare a unui management adecvat al resurselor de apă și sol. P4 are un nivel neutru de coerență cu OT 1, OT 3, OT 4, OT 7, OT 8, OT 9 și OT 10 deoarece impactul prevăzut va fi un efect indirect al sprijinului pentru agricultura ecologică și pentru fermierii care recoltează culturi verzi. Transferul de cunoștințe prevăzut în cadrul acestei priorități se referă la campanii de informare, mai degrabă decât de instruire profesională.

Prioritatea 5 Promovarea utilizării eficiente a resurselor și sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de carbon și rezistentă la schimbările climatice în agricultură, sectorul alimentar și cel forestier are un nivel ridicat de coerență cu OT 4 și OT 5 și este de fapt

împărțită în DI în funcție de principiile directoare ale OT menționat anterior: DI 5C și 5E (pentru OT 4) și FA 5A (pentru OT 5). P5 are un nivel neutru de coerență cu OT 1, OT 3, OT 6, OT 7, OT 8, OT 9 și OT 10 deoarece impactul prevăzut va fi un efect indirect al sprijinului pentru noi echipamente și tehnologii în ferme.

Prioritatea 6 Promovarea incluziunii sociale, reducerea sărăciei și dezvoltarea economică în zonele rurale este pe deplin coerentă cu OT 8 și OT 9, fiind împărțită în DI în funcție de rezultatele prevăzute în Obiectivele Tematice menționate anterior: DI 6A (pentru OT 8) și FA 6B (pentru OT 9). P6 are un nivel neutru de coerență cu OT 1, OT 3, OT 4, OT 5, OT 6, OT 7 și OT 10 deoarece impactul prevăzut va fi un efect indirect al sprijinului pentru dezvoltarea de ferme și de afaceri în zonele rurale.

Având în vedere perspectiva Obiectivelor Tematice, contribuția PNDR va fi cea mai importantă pentru OT 1, 3, 5 și 10, care vor avea nevoie și de o atenție mai concentrată din cauza naturii sensibile a rezultatelor așteptate în ceea ce privește cooperarea și inovarea, reînnoirea generațiilor agricultorilor, adaptarea la schimbările climatice, sistemele de irigații și cursurile de formare profesională pentru agricultori.

Având în vedere particularitățile măsurilor LEADER, o analiză specifică a fost dedicată pentru evaluarea coerenței cu AP; analiza relevă un nivel general ridicat de coerență între AP și obiectivele LEADER (a se vedea Anexa E).

În al doilea rând, echipa de evaluatori a analizat programele CSC implementate în "paralel" în perioada 2014-2020. Mai exact, analiza a fost efectuată pentru a identifica dacă există o legătură între cele 6 priorități ale PNDR și Programele Operaționale, la ce nivel și intensitate. Analiza (ilustrată în cele ce urmează), arată că:

- 1) nu există nici un conflict la nivel strategic și operațional;
- 2) toate prioritățile PNDR sunt conectate cu restul programelor;
- 3) există o coerență puternică în ceea ce privește tematica de inovare, cu toate PO analizate;
- 4) există o coerență bună cu privire la aspectele privind incluziunea socială și utilizarea eficientă a resurselor;
- 5) se confirmă faptul că există o complementaritate între Pilonul I și PNDR.

Din perspectiva unui singur PO:

- PO Infrastructura Mare prezintă un nivel bun de co-acțiune și sinergie. Acest lucru este crucial, deoarece rețeaua națională (drumuri, apă, TIC) trebuie să aibă o conexiune perfectă cu infrastructura din mediul rural.
- PO Capitalul Uman și PO Regional prezintă o sinergie potențială semnificativă legată de tema inovării și incluziunii sociale.

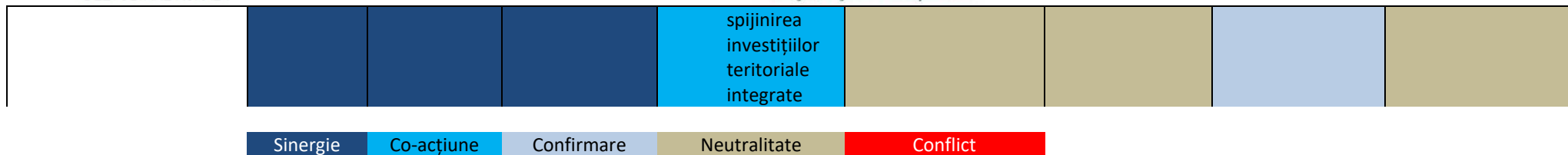

- PO Competitivitate și PO Asistență Tehnică prezintă cel mai ridicat nivel de coerență (sinergie), în domeniul inovării.
- PO Capacitate Administrativă este foarte relevant în ceea ce privește aspectul de consolidare a capacității, chiar dacă nu a fost identificată o legătură explicită între cele două programe.

Tabel 2.2: Coerența externă a PNDR 2014-2020

Prioritate	AP	PO Regional	PO Capital Uman	PO Capacitate Administrativă	PO Infrastructura Mare	PO Asistență Tehnică	PO Competitivitate	Pilonul 1 - PAC
1. Prioritate orizontală: Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării		Prioritatea 1	Prioritatea 3,4,5,6	Metoda: inovarea în serviciile publice	Inovarea cuprinsă în primul capitol în relație cu inițiativa europeană pentru utilizarea eficientă a resurselor	Prioritatea 1 și 3	Prioritatea 1 și 2	
2. Competitivitatea tuturor tipurilor de agricultură și viabilitatea exploatațiilor							Intervenție privind biocombustibilul	Plată redistributivă și coerență internă și externă
3. Organizarea lanțului alimentar și gestionarea riscurilor					Prioritatea 6			
4. Refacerea, conservarea și consolidarea ecosistemelor					Prioritatea 5			Plăți pentru ecologizare
5. Utilizarea eficientă a resurselor și tranziția către o economie cu emisii reduse de carbon și rezilientă la schimbările climatice			Prioritatea 3, OT 4		Prioritatea 4 și 7			
6. Incluziune socială, reducerea sărăciei și dezvoltare economică		OT 9	OT 9	Metodă: Dezvoltare economică prin				

Pe lângă analiza documentelor, echipa de evaluare (EE) a examinat nivelul de cooperare între Autoritățile de Management ale Programelor Operaționale ale CSC. EE a organizat un Focus Grup specific și o serie de interviuri pentru a analiza interacțiunea pe parcursul elaborării programului și coordonarea în cursul implementării. EE a analizat, de asemenea, coordonarea pe verticală (cu autoritățile locale și GAL-urile). Constatările sunt raportate în capitolul privind guvernarea.

De curând, Ministerul Fondurilor Europene în început monitorizarea tuturor PO, iar coordonarea este destul de dificilă, având în vedere specificitatea fondurilor FEADR. În timp ce "coordonarea bilaterală" a funcționat destul de bine, implementarea noului rol al Ministerului Fondurilor Europene, ca și coordinator general al FESI în România, va necesita o anumită perioadă de timp pentru a asigura familiarizarea cu toate specificitățile FEADR și FEPAM.

A existat o problemă în coordonarea elaborării de politici și mai ales în coordonarea elaborării Acordului de Parteneriat. De exemplu, deși Ministerul Agriculturii a oferit sugestiile sale cu privire la AP, informațiile furnizate nu au fost întotdeauna luate în considerare. Coordonarea a fost, de asemenea, mult mai dificilă din cauza faptului că Ministerul Fondurilor Europene trebuie să asigure gestionarea Acordului de Parteneriat luând în considerare atât Strategia Națională cât și Strategia Europa 2020.

A existat o relație proactivă între AM PNDR, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice și Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice. În acest caz, relația se bazează pe fundamente concrete și este extrem de necesară evitarea suprapunerilor sau lacunelor. În faza de implementare, relațiile vor fi din nou cu preponderență „bilaterale” și, prin urmare, problemele par a fi legate de etapa de programare, nu de etapa de implementare.

Evaluarea consistenței cu recomandările specifice de țară incluse în Documentul de poziție al CE

Evaluatorul a examinat dacă programul ia în considerare recomandările specifice incluse în Documentul de poziție al CE *“Poziția serviciilor Comisiei cu privire la dezvoltarea unui Acord de parteneriat și a unor programe în ROMÂNIA în perioada 2014-2020”*.

Documentul prezintă două tipuri de recomandări: generale și specifice pentru FEADR legate de competitivitatea IMM-urilor. Echipa de evaluatori le-a analizat prin conectarea anumitor domenii de intervenție/măsuri ale PNDR cu recomandările specifice (specifice și generale). Tabelul următor prezintă rezultatele referitoare la recomandarea generală și domeniul de intervenție.

Tabel 2.3 - Coerența cu recomandarea generală a documentului de poziție.

Recomandări generale făcute de Documentul de poziție al CE către România, în domeniul dezvoltării rurale și agriculturii.	Coerența în cadrul PNDR (Domenii de intervenție)
În agricultură și dezvoltare rurală sunt necesare eforturi pentru a consolida și extinde capacitatea de consultanță pentru inovare și gestionarea durabilă a agriculturii și silviculturii	1A, 1B, 2C
Promovarea de noi oportunități de ocupare a forței de muncă în zonele rurale prin diversificarea economiei rurale și a altor sectoare non-agricole și investiții în competențe relevante	6A
Promovarea transferului de cunoștințe și a inovării în economia rurală prin Parteneriatul European pentru Inovare pentru agricultură și durabilitate	1A
Promovarea dezvoltării de clustere și a cooperării între clustere	1A
Furnizarea de facilități de acces comune de înaltă calitate și a unui pachet de servicii complete, adaptate la nevoile companiilor inovatoare, inclusiv promovarea comercializării. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită sectorului agricol și industriilor marine conexe precum și altor domenii considerate a avea un mare potențialul inovator.	3A
Reducerea emisiilor de protoxid de azot și metan din agricultură prin: sprijin pentru reducerea utilizării îngrășămintelor cu azot și a pesticidelor, îmbunătățirea practicilor de gestionare a animalelor (pentru tratarea deșeurilor de origine animală) și sprijinirea rotației culturilor într-o manieră mai ecologică.	5D
<p>Sprijinirea măsurilor de adaptare în agricultură</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gestionarea durabilă a apei pentru irigații, inclusiv utilizarea eficientă a apei prin tarificare și depozite de apă care sprijină practicile de cultură ale exploatațiilor ce utilizează apa în mod eficient și crearea și gestionarea de perdele forestiere împotriva eroziunii; • Asigurarea unui potențial ridicat de adaptare la schimbările climatice și boli și conservarea diversității genetice, în special prin sprijinirea varietăților de culturi și a raselor locale; • Îmbunătățirea practicilor de gestionare a solului prin sprijinirea prevenirii degradării solurilor, epuizării stocului de carbon în sol și reducerii culturilor, menținerea stratului verde în timpul iernii, împădurirea pantelor și stabilirea sistemelor agroforestiere și crearea de noi păduri. 	5C, 4B, 4C
Implementarea măsurilor de mediu în agricultură, care urmăresc prevenirea și gestionarea riscurilor precum și prevenirea incendiilor forestiere și regenerarea pădurilor.	3B
Promovarea de măsuri de combatere a poluării din surse difuze și punctiforme din agricultură, de exemplu nitrați, fosfați și pesticide, precum și de reducere a cantităților de substanțe nutritive în cursurile de apă; sprijinirea investițiilor în capacitatea de stocare.	4A

Conservarea biodiversității ar trebui consolidată prin implementarea corespunzătoare a planurilor de management, precum și prin abordări colective pentru furnizarea de bunuri publice de mediu, infrastructură verde, sisteme agricole de mare valoare naturală și practici agricole durabile, care contribuie la conservare.	4A
--	----

Tabelul de mai sus arată că PNDR este coerent în totalitate cu recomandările Documentului de poziție, în special cu cele privind schimbările climatice și problema dezvoltării durabile.

Tabelul următor prezintă legătura dintre recomandările specifice privind competitivitatea IMM-urilor din Documentul de poziție al CE și măsurile din PNDR. Având în vedere că recomandările sunt strict legate de FEADR, este necesar un nivel mai clar de detaliere.

Tabel 2.4 - Coerența cu recomandările Documentului de poziție

Recomandări specifice făcute prin Documentul de poziție al CE către România, în domeniul dezvoltării rurale și agriculturii.	Coerența în cadrul PNDR (numărul măsurii)
Îmbunătățirea accesului la servicii de sprijin pentru IMM-uri în vederea stimulării creșterii și dezvoltării acestora. Această aspect va include accesul la finanțare prin intermediul instrumentelor de inginerie financiară.	2,4,6
Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor locale pentru populație, acolo unde este necesar, pentru a dezvolta noi activități antreprenoriale și a diversifica economia rurală.	4,6,7
Sprijinirea ciclului de viață pentru afacerile noi (companii pepiniere, sprijin pentru investiții), precum și în timpul activității lor (instrumente de facilități de credit și instrumente de gestionare a riscurilor financiare pentru agricultură, servicii de asigurare, etc.); abordarea efectelor de prag care ar putea împiedica creșterea și dezvoltarea capacităților lor.	2,4,16
Sprijinirea competitivității, inovării și tranziției către o valoare ridicată în agricultură, prin modernizarea fermelor și servicii de consultanță pentru transferul de cunoștințe.	2,4,16
Promovarea diversificării în agricultură, silvicultură și produse alimentare, intervenții și obiective pentru crearea de noi produse, procese, canale de comercializare și expertiză antreprenorială.	2,4,6,16
Integrarea producătorilor primari în lanțul alimentar prin acordarea de sprijin pentru programe de calitate, prin promovarea piețelor locale prin cooperarea pe orizontală și pe verticală, crearea de noi oportunități de marketing și crearea de rețele prin dezvoltarea circuitelor scurte de aprovizionare și a producătorilor de clustere.	2,4,16, 19

Analiza a verificat coerența dintre Documentul de poziție și PNDR. Mai în detaliu, măsurile 2, 4, 6 și 16 par a fi principalii factori pentru implementarea recomandărilor furnizate de Comisie cu privire la sprijinirea competitivității IMM-urilor prin FEADR. Cu toate acestea, PNDR, în unele cazuri, nu prevede intervenția specifică solicitată de către Comisie. Acesta este cazul "companiilor de pepiniere". Prin urmare, se recomandă să se ia în considerare sugestia documentului de poziție în raport cu formele specifice de intervenție.

2.3 Evaluarea logicii de intervenție a programului

2.3.a Analiză și evaluare

Pentru a verifica structura logică a programului, pentru fiecare prioritate sunt elaborate diagrame arbore ale logicii de intervenție. Diagramele arbore - reproduse în anexa G - evaluează gradul de coerență internă între diferitele niveluri ierarhice, priorități, DI și măsuri.

Adițional, evaluatorii ex-ante au introdus indicator(i) de rezultat și indicator(i) de impact, pentru o mai bună relevare a prezenței legăturilor logice de conectare a diverselor obiective definite în documentul programului. Exercițiul în sine nu evidențiază probleme relevante, deoarece indică prezența legăturilor logice între diferitele niveluri. Mai specific, toate măsurile selectate contribuie la realizarea obiectivelor identificate ale Domeniilor de Intervenție, care, alternativ, pentru fiecare prioritate, se sprijină reciproc:

- *Prioritatea 1:* domeniul de intervenție 1A (Încurajarea inovării, a cooperării și a bazei de cunoștințe în zonele rurale) este însoțit și consolidat de intervenții pentru a întări legăturile inter-sectoriale din agricultură, industria alimentară, silvicultură și C&D (1B). Acest lucru asigură o implicare completă a celor mai relevante sectoare din mediul rural prin cooperare și dezvoltare și permite întregii economii rurale să valorifice avantajele legate de procesul sporit de inovare. Mai mult decât atât, intervențiile prin măsuri de învățare pe tot parcursul vieții și de formare profesională (1C) consolidează nivelul capitalului uman și asigură implicarea deplină a fermierilor în procesul de transfer de cunoștințe.
- *Prioritatea 2:* creșterea viabilității exploatațiilor și a competitivității este atinsă prin facilitarea restructurării și modernizării fermelor (2A). Ca și în prima prioritate, acest obiectiv este însoțit de intervenții de sporire a capitalul uman (2B), cum ar fi transferul de cunoștințe și acțiuni de informare, precum și servicii de consultanță pentru a facilita implicarea agricultorilor calificați în sectorul agricol și a promova reînnoirea generațiilor. Mai mult decât atât, o atenție deosebită este acordată performanței economice a pădurilor (DI 2C)
- *Prioritatea 3:* în acest caz, măsurile de susținere a competitivității producătorilor primari și a integrării acestora în lanțul agro-alimentar (3A) sunt întărite de acțiuni de sprijinire a prevenirii și gestionării riscurilor la fermă (3B). Acest lucru asigură o mai bună protecție a producătorilor locali împotriva riscurilor legate de piață și concurența internațională.
- *Prioritatea 4:* această prioritate vizează conservarea și consolidarea ecosistemelor care sunt legate de agricultură și silvicultură. Măsurile sunt, prin urmare, strict legate între ele și se consolidează reciproc. Conservarea și consolidarea biodiversității (4A) este însoțită de măsurile pentru îmbunătățirea gestionării apei și a solului, împreună cu acțiunile de prevenire a eroziunii solului (4B și 4C). Mai mult decât atât, domeniul de intervenție 4C

include măsuri de consolidare a capitalului uman prin transferul de cunoștințe și acțiuni de informare.

- *Prioritatea 5:* schimbările climatice și utilizarea eficientă a energiei sunt obiective aferente a 5 Domenii de Intervenție. Două dintre acestea sunt legate de creșterea eficienței utilizării apei în agricultură (5A). Aceste priorități sunt consolidate și însoțite de măsuri de promovare și facilitare a furnizării și utilizării resurselor regenerabile (5C), de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră (5D) și de favorizare a conservării carbonului (5E). DI 5D și 5E sunt în plus îmbunătățite prin acțiuni de sprijinire a transferului de cunoștințe și informații, în timp ce, în scopul de a promova adoptarea de resurse regenerabile, sunt planificate servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale (5C).
- *Prioritatea 6:* ultima prioritate vizează incluziunea socială, reducerea sărăciei și dezvoltarea economică în zonele rurale. Aceste obiective sunt atinse prin implementarea de măsuri care să faciliteze diversificarea, crearea și dezvoltarea de întreprinderi mici, precum și crearea de locuri de muncă (6A), împreună cu acțiuni de încurajare a dezvoltării locale în zonele rurale (6B). Măsuri specifice de investiții în active fizice pentru serviciile de consultanță sunt planificate pentru domeniul de intervenție 6A, în timp ce DI 6B se bazează în principiu pe promovarea serviciilor și a reînnoirii satelor. Transversală ambelor domenii este adoptarea abordării LEADER ca bază pentru adoptarea unei noi metode de guvernare pentru dezvoltarea locală.

Mai mult decât atât, contribuția anumitor măsuri este transversală la realizarea mai multor DI în cadrul unor diferite priorități. Acest lucru poate fi mai bine analizat prin evaluarea gradului în care măsurile selectate contribuie la realizarea obiectivelor formulate în cadrul programului. Tabelul (2.6) reprezintă o matrice în care măsurile sunt corelate cu respectivele Domenii de intervenție și priorități. Măsura nr. 1 "*Transferul de cunoștințe și acțiuni de informare (Art.14)*" având un scor de 9 și fiind menționată în cadrul primelor 4 priorități, poate fi considerată o măsură cheie. Acțiunile privind *transferul de cunoștințe și de informații* sunt, prin urmare, extrem de importante pentru succesul programului. Măsurile de importanță secundă au între 3-5 apariții, acestea fiind măsurile 2 "*Servicii de consiliere (articolul 15)*", 4 "*Investiții în active fizice (art. 17)*", 6 "*Dezvoltarea exploatațiilor și a întreprinderilor (art. 19)*", 8 "*Investiții pentru dezvoltarea zonelor forestiere și ameliorarea viabilității pădurilor (art. 21)*", 10 "*Agro-mediu și climă (art. 28)*", 11 "*Agricultura ecologică (art. 29)*" și 16 "*Cooperare (art. 35)*". Alte măsuri apar o dată sau de 2 ori.

În general, se poate concluziona că toate măsurile sunt coerente cu strategia. Dintr-o perspectivă funcțională, este clar că există cinci măsuri (măsura 10 este strict legată de problema schimbărilor climatice), care reprezintă "coloana vertebrală" strategică a PNDR și, prin urmare, sprijină mai mult de un domeniu de intervenție (măsurile 1, 2 și 4 sunt transversale la patru din cele șase priorități). În fapt, și pe baza celor 5 măsuri principale, MADR a elaborat PNDR în jurul a trei piloni:

- Sprijin pentru activul capital uman (măsurile 1 și 2). După cum a fost subliniat anterior, în analiza diagramelor arbore, aceste măsuri sunt cruciale, deoarece cea mai mare parte a succesului PNDR depinde de capacitatea și capabilitatea beneficiarului de a implementa acțiunea și de a profita de sprijin.
- Sprijinirea activului fizic (măsurile 4 și 6). Aceste măsuri oferă "hardware-ul" PNDR și sunt esențiale pentru depășirea decalajelor în ceea ce privește investițiile în agricultură și industria agro-alimentară.
- Sprijinirea activului organizațional (măsura 16 și măsura 9). Analiza socio-economică subliniază necesitatea de a depăși fragmentarea și de a crea o masă critică. În plus, cea mai "bogată" măsură, nr. 4, încurajează asocierea ca un principiu al criteriilor de selecție.

Din perspectivă strategică, aspectele privind mediul și competitivitatea par a fi bine acoperite atât de către măsuri cât și de tipul de intervenție. DI 4 și 5 primesc sprijin de la mai multe măsuri și există un nivel ridicat de interacțiuni între diferite tipuri de intervenții. De asemenea, problemele privind competitivitatea și productivitatea sunt profund susținute de măsuri și intervenții.

Tabel 2.5 – Măsuri cheie și domenii de intervenție

Priorități ↓	Domeniu de intervenție ↓	Măsuri														
		1	2	4	6	7	8	9	10	11	13	14	15	16	17	LEADER
I	1a	X	X											X		
	1b													X		
	1c	X	X													
II	2a	X	X	X	X											
	2b	X	X		X											
	3c			x												
III	3A	X	X	X				X				X		X		
	3B	X													X	
IV	4A	X	X				X		X	X	X		X			
	4B	X	X				X		X	X						
	4C	X	X				X		X	X	X		X			
V	5A	X	X	X					X							
	5C				X											
	5D	X		X					X							
	5E						X		X	X						
VI	6A		X	X	X											
	6B					X										X
TOTAL		11	10	6	4	1	4	1	6	4	2	1	2	3	1	1

2.4 Evaluarea formelor propuse de sprijin

Analiza a fost implementată prin intermediul unei cercetări de birou, mai concret, prin examinarea documentelor disponibile din perioada 2007-2013. Mai în detaliu, au fost examinate și verificate încrucișat capitolele aferente "Strategiei" (Capitolul 5 al PNDR 2014-2020) și "Măsurilor" (Capitolul 8 al PNDR 2014-2020). Analiza măsurilor diferitelor forme de sprijin a fost făcută prin utilizarea unei matrici de identificare a aspectelor și problemelor majore.

2.4.a Analiză și evaluare

Pe baza analizei Rapoartelor Anuale de Implementare trecut și a evaluării intermediare, EE a identificat principalele probleme și aspecte care ar putea împiedica implementarea măsurilor specifice. Potrivirea dintre măsurile din 2007-2013 și formele sprijin și tipurile de intervenție din 2014-2020 a fost realizată prin adoptarea corelației prezentate în anexa 1 din Regulamentul Delegat al CE nr. 807/2014. Acest capitol nu analizează măsurile 19 (LEADER) și 20 (Asistență tehnică), deoarece există capitole specifice dedicate acestor aspecte.

Tabel 2.6: Analiza adecvării formelor de sprijin propuse

<i>Măsură</i>	<i>Forme de sprijin –tipuri de intervenții</i>	<i>Probleme 2007-2013</i>	<i>Coerență cu rezultatele preconizate</i>
M01 - Transfer de cunoștințe și acțiuni de informare	Rambursarea cheltuielilor pentru programele de formare profesională	☹️ Întârziere în selecția proiectelor, absorbție scăzută. (a se vedea măsura 111)	😊
M02 Servicii de consiliere	Rambursarea cheltuielilor Servicii de consultanță	☹️ Absorbție scăzută (a se vedea măsura 143)	😊
M04 - Investiții în active fizice	Rambursare cheltuieli; plata avansurilor; instrumente financiare de garantare; investiții fizice	☹️ Absorbție scăzută (a se vedea măsurile 121-123-125)	😊

M06 - Dezvoltarea exploatațiilor și a întreprinderilor	Rambursarea de cheltuieli eligibile, plata unor avansuri, instrumente financiare de garantare, (6.4) Rată forfetară și sprijin public nerambursabil pentru investiții corporale și necorporale	Access to credit for private- co-financing (a se vedea măsurile 112-312-313-141)	
M07 - Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale	Rambursare cheltuieli; plata de avansuri pentru investiții corporale și necorporale	Absorbție scăzută (a se vedea măsura 322)	
M08 - Investiții în dezvoltarea zonelor forestiere și ameliorarea viabilității pădurilor	Grant pentru prima înființare a plantațiilor forestiere/ întreținere	Absorbție scăzută (a se vedea măsurile 122, 123, 221)	
M09 - Înființarea grupurilor de producători	Rată forfetară regresivă, în tranșe anuale	Lipsă de experiență	
M10 - Agro-mediu – climă	Plăți compensatorii	Minimum criteria for holding risks to exclude micro and self-sustaining farmer (a se vedea măsura 214)	
M11 - Agricultură ecologică	Plăți compensatorii		
M13 – Plăți pentru zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice	Plăți compensatorii		
M15 – Servicii de silvo-mediu, servicii climatice și conservarea pădurilor	Plăți compensatorii		
M16 – Cooperare	Rambursarea de cheltuieli eligibile; plăți în avans;	Lipsă de experiență	
M17 – Managementul riscului	Rambursarea cheltuielilor eligibile	Lipsă de experiență	

Formele propuse de sprijin apar, în general, adecvate. Cu toate acestea, din analiza experienței aferentă perioadei 2007-2013, rezultă o serie de provocări, care ar putea afecta implementarea PNDR în ceea ce privește diferitele forme de sprijin:

- a) În ceea ce privește forma **plăților compensatorii pentru agricultori**, sarcina administrativă și costurile de acces la măsuri, considerând gradul de complexitate, pot fi un obstacol în special pentru fermierii mici și micro. De altfel, pentru a combate posibilitatea de fraudă, măsurile 10, 11, 13 și 15 prezintă un număr de controale și verificări și un număr ridicat de cerințe privind informarea. Acestea vor crește volumul de muncă atât pentru beneficiari cât și pentru administrația publică. Prin urmare, riscul privind timpul procedural lung și riscul dezangajării din cauza erorilor (și nu pe bază voluntară) sunt foarte ridicate și pot pune în pericol absorbția financiară a PNDR. În plus, introducerea de criterii minime privind dimensiunea parcelei poate exclude fermele mici de familie.
- b) Achizițiile publice (de exemplu, măsurile 2, 7) în relație cu **investițiile în infrastructură și servicii**. Beneficiarii publici (în special autoritățile locale) au întâmpinat dificultăți în derularea achizițiilor publice (de exemplu, pentru proiectele de infrastructură de bază). Problemele apar în raport cu complexitatea juridică, lipsa abilităților, conflicte juridice. Au existat, de asemenea, probleme legate de birocrație, fiind nevoie de un număr mare de autorizații emise de către diferite autorități, aspect ce a împiedicat procesul de implementare pentru beneficiari.
- c) Adoptarea **schemelor de garantare** (măsurile 4 și 6) poate crea unele dificultăți. De fapt, pentru întreprinderile mici și micro este dificilă accesarea acestui tip de sprijin. Ultimul Raport Anual de Implementare (2013) prevede că, în conformitate cu declarațiile financiare depuse, există o capacitate redusă de a transforma creșterile de vânzări în profituri operaționale. Mai mult, RAI subliniază că "în condițiile în care peste 90% din firmele active sunt microîntreprinderi, iar conducerea executivă a firmei coincide cu proprietarul afacerii, se consideră că firmele din portofoliul analizat prezintă un risc operațional ridicat din cauza dependenței ridicate de structura foarte restrânsă a personalului administrativ" și, de asemenea, că "ponderea datoriilor în structura capitalurilor a crescut în ultimii ani, ajungând să depășească 70%, nivel care poate cauza, în viitor, probleme companiilor în obținerea de împrumuturi de la bănci, deoarece mai bine de două treimi din activele firmei sunt acoperite de datorii".

- d) **Sprijin direct pentru investiții** este adesea un aspect care ridică dificultăți pentru micro-întreprinderi în ceea ce privește co-finanțarea. Deoarece proprietatea imobiliară a terenului nu este considerată o garanție pentru bănci, micii fermieri nu au mijloacele de asigurare a capitalului rezidual.
- e) În ceea ce privește **Grupul Operațional - GO** (măsura 16) și fondurile mutuale (măsura 17), acestea sunt instrumente noi și, prin urmare, ar putea necesita timp pentru a fi elaborat cel mai adecvat cadru de implementare. Cu toate acestea, în raport cu GO, chiar dacă Programul nu este încă lansat, unele GO au fost deja formate, în special între crescători de animale și centre de cercetare. În ceea ce privește fondurile mutuale, o informație interesantă provine din chestionarul aplicat de către Echipa de consultanți pentru furnizarea de Asistența tehnică pentru elaborarea PNDR 2014-2020, în raport cu perioada 2014-2020, și care a fost adresat către 35.137 posibili beneficiari. Răspunsul celor chestionați a evidențiat interesul de a se alătura unui fond mutual creat pentru asigurarea riscurilor în agricultură. În întrebare a fost menționat faptul că, în acest scop, fermierii ar trebui să plătească o contribuție periodică (anuală) la fondul mutual. Aproximativ 56% dintre persoanele care au răspuns la această întrebare au confirmat interesul de a adera la un fond mutual.

Referitor la posibile acțiuni financiare alternative, echipa de evaluatori sugerează a fi utilă adoptarea costurilor standard, de exemplu la nivelul măsurii nr. 1. Costurile simplificate reprezintă o oportunitate oferită de noul regulament comunitar, acestea contribuind la eficientizarea intervenției prin prisma reducerii volumului de documente administrative și facilitarea gestionării proiectelor de către beneficiari.

2.5 Evaluarea contribuției așteptate a măsurilor alese pentru atingerea obiectivelor

2.5.a Abordarea metodologică

Pentru această analiză, contribuția preconizată a măsurilor a fost studiată pentru a verifica legătura logică între forma măsurii (tipul de intervenție, țintă, selecție și output), pe de o parte, și modificarea vizată (rezultat, impact și contribuția la DI și obiectivele priorității), pe de altă parte².

Mai important, pe lângă principalii factori critici comuni potențiali, capitolul analizează ipotezele și riscurile induse de factori externi care permit măsurii (factor intern) să producă sau nu modificările preconizate (mai exact, contribuția la priorități și DI). Analiza este realizată măsură cu măsură și vizează atât aspectele cantitative, cât și cele calitative.

În ceea ce privește aspectul cantitativ, metodologia constă în evaluarea contribuției fiecărui output la domeniul de intervenție aferent:

Contribuția poate fi definită ca fiind *mare* atunci când există o legătură directă între output și ținta așteptată aferentă domeniului de intervenție examinat, precum în cazul, de exemplu, al indicatorului "Participantii la formare" și DI 1C, "Încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și formării profesionale în sectoarele agricol și forestier".

Contribuția poate fi considerată *medie* când legătura este indirectă; output-ul contribuie la realizarea obiectivului așteptat, dar numai cu contribuția altor output-uri; de exemplu, "Participantii la instruire" contribuie la îmbunătățirea gestionării apei sau a solului (DI 4A sau 4C), dar nu este suficientă pentru a obține rezultatul scontat; sunt necesare alte tipuri de output, cum ar fi "ha de suprafață de conversie la agricultura ecologică", deoarece formarea poate asigura îmbunătățirea cunoștințelor despre gestionarea solului sau apei în rândul agricultorilor, dar nu poate fi conectată direct cu creșterea procentului de teren din cadrul contractelor de management pentru îmbunătățirea gestionării apei sau a solului.

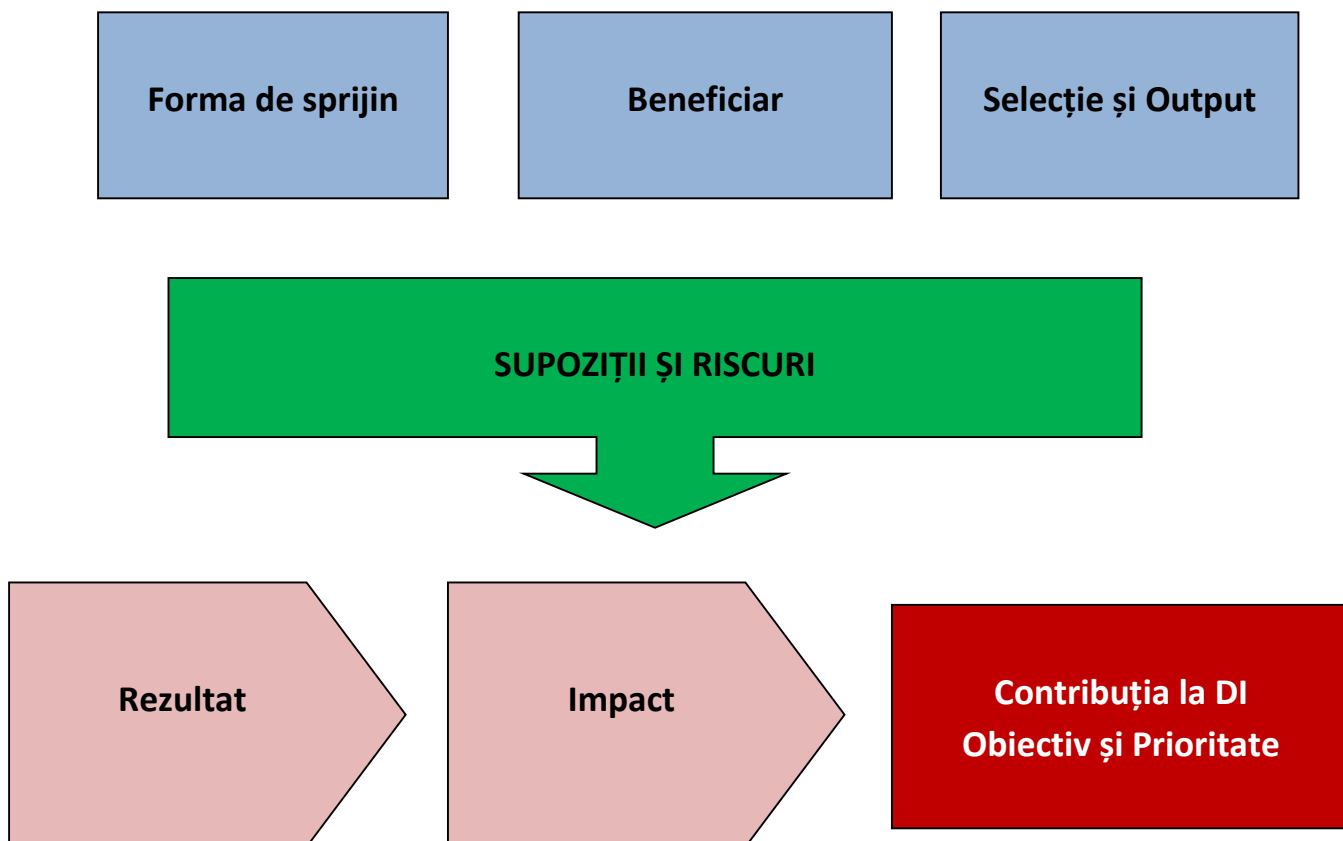
În cele din urmă, în cazul în care contribuția nu îndeplinește criteriile de mai sus și este marginală, fiind astfel considerată *scăzută*, nu este luată în considerare în evaluarea cantitativă.

---

² În conformitate cu secțiunea 2.5 toate măsurile sunt evaluate cu singura excepție a M19 (Leader), care este evaluată în conformitate cu un paragraf specific (2.8) și M14 din cauza lipsei de informații disponibile (fișa măsurii din PNDR este goală).

Figura 2.1 – Lanțul logic al intervenției

Informațiile sunt colectate prin analiza documentelor și interviuri directe. Pe teme specifice (transfer de inovare, investiții productive, turism rural), analiza a fost îmbogățită printr-o serie de interviuri care implică experți științifici și academici și funcționari ai MADR.

În cele din urmă, pentru fiecare măsură și DI, a fost făcută o corelație între output, rezultat și impact cu ajutorul unei matrice, pentru a identifica și principalele problemele.

2.5.b Analiza fiecărei măsuri

M01 - Transfer de cunoștințe și acțiuni de informare (art 14): caracteristici			
Forma de sprijin	Rambursarea cheltuielilor	Beneficiari	Furnizorii de cursuri, Asociații (private sau publice)

M01 - Transfer de cunoștințe și acțiuni de informare (art 14): caracteristici			
Criteriu de selecție	- <i>Principiul nivelului calitativ și tehnic</i> - <i>Principiul parteneriatului</i> - <i>Principiul tematicii și al grupului țintă</i>	Output	- <i>Formare profesională,</i> - <i>Proiect demonstrative și Acțiuni informative</i>
Rezultat	<i>Creșterea numărului de fermieri pregătiți (155.000 formați)</i>	Impact	<i>Creșterea productivității</i>
Domenii de intervenție aferente		Aspecte cantitative	Aspecte calitative
(1A) Încurajarea inovării, a cooperării și a creării unei baze de cunoștințe în zonele rurale		Mediu: 67095667,00 € din totalul cheltuielilor publice	Transferul de cunoștințe este una dintre măsurile de bază ale Programului, furnizând informații și cursuri de formare tuturor celor care lucrează în agricultură, sectorul agro-alimentar și, de asemenea, beneficiarilor măsurilor de mediu și de climă. Este unul dintre principalele instrumente de îmbunătățire a competitivității și sustenabilității, prin îmbunătățirea bazei de cunoștințe în zonele rurale și competențelor lucrătorilor. Transferul de cunoștințe vizează mai multe aspecte ale activităților rurale, cum ar fi inovarea, cooperarea, restructurarea, modernizarea și diversificarea; prevenirea și gestionarea riscurilor; lanțul agro-alimentar și organizațiile de producători; restaurarea, conservarea și îmbunătățirea biodiversității; gestionarea apei și solului; utilizarea eficientă a apei. Intervențiile de transfer de cunoștințe cresc, de asemenea, și gradul de conștientizare cu privire la schimbările climatice și importanța reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră și a emisiilor de amoniac. Obiectivul este astfel de a ajunge la un număr mare de persoane din zonele rurale pentru a le oferi noi informații și pentru a le îmbunătăți abilitățile prin instruire. Astfel, măsura contribuie la intensificarea legăturilor dintre agricultură și cercetare.
(1C) Încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale în sectoarele agricol și forestier		Ridicat: 184430 participanți la cursurile de formare	
(2A) Îmbunătățirea performanței economice a tuturor fermelor și facilitarea restructurării și modernizării fermelor, în special în vederea creșterii participării și orientării către piață, cât și a diversificării agricole		Mediu: 18000 participanți la cursurile de formare	
(2B) Facilitarea intrării în sectorul agricol a unor fermieri calificați corespunzător și în special, a reînnoirii generațiilor		Ridicat: 12700 participanți la cursurile de formare	
(3A) Îmbunătățirea competitivității producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțului agroalimentar prin intermediul schemelor de calitate, al creșterii valorii adăugate a produselor agricole, creșterea valorii adăugate a produselor agricole, promovarea pe piețele locale, a circuitelor scurte de aprovizionare, grupurilor de producători și a organizațiilor interprofesionale		Mediu: 3000000 € (dar 0 participanți la cursurile de formare) din totalul cheltuielilor publice	
(3B) Sprijinirea gestionării și a prevenirii riscurilor la nivelul exploatațiilor		Mediu: 3000000 € (dar 0 participanți la cursurile de formare) din totalul cheltuielilor publice	
(4A) Refacerea, conservarea și dezvoltarea biodiversității, inclusiv în zonele Natura 2000, în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice și în cadrul activităților agricole de mare		Mediu: 153168 participanți la cursurile de formare	

M01 - Transfer de cunoștințe și acțiuni de informare (art 14): caracteristici		
valoare naturală, precum și a stării peisajelor europene		
(4B) Ameliorarea gestionării apelor, inclusiv gestionarea îngrășămintelor și a pesticidelor		
(4C) Prevenirea eroziunii solului și ameliorarea gestionării solului		
(5A) Eficientizarea utilizării apei în agricultură	Mediu: 562 participanți la cursurile de formare	
(5D) Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de amoniac din agricultură	Mediu: 3333333 € din totalul cheltuielilor publice	
Supoziții și Riscuri		
<p>Realizarea obiectivelor preconizate în ceea ce privește transferul de cunoștințe în sectorul agricol depinde în principal de:</p> <ul style="list-style-type: none"> Faptul că serviciile sunt de fapt suportate de PNDR și nu selectate de către utilizatorii finali (fermieri) ar putea încuraja închirierea poziției și duce la scăderea calității. Valorificarea cunoștințelor: capacitatea agricultorului de a valorifica cunoștințele și de a găsi resurse (financiare) pentru adoptarea inovației este limitată. 		
Sugestii		
<p>Pe lângă acțiunile de atenuare deja evaluate în PNDR, următoarele aspecte ar trebui luate în considerare:</p> <ul style="list-style-type: none"> Creșterea nivelului de informare pentru potențialii utilizatori ai serviciilor. Problema de bază este reprezentată de calitatea serviciilor oferite. Această provocare nu poate fi abordată doar printr-o procedură de achiziții publice echitabilă și printr-un sistem de control și monitorizare și evaluare, ci trebuie asigurată o situație de "concurență". Situația de concurență poate fi stabilită în cazul în care utilizatorii sunt pe deplin informați cu privire la toate opțiunile disponibile în domeniu în materie de instruire finanțată de PNDR. Pentru a promova această concurență de "piață imperfectă" sunt sugerate două soluții: <ul style="list-style-type: none"> dezvoltarea unui catalog de oferte de formare, dezvoltarea unui site web în care toate cursurile de formare pot fi căutate, cu toate informațiile de bază, și în funcție de locațiile geografice de derulare. În plus, pentru a avea și o instruire în legătură cu nevoile de cunoaștere, trebuie stabilită o planificare specifică pentru a se concentra și prioritiza intervențiile. 		

M02 Servicii de consiliere(art 15): caracteristici			
Forma de sprijin	Rambursarea cheltuielilor	Beneficiari	Furnizori de servicii de consiliere (publici și privați), brokeri de inovație
Criteriu de selecție	<ul style="list-style-type: none"> Principiul experienței Principiul parteneriatului cu asociații reprezentative la nivel național și instituții de învățământ și/sau organisme de cercetare 		Output Servicii de consiliere și consultanță

M02 Servicii de consiliere(art 15): caracteristici			
	- <i>Principiul tematicii și al grupului țintă</i>		
Rezultat	<i>Fermieri mai calificați (66,000 fermieri care beneficiază de servicii de consiliere)</i>	Impact	<i>Creșterea competitivității</i>
Domenii de intervenție aferente		Aspecte cantitative	Aspecte cantitative
(1A) Încurajarea inovării, a cooperării și a creării unei baze de cunoștințe în zonele rurale		Mediu: 71049945 € <i>din totalul cheltuielilor publice</i>	<p>Ca și în cazul M01, și această măsură contribuie la consolidarea bazei de cunoștințe în zonele rurale, prin furnizarea de servicii de consiliere și consultanță, precum și înființarea de servicii de consiliere, de management al fermei și de facilitare a activităților de exploatare. Prin urmare, și această măsură are o importanță transversală, deoarece, prin promovarea formării de consilieri crește participarea și orientare pe piață, precum și diversificarea agricolă; sprijină intrarea agricultorilor calificați în sectorul agricol; favorizează și îmbunătățește lanțul agro-alimentar; contribuie, prin urmare, la crearea de locuri de muncă prin facilitarea creării și dezvoltării întreprinderilor mici. Prin asigurarea capacității actualizată de consilieri, măsura contribuie la îmbunătățirea gestionării durabile și a performanței economice și de mediu a fermei și IMM-urilor care operează în zonele rurale.</p> <p>Mai mult decât atât, serviciile de consiliere și consultanță contribuie la consolidarea gestionării instrumentelor cu efecte pozitive asupra eficienței de utilizare a resurselor și crește gradul de conștientizare cu privire la importanța conservării și a biodiversității.</p>
(1C) Încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale în sectoarele agricol și forestier		N.A.	
(2A) Îmbunătățirea performanței economice a tuturor fermelor și facilitarea restructurării și modernizării fermelor, în special în vederea creșterii participării și orientării către piață, cât și a diversificării agricole		Ridicat: 36639 <i>beneficiari consiliați</i>	
(2B) Facilitarea intrării în sectorul agricol a unor fermieri calificați corespunzător și în special, a reînnoirii generațiilor		Ridicat: 25418 <i>beneficiari consiliați</i>	
(3A) Îmbunătățirea competitivității producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul agroalimentar prin intermediul schemelor de calitate, al creșterii valorii adăugate a produselor agricole, creșterea valorii adăugate a produselor agricole, promovarea pe piețele locale, a circuitelor scurte de aprovizionare, grupurilor de producători și a organizațiilor interprofesionale		Mediu: 32 beneficiari <i>consiliați</i>	
(4A) Refacerea, conservarea și dezvoltarea biodiversității, inclusiv în zonele Natura 2000, în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice și în cadrul activităților agricole de mare valoare naturală, precum și a stării peisajelor europene		Ridicat: 132,901 <i>beneficiari consiliați</i>	
(4B) Ameliorarea gestionării apelor, inclusiv gestionarea îngrășămintelor și a pesticidelor			
(4C) Prevenirea eroziunii solului și ameliorarea gestionării solului			
(5A) Eficientizarea utilizării apei în agricultură			
			Mediu: 826 beneficiari <i>consiliați</i>

M02 Servicii de consiliere(art 15): caracteristici		
(6A) Facilitarea diversificării, a înființării și a dezvoltării de întreprinderi mici și a creării de locuri de muncă	Mediu: 4167 <i>beneficiari consiliați</i>	
Supoziții și Riscuri		
<p>Realizarea obiectivelor preconizate în ceea ce privește serviciile de consultanță în sectorul agricol depinde în principal de calitatea serviciilor prestate. După cum s-a afirmat în fișa UE "evaluarea situației specifice a agricultorului și nu numai prezintă informații generale. Consilierii nu ar trebui să își limiteze eforturile de a ajuta fermierii să își îndeplinească obligațiile practice de eco-condiționalitate, ci ar trebui să explice și obiectivele acestor obligații, politicile fundamentale și modul în care acestea contribuie la o agricultură durabilă". Deci, este necesar să se furnizeze răspunsuri de calitate adaptate pentru a rezolva solicitările specifice ale agricultorilor (sau deținătorilor de IMM).</p> <p>O problemă suplimentară este valorificarea cunoștințelor: capacitatea agricultorului de a valorifica cunoștințele și de a găsi resurse (financiare) pentru a adopta inovația este limitată; în această privință, informarea continuă a persoanelor din mediul rural ar trebui să fie monitorizată și evaluată în mod constant.</p>		
Sugestii		
<p>Ca și în cazul M01, este nevoie de creșterea nivelului de informare pentru potențialii utilizatori ai serviciilor din moment ce problema de bază este reprezentată de calitatea serviciilor oferite. În plus față de acțiunile de atenuare prezentate în PO, eficiența măsurii poate fi pusă în aplicare prin exploatarea soluțiilor web 2.0 (forumuri, întrebări frecvente, etc.).</p>		

M04 - Investiții în active fizice (art 17): caracteristici			
Forma de sprijin	<i>Rambursare cheltuieli; plata avansurilor; instrumente financiare de garantare;</i>	Beneficiari	<i>Fermieri, întreprinderi, cooperative, grupuri de producători; silvicultori, administrații, organizații/federații ai utilizatorilor de apă</i>
Criteriu de selecție	<p><i>Principiul dimensiunii exploatației; Principiul potențialului agricol al zonei; Principiul sectorului prioritar; Principiul creării lanțurilor de aprovizionare; Principiul asocierii; Principiul calificării; Principiul raselor/varietăților autohtone; principiul lanțului alimentar; principiul produselor cu înaltă valoare adăugată</i></p> <p><i>-Pentru infrastructura de acces agricolă: principiul scopului multiplu al obiectivului investițional; principiul suprafețelor agricole deservite; principiul complementarității.</i></p> <p><i>-Pentru infrastructura de acces silvică: principiul accesibilizării; principiul suprafeței de fond forestier deservită.</i></p> <p><i>-Pentru infrastructura de irigații: principiul complementarității; principiul de economisire a apei; principiul puterii; principiul suprafețelor deservite.</i></p>	Output	<p><i>-Achiziționarea de mașini, utilaje, echipamente</i></p> <p><i>-Construirea, modernizarea clădirilor agricole, a infrastructurilor de irigații, a unităților de colectare a materiei prime, a drumurilor de acces forestiere</i></p> <p><i>-Înființarea plantațiilor, sistemelor de depozitare</i></p> <p><i>-Activități de comercializare</i></p>
Rezultat	<p><i>Exploatații agricole îmbunătățite-renovate (3393 exploatații sprijinite pentru investiții în exploatațile agricole);</i></p> <p><i>Sistem de irigare mai eficient (435000 ha vizate de investiții pentru economisirea apei)</i></p>	Impact	<p><i>Creșterea competitivității i exploatațiilor agricole</i></p> <p><i>Creșterea valorii adăugate a produselor agricole</i></p>

M04 - Investiții în active fizice (art 17): caracteristici		
Domenii de intervenție aferente	Aspecte cantitative	Aspecte cantitative
(2A) Îmbunătățirea performanței economice a tuturor fermelor și facilitarea restructurării și modernizării fermelor, în special în vederea creșterii participării și orientării către piață, cât și a diversificării agricole	Ridicat: 235385187 € din totalul cheltuielilor publice	În timp ce M01 și M02 furnizează contribuții "intangibile", această măsură multi-scop oferă investiții fizice pentru a îmbunătăți performanțele economice și de mediu ale exploatațiilor agricole și întreprinderilor rurale. Măsura contribuie la îmbunătățirea competitivității exploatațiilor agricole din mediul rural pe piețele globale și sprijină și îmbunătățește eficiența sectorului de comercializare și de prelucrare a produselor agricole. Mai mult decât atât, aceasta susține infrastructura necesară pentru dezvoltarea agriculturii și silviculturii, precum și investițiile neproductive necesare pentru a atinge obiectivele de mediu. De fapt, contribuția transversală a acestei măsuri față de diferite DI este de asemenea evidentă prin intermediul sprijinului pentru eficiența utilizării apei în activitățile rurale, precum și pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și a celor de amoniac. În cele din urmă, investițiile în active fizice sunt, de asemenea, fundamentale pentru crearea și dezvoltarea întreprinderilor mici și astfel ele facilitează crearea de locuri de muncă.
(2C) Îmbunătățirea performanței economice a pădurilor	Ridicat: 100.000.000 € din totalul cheltuielilor publice	
(3A) Îmbunătățirea competitivității producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțului agroalimentar prin intermediul schemelor de calitate, al creșterii valorii adăugate a produselor agricole, creșterea valorii adăugate a produselor agricole, promovarea pe piețele locale, a circuitelor scurte de aprovizionare, grupurilor de producători și a organizațiilor interprofesionale	Ridicat: 279 de operațiuni sprijinite pentru investiții (de exemplu, în exploatațiile agricole, în prelucrarea și comercializarea de produse AG.)	
(5A) Eficientizarea utilizării apei în agricultură	Ridicat: 435294 ha Zonă vizată de investiții pentru economisirea apei (de exemplu, sisteme de irigații mai eficiente ...)	
(5D) Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de amoniac din agricultură	Ridicat: 21749 LU vizate de investiții în gestionarea efectivelor de animale în vederea reducerii emisiilor de GES și amoniac	
(6A) Facilitarea diversificării, a înființării și a dezvoltării de întreprinderi mici și a creării de locuri de muncă	Ridicat: 413 de beneficiari ai ajutorului pentru investiții (în prelucrarea și comercializarea de produse agricole)	
Supoziții și Riscuri		
Ipotezele de bază ale acestei măsuri sunt următoarele: <ul style="list-style-type: none"> • accesul la măsură nu este foarte împovărătoare în special pentru "beneficiarii mici" • micro fermele nu întâmpină dificultăți enorme în accesul la resurse financiare pentru co-finanțare. 		
Sugestii		

M04 - Investiții în active fizice (art 17): caracteristici

În plus față de acțiunile de atenuare prezentate în PNDR, există alte două sugestii în legătură cu ipotezele de mai sus:

- experimentarea utilizării ratei forfetare pentru anumite tipuri specifice de cheltuieli;
- introducerea și experimentarea sistemului de micro-creditate.

M06 - Dezvoltarea exploatațiilor și a întreprinderilor (art 19): caracteristici

Forma de sprijin	Rambursarea de cheltuieli eligibile, plata unor avansuri, instrumente financiare de garantare (6.4), Sumă forfetară și sprijin public nerambursabil (maxim cinci ani); ajutor de start up și investiții corporale și necorporale pentru înființarea noi activități non-agricole viabile; plăți anuale	Beneficiari	<i>Beneficiari: tineri fermieri, fermieri care își diversifică activitățile, ferme micro și mici, microîntreprinderi de tip start up</i>
Criteriu de selecție	<i>Principiul dimensiunii; principiul consolidării exploatației; principiul potențialului agricol; principiul drepturilor de proprietate eficiente; principiul diversificării; principiul prioritizării activităților; principiul prioritizării sectorului; principiul dezvoltării turismului; principiul experiențelor anterioare; principiul nivelului de calificare; principiul fermelor de familie; principiul raselor/speciilor locale</i>	Output	<i>Activitățile prevăzute pentru realizarea planurilor de afaceri: achiziționarea de terenuri agricole și creșterea animalelor, cumpărarea de terenuri, activități start-up specifice, dotarea construcțiilor, extindere a clădirilor; achiziționarea de calculatoare</i>
Rezultat	<i>Creșterea numărului de noi fermieri (mai mult de 30000 de beneficiari / exploatații care beneficiază de sprijin)</i>	Impact	<i>Creșterea ocupării forței de muncă și dezvoltarea antreprenoriatului Creșterea veniturilor agricole</i>

Domenii de intervenție aferente	Aspecte cantitative	Aspecte canlitative
(2A) Îmbunătățirea performanței economice a tuturor fermelor și facilitarea restructurării și modernizării fermelor, în special în vederea creșterii participării și orientării către piață, cât și a diversificării agricole	Ridicat: 31093 beneficiari (exploatații) previzionați care beneficiază de ajutor pentru activități start-up și / sau pentru dezvoltarea fermelor mici	Măsura 6 este crucială în furnizarea activelor tangibile pentru îmbunătățirea competitivității sectorului agricol, facilitarea diversificării și dezvoltării întreprinderilor mici cu o contribuție pentru crearea de locuri de muncă (dintre toate sub-măsurile programului, sub-măsurile 6.1, 6.3 și 6.5 sunt preconizate să aibă cea mai relevantă contribuție la realizarea obiectivelor stabilite pentru domeniul de intervenție 2).Măsura este, de asemenea, de așteptat să ofere o contribuție
(2B) Facilitarea intrării în sectorul agricol a unor fermieri calificați corespunzător și în special, a reînnoirii generațiilor	Ridicat: 9367 tineri fermieri previzionați pentru primirea ajutorului de start up	
(5C) Facilitarea furnizării și a utilizării surselor regenerabile de energie, a subproduselor, a deșeurilor, a reziduurilor și a altor materii prime	Ridicat: € 1763514,08 din cheltuielile publice	

M06 - Dezvoltarea exploatațiilor și a întreprinderilor (art 19): caracteristici

nealimentare, în scopul bioeconomiei		decisivă la obiectivele programului de mediu.
(6A) Facilitarea diversificării, a înființării și a dezvoltării de întreprinderi mici și a creării de locuri de muncă	Mediu: 2928 beneficiari (exploatații) previzionați care beneficiază de ajutor pentru activități start-up /sprijin pentru investiții în activități non-agricole (țintă DI = 24417 locuri de muncă nou create)	

Supoziții și Riscuri

Realizarea obiectivelor preconizate în ceea ce privește îmbunătățirea competitivității sectorului agricol depinde în principal:

- de capacitatea investițiilor programului pentru a atrage tinerii pe piața forței de muncă agricole, precum și de capacitatea de a stimula conexiunea între producători și sectoarele non-agricole existente. În acest sens, ar trebui să se acorde o atenție deosebită: (1) creșterii complexității în controale și verificări fapt care poate implica o creștere a sarcinilor administrative pentru beneficiarii programului și, în consecință poate reduce "atractivitatea" programului; (2) dificultăților, în special pentru micii fermieri, pentru a cofinanța proiecte (din cauza dificultăților de acces la credite).
- de sinergiile cu acțiunile planificate în cadrul măsurilor 1 și 2, care se așteaptă să sprijine activele capitalului uman.

Sugestii

Sugestiile suplimentare sunt următoarele:

- Depistarea și monitorizarea sarcinilor administrative pentru beneficiari și pentru unele activități luând în considerare posibilitatea costului standard. Experimentarea utilizării sumei forfetare pentru unele tipologii specifice de cheltuieli, stabilind un prag.
- Organizarea de acțiuni adecvate pentru informarea potențialilor beneficiari cu privire la oportunitățile oferite de program;
- Monitorizarea și analiza capacității de co-finanțare și, la fel ca în cazul sub-măsurii 6.4, instituirea unor acorduri cu băncile (așa cum a fost făcut în 2007-2013).

M07 - Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale (art 20): caracteristici

Forma de sprijin	Rambursarea de cheltuieli, plata unor avansuri	Beneficiari	Beneficiari: Comunele și asociațiile lor; ONG-uri; entități de cult	
Criteriu de selecție	Principiul investiției; principiul gradului de acoperire a populației deservite; Principiul conectivității; Principiul rolului multiplu; Principiul prioritizării; principiul priorității; Principiul potențialului turistic; Principiul valorii culturale	Output	<ul style="list-style-type: none"> - construcția, extinderea și/sau modernizarea infrastructurii rutiere de interes local și a infrastructurii de apă/apă uzată; - construcția, modernizarea și dotarea clădirilor pentru infrastructura educațională/social - restaurarea, conservarea și echiparea clădirilor/monumentelor 	

M07 - Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale (art 20): caracteristici			
Rezultat	<i>Improved services and infrastructures for population living in rural areas</i>	Impact	<i>Reducerea decalajului dintre zonele urbane și rurale</i>
Domenii de intervenție aferente	Aspecte cantitative	Aspecte cantitative	
(6B) Încurajarea dezvoltării locale în zonele rurale	Ridicat: 2559558 locuitori care beneficiază de infrastructuri/servicii îmbunătățite	Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri se preconizează să contribuie masiv la obiectivele domeniului de intervenție. Mai exact, măsura se așteaptă să activeze investiții pentru infrastructura fizică (crearea, extinderea și îmbunătățirea drumurilor locale, rețeaua de apă/apă uzată, infrastructura educațională și socială în zonele rurale) și, de asemenea, pentru restaurarea, conservarea și accesibilitatea la patrimoniul cultural și istoric local. Prin această contribuție, măsura are ca scop principal sprijinirea dezvoltării locale în zonele rurale.	
Supoziții și Riscuri			
<p>Realizarea obiectivelor măsurii este strâns legată de rolul jucat de organismele publice implicate. În cadrul M07, organismele publice trebuie, de fapt, să fie implicate în implementarea operațiunilor, direct sau indirect, și chiar și în cazul în care beneficiarii sunt în principal companii / întreprinderi private, nevoia de un astfel de sprijin într-o comună / într-un sat trebuie să fie identificată în planul său de dezvoltare.</p> <p>Principalele riscuri care trebuie luate în considerare sunt următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lipsa capacității de planificare / programare la nivel local, care poate determina participarea scăzută la oportunitățile oferite de program, precum și propunerea de planuri / acțiuni în contradicție cu strategiile regionale / naționale. • Lipsa capacității de gestionare la nivel local (a se vedea experiența 2007-2013), care poate crea întârzieri în lansarea procedurilor de achiziții publice, precum și criteriile de selecție greșit concepute și control slab 			
Sugestii			
<p>Altele decât acțiunile de atenuare propuse în PNDR, următoarele sugestii pot fi luate în considerare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizarea de activități pentru a sprijini elaborarea de planuri la nivel local • Organizarea de sesiuni de instruire pentru beneficiarii locali în procedura administrativă (în special achiziții publice) • Îmbunătățirea procedurilor de achiziții publice în ceea ce privește eficacitatea și transparența 			

M08 - Investiții în dezvoltarea zonelor forestiere și ameliorarea viabilității pădurilor (art 21-26): caracteristici			
Forma de sprijin	<i>Costuri standard legate de: (1) Prima de înființare a plantațiilor forestiere; (2) Prima anuală acordată pe unitatea de suprafață</i>	Beneficari	<i>Deținătorii publici și privați de teren agricol și neagricol și formele asociative ale acestora</i>
Criteriu de selecție	<i>Principiul amplasării terenului; Principiul mărimii plantației; Principiul funcției de protecție; Principiul funcției de reabilitare a terenurilor; Principiul diversității speciilor</i>	Output	<ul style="list-style-type: none"> - Plantații - Compensații

M08 - Investiții în dezvoltarea zonelor forestiere și ameliorarea viabilității pădurilor (art 21-26): caracteristici

Rezultat	<i>Creșterea suprafețelor împădurite (9130 ha urmează a fi împădurite)</i>	Impact	- Sechestrarea carbonului Adaptarea la schimbările climatice
Domenii de intervenție aferente	Aspecte cantitative	Aspecte calitative	
(4A) Refacerea, conservarea și dezvoltarea biodiversității, inclusiv în zonele Natura 2000, în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice și în cadrul activităților agricole de mare valoare naturală, precum și a stării peisajelor europene	<u>N.A.</u>	Creșterea zonei împădurite reprezintă unul dintre elementele-cheie în vederea realizării obiectivelor strategiei Europa 2020. Zonele împădurite contribuie în principal la sechestrarea carbonului și adaptarea la schimbările climatice, dar și la producția de biomasă, furnizare apei de calitate, reducerea eroziunii solului. Mai mult decât atât, pădurile create vor avea un efect pozitiv asupra biodiversității. Prin sprijinirea investițiilor în zonele forestiere și viabilității pădurilor, prin urmare, este posibil să se contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, precum și adaptarea agriculturii la schimbările climatice preconizate.	
(4B) Ameliorarea gestionării apelor, inclusiv gestionarea îngrășămintelor și a pesticidelor	<u>N.A.</u>		
(4C) Prevenirea eroziunii solului și ameliorarea gestionării solului	<u>N.A.</u>		
(5E) Promovarea conservării și a sechestrării carbonului în agricultură și silvicultură	<u>Ridicat: 9130 ha suprafață care urmează a fi împădurită</u>		
Supoziții și Riscuri			
Realizarea obiectivelor preconizate în ceea ce privește sectorul zonelor împădurite depinde în principal de calitatea multi-funcționalității și managementului durabil al pădurilor (MDP), care se numără printre principiile-cheie ale Strategiei Forestiere a UE. Consolidarea MDP este necesară pentru îmbunătățirea competitivității și crearea de locuri de muncă, în special în zonele rurale, asigurând în același timp protecția pădurilor, conservarea biodiversității și livrarea serviciilor ecosistemice.			
Sugestii			
În plus față de acțiunile de atenuare din PNDR, o sugestie poate fi diseminarea de informații cu privire la implementarea corectă a contractului de finanțare prin instrumente web 2.0. (Forum, Întrebări Adresate Frecvent, etc.). Având în vedere natura potențialilor beneficiari, trebuie utilizate și instrumente mai tradiționale precum informații prin intermediul rețelelor locale și spectacolelor anuale în stradă (precum caravana FEDR POR România 2007-2013- măsura - DMI 3.2)			

M09 - Înființarea grupurilor de producători (art. 27): caracteristici			
Forma de sprijin	<i>Rată forfetară regresivă, în tranșe anuale</i>	Beneficiari	<i>Grupurile de producători din sectorul agricol care se încadrează în definiția IMM-urilor</i>
Criteriu de selecție	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Principiul cooperării (grupurile care fac parte dintr-un Grup Operational);</i> - <i>Principiul reprezentativității grupurilor (numărul de membri);</i> - <i>Principiul calității produselor</i> - <i>Principiul sectorului prioritar</i> 	Output	<i>- Înființarea și funcționarea grupurilor de producători</i>
Rezultat	<i>Creșterea masei critice de producători de fructe (400 de exploatații care participă la grupurile de producători)</i>	Impact	<i>Creșterea competitivității sectorului pomicol</i>
Domenii de intervenție aferente		Aspecte cantitative	Aspecte cantitative
<p>(3A) Îmbunătățirea competitivității producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțului agroalimentar prin intermediul schemelor de calitate, al creșterii valorii adăugate a produselor agricole, creșterea valorii adăugate a produselor agricole, promovarea pe piețele locale, a circuitelor scurte de aprovizionare, grupurilor de producători și a organizațiilor interprofesionale</p>		<p>Ridicat: 62 <i>operațiuni sprijinite (grupuri de producători înființate)</i></p>	<p>Măsura este un sprijin cheie pentru agricultorii de a crea asociații și coopera pentru a face față în comun provocărilor pieței și de a consolida puterea lor de negociere. Înființarea grupurilor de producători și a organizațiilor contribuie la achiziționarea de mașini și tehnologii agricole, la îmbunătățirea accesului la credite, precum și la consolidarea proceselor de inovare. Prin urmare, măsura contribuie, de asemenea, la creșterea competitivității producătorilor primari, ajutând agricultorii să creeze și să îmbunătățească lanțurile scurte de aprovizionare cu alimente și oportunitățile de piață prin sprijinirea promovării și comercializării în comun a produselor, mai aproape de sursa de producție.</p>
Supoziții și Riscuri			
<p>Realizarea obiectivelor preconizate în ceea ce privește înființarea grupurilor de producători și a organizațiilor din sectorul rural depinde în principal de încrederea reciprocă. Mai mult decât atât, producătorii agricoli și silvicultorii trebuie să fie informați și stimulați să se implice în grupuri, care ar trebui să fie eficiente din punct de vedere operațional pentru beneficiul membrilor lor.</p>			
Sugestii			
<p>În plus față de acțiunile de atenuare din PNDR, pentru a îmbunătăți sistemul serviciilor de consiliere, consultanță și informare, o platformă web (instrument 2.0 web) poate fi folosită pentru a face informațiile mai accesibile, transparente și ușor de diseminat în rândul agricultorilor. Platforma poate include, de asemenea, zone specifice adresate fiecărui grup / fiecărei organizații unde membrii pot face schimb de idei și practici.</p>			

M10 - Agro-mediu și climă (art 28): caracteristici			
Forma de sprijin	<i>Plățile compensatorii (către agricultorii care își asumă în mod</i>	Beneficiari	<i>Beneficiari: fermieri (utilizatori ai terenurilor agricole)</i>

M10 - Agro-mediu și climă (art 28): caracteristici			
	<i>voluntary angajamente de agro-mediu)</i>		
Criteriu de selecție	<i>Niciun criteriu de selecție: Dacă există o indicație că fondurile vor fi epuizate, nu vor fi semnate angajamente noi.</i>	Output	- Utilizarea de îngrășăminte chimice și pesticide non-chimice - Adoptarea de practici agricole tradiționale
Rezultat	<i>Creșterea zonelor rurale supuse la practici agricole și de mediu (Suprafața (ha) aflată sub impactul măsurii agro-mediu și climă 1381100 ha)</i>	Impact	<i>Promovarea unei dezvoltări durabile și echilibrate a spațiului rural; promovarea tranziției către o economie bazată pe emisii reduse</i>
Domenii de intervenție aferente		Aspecte cantitative	Aspecte cantitative
(4A) Refacerea, conservarea și dezvoltarea biodiversității, inclusiv în zonele Natura 2000, în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice și în cadrul activităților agricole de mare valoare naturală, precum și a stării peisajelor europene		Ridicat: 1351100 ha suprafață aflată sub impactul măsurii agro-mediu și climă	Măsura sprijină dezvoltarea durabilă a zonelor rurale prin încurajarea agricultorilor (dar și societatea în ansamblu) să introducă sau să continue să aplice metodele agricole compatibile cu protecția și ameliorarea mediului. Prin urmare, măsura este conformă cu interesul tot mai mare al societății în servicii de mediu și, de asemenea, contribuie la reducerea emisiilor de gaze și la promovarea conservării și reținerii carbonului. Prin sprijinirea agro-mediului și climei, aceste intervenții sprijină diferite aspecte și respectă diferite DI, sprijinind întreținerea și ameliorarea biodiversității și valoarea ecologică a terenurilor agricole, susținerea solului și protecția apelor și promovarea utilizării eficiente a resurselor, în special cele de apă.
(4B) Ameliorarea gestionării apelor, inclusiv gestionarea îngrășămintelor și a pesticidelor			
(4C) Prevenirea eroziunii solului și ameliorarea gestionării solului			
(5A) Eficientizarea utilizării apei în agricultură		Ridicat: 30000 ha aferente unor investiții pentru economisirea apei (ex. Sisteme de irigații mai eficiente...)	
(5D) Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de amoniac din agricultură		N.A.	
(5E) Promovarea conservării și a sechestrării carbonului în agricultură și silvicultură		N.A.	
Supoziții și Riscuri			
Măsura are un nivel ridicat de complexitate în ceea ce privește informațiile, calificările și expertiza. Nu numai beneficiarii trebuie să fie informați, dar și persoanele responsabile cu implementarea măsurii trebuie să fie pregătite în mod adecvat pentru a transmite cunoștințele dobândite despre sistemele de agro-mediu și climă și pentru a sprijini beneficiarii în procedura de aplicare și în procesul de plată.			
Sugestii			

M10 - Agro-mediu și climă (art 28): caracteristici

În plus față de acțiunile de atenuare propuse în PNDR, o formare specifică și în mod continuu a persoanelor care implementează măsura ar trebui să fie luată în considerare.

M11 - Agricultură ecologică (art 29): caracteristici

Forma de sprijin	<i>Subvenție anuală pe unitatea de suprafață agricolă</i>	Beneficiari	<i>Beneficiari: fermieri activi</i>
Criteriu de selecție	<i>Nu sunt stabilite criteriile de selecție</i>	Output	<i>- Culturi organice agricole noi / menținute</i>
Rezultat	<i>Mai multe zone dedicate agriculturii ecologice (119750 ha convertite la agricultura ecologică și 78200 ha menținute în agricultura ecologică)</i>	Impact	<i>Promovarea unei dezvoltări durabile și echilibrate a spațiului rural; promovarea tranziției către o economie cu emisii reduse sau surse sustenabile de producere a alimentelor.</i>
Domenii de intervenție aferente	Aspecte cantitative	Aspecte cantitative	
(4A) Refacerea, conservarea și dezvoltarea biodiversității, inclusiv în zonele Natura 2000, în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice și în cadrul activităților agricole de mare valoare naturală, precum și a stării peisajelor europene	Ridicat: 119750 ha convertite la agricultura ecologică și 78200 ha menținute în agricultura ecologică	Accentul a măsurii este centrat pe producția agriculturii ecologice, prin încurajarea agricultorilor să convertească activitățile lor la astfel de sisteme și să mențină aceste activități. Ca măsură M10, acest tip de intervenții este în conformitate cu cererea tot mai mare a societății pentru utilizarea unor practici agricole ecologice. Mai mult decât atât, măsura contribuie la sporirea competitivității exploatațiilor agricole prin extinderea posibilităților de comercializare pentru producția locală.	
(4B) Ameliorarea gestionării apelor, inclusiv gestionarea îngrășămintelor și a pesticidelor		În ceea ce privește metodele agricole convenționale, metodele agriculturii ecologice au mai multe avantaje, deoarece reduc poluarea resurselor de apă prin evitarea utilizării pesticidelor; păstrează fertilitatea solului (nicio poluare a solului din pesticide sintetice, activitate biologică mai mare, potențial mai mare pentru controlul eroziunii); favorizează conservarea biodiversității (nicio utilizare de îngrășămintă chimice, erbicide și pesticide sintetice, utilizare a unor măsuri biologice de combatere a dăunătorilor și utilizare a diverselor culturi și terenurilor cu întrebuințare mixtă).	
(4C) Prevenirea eroziunii solului și ameliorarea gestionării solului			
(5E) Promovarea conservării și a sechestrării carbonului în agricultură și silvicultură	N.A.	Având în vedere cele de mai sus, este clar că măsura agriculturii ecologice contribuie la DI 4A, 4B și 4C. Mai mult decât atât, aceste	

M11 - Agricultură ecologică (art 29): caracteristici		
		metode de producție fiind mai puțin dăunătoare pentru mediu, contribuie, de asemenea, la conservarea și reținerea carbonului (DI 5E).
Supoziții și Riscuri		
<p>Producția agriculturii ecologice necesită conversia metodelor de producție convenționale în noi metode, astfel că acest lucru trebuie să fie planificat, evaluat și susținut de o viziune strategică a teritoriului. Mai mult decât atât, deoarece aceste metode sunt noi pentru agricultori, agricultorii trebuie să fie informați și instruiți cu privire la metodele ecologice. În cele din urmă, odată ce conversia a început, există riscul unor blocaje pentru dezvoltarea în continuare și riscul ca potențialul acestei producții să nu fie pe deplin exploatat.</p>		
Sugestii		
<p>În plus față de acțiunile de atenuare propuse în PNDR, se recomandă adoptarea - la nivel național sau regional - a unui plan strategic pentru producția ecologică ce evaluează structurile de marketing și potențialul economic, de mediu și social specific agriculturii ecologice, stabilește obiective specifice împreună cu un sistem de indicatori, și dezvoltă o viziune corectă a teritoriului. Mai mult decât atât, se sugerează promovarea sesiunilor de formare destinate beneficiarilor, pentru diseminarea de informații privind executarea corectă a angajamentelor și adoptarea metodelor.</p>		

M13 – Plăți pentru zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice (art 31): caracteristici			
Forma de sprijin	<i>Plăți compensatorii</i>	Beneficiari	<i>Beneficiari: fermieri activi</i>
Criteriu de selecție	<i>- Niciun criteriu de selecție Dacă există o indicație a faptului că fondurile vor fi epuizate, nu vor fi semnate angajamente noi.</i>	Output	<i>- Culturi agricole noi/menținute în zona afectată negativ de condițiile climatice și de relief</i>
Rezultat	<i>Mai multe terenuri agricole în zonele afectate negativ de condițiile climatice și de relief Suprafață (ha) – suprafață montană 1370000; Suprafață (ha) – alte suprafețe cu CN semnificative 3050000; Suprafață (ha) – suprafețe cu constrângeri specifice 180000</i>	Impact	<i>Creșterea productivității în zona caracterizată de factori naturali restrictivi</i>
Domenii de intervenție aferente		Aspecte cantitative	Aspecte cantitative
(4A) Refacerea, conservarea și dezvoltarea biodiversității, inclusiv în zonele Natura 2000, în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice și în cadrul activităților agricole de mare		Ridicat: <i>Suprafață (ha) – suprafață montană 1370000; Suprafață (ha) – alte suprafețe cu CN semnificative 3050000;</i>	Măsura 13 constă în plăți adresate agricultorilor a căror producție agricolă este restricționată din cauza constrângerilor naturale sau specifice din zona lor. Acest sprijin este destinat să compenseze dezavantajele cu care se confruntă agricultorii, care se referă la capacitatea de

M13 – Plăți pentru zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice (art 31): caracteristici		
valoare naturală, precum și a stării peisajelor europene	<i>Suprafață (ha) – suprafețe cu constrângeri specifice 180000</i>	producție scăzută a terenurilor, costurile suplimentare datorate întreținerii activităților agricole. Sprijinul, favorizând continuarea activităților în aceste zone, va avea un impact benefic asupra protecției solului. Deși măsura este destinată domeniului de intervenție 4C, aceasta contribuie în mod secundar și la domeniul de intervenție 4A.
(4B) Ameliorarea gestionării apelor, inclusiv gestionarea îngrășămintelor și a pesticidelor		
(4C) Prevenirea eroziunii solului și ameliorarea gestionării solului		
Supoziții și Riscuri		
Realizarea obiectivelor preconizate în ceea ce privește plățile pentru zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice depinde, în principal, de o cunoaștere exhaustivă a teritoriului și a posibilelor expunerile ale sale la constrângeri naturale.		
Sugestii		
Dată fiind absența unui sistem de criterii de selecție, este necesar să se motiveze dacă anumite zone sunt etichetate ca fiind "constrânse", în timp ce altele exclude. În acest fel, este posibil să se stabilească beneficiarii măsurii. De asemenea, este sugerată includerea DI 4A, deoarece aceasta este referitor și la zonele ce se confruntă cu constrângeri naturale.		

M15 – Servicii de silvo-mediu, servicii climatice și conservarea pădurilor (art 34): caracteristici			
Forma de sprijin	<i>Plăți compensatorii</i>	Beneficiari	<i>Beneficiari: proprietarii și asociații de proprietari de terenuri din fondul forestier național</i>
Criteriu de selecție	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Principiul prevalării funcțiilor de protecție</i> - <i>Principiul zonelor prioritare</i> - <i>Principiul proprietății</i> 	Output	<i>Zone noi sau menținute supuse cerințelor specifice în materie de mediu forestier</i>
Rezultat	<i>Reducerea numărului de intervenții forestiere și aplicarea tehnologiilor de tăiere</i> <i>(vezi: suprafețe împădurite aflate sub incidența contractelor de silvo-mediu 820000,00)</i>	Impact	<i>Protecție și conservare mai mari a biodiversității și a resurselor de sol</i>
Domenii de intervenție aferente		Aspecte cantitative	Aspecte canlitative
(4A) Refacerea, conservarea și dezvoltarea biodiversității, inclusiv în zonele Natura 2000, în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice și în cadrul activităților agricole de mare valoare naturală,		Ridicat: <i>820000 (ha) de pădure / alte suprafețe împădurite aflate sub incidența contractelor de management de</i>	Aplicarea măsurii 15 răspunde nevoilor de promovare a gestionării durabile și îmbunătățirii pădurilor (întreținerea și îmbunătățirea biodiversității, resurselor de apă și sol și combaterea schimbărilor climatice) și necesității de a conserva resursele genetice forestiere. Măsura 15 ar trebui să contribuie în mare parte la obiectivele din domeniului de intervenție. Deși DI 4A și 4C vizează atât terenurile agricole,

M15 – Servicii de silvo-mediu, servicii climatice și conservarea pădurilor (art 34): caracteristici		
precum și a stării peisajelor europene	<i>sprijin al biodiversității</i>	cât și pe cele forestiere/împădurite, este important să se recunoască faptul că măsura are ca scop creșterea stabilității ecosistemelor și îmbunătățirea serviciilor silvice , acest lucru fiind exclusiv referitor la silvicultură și conservarea pădurilor.
(4B) Ameliorarea gestionării apelor, inclusiv gestionarea îngrășămintelor și a pesticidelor		
(4C) Prevenirea eroziunii solului și ameliorarea gestionării solului		
Supoziții și Riscuri		
Conservarea pădurilor și prestarea de servicii specifice pentru mediul forestier necesită competențe specifice, instrumente tehnice și o cunoaștere exhaustivă a teritoriului acoperit de păduri și a nevoilor și riscurilor sale specifice.		
Sugestii		
Pe lângă acțiunile de atenuare vizate în PNDR, este necesar să se evalueze teritoriul împădurit, să se înțeleagă nevoile sale, să se evalueze posibilele riscuri și constrângeri, și să se lucreze pe o strategie precisă de a planifica acțiuni și intervenții de conservare și protecție a mediului forestier. Mai mult decât atât, planul trebuie să identifice cele mai adecvate servicii referitoare la mediul și clima pădurii, precum și criteriile de abordare a plăților pentru potențialii beneficiari. În plus, este de asemenea recomandabil să se stabilească servicii de consultanță pentru potențialii solicitanți.		

M16 – Cooperare (art 35): caracteristici			
Forma de sprijin	<i>Rambursarea de cheltuieli eligibile; plăți în avans;</i>	Beneficiari	<i>Beneficiari: grupuri operaționale, parteneriate existente; fermieri; microîntreprinderile și întreprinderi mici; ONG-uri; consiliile locale; școli, unități sanitare, de agrement și de alimentație publică</i>
Criteriu de selecție	<i>Principiul sectorului prioritar; Principiul structurii de parteneriat adecvate; Principiul conformității cu temele prioritare; Principiul produselor de calitate; Principiul asocierii; Principiul piețelor locale; Principiul reprezentativității cooperării; Principiul valorii adăugate</i>	Output	<ul style="list-style-type: none"> - Elaborarea de studii și planuri, inclusiv planul de proiect; - Cheltuielile de funcționare a GO
Rezultat	<i>Mai multă cooperare între părțile interesate de dezvoltare rurală Numărul de exploatații agricole care participă la cooperare/ promovare locală în rândul actorilor lanțului de aprovizionare 764</i>	Impact	<i>Creșterea cunoștințelor în rândul agricultorilor, viabilitate sporită a întreprinderilor din mediul rural și furnizarea mai consistentă a unei game mai largi de produse și servicii</i>

M16 – Cooperare (art 35): caracteristici		
Domenii de intervenție aferente	Aspecte cantitative	Aspecte cantitative
(1A) Încurajarea inovării, a cooperării și a bazei de cunoștințe în zonele rurale	Mediu: 31134566 € din cheltuielile publice totale	Măsura 16 este crucială pentru a consolida cooperarea dintre producători, îmbunătăți inovarea și sprijini gestionarea riscurilor. În acest sens, măsura sprijină grupurile operaționale (GO) stabilite de către părțile interesate din mediul rural (fermieri, cercetători, consilieri, întreprinderi sau ONG-uri), cu scopul de a coopera pentru un proiect de cercetare-dezvoltare-inovare pentru a aborda probleme specifice și pentru a valorifica oportunități în sectorul agro-alimentar. Transversal, sunt atinse 2 priorități: Prioritatea 1 "Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, în silvicultură și în zonele rurale" și Prioritatea 3 "Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, a bunăstării animale și gestionării riscurilor în agricultură". În special, măsura contribuie la inovare și cooperare prin dezvoltarea de proiecte-pilot, care, la rândul lor, vor duce la o valoare adăugată crescută a produselor din sectorul pomicol și la consolidarea rolului jucat de agricultori în cadrul lanțului de aprovizionare; în plus, sprijină crearea de GO pentru a facilita cooperarea.
(1B) Consolidarea legăturilor dintre agricultură, producția alimentară și silvicultură, pe de o parte, cercetare și inovare pe de altă parte, inclusiv în scopul unei gestionări mai bune a mediului și al unei performanțe de mediu îmbunătățite	Ridicat: 187 operațiuni.	În cele din urmă, măsura contribuie la cooperarea dintre actorii din sectorul agro-alimentar, în scopul de a vinde produse în cadrul lanțului de aprovizionare scurt, pentru a dezvolta aceste tipuri de lanțuri.
(3A) Îmbunătățirea competitivității producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul agro-alimentar prin intermediul schemelor de calitate, al creșterii valorii adăugate a produselor agricole, al promovării pe piețele locale și în cadrul circuitelor scurte de aprovizionare, al grupurilor și organizațiilor de producători și al organizațiilor interprofesionale	Mediu: 748 exploatații agricole care beneficiază de sprijin pentru participarea la scheme de calitate, piețe locale și lanțuri scurte de aprovizionare	
Supoziții și Riscuri		
Această măsură nu a fost pusă în aplicare înainte, astfel, pentru a asigura o realizare corectă a rezultatelor așteptate, ar trebui să fie însoțită de un set clar de reguli și o diseminare precisă a informațiilor. Eficacitatea măsurii depinde strict pe participarea activă și implicarea fermierilor în grupul operațional.		
Sugestii		
În plus față de acțiunile de atenuare propuse în PNDR, se sugerează îmbunătățirea utilizării de instrumente web pentru a favoriza și a sprijini diseminarea de informații pentru îmbunătățirea cooperării între membrii grupului.		

M17 – Gestionarea riscurilor (art 36-39): caracteristici

Forma de sprijin	<i>Rambursarea de cheltuieli eligibile</i>	Beneficiari	<i>Beneficiari: Fonduri mutuale (direct); Fermieri activi (indirect)</i>
Criteriu de selecție	<i>Niciun criteriu de selecție</i>	Output	<i>Fonduri mutuale</i>
Rezultat	<i>Creșterea accesului la fondurile mutuale pentru compensarea pierderilor cauzate de catastrofe naturale Numărul de exploatații agricole care participă la fonduri mutuale (17.2) 15000,00</i>	Impact	<i>Reducerea pierderilor cauzate de fenomene naturale nefavorabile sau accidente de mediu, oferind o protecție completă a agricultorilor care se confruntă cu întreruperea activității și / sau pierderi în producție din cauza unor astfel de evenimente.</i>
Domenii de intervenție aferente	Aspecte cantitative	Aspecte calitative	
(3B) Sprijinirea gestionării și a prevenirii riscurilor la nivelul exploatațiilor	Ridicat: <i>15000 exploatații agricole care participă la fonduri mutuale</i>	Intervenția măsurii 17 servește pentru a încuraja implicarea fermierilor în gestionarea și prevenirea riscurilor prin accesul la fondurile mutuale pentru agricultură. Riscurile cele mai frecvente cu care se confruntă agricultorii se referă la evenimente climatice adverse, bolile și problemele sanitare și incidente de poluare. Măsura contribuie foarte mult la DI 3B prin sprijinirea agricultorilor în stabilizarea activităților și producției lor, sub forma unei compensații financiare pentru pierderile economice în caz de risc cu care se confruntă. Fondurile mutuale stabilite prin această măsură vor permite agricultorilor care aderă la ele să primească acele compensații.	
Supoziții și Riscuri			
Eficacitatea măsurii se bazează pe capacitatea de a preciza în mod clar condițiile și criteriile pentru selectarea beneficiarilor din cauza lipsei de criterii de selecție. Selecția criteriilor ar trebui să se bazeze pe informații statistice fiabile, pe o analiză cuprinzătoare și exhaustivă a riscurilor cu care se confruntă agricultorii și pe o metodă coerentă de a estima potențialele daune pe care le susțin.			
Sugestii			
În plus față de acțiunile propuse în PNDR, se recomandă să se stabilească un sistem propriu de criterii de selecție, împreună cu informații adecvate și promovarea fondurilor pentru ca potențialii beneficiari să poată aplica.			

Analiza de ansamblu

Pe lângă detaliile specifice prevăzute pentru fiecare măsură în fișele prezentate mai sus, următoarea secțiune oferă o analiză de ansamblu a măsurilor în raport cu interacțiunile lor cu DI.

Tabel 2.7 Analiza lanțului logic al intervenției

DI ↓	Măsură	OUTPUT PRINCIPAL	IPOTEZĂ (factori interni și externi)
1A	1,2,16	Cursuri de formare profesională și servicii de consiliere, Beneficiari consiliați	Capacitatea fermierului de a valorifica cunoștințele și a adopta inovarea în producție (accesul la finanțare)
1B	16	GO sprijinite	
1C	1,2	Cursuri de formare profesională și servicii de consiliere	
2A	1,2,4,6	Investiții fizice sprijinite (și în activități non-agricole)	Capacitatea managerială a fermierului și a proprietarului de păduri pentru valorificarea investiției
2B	1,2,6	Investiții fizice sprijinite, Cursuri de formare profesională	
2C	4	Investiții fizice sprijinite	
3A	1,2,4,9 (SPT), 14, 16	Investiții fizice sprijinite, înființarea grupurilor de producători (SPT), Cursuri de formare profesională, Beneficiari consiliați	Abilitatea de a face față concurenței tot mai mari la nivel mondial pentru produsele agricole provenite din țările în curs de dezvoltare.
3B	1,17	Fonduri mutuale, cursuri de formare profesională și servicii de consiliere	
4A	1,2,8,10,11, 13,15	Plăți compensatorii, cursuri de formare profesională și servicii de consiliere, certificare, instrumente de evaluare	Fenomenele climatice nu se înrăutățesc pentru producția agricolă și nici condițiile sociale în zonele rurale.
4B	1,2,8,10,11	Plăți compensatorii, cursuri de formare, certificare	
4C	1,10,15	Plăți compensatorii, cursuri de formare profesională și servicii de consiliere, certificare	

DI ↓	Măsură	OUTPUT PRINCIPAL	IPOTEZĂ (factori interni și externi)
5A	1,2,4, 10	Investiții fizice, Plăți compensatorii	Fermierii sunt capabili să încorporeze tehnologia verde în procesul de producție, ceea ce determină un avantaj comparativ, mai degrabă decât o constrângere. Acest lucru este posibil cu un sistem adecvat de formare profesională și schimb de informații.
5C	6	Investiții fizice (în activități non-agricole)	
5D	1,4,10	Investiții fizice	
5E	8,10,11	Subvenții pentru împădurire, instrumente de evaluare	
6A	2,4,6	Investiții fizice sprijinite (și în activități non-agricole), cursuri de formare profesională și servicii de consiliere	Nu există o reducere de disponibilitate a cheltuielilor publice pentru servicii sociale și de sănătate, care ar putea afecta durabilitatea infrastructurii sociale și de sănătate.
6B	7	Infrastructură de bază	
			Nu se manifestă niciun șoc economic extern (precum crize financiare).

Primul rezultat al analizei arată că există o coerență puternică între rezultatul așteptat (respectiv impactul) și outputul planificat. Cu toate acestea, tabelul de mai sus evidențiază provocări generate de trei factori externi:

- a) Creșterea concurenței la nivel mondial pentru produsele agricole din țările în curs de dezvoltare. Investițiile promovate de PNDR (în special prin domeniile de intervenție 2 și 3), s-ar putea să nu fie eficiente pentru că există posibilitatea ca fermierii români să nu fie în măsură să îndeplinească cerințele pieței în termeni de calitate și prețuri.
- b) Schimbările climatice ce afectează producția agricolă și condițiile sociale în zonele rurale. Evenimentele climatice ar putea reduce atât competitivitatea cât și calitatea vieții în zonele rurale, limitând impactul pozitiv al domeniilor de intervenție 2, 3 și 6.
- c) Reducerea disponibilității cheltuielilor publice pentru servicii sociale și de sănătate ar putea afecta durabilitatea infrastructurii sociale și de sănătate finanțată prin măsura 7.

În plus, există probleme importante legate de natura beneficiarului (mai exact, a fermierului):

- Abilitățile și capacitățile fermierilor. Aceasta este o problemă esențială și în fapt, conform analizei SWOT, lipsa de cunoștințe de bază și specifice este principala provocare pentru dezvoltarea economiei rurale. Pe lângă competența sectorului tehnic, lipsa capacității antreprenoriale poate împiedica realizarea schimbărilor dorite. Experiența recentă din trecut arată că acest lucru este important mai ales

În activitățile non-agricole. Intervenția trecută în turism (măsura 313) a condus la creșterea activelor de infrastructură, dar nu și la creșterea activității economice aferente.

- Lipsa de masă critică. Analiza economică și socială, precum și analiza nevoilor, au pus accent pe aspectul sprijinirii asociațiilor de fermieri. În această privință, PNDR încurajează asocierea în mod direct prin măsurile 9 și 16 și indirect, prin criteriile de selecție adecvate (de exemplu, măsura 4).

Echipa de evaluare a efectuat o analiză a rezultatului fiecărui domeniu de intervenție (DI) și a măsurii în care factorii externi ar putea afecta acțiunile planificate la nivelul măsurilor aferente. Tabelul de mai jos prezintă rezultatul analizei.

Tabel 2.8 Analiza factorilor externi care ar putea afecta PNDR 2014-2020

DI ↓	MS.	REZULTAT	FACTORI EXTERNI
1A	1,2,16	Creșterea investițiilor în cercetare și dezvoltare	Șoc economic-financiar exogen Creșterea concurenței la nivel mondial Reducerea disponibilității cheltuielilor publice
1B	16		
1C	1,2		
2A	1,2,4,6	Creșterea producției agricole și îmbunătățirea competitivității producătorilor primari	Șoc economic-financiar exogen Creșterea competiției globale Fenomene climatice Creșterea fenomenului de emigrare
2B	1,2,6		
2C	4		
3A	1,2,4,9 (SPT), 14,16		
3B	1,17		
4A	1,2,8,10, 11,13,15	Creșterea suprafeței de terenuri acoperite prin contracte de management	Șoc economic-financiar exogen Fenomene climatice
4B	1,2,8,10,11		
4C	1,2,8,10,11,13,15		
5A	1,2,4, 10	Creșterea producției de energie regenerabilă Reducerea emisiilor O utilizare mai bună a resurselor naturale (apă - energie)	Șoc economic-financiar exogen Fenomene climatice
5C	6		
5D	1,4,10		
5E	8,10,11		

DI ↓	MS.	REZULTAT	FACTORI EXTERNI
6A	2,4,6	Locuri de muncă nou create	Șoc economic-financiar exogen Creșterea fenomenului de emigrare
6B	7	Creșterea numărului de persoane din mediul rural cu acces la servicii de bază	Reducerea proporției cheltuielilor publice

Tabelul de mai sus prezintă provocările factorilor externi:

- Primul factor extern și cel mai răspândit și mai periculos este șocul economic - financiar exogen, care ar putea fi datorat ofertei limitate, dezvoltării tehnologice care afectează productivitatea, prețurilor în creștere a mărfurilor. La rândul lor, cauzele în sine pot avea origine diferită: criza politică internațională, criza naturală, noul acord comercial internațional etc. Deși cauzele sunt diverse și imprevizibile, șocul exogen poate submina grav și în mare măsură capacitatea PNDR de a atinge propriile obiective.
- Creșterea concurenței la nivel mondial pentru produsele agricole din țările în curs de dezvoltare. Investițiile promovate de PNDR (în special prin domeniile de intervenție 2 și 3), ar putea să nu fie eficiente pentru că fermierii români ar putea să nu fie în măsură să îndeplinească cerințele pieței în termeni de calitate și prețuri.
- Fenomenele climatice ar putea reduce atât competitivitatea, cât și calitatea vieții în zonele rurale, prin limitarea impactului pozitiv al domeniilor de intervenție 2, 3 și 6.
- Creșterea fenomenului de emigrare din zonele rurale poate afecta eficiența PNDR, deoarece acesta poate reduce populația activă și astfel limitează disponibilitatea forței de muncă tinere și calificate, relevanța pe piețele interne și eficiența serviciilor sociale oferite.
- Prin reducerea cheltuielilor publice pentru servicii sociale și de sănătate este posibil să nu mai poată fi asigurată sustenabilitatea infrastructurii sociale și de sănătate finanțată prin măsura 7.

2.6 Evaluarea coerenței alocării bugetare cu obiectivele

PNDR are un buget total 9.472.648.512 euro. În conformitate cu Regulamentul UE, capitolul 11 descrie alocarea financiară în cadrul măsurilor. În conformitate cu orientările DG AGRI privind evaluarea coerenței financiare, analiza se concentrează asupra acestui capitol și are scopul de a verifica:

- a) Coerența externă
- b) Coerența internă
- c) Riscul

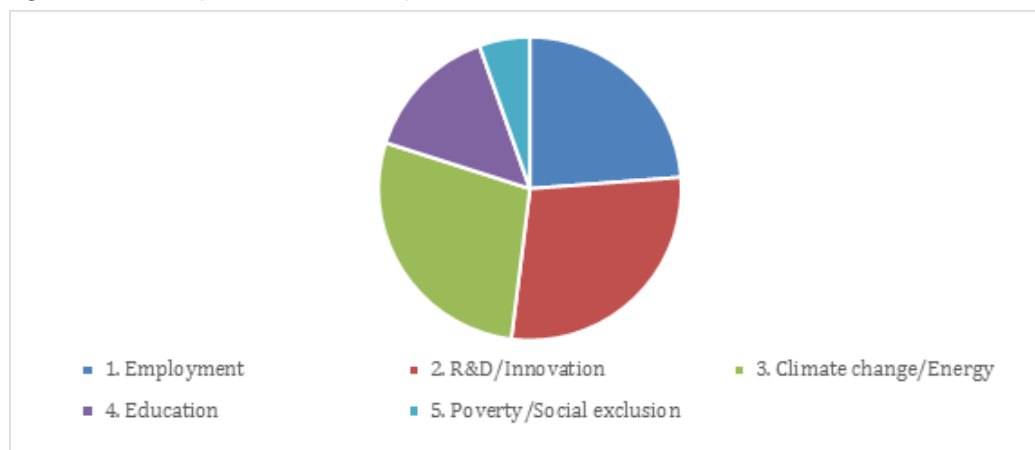
Mai mult decât atât, evaluarea face referire, de asemenea, la alte analize efectuate în capitolele de mai sus, în special la analiza SWOT (1.1), Contribuția la Strategia UE 2020 (2.1), logica de intervenție (2.3) și sub-capitolele aferente analizei măsurilor (2.4, 2.5).

2.6.a Analiză și evaluare

Analiza coerenței financiare externe

Analiza își propune să identifice importanța acordată priorităților UE în cadrul PNDR, prin prisma alocărilor financiare la nivelul programului. În vederea cuantificării acestui aspect, un prim exercițiu a fost reprezentat de alocarea resurselor financiare pentru fiecare domeniu de intervenție. Apoi, în funcție de schema prezentată în orientările DG AGRI (pag. 58), resursele au fost alocate obiectivelor principale ale UE 2020, graficul de mai jos ilustrând distribuția resurselor în conformitate cu obiectivele UE de Ocupare a forței de muncă, C / D Inovare, Schimbări climatice / Energie, Educație, Sărăcie / Excluziune socială.

Figura 2.2: Distribuția resurselor în funcție de obiectivele 2020

Din figura anterioară, rezultă că:

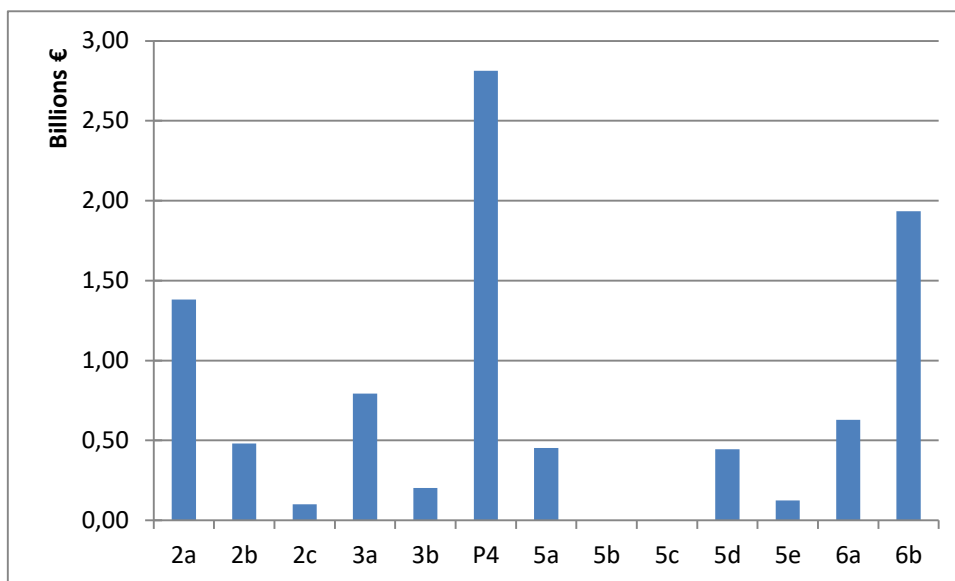
- a) Resursele PNDR acoperă toate domeniile cheie ale Strategiei UE 2020
- b) Cele mai relevante domenii sunt Inovația și Energia/Schimbările climatice

Prin urmare, analiza relevă coerența externă financiară a PNDR.

Analiza coerenței financiare interne

Analiza își propune să identifice nivelul de coerență între alocarea financiară și strategia PNDR. Tabelul următor ilustrează distribuția resurselor între diferitele DI.

Figura 2.3: Distribuția resurselor pe Domenii de Intervenție

Analiza arată o coerență generală a Programului, mai puțin pentru DI 1A, 1B și 1C. Acest lucru se datorează faptului că, în concordanță cu orientările COM³, obiectivele pentru domeniile de intervenție aferente Priorității 1 se vor baza pe output-urile (/cheltuielile) planificate ale acestor măsuri KT&I programate în cadrul domeniile de intervenție.

Evaluarea riscului

³ Documentul de lucru al COM Elemente de programare strategică pentru perioada 2014-2020 p.32

Analiza de evaluare a riscurilor urmărește identificarea acelor măsuri care pot pune în pericol absorbția financiară în condiții normale. Ca și potențiale riscuri, sunt identificate următoarele aspecte:

- (i) Noile măsuri, adiționale celor legate de experiența din perioada 2007-2013, sunt considerate riscante;
- (ii) Performanța financiară scăzută a măsurilor similare din perioada anterioară (nivelul de absorbție, având în vedere termenul de 20/11/2014 în funcție de situația plăților disponibile pe website-ul MADR și alocarea publică totală inclusă în PNDR 2007-2013 - versiunea actualizată din august 2014);
- (iii) Mecanismele de furnizare complexe, care implică numeroase părți interesate sau achiziții publice laborioase;
- (iv) Cererea preconizată mare care poate crea blocaje în procedura de selecție (sursa: sondajul realizat de către consultanții în Asistență Tehnică pentru elaborarea Programului, adresat către 35.000 de potențiali beneficiari, în raport cu perioada 2014-2020);
- (v) Relevanța financiară. Cu cât este mai mare concentrația, cu atât mai mari pot fi daunele în termeni de angajament, în caz de întârziere.

Analiza este bazată pe matricea multicriterială. Scorul este dat de criteriul ii, iii, v, în timp ce i și iv asigură greutatea (a se vedea legenda de mai jos). Rezultatele analizei multicriteriale sunt prezentate în cele ce urmează.

Tabel 2.9: Matricea analizei multicriteriale – Evaluarea riscului

↓ Măsură	Alocare publică totală	Scor	Nivel de absorbție	Măsuri corespondente 2007-2013	Scor	Nivel de complexitat e (scor)	Noi față de 2007	Cerere mare	Scor total	Scorul total ponderat
1	67.095.667	1	20%	ms 111	4	3			8	8
2	71.049.945	1	41%	ms 143	3	3			7	7
4	2.413.064.330	4	50%	ms 121 123 125	2	2		Da	8	8,9
6	1.105.669.343	3	61%	ms 112 312 313 141	2	2		Da	7	7,8
7	1.297.925.504	4	84%	ms 322	1	3			7	8
8	124.513.043	2	38%	ms. 122,123 and 221	3	2			7	7
9	20.000.000	1	16%	ms. 142	4	4			9	9
10	1.070.744.654	3	92%	ms. 214	1	1		Da	5	5,5
11	236.416.168	2	92%	ms. 214	1	1		Da	4	4,4
13	1.354.892.645	4	92%	ms. 212 211	1	1		Da	6	6,6
14	516.533.373	2								
15	117.803.922	2				1	Da		3	6
16	31.134.556	1				3	Da		4	8
17		2				2	Da		4	8

	200.000.000									
LEADER	635.960.746	3	26%	Axa 4	3	4			10	11,1

Matricea multicriterială permite o clasificare de bază a riscului:

Risc scăzut:	10 - 11 - 13 -15
Risc mediu:	1 -2 - 4 - 6 - 7 - 8 -9 - 16 -17
Risc ridicat:	LEADER

Echipa de evaluatori ex-ante a realizat o analiză a riscurilor viitoare asociate măsurilor incluse în cadrul PNDR 2014-2020, prin verificarea Rapoartelor Anuale de Implementare din anii anteriori și a evaluării intermediare a PNDR 2007-2013. Astfel, au fost identificate o serie de riscuri, conform tabelului de mai jos.

Tabel 2.10 Analiza principalelor riscuri

Măsuri	Principala problemă în perioada 2007-2013	Aspecte potențial critice în perioada 2014 - 2020
1	Întârzierea procesului de selecție de proiecte, rată scăzută de absorbție.	Aspecte potențial critice neidentificate
2	Rata scăzută de absorbție	Derularea procesului achizițiilor publice; experiență redusă în perioada 2007-2013 aferentă planurilor de afaceri în cadrul măsurii 143
4	Rata scăzută de absorbție	Accesul la credite bancare pentru cofinanțare privată – dificultăți în asigurarea garanției pentru împrumut
6	Accesul la asigurări bancare pentru cofinanțare privată	Creșterea complexității procedurilor de verificare și control și, deci, creșterea dificultăților pentru potențiali beneficiari și a posibilității de producere a erorilor materiale
7	Rata scăzută de absorbție	Lipsa capacității beneficiarilor de a asigura sustenabilitatea
8	Rata scăzută de absorbție	Aspecte potențial critice neidentificate
10 - 11 - 13 - 15	Criteriu minim pentru reducerea riscurilor de excludere a fermelor micro și de semi-subsistență	Depunerea cu întârziere a cererilor, dificultăți în ceea ce privește identificarea zonelor, complexitatea procedurilor de aliniere la standardele și cerințele specifice
16		Nu există experiență similară în 2007-2013
17		Nu există experiență similară în 2007-2013

Din tabelul de mai sus se desprind mai multe riscuri, care ar putea afecta implementarea PNDR, legate de diferite forme de sprijin:

- a) **Riscul existenței unei perioade de timp îndelungate de desfășurare a procedurilor** – și, în consecință, riscul de dezangajare din cauza erorilor (și nu în baza inițiativei voluntare) sunt foarte mari și pot pune în pericol absorbția financiară a PNDR.
- b) **Achizițiile publice** (de exemplu, măsurile 2, 7), în ceea ce privește investițiile în infrastructură și servicii. Beneficiarii publici (în special autoritățile locale) au întâmpinat

mari dificultăți în desfășurarea achizițiilor publice (de exemplu, pentru proiecte de infrastructură de bază). Problemele apărute sunt în raport cu complexitatea juridică, lipsa de competențe în domeniul achizițiilor publice, conflicte legale. Există, de asemenea, probleme legate de birocrație, având în vedere că a fost nevoie de un număr mare de autorizații emise de către diverse autorități, procese care au împiedicat implementarea la timp a etapelor procedurale specifice achizițiilor publice de către beneficiari.

- c) Dificultăți pentru firmele mici și microîntreprinderi în **acesarea garanțiilor și rambursarea datoriilor**, din cauza capacității reduse de a converti creșterile din vânzări în profit de exploatare, riscurilor operaționale ridicate, „fragilitatea” structurii.
- d) **Co - finanțarea pentru subvenții directe pentru investiții** este deseori dificilă pentru microîntreprinderile mici. Având în vedere că terenul în sine nu este considerat ca și garanție în cazul creditelor acordate de bănci, fermele mici de familie și cele de semi-subsistență nu au mijloacele necesare pentru a asigura capitalul rezidual.
- e) **Lipsa de experiență** privind Grupul Operațional - GO (măsura 16) și fondurile mutuale (măsura 17). Acestea sunt instrumente noi și, prin urmare, ar putea avea nevoie de o anumită perioadă de timp pentru a fi construit un cadru mai adecvat de implementare.
- f) **Deficiențe în ceea ce privește consolidarea capacității beneficiarilor** pentru asigurarea sustenabilității intervenției ex post. În cazul în care PNDR ar putea sprijini problema lipsei competențelor în timpul intervenției, acest suport se termină cu finalizarea investiției. Cu alte cuvinte, riscul constă în faptul că, odată ce sprijinul a fost acordat, beneficiarul nu mai este capabil să asigure o gestionare operațională în perioada ulterioară.

Conform rezultatului analizei factorilor de risc externi, în tabelul de mai jos este propusă o listă de acțiuni posibile.

Tabel 2.11 Analiza principalelor riscuri și acțiuni

Nr.	RISCURI/ FACTORI EXTERNI	ACȚIUNE
1	Lipsa de experiență (extern)	Capacitatea Beneficiarilor de a gestiona intervenția în perioada "ex post" este considerată a fi un aspect dificil. Este necesară o coordonare strânsă cu PO Capacitate Administrativă (POCA). Ar fi util un protocol comun pentru a verifica posibilitățile de integrare ale POCA (în special în domeniul serviciilor de interes social), pentru a crea o sinergie în acest sector.
2	Lipsa de experiență (intern)	În ceea ce privește nevoia internă de consolidare a capacității, în cadrul MADR, ar putea fi utilă o evaluare structurată pentru a planifica o consolidare a administrației și a gestionării cunoștințelor interne. Câteva idei, în acest

		<p>sens, care provin din interviurile cu reprezentanții MADR sunt:</p> <ol style="list-style-type: none"> Workshop între "colegi" pe teme specifice (de exemplu, costuri standard), prin organizarea unor momente structurate de tipul "învățare prin practică" / "învățarea reciprocă" și schimburi informale de tipul "dejun de studiu". Înțelegerea posibilității schimbului de proiecte sectoriale europene și de proiecte de Cooperare Teritorială Europeană; Concentrare pe trei teme specifice: achiziții publice, monitorizare și evaluare; Proiecte pilot și experimentative;
3	Lipsa de experiență (intern)	<p>Contractarea expertizei externe este foarte importantă pentru a sprijini MADR. Totuși, acest sprijin "extern" nu a fost întotdeauna eficient. Selecția de activități prin măsura de asistență tehnică, cum ar fi evaluarea, se bazează mai degrabă pe preț, decât pe "calitatea" propunerii. Chiar dacă este mult mai dificil și riscant (având în vedere posibilitatea contestațiilor), se recomandă adoptarea unui proces de selecție bazat pe evaluarea experienței și a ofertei tehnice a ofertanților, în detrimentul criteriului "prețului cel mai scăzut".</p>
4	Riscul unei durate de timp procedurale îndelungate	<p>În ceea ce privește aspectul specific al "simplificării", este nevoie de un plan integrat de Simplificare. Acesta ar putea fi pus în aplicare în contextul asistenței tehnice. Unele elemente pot fi:</p> <ol style="list-style-type: none"> Sesiuni pentru finanțări complexe organizate în două etape. Prima etapă este cea de prezentare a ideii și a condițiilor de eligibilitate ale proiectului. În această etapă, autoritatea responsabilă realizează o primă selecție prin evaluarea doar a eligibilității aplicantului și a calității ideii. În etapa a doua, aplicantul își ajustează costurile la nivelul propunerii și le integrează cu detaliile administrative (de exemplu, cu detalii privind costurile legate de investițiile eligibile). Finanțarea va fi asigurată în cea de a doua etapă în cazul în care propunerea este considerată validă. Avantajul acestei abordări este că prin segmentarea prezentării se obțin două beneficii importante: aplicantul își poate optimiza timpul, concentrându-se mai întâi pe proiect și apoi, în cazul succesului, pe ajustarea părții administrative; autoritatea

		<p>responsabilă acționează la nivelul primei etape, ca un filtru pentru propuneri.</p> <p>b) Adoptarea de costuri standard și rate forfetare (așa cum este deja pentru măsură 6). Costurile standard sunt o practică deja posibilă în cadrul FSE 2007-2013 și ar putea fi aplicate pentru măsura 1 și 2.</p> <p>c) Stabilirea formatelor standard a cererilor de informații pentru aplicanți (cererea de finanțare), care reprezintă definirea unui număr mic de informații omogene. Aceasta reprezintă o simplificare imediată și astfel operatorul economic ar ști în avans faptul că invitația de participare la o achiziție publică / apel de proiecte trebuie să aibă un set de informații care sunt stabile. Acest instrument a fost, de asemenea, propus de Comitetul Regiunilor (CR) al Comisiei în legătură cu noua directivă privind achizițiile.</p>
5	Dificultate în asigurarea co - finanțării și rambursarea împrumutului (schema de garantare)	<p>Un obstacol important este accesul la finanțare pentru fermieri mici și micro. Schemele de garantare sau de grant ridică aceeași problemă cu privire la faptul că acești beneficiari nu pot dispune de capital adecvat. Aceasta este un obstacol pentru toate măsurile care îi vizează pe fermieri, care se combate prin:</p> <p>a. Proiectarea de legături între măsurile care ghidează fermierul pornind de la acumularea cunoștințelor adecvate, la formularea propriului plan de afaceri, depunerea cererii de finanțare, managementul afacerii în perioada ex-post. Aceste tipuri de "legături" au fost deja implementate în perioada 2007-2013 (de exemplu măsurile 141 - 143).</p> <p>b. Definirea unei forme de micro-creditare pentru a facilita accesul la capital. În realitate, schemele de garantare sunt de multe ori prea rigide în ceea ce privește constrângerile (de exemplu, clasamentul) sistemului tradițional de creditare, ceea ce face dificil accesul fermierilor mici și micro.</p>

Echipa de evaluare a elaborat o listă de acțiuni posibile pentru monitorizarea riscurilor în funcție de rezultatul analizei riscului și a factorilor externi. Lista de acțiuni posibile este prezentată în continuare:

- Elaborarea unei strategii integrate pentru abordarea aspectelor legate de simplificare și de consolidare a capacității. Strategia integrată va avea următoarele secțiuni:
  - i. Evaluarea principalelor decalaje și problemelor principale în administrație;
  - ii. Plan de acțiune:
    - a. Acțiuni pentru consolidarea capacității interne
    - b. Acțiuni pentru consolidarea capacității externe
    - c. Acțiuni comune între PO din România
    - d. Acțiuni de simplificare la nivelul PNDR
    - e. Acțiuni de simplificare la nivel național
    - f. Acțiuni derulate la nivel european (schimburi de experiență, proiecte pilot, etc.)
  - iii. Resurse financiare și umane alocate
  - iv. Sistem de monitorizare și evaluare

În cadrul acestei strategii, trebuie să existe o listă clară a activităților, responsabilităților și planificării în timp. Progresul acestei strategii este raportat Comitetului de Monitorizare și descris în cadrul Raportului Anual de Implementare. Strategia integrată este baza oricărui exercițiu de monitorizare - evaluare care este planificat atât în Planul de Evaluare, cât și în capitolul IV al aceluiași document.

- În general, se recomandă consolidarea capacității interne de evaluare și colectare a datelor. De asemenea, evaluare tematică trebuie să includă și o evaluare a:
  - Costului și dificultății administrative.
  - Abilităților și capacității administrative și a organizării interne a MADR (Autoritatea de Management PNDR).
  - Sustenabilității intervențiilor gestionate de autoritățile publice locale.
- Adoptarea unui sistem de indicatori pentru monitorizarea problemelor legate de capacitate, aptitudini, performanță, costuri și dificultăți administrative. Acest subiect dobândește o importanță deosebită în următoarea perioadă de programare și, prin urmare, ar fi util să fie prevăzut. Exemplul unui astfel de sistem este descris în tabelul de mai jos.

Tabel 2.12 Sistem propus de indicatori pentru monitorizarea problemelor legate de capacitate, aptitudini, performanță, costuri și dificultăți administrative

Indicator	Unitate de măsură	Sursa
Costul intern al MADR pentru gestionarea PNDR	<i>persoană/ ore- Euro</i>	Anchetă
Costul intern al altor autorității centrale	<i>persoană/ ore- Euro</i>	Anchetă
Costul pentru beneficiarul privat	<i>persoană/ ore- Euro</i>	Anchetă
Costul pentru beneficiarul public	<i>persoană/ ore- Euro</i>	Anchetă

Percepția funcționarilor MADR cu privire la propria lor capacitate de implementare a PNDR	<i>Punctaj (1-5)</i>	Interviu/ chestionar adresat respectivelor autorități
Percepția altor autorități centrale în ceea ce privește propria lor capacitate de implementare a PNDR	<i>Punctaj (1-5)</i>	Interviu/ chestionar adresat respectivelor autorități
Percepția autorităților locale cu privire la propria lor capacitate de implementare a intervențiilor PNDR	<i>Punctaj (1-5)</i>	Interviu/ chestionar adresat respectivelor autorități
Nivelul de satisfacție al funcționarilor MADR în ceea ce privește sprijinul AT	<i>Punctaj (1-5)</i>	Interviu/ chestionar adresat respectivelor autorități
Nivelul de satisfacție a beneficiarilor publici/privati în ceea ce privește sprijinul AT	<i>Punctaj (1-5)</i>	Interviu/ chestionar adresat respectivelor autorități
Durata procedurii la nivelul fiecărei măsuri pentru funcții diferite (selecție la nivelul intervenției, plată)	<i>Zile</i>	RAI Manuale procedurale
Numărul proiectelor reziliate	<i>Număr</i>	RAI

Un sistem intern de monitorizare a costurilor și dificultăților administrative poate fi stabilit pentru fiecare funcție de gestionare și implementare. Acesta poate fi organizat conform tabelului următor:

Tabel 2.13 Sistem intern propus pentru monitorizarea costurilor și dificultăților administrative pe parcursul implementării PNDR

	Nivel	Funcție
Costuri	<i>AM</i>	Pregătirea Programului
		Managementul financiar
		Funcții legate de proiecte
		Raportare, audit, monitorizare și evaluare
		Managementul general
		Funcții legate de proiecte

	<i>Organisme de implementare</i>	Raportare, audit, monitorizare și evaluare
		Managementul financiar
	<i>agentia de plati</i>	Menținerea de registre contabile computerizate
		Asigurarea furnizării de informații adecvate pentru gestionarea proiectelor
		Certificarea declarațiilor de cheltuieli și a cheltuielile declarate
<i>Audit</i>	Auditul managementului și control	
	Audit pe eșantioane de operațiuni	
Cheltuieli	<i>Beneficiari</i>	Pregătirea proiectului
		Comunicarea de informații
		Raportarea la nivelul proiectelor
	<i>AT</i>	Cheltuieli cu raportarea
		Pregătirea datelor și documentației pentru controale

2.7 Evaluarea sub-programelor tematice

Evaluarea Sub-programului Tematic prezintă următoarele secțiuni:

- Analiza realizărilor formale impuse de regulament
- Analiza logicii de intervenție
- Analiza modului în care sub-programul tematic prezintă o justificare în analiza SWOT.

Analiza sistemului de indicatori este prezentată în capitolul 3.

2.7.a Analiză și evaluare

Analiza îndeplinirii aspectelor formale impuse de regulament

Analiza preliminară a sub-programului tematic este realizată pentru a verifica îndeplinirea formală a cerințelor cuprinse în Articolele 7-8 din Regulamentul UE nr. 1305/2013⁴. Regulamentul prevede pentru sub-programul tematic:

- (a) o analiză specifică a situației pe baza metodologiei SWOT;
- (b) obiective specifice la nivel de sub-program și o selecție a măsurilor;
- (c) un plan de indicatori specific separat.

Tabelul următor ilustrează rezultatul analizei efectuate în nota tehnică nr. 3 din luna aprilie:

Tabel 2.14 - Analiza principalelor componente ale sub-programului tematic privind sectorul pomicol

Componentă	Comentariu	Referință în PNDR 2014-2020
<i>SWOT</i>	Sub-programul tematic cuprinde propria analiză SWOT în care sunt abordate problemele specifice sectorului pomicol. În detaliu, analiza contextului ia în considerare situația socio-economică, lanțul de aprovizionare, factorii de input (cercetare și formare), experiențele din perioada 2007-2013, situația mediului. Mai mult, analiza SWOT este dezvoltată pe trei niveluri principale: situația socio-economică, nivel sectorial, mediu și climă. În cele din urmă, există o analiză a nevoilor specifice care identifică în mod specific nouă "nevoi", ce urmează a fi adresate prin intermediul sub-programului.	20.1. Analiza SWOT și identificarea nevoilor pentru sectorul pomicol
<i>Obiective</i>	Sub-programul este sprijinit de o logică de intervenție. În cadrul acestuia au fost identificate măsuri relevante și domenii de intervenție pentru abordarea nevoilor specifice ale sectorului. În plus, măsurile sunt descrise în detaliu într-un capitol specific.	20.2. Descrierea strategiei și 20.3. Descrierea fiecărei măsuri selectate
<i>Planul de indicatori</i>	Este prezentat un plan de indicatori.	20.4 Plan de indicatori

⁴ JO L 347 din 20 decembrie 2013 Regulamentul UE nr 1305/2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR)

Analiza modului în care sub-programul tematic prezintă o justificare în analiza SWOT

În ceea ce privește analiza SWOT, aceasta relevă faptul că, în general, Subprogramul Tematic Pomicol (STP) propus este justificat. Patru tipuri de probleme principale diferite decurg din analiza SWOT:

Tehnică: pe lângă dificultățile generate de scăderea suprafețelor pomicole împreună cu suprafețe pomicole reduse în zonele protejate și procentul ridicat de livezi îmbătrânite cu o rată scăzută de înlocuire a livezilor aflate în declin, dotările tehnice prezintă un nivel ridicat de uzură și sunt insuficiente la nivelul exploatațiilor pomicole. În plus, numărul mare de exploatații pomicole de dimensiuni mici și dimensiunea medie redusă a exploatațiilor, implică un nivel ridicat de fragmentare a zonelor pomicole astfel că producția este orientată spre auto-consum și nu spre comercializare.

Organizațională: problema principală se referă la dificultățile de a crea sisteme integrate eficiente de valorificare a producției (colectare, sortare, clasificare, condiționare, depozitare, ambalare, comercializare). Mai mult decât atât, capacitatea redusă a institutelor și stațiilor de cercetare pomicolă de a produce material săditor de calitate certificată, afectează în mod negativ întregul sistem de producție. În plus, scăderea numărului de unități școlare cu profil agricol (licee) și a numărului de absolvenți (de unități profesionale, liceu și învățământ post-secundar), afectează negativ nivelul de educație și formare profesională în sectorul pomicol.

Financiară: costul ridicat al investițiilor, accesul redus la resursele financiare și costurile ridicate ale produselor de creditare determină reducerea capacității de renovare și dezvoltare a sectorului pomicol. Mai mult decât atât, sprijinul financiar redus al instituțiilor de cercetare cu profil pomicol și scăderea numărului și a suprafețelor deținute de acestea afectează în mod negativ sectorul pomicol. Aceste deficiențe conduc la o reducere a capacității fermierilor de a cumpăra și utiliza tehnologii și tehnici inovatoare.

Concurențială: Producția pomicolă este afectată de competiția externă. Acest lucru este dovedit de existența unui nivel redus al exporturilor, concomitent cu un nivel ridicat al importurilor. Mai mult decât atât, fluctuația producției de fructe, datorată în special efectelor climatice extreme și incapacității producătorilor locali de a acoperi nevoia în termeni de cantitate, calitate și continuitate, determină ca agricultorii din sectorul pomicol să fie mai expuși la riscuri și eșecuri ale pieței.

Cu toate acestea, chiar dacă analiza arată că, în general, nevoile identificate (care stau la baza operațiunilor propuse ale SPT) sunt justificate de elementele SWOT, în unele cazuri a rezultat, de asemenea, necesitatea de a ajusta formularea unora dintre nevoile propuse și / sau de a

Îmbogăți informațiile furnizate în analiza SWOT. Tabelul de mai jos sintetizează sugestiile cheie ale echipei de evaluatori cu privire la nevoi și la elementele SWOT, având în vedere versiunea din iulie a Programului:

Tabel 2.15 – Principalele sugestii ale EE asupra nevoilor și elementelor SWOT

Nevoie	Recomandările EE
1. Creșterea suprafețelor ocupate de plantații pomicole și de pepiniere	Reformularea nevoii pentru a evidenția și accentul pus asupra plantațiilor pomicole existente vechi (ex., <i>Suprafețe compacte și de dimensiuni adecvate pentru plantații și pepiniere pomicole</i>).
3. Produse cu valoare adăugată mare și locuri de muncă în arealele pomicole	Evaluatorii recomandă împărțirea nevoii în două nevoi distincte: 1) Produse cu valoare adăugată mare din sectorul pomicol; 2) Locuri de muncă în arealele pomicole și activitățile conexe acestora
5. Activități de cercetare-dezvoltare-inovare adaptate la nevoile sectorului și un sector pomicol adaptat la efectele schimbărilor climatice	Evaluatorii recomandă împărțirea nevoii în două nevoi distincte: 1) Adaptarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare la nevoile sectorului pomicol; 2) Adaptarea sectorului pomicol la schimbările climatice

Conform răspunsurilor AM la recomandările de mai sus, având în vedere faptul că formularea nevoilor 1 și 5 a fost actualizată pentru a fi mai clară și specifică și luând în considerare faptul că, în cazul nevoilor 1 și 3, chiar dacă nevoile se referă la elemente multiple, ele sunt abordate cu ajutorul unui instrument unic, evaluatorii sunt de acord cu formularea nevoilor STP incluse în versiunea finală a Programului.

În ceea ce privește "necesitatea" elaborării unui sub-program tematic, echipa de evaluatori a realizat o analiză suplimentară specifică aprofundată prin intermediul analizei documentare și a interviurilor cu experți în domeniu. Principalele constatări sunt raportate la "oportunități" și vizează următoarele:

- a) La nivel sectorial, țara deține o tradiție în domeniul pomiculturii, împreună cu existența unor bazine pomicole consacrate și a unei tradiții în activitatea de cercetare-dezvoltare în acest domeniu.
- b) Există o piață internă de prelucrare a fructelor aflată în creștere. În prezent, companiile de prelucrare din România sunt obligate să importe materii prime din străinătate.
- c) Există o cerere internă tot mai mare de fructe (în special mere), dar o mare parte din produse sunt importate. Prețul fructelor în România este mai mare comparativ cu media europeană.

Chiar dacă oportunitățile menționate mai sus nu sunt în mod explicit precizate în analiza SWOT, acestea sunt clar abordate de către obiectivele cheie ale STP. De fapt, investițiile sunt necesare în principal pentru:

- Îmbunătățirea dotărilor tehnologice vechi și depășite, pentru a spori productivitatea, profitabilitatea și competitivitatea acestor exploatații.
- Îmbunătățirea eficienței industriei de prelucrare a fructelor, în special a sistemelor de colectare, depozitare și condiționare, care nu corespund nevoilor sectorului în termeni de cantitate și calitate.
- Implementarea acțiunilor de sprijinire a accesului fermierilor la finanțare, sporirea nivelului de investiții în fermele pomicole, reducerea costului creditelor și investițiilor, precum și a costurilor ridicate de creare și menținere a livezilor, asigurarea de rate avantajoase ale dobânzilor, pentru a moderniza fermele, îmbunătățirea siguranței alimentare și a trasabilității produselor, introducerea tehnologiilor moderne și diversificarea surselor de venit.

Comparând punctele slabe cu oportunitățile, și luând în considerare dovezile care evidențiază necesitatea elaborării unui Sub-program Tematic, este posibil să se afirme că, în general, analiza SWOT și evaluarea nevoilor justifică intervențiile selectate în cadrul SPT.

Analiza logicii de intervenție

În ceea ce privește logica intervenției, SPT este bazat pe 5 domenii de intervenție care conțin acțiuni specifice pentru patru priorități. Prioritățile selectate, domeniile de intervenție și măsurile reflectă strict evaluarea nevoilor și sunt corelate în mod evident cu rezultatele așteptate. Tabelul următor ilustrează structura sub-programului în relație cu domeniile de intervenție și măsurile.

Tabel 2.16: Structura sub-programului: domeniile de intervenție și măsuri

Priorități ↓	Domenii de intervenție ↓	Măsuri		
		4	9	16
I	1A			x
	1B			x
II	2A	x		
III	3A	x	x	x
VI	6A	x		
TOTAL		3	1	3

Prioritatea I, *Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, în silvicultură și în zonele rurale*, este implementată prin intermediul a două domenii de intervenție, 1A și 1B, care sunt transpuse în acțiuni în cadrul măsurii 16. Măsura 16 se bazează pe sprijinul pentru înființarea de grupuri operaționale, promovarea cooperării și inovării în zonele pomicole,

precum și pe facilitarea cooperării dintre actorii sectorului de vânzare a produselor în lanțuri scurte. Aceste acțiuni favorizează cooperarea între fermieri și cercetători, universități, consultanți și alți actori relevanți, pe baza adaptării ofertei de cercetare, în scopul de a aborda soluții specifice sectorului pomicol și a adapta rezultatele cercetării la nevoile sectorului.

Prioritatea II, *Creșterea viabilității exploatațiilor și a competitivității tuturor tipurilor de agricultură în toate regiunile și promovarea tehnologiilor agricole inovative și a gestionării durabile a pădurilor*, este implementată prin intermediul unui domeniu de intervenție (2A), care, la rândul său, se realizează prin acțiuni aferente măsurii 4, care se bazează pe investițiile în active fizice în sectorul pomicol. Măsura 4 vizează modernizarea și îmbunătățirea dotărilor tehnologice vechi și depășite, pentru a spori productivitatea, profitabilitatea și competitivitatea acestor exploatații.

Prioritatea III, *Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, a bunăstării animalelor și a gestionării riscurilor în agricultură*, este compusă din domeniul de intervenție 3A, dar, în mod diferit față de alte priorități ale sub-programului, acesta este realizat prin implementarea a trei măsuri: 4, 9 și 16. Măsura 9 este o măsură care se adresează în mod specific înființării grupurilor de producători din sectorul pomicol. Această măsură ar putea avea un caracter strategic în ceea ce privește sectorul pomicol, deoarece există o cerere clară de fructe pe piața românească (în special mere). Prin urmare, este rezonabilă și fezabilă crearea de lanțuri scurte de aprovizionare, care să faciliteze legătura dintre producători și consumatori. Mai mult decât atât, măsura facilitează asocierea producătorilor în vederea consolidării rolului acestora în raport cu procesatorii și lanțurile mari de magazine și pentru valorificarea eficientă a producției și contribuția la creșterea calității producției și la o mai bună aprovizionare cu factori de producție.

Această măsură este asociată cu măsura 4, care se bazează pe modernizarea și extinderea sistemelor de colectare și unităților de procesare, coroborat cu activitățile de marketing, și pe creșterea calității produselor, contribuind la stimularea dezvoltării unor lanțurilor scurte de aprovizionare. Mai mult decât atât, măsură 9 este, de asemenea, asociată cu măsura 16, care sprijină și intensifică cooperarea în sectorul pomicol, promovează comercializarea producției prin lanțuri scurte, precum și cooperarea între fermieri și alte părți interesate, în scopul de a dezvolta noi produse, proiecte pilot care pot crește valoarea adăugată a produselor din sectorul pomicol și pot conduce la comercializarea acestora prin lanțuri scurte. Cu toate acestea, în ceea ce privește măsura 9, trebuie menționat faptul că în perioada 2007-2013, măsura similară (142) a avut o rată foarte scăzută de absorbție. Cu alte cuvinte, măsura prezintă un potențial ridicat, dar, de asemenea, și un risc ridicat și va trebui să fie susținută prin monitorizare și asistență tehnică adecvate.

Ultima prioritate - VI, *Promovarea incluziunii sociale, reducerea sărăciei și dezvoltare economică în zonele rurale*, se bazează pe consolidarea activelor fizice și astfel este implementată prin intermediul investițiilor prevăzute de sub-măsura 4.2.a. Scopul sub-măsurii este, de asemenea, de a crește numărul de locuri de muncă disponibile în zonele pomicole, prin intermediul sprijinului acordat pentru înființarea unor unități de procesare a fructelor la nivel local.

Prin urmare, logica de intervenție a sub-programului este coerentă și transpune nevoile identificate în acțiuni clare și obiective plauzibile. Mai mult decât atât, logica adresează nevoile identificate printr-un lanț al priorităților care începe cu sprijinul pentru transferul de cunoștințe și inovare prin consolidarea cooperării între fermieri și se sfârșește cu promovarea diversificării producției, în vederea favorizării creării de locuri de muncă. Investițiile în active fizice din cadrul măsurii 4 amplifică modernizarea sectorului, în principal prin prelucrarea și comercializarea produselor agricole, aspect ce reprezintă unul dintre principalele obstacole ale sectorului pomicol.

2.8 Evaluarea prevederilor privind LEADER (CLLD)

2.8.a Analiză și evaluare

Analiza vizează descrierea abordării pentru dezvoltarea locală (LEADER) și elemente legate de logica intervenției PNDR (analiza SWOT și evaluarea nevoilor) și a fost implementată prin intermediul unei analize documentare. Analiza de teren realizată în luna iunie (interviuri, focus grupuri și sondajul online) a fost utilizată pentru a completa rezultatele.

Analiza abordării PNDR pentru dezvoltarea locală a identificat o descriere bine structurată, coerentă cu analiza SWOT și evaluarea nevoilor, explicând în mod clar, din punct de vedere strategic, nevoile care vor fi adresate și explicând care sunt provocările cele mai importante și modul în care acestea vor fi înfruntate, și din punct de vedere al gestionării, care sunt persoanele și responsabilitățile în sistemul de livrare care implică GAL-uri, AM și AFIR.

Exercițiul în sine nu a evidențiat probleme majore. Cu toate acestea, informațiile furnizate sunt foarte generale în ceea ce privește mai multe aspecte importante, care ar putea fi explicate sau dezvoltate, după cum se prezintă mai jos:

- 1) Îmbunătățirea atât a sprijinului de pregătire cât și a procedurii de selecție a GAL-urilor și a Strategiilor de Dezvoltare Locală (SDL), pentru a se asigura că GAL-urile au conceput strategii și planuri de implementare la cele mai înalte standarde de calitate, care promovează inovarea și se bazează pe obiective măsurabile:

- Ar putea fi adoptate măsuri specifice privind sprijinul de pregătire, de exemplu, măsuri diferite comparativ cu formarea tradițională, printr-un fel de evaluare externă pentru sprijin în faza de elaborare sau prin promovarea unei analize exacte a nevoilor de inovare și a posibilelor motoare de dezvoltare la nivel local;
  - Recomandări specifice privind elaborarea de strategii ar putea fi stabilite în scopul de a pune în aplicare operațiuni integrate adecvate pentru susținerea inițiativelor inovatoare;
  - Criteriile de selecție pot fi explicate într-o manieră mai detaliată;
  - Procedura de selecție ar putea fi orientată mai puternic pentru obținerea calității, de exemplu prin stabilirea unui nivel mai ridicat al scorului minim care trebuie atins în evaluarea SDL. Din acest punct de vedere, decizia de a avea o singură sesiune pentru selecția GAL-urilor ar putea să nu faciliteze obținerea unor rezultate mai bune, în timp ce, programarea a mai mult de o sesiune (mai multe opriri și porniri) ar putea permite Strategiilor de Dezvoltare Locală respinse să fie propuse din nou în următoarea sesiune într-o versiune îmbunătățită, evitând astfel conflictele și presiunile politice.
  - În același mod ar putea fi furnizate proceduri specifice de revizuire și îmbunătățire a SDL după faza de start-up, în scopul de continua inițiativa și a promova atitudinile co-evolutive printre diferiți actori.
- 2) Sprijinul de pregătire descrie în mod adecvat modul în care activitățile legate de pregătirea SDL vor fi sprijinite, dar ar putea fi explicat mai bine modul în care se va asigura consolidarea capacității actorilor locali. Din acest punct de vedere, există oportunități generate de sprijinul de pregătire care pot fi explorate pe deplin în vederea îmbunătățirii calității SDL, de exemplu, unele tipuri de cheltuieli eligibile ar putea fi incluse în listă ca și studii ale zonei în cauză (inclusiv studii de fezabilitate pentru unele dintre proiectele care urmează să fie prevăzute în SDL) și sprijinul pentru proiecte pilot mici.
- 3) Completarea cu alte fonduri și politici ar putea fi mai bine clarificată. Există o descriere sintetică a mecanismelor de coordonare și a complementarităților asigurate cu operațiuni susținute în cadrul altor măsuri de dezvoltare rurală și o descriere scurtă a coordonării și complementarităților asigurate cu alte operațiuni susținute în cadrul altor scheme naționale, pentru toate operațiunile finanțate prin intermediul LEADER.
- 4) Anumite aspecte de cooperare ar putea fi îmbunătățite:
- ar putea fi furnizate anumite clarificări cu privire la beneficiari (doar GAL-uri sau chiar și actori locali);
  - ar putea fi explicată într-un mod mai clar distincția dintre sprijinul pentru pregătirea proiectelor de cooperare și sprijinul pentru implementarea unor proiecte concrete de cooperare, precum și aspecte privind domeniul de aplicare și tipurile de cheltuieli eligibile, în vederea facilitării înțelegerii acestor aspecte de către actorii implicați;

- de asemenea, în cazul cooperării, ar putea fi mai util să se acorde prioritate unei liste "negative" de costuri non-eligibile vs. o listă de costuri eligibile (care va ajuta la extinderea domeniului de eligibilitate, necesar pentru a permite abordării LEADER un maxim de flexibilitate pentru cuprinderea unei varietăți de proiecte locale).

5) În conformitate cu Regulamentul comun nr. 1303/2013 (art. 34 / g), rolul GAL-urilor în desfășurarea activităților specifice de evaluare legate de strategia de dezvoltare locală, ar putea fi mai bine precizat, cu oferirea mai multor detalii (Ce sunt acestea? Cum sunt coordonate de către AM? Care este rolul jucat de evaluatorul independent RNR și RNDP?).

2.9 Evaluarea prevederilor privind RNR

2.9.a Analiză și evaluare

Analiza vizează descrierea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală și elemente aferente ale PNDR legate de logica de intervenție (analiza SWOT și evaluarea nevoilor) și a fost implementată prin intermediul unei analize documentare. Analiza de teren realizată în luna iunie, a fost ajustată pe baza versiunii finale a PNDR.

Analiza capitolului aferent Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală a identificat o descriere bine structurată, coerentă cu analiza SWOT și evaluarea nevoilor.

Cu toate acestea, modul în care RNR va contribui la obiectivele politicii rurale ar trebui descris mai clar și detaliat.

Acest lucru ar putea fi realizat prin proiectarea logicii de intervenție a Rețelei Rurale, pornind de la obiectivele comune RNR (Regulamentul (UE) nr 1305/2013, art. 54.2.):

- (a) sporirea gradului de implicare a părților interesate în implementarea dezvoltării rurale;
- (b) ameliorarea calității punerii în aplicare a programelor de dezvoltare rurală;
- (c) informarea publicului larg și a potențialilor beneficiari cu privire la politica de dezvoltare rurală și oportunitățile de finanțare;
- (d) încurajarea inovării în agricultură, producția alimentară, silvicultură și zonele rurale.

Pentru fiecare dintre Obiectivele comune, ar trebui formulate obiective și grupuri de activități specifice rețelei (în acest caz pornind și de la cele comune stabilite în Regulament) pentru a răspunde nevoilor identificate în analiza de context și analiza SWOT a PNDR.

Acest exercițiu trebuie efectuat ținând cont de parametrii de context cei mai relevanți pentru RNR-uri, precum:

- Varietatea părților interesate de dezvoltare rurală: cartografierea grupurilor părților interesate în dezvoltarea rurală care acționează la nivel local, regional și național, care ar putea exista și/sau potențialilor membri ai rețelei naționale rurale, reprezentând: (i) comunitate rurală în sens larg; (ii) beneficiari ai programului de dezvoltare rurală astfel cum sunt definiți în regulament și programe, inclusiv cei aferenți grupurilor de acțiune locală (GAL-urilor); (iii) alții, de exemplu diferite ONG-uri, mediul de cercetare și cel academic legat de dezvoltarea rurală, inclusiv cei care lucrează în domenii legate de inovare, etc.
- Legăturile între părțile interesate: cartografierea legăturilor și conexiunilor existente între părțile interesate, inclusiv proiecte de cooperare deja stabilite și planificate și activitățile din rândul participanților la rețelele existente (legături interne) și între rețele (legături externe).
- Nivelul de descentralizare a structurilor operaționale aferente rețelelor rurale.

- Structura și conținutul PDR, în care operează rețeaua: analiza măsurilor și alocărilor financiare din cadrul programului, care vor fi legate de activitățile RNR și care le-ar putea îmbunătăți sau slăbi.
- Analiza Unităților de Sprijin Național în 2007-2013, subliniind punctele tari și punctele slabe ale cadrului actual și lecțiile învățate pentru viitor.

Abilități

PDR descrie abilitățile care vor fi necesare pentru personalul RNR. Acestea sunt toate utile, dar nu par a fi complete dacă luăm în considerare cel puțin șapte grupuri de activități RNR, precum sunt stabilite în Regulament.

Acest lucru este prezentat în următoarea matrice care compară abilitățile identificate în PDR cu cele șapte grupuri de activități RNR, stabilite în Regulament.

Abilitati identificate în PDR, comparativ cu cele șapte grupuri de activități RNR stabilite în Regulament		Capacități de animare	Cunoștințe extinse cu privire la problematica politicii de dezvoltare rurală	Cunoștințe și experiență de lucru cu părțile interesate.	Cunoștințe cu privire la instrumentele de comunicare și activitățile de diseminare	Experiența și aptitudini pentru organizarea de evenimente și ateliere de lucru	Competențe lingvistice pentru a lucra la nivel internațional
1	Colectarea de exemple de proiecte care să acopere toate prioritățile programelor de dezvoltare rurală;		● ● ●	● ● ●			
	Abilități suplimentare necesare	Abilități sectoriale specifice					
2	Facilitarea schimburilor tematice și analitice între părțile interesate din domeniul dezvoltării rurale.....;	● ● ●	● ● ●	● ● ●	● ● ●	● ● ●	
	Abilități suplimentare necesare	Abilități specifice de formare și coaching					
3	Furnizarea de formare și de interconectare destinate grupurilor de acțiune locală și în special asistență tehnică pentru cooperarea interteritorială și transnațională.....;	● ● ●	● ● ●	● ● ●			● ● ●

	Abilități suplimentare necesare	Expertiză specifică în abordarea Leader (atât experiență administrativă, cât și tehnică), Abilități specifice de formare și coaching, Abilități sectoriale specifice					
4	Furnizarea de interconectare destinate consultanților și serviciilor de sprijinire a inovării;		● ● ●	● ● ●	● ● ●	● ● ●	
	Abilități suplimentare necesare	Abilități sectoriale specifice, Abilități specifice de formare și coaching					
5	Punerea în comun și diseminarea rezultatelor monitorizării și ale evaluării;		● ● ●	● ● ●	● ● ●		
	Abilități suplimentare necesare	Abilități specifice în monitorizare și evaluare					
6	Comunicare, inclusiv publicitate și informații privind programul de dezvoltare rurală ... destinate publicului larg;		● ● ●	● ● ●	● ● ●		
	Abilități suplimentare necesare	Cunoștințe despre strategii de comunicare publicului larg					
7	Participarea și contribuția la activitățile rețelei europene pentru dezvoltare rurală.	● ● ●	● ● ●	● ● ●	● ● ●		● ● ●
	Abilități suplimentare necesare	Niciuna					

O posibilă soluție ar putea fi integrarea abilităților personalului cu colaborarea unor experți externi, în special cu privire la următoarele sectoare: Expertiză specifică în abordarea Leader (atât experiență administrativă, cât și tehnică), Abilități sectoriale specifice, Abilități specifice de formare și coaching, Abilități specifice în monitorizare și evaluare, Cunoștințe despre strategii de comunicare publicului larg.

Alocarea financiară planificată oferită de program este adecvată în raport cu misiunea Rețelei Rurale. Alocarea de resurse umane interne care a fost planificată pentru biroul central și birourile regionale pare adecvată. Alocarea de resurse umane externe, precum și alocarea pentru diferite tipuri de activități nu au fost descrise.

Aceste două aspecte ar trebui să fie aprofundate. O modalitate ar putea fi, de asemenea, în funcție de cele șapte grupuri de activități ale RNR, stabilite în Regulament.

Aranjamente și integralitatea structurilor prevăzute și capacitatea de punere în aplicare

Descrierea organizării unității de suport a rețelei este foarte generală. Se precizează doar că va exista un birou central (care implică 8 posturi cu normă întreagă) și inclusiv birouri regionale (16 posturi cu normă întreagă).

Programul trebuie să descrie un plan organizațional mai detaliat pentru a explica modul în care activitățile rețelei vor fi implementate și modul în care vor fi dezvoltate și utilizate instrumentele de rețea.

Descrierile referitoare la Participarea Părților Interesate Relevante și Reprezentare și Guvernare și Management de Rețea sunt adecvate.

2.10 Evaluarea utilizării de Asistență Tehnică și servicii de consultanță

Evaluarea asistenței tehnice este elaborată prin parcurgerea următoarelor etape:

- a) Analiza experienței 2007-2013; informațiile au fost colectate prin analiza documentară și prin organizarea unui Focus grup specific.
- b) Analiza activității vizate de către PNDR, având în vedere documentul cu orientările DG AGRI.

Capitolul 4 privind "Evaluarea dispozițiilor prevăzute pentru implementarea Programului" se referă la aspectele aferente asistenței tehnice strict legate de consolidarea capacității și simplificare.

Lecție din perioada 2007-2013

Asistența Tehnică (AT) din PNDR sprijină pregătirea, managementul, monitorizarea, evaluarea, informarea și controlul programului. AT oferă sprijin atât Autorității de Management pentru PNDR (structurilor sale la nivel de județ - compartimente județene pentru dezvoltare rurală), cât și AFIR în conformitate cu sarcini specifice.

În anul 2013, activitățile de asistență tehnică au fost dedicate următoarelor aspecte (sursa: RAI, 2013):

- a) Achiziționarea de bunuri precum sisteme de management pentru vehicule, licențe software GIS specializate, mașini, componente IT, servere, etc.
- b) Organizarea de traininguri
- c) Sprijinirea programului prin expertiză externă pentru elaborarea PNDR 2014-2020, finalizarea indicatorilor comuni de rezultat și a indicatorilor adiționali, evaluarea ex-ante a PNDR 2014-2020.
- d) Prelucrarea și furnizarea de date pentru indicatorii obligatori și adiționali, necesari pentru fundamentarea priorităților naționale
- e) Organizarea și monitorizarea reuniunilor Comitetului

- f) Instruirea personalului și Workshopuri pe teren
- g) Achiziționarea de servicii de consultanță pentru achiziții publice
- h) Servicii de audit
- i) Organizarea de sesiuni tematice și vizite pentru informarea publicului țintă

Percepția gradului și calității sprijinului primit este combinată. În general, AM PNDR și AFIR au apreciat contribuția pozitivă. Cu toate acestea, oficialii intervievați sau participanții la focus grupuri nu s-au declarat pe deplin mulțumiți. De cele mai multe ori AT aduce o contribuție în ceea ce privește volumul de muncă, mai degrabă decât o valoare adăugată calitativă în practica internă inovatoare sau know-how. Opinia comună cu privire la existența unei calități relativ scăzute a serviciilor a fost determinată de procesul de achiziții publice. În fapt, principalul criteriu de atribuire este "prețul cel mai scăzut". Acest fapt pune în pericol procesul de selecție a unui furnizor de servicii de înaltă calitate.

Analiza activității propuse de Asistența tehnică.

Capitolul 15 oferă o descriere a funcțiilor și activităților AT. EE a analizat conținutul acestui capitol, în baza fișei de orientare pentru asistență tehnică a statelor membre propusă de DG AGRI. Orientarea definește domeniul de aplicare al asistenței tehnice (coloana din stânga a tabelului de mai jos). Pe coloana din dreapta elementele consistente sunt identificate de către EE.

Tabel 2.17: Coerența dintre activitățile de AT prezentate în capitolul 15 din PNDR 2014-2020.

Ghidul Comisiei	PNDR
Acțiuni care sunt legate de activitățile necesare pentru implementarea fondurilor ESI: <ul style="list-style-type: none"> • Autoritatea de Management, • Agenția de Plăți, • Organismele intermediare care îndeplinesc funcții delegate și Comitetele de Monitorizare. 	PNDR definește activități privind: <ul style="list-style-type: none"> - Monitorizarea și Evaluarea - Comitetul de Monitorizare - Informare, Comunicare și Publicitate
Rețeaua Rurală Națională	PNDR ia în considerare funcțiile RNDR
Acțiuni pentru a reduce sarcina administrativă a beneficiarilor în ceea ce privește fondurile ESI.	PNDR o menționează ca activitate de AT, dar nu o detaliază
Consolidarea capacității autorităților statelor membre și a beneficiarilor de a utiliza fondurile ESI.	PNDR o menționează ca activitate de AT, dar nu o specifică exact

2.11 Recomandări cu privire la relevanța și coerența programului

- 1) **EVALUAREA FORMELOR DE SPRIJIN PROPUSE:** din analiză reiese faptul că formele de sprijin sunt în general corespunzătoare pentru realizarea schimbărilor vizate. De asemenea, raportul ex-ante a subliniat că un obstacol important este accesul la finanțare pentru fermierii mici și micro. Schemele de garantare sau de grant prezintă aceeași problemă cu privire la faptul că acești beneficiari nu sunt în măsură să dispună de capitaluri adecvate. Aceasta este o piedică pentru toate măsurile care se adresează fermierilor. EE sugerează abordarea acestei fragilități prin:
  - a. Realizarea de legături între măsurile care conduc fermierul de la a avea cunoștințe adecvate, la a-și formula propriul plan de afaceri, de la depunerea cererii până la gestionarea ex-post a afacerii. Aceste tipuri de "legături", au fost realizate deja în 2007-2013 (prin măsurile 141 - 143).
  - b. Definirea formelor de micro-credit pentru a facilita accesul la capital. De fapt, schemele de garantare sunt de multe ori prea rigide în privința constrângerilor (de exemplu, clasificarea) sistemului de credit tradițional, ceea ce face dificil accesul pentru fermierii mici și micro.
- 2) **ALOCAREA FINANCIARĂ:** în cel de-al doilea Raport Intermediar de activitate a fost identificată o provocare în ceea ce privește măsura 1. Aceasta este o intervenție crucială, deoarece măsura reprezintă una dintre cele 5 "măsuri" pilon. În martie, alocarea financiară a măsurii 1 nu a fost adecvată. În ceea ce privește M.1, în fapt, a existat un plan ambițios de a instrui 77.000 de oameni, cu un buget de circa 25 de milioane de euro (36 de euro pentru o persoană instruită). În versiunea finală a PNDR, bugetul a fost mărit și aspectul menționat mai sus a fost rezolvat.
- 3) **SARCINA ADMINISTRATIVĂ ȘI COSTURILE** de acces la măsuri par a fi o amenințare suplimentară. Pentru a contracara posibilitatea de fraudă, mai multe măsuri au un număr de controale și verificări și multe cerințe privind informarea. Acestea vor crește volumul de muncă atât al beneficiarilor cât și al administrației publice. În plus, riscul de timp procedural lung și riscul dezangajării din cauza erorilor (de asemenea, nu pe bază voluntară) sunt foarte ridicate și pot pune în pericol absorbția PNDR 2014-2020. O strategie de simplificare administrativă integrată ar putea fi pusă în aplicare (de exemplu, prin adoptarea de costuri standard sau sume forfetare). Asistența tehnică ar trebui să se concentreze mai mult pe acest aspect (mai multe detalii specifice se regăsesc în capitolul 4 din prezentul Raport de evaluare ex-ante).
- 4) **EVALUAREA CONTRIBUȚIEI AȘTEPTATE A MĂSURILOR ALESE PENTRU ATINGEREA OBIECTIVELOR.** Principalele provocări pentru atingerea rezultatelor așteptate sunt reprezentate de factorii externi: creșterea concurenței la nivel mondial, schimbările climatice pentru producția agricolă, reducerea disponibilității cheltuielilor publice.

Pentru a face față acestor provocări, PNDR va investi nu numai în inovare ca rezultat al transferului tehnologic, ci, de asemenea, în inovarea socială. Prin urmare, sunt importante, pe de o parte, concentrarea și reflectarea asupra sistemului de inovare în ansamblul său (relațiile dintre Universitate, centre de cercetare, fermieri și întreprinderile agricole) și, pe de altă parte, asigurarea condițiilor necesare pentru experimentele sociale în zonele rurale, sub formă de servicii comunitare, parteneriate public-private, TIC, bunăstare, etc. În ceea ce privește acest aspect, alocarea financiară a măsurii 16 nu pare a fi adecvată, deoarece GO ar putea fi motorul real de schimbare în zonele rurale (a se vedea recomandarea menționată în PNDR, secțiunea 3.2).

- 5) **EVALUAREA SUB-PROGRAMULUI TEMATIC.** În raportul ex-ante din iulie, EE sugerează includerea în sub-program a intervențiilor privind îmbunătățirea cunoștințelor fermierului (M2), deoarece, probabil, un activ de cunoștințe specifice a fost pierdut ca urmare a declinului recent. Pe lângă aspectele tehnice de producție, serviciile de consultanță trebuie să acopere, de asemenea, aspecte legate de comercializare, inovare și logistică, având în vedere particularitatea sectorului pomicol. Măsura adițională poate fi introdusă în etapa de implementare, o dată ce SPT a devenit operațional.
- 6) **LEADER.** Luând în considerare nevoile verificate în analiza de teren, în raportul ex-ante din iulie sunt sugerate următoarele activități:
  - A) Promovarea consolidării capacităților
  - B) Evaluarea externă pentru a oferi sprijin în etapa de elaborare sau promovarea unei analize exacte a nevoilor de inovare și a posibilelor motoare de dezvoltare la nivel local.
  - C) Prescripții specifice privind elaborarea de strategii în scopul de a pune în aplicare operațiunile integrate adecvate pentru a sprijini inițiativele inovatoare.

În plus, anumite acțiuni referitoare la cooperare ar putea fi îmbunătățite: clarificări cu privire la beneficiari (doar GAL-uri sau chiar și actori locali); diferențierea între sprijinul pentru pregătirea de proiecte de cooperare și sprijinul pentru implementarea unor proiecte concrete de cooperare. În ceea ce privește monitorizarea și evaluarea, este important ca auto-evaluarea și monitorizarea permanentă să fie axate pe valoarea adăugată a abordării LEADER, iar monitorizarea și evaluarea vor deveni, de asemenea, un instrument de gestionare pentru GAL-uri în sine.

- 7) **REȚEAUA NAȚIONALĂ RURALĂ.** Modul în care RNR va contribui la îndeplinirea obiectivelor de politică rurală trebuie descris într-un mod mai clar și detaliat. Acest lucru ar putea fi realizat prin proiectarea logicii de intervenție a rețelei rurale pornind de la Obiectivele Comune ale RNR (Regulamentul (UE) nr. 1305/2013, art 54.2):

- (a) sporirea gradului de implicare a părților interesate în implementarea dezvoltării rurale;
  - (b) ameliorarea calității punerii în aplicare a programelor de dezvoltare rurală;
  - (c) informarea publicului larg și a potențialilor beneficiari cu privire la politica de dezvoltare rurală și oportunitățile de finanțare;
    - (d) încurajarea inovării în agricultură, producția alimentară, silvicultură și zonele rurale.
- Pentru fiecare dintre Obiectivele comune, ar trebui formulate obiective și grupuri de activități specifice rețelei (în acest caz pornind și de la cele comune stabilite în Regulament) pentru a răspunde nevoilor identificate în analiza de context și analiza SWOT a PNDR.

3. Măsurarea progresului și a rezultatelor Programului

3.1 Evaluarea indicatorilor specifici de program și sub-program

3.1.a Analiză și evaluare

Evaluatorii ex-ante au analizat sistemul de indicatori utilizați în cadrul Programului și Sub-programului Tematic, în vederea înțelegerii relevanței acestora, adecvării la nevoile teritoriale și transversale, definirii și respectării principiului SMART.

Sistemul propus de indicatori urmărește îndeaproape *Linii directe pentru programarea strategică în perioada 2014-2020*, elaborate de DG AGRI. Toți acești indicatori au fost selectați pe baza instrumentului în format Excel aferent Planului de Indicatori PDR furnizat de DG AGRI. Important de menționat este faptul că nu au fost propuși indicatori specifici de program.

Cei șase indicatori de rezultat complementari (referitori la Domeniile de intervenție 2A, 5A, 5B, 5C, 5C), propuși de Comisie, nu au fost utilizați datorită faptului că metodologia acestora trebuie să fie detaliată de către Comisie. Evaluatorii ex-ante au oferit suport echipei de programare, pentru asigurarea unei abordări adecvate a acestor indicatori.

Într-o primă fază a fost realizată evaluarea preliminară a respectării principiului SMART de către indicatori, evaluare în cadrul căreia nu s-au identificat probleme majore, având în vedere faptul că indicatorii utilizați au fost cei furnizați de DG AGRI. Singurele aspecte identificate de către evaluatori ca fiind problematice au fost legate de valorile intermediare ale indicatorilor de realizare. De remarcat este faptul că acestea afectau, de asemenea, scopul/ rezultatul. Toate aceste aspecte au fost prezentate echipei de programare pentru a fi utilizate la îmbunătățirea Planului de indicatori. În cele din urmă, au fost incluse toate aceste aspecte, iar inconsecvențele au fost corectate și, în acest moment, sistemul de indicatori reflectă principiile de bază implicate: cel cu privire la experiența din trecut, cel privind alocarea bugetară și costurile medii / finanțarea medie per unitate și cel cu privire la limitele impuse de liniile directe.

Sistemul de indicatori comuni este relevant datorită faptului că a fost construit pe baza instrumentului în format Excel aferent Planului de Indicatori PDR furnizat de DG AGRI.

În ceea ce privește ultima versiune a planului de indicatori putem afirma că toți indicatorii utilizați sunt SMART, dat fiind faptul că aceștia au fost definiți conform specificațiilor CE. Metodologia utilizată pentru fiecare dintre indicatori este adecvată din punct de vedere matematic și statistic.

3.2 Evaluarea valorilor țintă cuantificate pentru indicatori

3.2.a Analiză și evaluare

Echipa de evaluatori (EE) a studiat în detaliu planul de indicatori al programului, analizând indicatorii pe baza următoarelor criterii:

- 1) Sursa
- 2) Modalitatea de calculul
- 3) Disponibilitatea metodologiei
- 4) Rigurozitatea metodologiei.

Pentru a asigura o comunicare adecvată cu Autoritatea de Management, evaluatorii au elaborat un Plan de analiză a indicatorilor, la nivelul căruia pot fi observate și discutate, cu echipa de programare, rezultatul evaluării fiecărui indicator și posibilele recomandări. Abordarea a avut la bază instrumente structurate, pe bază de tabele, cu scopul de a facilita comunicarea și procesul de luare a deciziilor la nivelul Autorității de Management.

Ca urmare a observațiilor transmise de către evaluatorii ex-ante, Autoritatea de Management a oferit un feed-back pentru sugestiile primite, acceptând modificările propuse sau justificând utilizarea în continuare a metodologiei inițiale.

Indicatorii de rezultat și cei țintă au fost corelați cu Domeniile de Intervenție specifice programului, cu scopul de a evalua adecvarea și specificitatea acestora în raport cu acțiunile prevăzute pentru fiecare DI.

Datele utilizate de către autoritățile de programare provin din trei surse principale: experiența din perioada anterioară, opinii ale celor mai importante părți interesate implicate, studiu de piață. Pentru datele colectate prin intermediul studiului de piață, evaluatorii au sugerat realizarea unei revizuirii și a unei clarificări a metodelor utilizate.

Evaluatorul a recomandat Autorității de Programare modificarea valorilor pentru indicatorul de context utilizat în cadrul DI 2A și în DI 3A, în scopul de a asigura coerența întregului Program. Această sugestie a fost implementată în versiunea finală a Programului.

Versiunea finală a Planului de indicatori a fost din nou analizată pe baza celor patru criterii iar rezultatele obținute sunt descrise în continuare:

Tabel 3.1: Indicatori țintă

	Indicatorii țintă/target
Sursa	Toți indicatorii utilizați (22 Indicatori țintă pentru program; 5 pentru sub-program) sunt indicatori comuni furnizați de DG AGRI în lista celor 24 Indicatori țintă.
Modalitatea de calcul	Indicatori de program: 2 dintre indicatorii țintă furnizați de DG AGRI nu au fost utilizați în PNDR și, prin urmare, pentru aceștia nu au fost calculate valorile țintă. Indicatorul țintă 15, care este propus pentru DI 5B nu a fost folosit pentru că pentru acest DI nu este descrisă nicio intervenție. Indicatorul țintă 24, care este propus pentru DI 6C nu a fost folosit pentru că pentru acest DI nu este descrisă nicio intervenție. Pentru toți ceilalți indicatori, în Program, este stabilită o valoare-țintă.
Disponibilitatea metodologiei	Metodologia utilizată pentru toți indicatorii utilizați (de program și sub-program) este disponibilă în documentul Excel "IP_Program" sub formă de formule. Această metodologie este furnizată de DG AGRI prin Instrumentul Planul de indicatori PDR (format Excel).
Rigurozitatea metodologiei	Metodologia utilizată pentru calcularea valorilor fiecărui indicator (de program și sub-program) este adecvată și se bazează, de asemenea, pe rigurozitatea și corectitudinea valorilor de intrare (a indicatorilor de rezultat) utilizate.

Tabel 3.2: Indicatorii de rezultat

	Indicatorii de rezultat
Sursa	Toți indicatorii utilizați (indicatori de program și sub-program) sunt indicatori comuni furnizați de DG AGRI.
Modalitatea de calcul	Indicatori de program: valorile pentru toți indicatorii utilizați au fost calculate. 27 dintre ei au o valoare egală cu zero, întrucât, în cazul lor, nu se așteaptă nici un rezultat. Cei 27 de indicatori care au o valoare egală cu zero cuantifică intervenția unor măsuri / sub-măsuri care nu sunt implementate în cadrul aceluși DI specific. Cei 27 de indicatori sunt indicatori referitori la cheltuielile publice și indicatori cu privire la numărul de beneficiari (persoane instruite, exploatații/ferme sprijinite). Indicatori de sub-program: Au fost calculate valorile tuturor indicatorilor utilizați (valorile a 3 indicatori sunt zero).
Disponibilitatea metodologiei	Metodologia utilizată pentru majoritatea indicatorilor de rezultat este disponibilă în documentul Excel "IP_Pomicol_FINAL" sub formă de formule. Cei indisponibili au fost descriși și justificați de Autoritățile de Programare.

<p>Rigurozitatea metodologiei</p>	<p>Indicatori de program: metodologia utilizată pentru calcularea valorilor fiecărui indicator este riguroasă și se bazează și pe rigurozitatea și corectitudinea valorilor de intrare (valori calculate pe baza experienței anterioare, valori calculate pe baza informațiilor culese de la anchete, valori calculate pe baza informațiilor obținute de la principalele părți interesate, etc.) utilizate și pe rigurozitatea și corectitudinea alocării bugetare.</p> <p>Indicatori de sub-program: metodologia utilizată pentru calcularea valorilor fiecărui indicator este riguroasă. Unele valori au fost calculate pe baza experienței din trecut, pe alocarea bugetară disponibilă și pe valorile medii calculate folosind experiența anterioară și orientările disponibile. Valorile aferente tuturor indicatorilor sunt calculate corect atâta timp cât alocarea bugetară este realizată corect.</p>
-----------------------------------	--

Indicatorii țintă și indicatorii de rezultat, în general, nu prezintă o provocare semnificativă. Ei sunt formulați în mod corect, deoarece sunt implementați pe baza Planului de Indicatori (format Excel) specific PDR, furnizat de DG AGRI. Metodologia este adecvată pentru majoritatea indicatorilor.

3.3 Evaluarea sustenabilității obiectivelor de etapă stabilite în cadrul de performanță

3.3.a Analiză și evaluare

Cadrul de performanță a fost analizat cu scopul de a evalua caracterul adecvat și exhaustiv al acestuia. Metodologia de stabilire a obiectivelor de etapă pentru perioada 2018 a fost analizată pentru fiecare dintre indicatori pe baza următoarelor criterii:

- 1) Sursă
- 2) Metodologie
- 3) Caracter realist și adecvare

Cadrul furnizat de Comisie a cerut stabilirea obiectivelor de etapă pentru 13 indicatori distribuiți la nivelul celor șase priorități, așa cum se poate observa în tabelul 3.3, în coloana 2. Având în vedere faptul că alocarea financiară a fost mai mică de 50% pentru indicatorii propuși, Autoritatea de Programare a decis să includă șase indicatori adiționali, care sunt semnificativi la nivel național.

Ca urmare a experienței anterioare, autoritățile au decis să utilizeze pentru prioritățile 5 și 6, 2 indicatori din categoria Key Implementation Steps (KIS) (2 dintre indicatorii adiționali).

Obiectivele de etapă pentru toți indicatorii utilizați au fost stabilite pe baza experienței anterioare (în special experiența din perioada de programare 2007 – 2013), precum și pe baza caracteristicilor noilor măsuri concepute. În ceea ce privește instrumentele matematice și statistice, autoritățile au utilizat calculul mediei și al tendinței.

Tabel 3.3: Corelația dintre priorități și obiectivele de etapă

Prioritate	Obiective de etapă cerute	Obiective de etapă stabilite	Indicatori adiționali	Tipul de indicator
2	2 Indicatori	2 Indicatori		
3	3 Indicatori	1 Indicator	2 Indicatori	
4	2 Indicatori	1 Indicator	1 Indicator	
5	3 Indicatori	1 indicator	2 Indicatori	1 Indicator KIS
6	3 Indicatori	2 Indicatori	1 Indicator	1 Indicator KIS

În opinia EE, valorile obiectivelor de etapă stabilite pentru indicator-ul KIS referitor la DI 5 sunt optimiste, luându-se în considerare experiența avută în perioada 2007 – 2013.

Astfel, ținând cont de experiența anterioară (în special experiența perioadei de programare 2007-2013) a autorităților române, precum și de caracteristicile măsurilor nou concepute,

echipa de experți consideră că reperele stabilite (pentru 13 indicatori utilizați în cadrul de performanță) sunt realiste.

Rezerva de performanță are o valoare cuprinsă între 5 și 7 procente pentru toate prioritățile, constituindu-se astfel în limitele stabilite de către Comisie. Rezerva este mai mică pentru prioritățile 5 și 6 și mai mare pentru prioritatea 4, indicând amploarea riscurilor potențiale în cazuri diferite.

3.4 Recomandări privind măsurarea progresului și rezultatelor Programului

Luând în considerare toate elementele descrise în cele trei secțiuni anterioare ale capitolului, evaluatorul nu are alte recomandări specifice pe care să le adreseze autorităților. Important de menționat este faptul că versiunea finală a programului a fost construită luând în considerare toate recomandările evaluatorilor (o parte dintre ele au fost acceptate și integrate, iar cele care nu au fost integrate au fost justificate în mod corespunzător).

Pentru a obține o bună monitorizare și observare a progresului și a rezultatelor programului, esențială este existența unui sistem coerent, așa cum s-a stabilit deja prin coordonatele propuse de către autoritățile europene.

Mecanismul implementat trebuie să aibă ca piloni principali sistemul de înregistrare tip foaie de calcul propus de Comisie. Principalele etape în utilizarea unui astfel de sistem tip foaie de calcul - în care pot apărea dificultăți ce trebuie tratate cu o atenție deosebită - sunt:

- Colectarea datelor la nivelul fiecărui proiect, de la beneficiar;
- Verificarea coerenței datelor (acestea trebuie să fie validate în ceea ce privește unitățile de măsură folosite și în ceea ce privește ordinea dimensiunii);
- Verificarea metodologiei de calcul.

a. Colectarea datelor la nivelul fiecărui proiect

Pentru optimizarea acestui pas, este necesară dezvoltarea infrastructurii și capacității administrative care să permită dezvoltarea acestei activități. Având în vedere faptul că acest pas este crucial pentru evaluarea corectă a progresului programului, trebuie avut în vedere faptul că orice eroare în acest stadiu, poate crea un impact în gestionarea activităților.

Infrastructura necesară (sistemul de informații) trebuie construită astfel încât să se asigure evitarea oricărei sub-dimensionări care ar putea conduce la încetinirea procesului de colectare a datelor, și implicit, la compromiterea procesului de monitorizare.

Cealaltă componentă principală a acestui mecanism, reprezentat de către organismul administrativ (componenta umană), trebuie să beneficieze de instruirea necesară pentru colectarea și gestionarea informațiilor cantitative, întrucât, într-un astfel de proces, greșelile pot apărea cu ușurință. Astfel, se recomandă ca în momentul dezvoltării capacității administrative, să se colaboreze cu organizații (entități publice sau private) specializate în colectarea, gestionarea și analiza datelor. Personalul implicat în acest stadiu trebuie să beneficieze de o formare adaptată specificului acestei activități.

Trebuie, de asemenea, evitată subestimarea echipei implicată în această etapă, pentru că întârzierea la acest nivel va avea un impact semnificativ asupra întregului proces.

b. Verificarea coerenței datelor

Verificarea coerenței datelor este un pas obligatoriu atunci când se lucrează cu informații cantitative, întrucât eliminarea totală a erorilor ce pot apărea în faza de colectare este aproape imposibilă. O astfel de verificare poate fi realizată prin dezvoltarea unui sistem de control, folosind o abordare binară bazată pe două componente: infrastructura și componenta administrativă.

Infrastructura dezvoltată (sistemul de informații) ar trebui să permită impunerea de restricții (validări) care au ca scop diminuarea amplitudinii erorilor care apar în etapa de colectare a datelor.

Pentru a crește eficiența procesului de verificare a coerenței datelor înregistrate, este nevoie să se asigure adecvarea sistemului informatic printr-o verificare specifică și profesionalizată. După cum s-a menționat, prin implementarea corectă a acestei etape s-ar evita consecințele asupra managementului monitorizării și procesului de evaluare. Astfel, se recomandă colaborarea cu profesioniști specializați în colectarea, gestionarea și analiza datelor atunci când se dezvoltă capacitatea administrativă. Personalul implicat în această etapă trebuie să beneficieze de o formare adaptată la specificul acestei activități.

Trebuie, de asemenea, să se evite subestimarea echipei implicate în această etapă, pentru că întârzierea la acest nivel va avea un impact semnificativ asupra întregului proces.

c. Verificarea metodologiei de calcul

Verificarea metodologiei de calcul este cea din urmă provocare care poate apărea în procesul de monitorizare a progresului și a rezultatelor programului. Așa cum este de așteptat, orice eroare survenită în această etapă, în condițiile în care magnitudinea ei nu este semnificativă, este greu de detectat. Cu toate acestea, ele pot duce la proiectarea unei realități incorecte și, prin urmare, la generarea de informații eronate care sunt incluse în viitoarele procese de luare a deciziilor.

Astfel, se recomandă o verificare preliminară a metodologiei, înainte de a calcula rezultatele programului (la nivelul fiecărui Raport Anual de Implementare).

În ceea ce privește monitorizarea progresului programului prin intermediul indicatorilor de impact, se recomandă dezvoltarea de parteneriate cu instituțiile responsabile pentru colectarea și analiza datelor din domeniile specifice. În cadrul acestor parteneriate, se recomandă includerea descrierii clare a mecanismului de raportare a datelor.

4. Analiza aranjamentelor planificate pentru implementarea Programului

4.1 Analiza adecvării capacităților umane și administrative de management

Această secțiune are ca scop verificarea dacă Programul prevede resurse umane și capacitate administrativă adecvate pentru gestionarea programului. Pentru a realiza acest lucru, EE (1) a revizuit dificultățile întâmpinate în perioada 2007-2013 (prin analiza documentelor și prin cercetarea de teren) și (2) a analizat informațiile privind aranjamentele aferente perioadei 2014-2020. Adecvarea aranjamentelor prevăzute a fost evaluată în conformitate cu următoarele două dimensiuni:

- Recunoașterea factorilor critici din perioada 2007-2013 (sunt aranjamentele planificate relevante pentru factorii critici identificați?)
- Oportunitatea aranjamentelor planificate (sunt aranjamentele planificate adecvate pentru a răspunde factorilor critici identificați?)

Figura 4.1. Evaluarea caracterului adecvat al capacității umane și administrative: abordare

4.1.a Lecții din perioada de programare 2007-2013

Analiza documentelor

Prima sursă de informații cu privire la dificultățile întâmpinate în perioada anterioară de programare o reprezintă **RAI (2013)**, care dezvăluie anumite provocări (cele mai multe dintre ele confirmate de ancheta și interviurile amintite mai sus). În tabelul de mai jos sunt sintetizate problemele legate de beneficiarii publici sau privați.

Tabel 4.1: Probleme legate de beneficiarii publici sau privați în gestionarea PNDR 2007-2013 (RAI 2013)

Public	Privat
Resurse umane insuficiente la nivelul organismelor implicate în implementarea PNDR în raport cu volumul de muncă extrem de încărcat.	Ponderea datoriilor în structura capitalurilor a crescut în ultimii ani la peste 70%, nivel care poate cauza probleme viitoare în obținerea de împrumuturi de la bănci, având în vedere că aproximativ două treimi din activele firmei sunt acoperite de datorii.
Conform legii, organizarea licitațiilor trebuie să fie gestionată de către personalul specializat în departamentul de achiziții publice al fiecărei municipalități în parte. În cele mai multe cazuri, reprezentanții legali ai proiectelor sunt nevoiți să caute experți colaboratori, ceea ce duce la o întârziere a procesului de evaluare.	Evoluția vânzărilor (cifra de afaceri cumulată), înregistrată de companiilor care activează în acest sector este puternic afectată de condițiile meteorologice, acest factor structural fiind de natură să amplifice riscul sectorial prin creșterea volatilității și lipsa de predictibilitate.
În unele cazuri, Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor s-a pronunțat fie pentru anularea licitației, fie pentru reevaluarea ofertelor, ceea ce a condus, de asemenea, la o prelungire a termenului de finalizare a achizițiilor.	Având în vedere că peste 90% din firmele active sunt microîntreprinderi iar conducerea executivă a firmei coincide cu proprietarul afacerii, există un risc operațional ridicat cauzat de dependența ridicată de structura foarte restrânsă a personalului administrativ.
Cei mai mulți beneficiari au contractat proiecte integrate, cu mai multe componente, pentru care unii au ales să prezinte oferte pentru achiziția fiecărei componente în parte, ceea ce a dus la o prelungire a datei de finalizarea a achizițiilor.	
<i>Sursa: Raport Anual de Implementare PNDR, 2013</i>	

Evaluarea continuă a identificat în mod sintetic două provocări principale: pentru sectorul public, *procedura de achiziție*, în timp ce pentru sectorul privat, *lipsa de experiență în gestionarea aspectelor procedurale în special pentru fermele mici și micro*.

Ancheta realizată în cadrul proiectului Asistență tehnică pentru pregătire perioadei de programare în domeniul dezvoltării rurale 2014-2020 confirmă această ultimă concluzie (referitoare la beneficiarii neexperimentați):

- 28,64% dintre cei chestionați nu au fost în măsură să semneze contractul de finanțare, deoarece (printre alte motive) proiectul a fost declarat neeligibil sau pentru că au avut probleme din cauza birocrăției
- 33,93% din răspunsurile primite de la beneficiari arată faptul că, printre motivele din cauza cărora nu au reușit să finalizeze proiectul, se numără incapacitatea de a finaliza planul de afaceri

Ca o verificare încrucișată, aproximativ 40% dintre respondenți consideră că serviciile de consultanță cele mai utile sunt cele privind aplicarea pentru fonduri UE. Cu toate acestea, un aspect pozitiv este reprezentat de faptul că 92,55% dintre respondenți au declarat că au fost mulțumiți sau foarte mulțumiți de sprijinul primit.

Prin urmare, experiența din perioada 2007-2013 arată că cele mai importante provocări sunt reprezentate de abilitatea beneficiarului public de a gestiona achizițiile publice și capacitatea beneficiarilor privați de a aplica, gestiona și raporta. Problemele secundare sunt legate de competențele și resursele umane de la nivel central.

Cercetarea de teren

Cercetarea de teren a confirmat cele mai multe dintre problemele menționate mai sus. Principalele probleme identificate din analiza documentară au fost reflectate în cadrul **Focus grupurilor** (realizate la nivel central și local). Acestea se referă la:

- înțelegere corectă și sprijin adecvat pentru toți potențialii beneficiari ai programului (nu doar IMM-uri, dar și fermieri);
- comunicare dificilă cu administrațiile publice locale, din cauza salariilor mici, a bugetului redus și a personalului neinstruit;
- fonduri din Asistență tehnică acordate numai pentru instituțiile publice implicate și pentru organismele care sunt direct implicate în implementarea programelor.

La nivel local, **sondajul** online a relevat faptul că GAL-urile s-au confruntat cu următoarele dificultățile principale, legate de calitatea implementării strategiilor de dezvoltare: Coordonarea cu Oficiile Județene de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit / Centrele Regionale de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit și complexitatea măsurilor și a raportării financiare.

Din nou, achizițiile publice reprezintă o amenințare certă. Mai exact:

- Documentație neclară care necesită multe clarificări; legislația foarte extinsă și laborioasă; capacitate instituțională locală neclară;
- Soluții diferite aplicate la probleme similare în procesul de soluționare a contestațiilor;
- Dificultățile legate de valoarea achizițiilor publice, deoarece cu cât valoarea este mai mare cu atât șansele de succes sunt mai mici;
- Speculații ale companiilor private care contestă achizițiile publice, chiar și atunci când acestea sunt publicate într-un mod transparent și sunt bine făcute.

În ceea ce privește **autoritățile locale**, interviurile au confirmat, la rândul lor, o problemă generală legată de resursele umane limitate și necalificate, cauzată, de asemenea, de problema limitărilor bugetare cu efect asupra reducerilor de personal. Asistența tehnică nu este întotdeauna în măsură să compenseze problemele legate de lipsa de personal. În cele mai multe cazuri, autoritățile locale sunt orașe mici sau sate care nu dispun de personal specific pentru dezvoltarea achizițiilor publice, dar care, datorită faptului că proiectele vor fi finalizate în câțiva ani, procedează la angajarea de specialiști în achiziții publice pe perioade scurte de timp. Prin urmare, administrațiile respective nu pot valorifica experiența în domeniu. Mai mult, consiliile locale mici nu sunt doar beneficiari ai PNDR, dar și ai altor programe operaționale care trebuie implementate cu același personal.

În ceea ce privește **autoritățile centrale** (AM PNDR, AFIR), și la acest nivel există câteva probleme. Adesea, tematica abordată de acestea este foarte specializată (de exemplu, măsura privind bunăstarea animalelor). Formarea și asistența tehnică nu ajută întotdeauna la rezolvarea problemelor. Dificultăți adiționale sunt reprezentate de schimbările frecvente la nivelul regulamentului CE și dezvoltarea tehnologică. Cu toate acestea, percepția generală este că autoritățile centrale au dobândit experiență suficientă pentru gestionarea programului.

În concluzie, principalele aspecte critice sunt legate de capacitatea și abilitățile beneficiarilor (publici și privați). În ceea ce privește beneficiarii publici, principala provocare este legată de achizițiile publice. În ceea ce privește beneficiarii privați, cele mai importante provocări sunt legate de aplicare și raportare.

4.1.b Aranjamentele PNDR 2014-2020 privind Guvernanța și managementul

Componenta și diferitele roluri ale structurilor de gestionare a programului sunt descrise în PNDR, Cap.15.1. Sistemul de management instituțional, control și implementare a programului constă în:

- Autoritatea de Management (Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale - MADR, Direcția Generală Dezvoltare Rurală),
- Agenția de Plăți (Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit - APDRP, agenție acreditată pentru PNDR 2007-2013, care a devenit Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale - AFIR).

APDRP - AFIR are o structură formată din:

- O unitate centrală de coordonare;
  - Centre Regionale
  - Oficii Județene
- Organismul de Certificare (Autoritatea de Audit, constituită pe lângă Curtea de Conturi a României),
  - Organismul de Coordonare (România are două agenții de plăți, una pentru efectuarea plăților acordate din FEADR, respectiv AFIR, iar cea de-a doua, APIA - pentru plățile aferente FEAGA),
  - Autoritatea competentă (organizată la nivelul MADR),
  - Agenția de Plăți și Investiții pentru Agricultură.

Următoarele secțiuni din capitolul 15 oferă alte elemente importante pentru a înțelege dacă programul a adoptat dispoziții specifice pentru a răspunde la factorii critici apăruiți în perioada 2007-2013. De o importanță deosebită sunt informațiile furnizate în secțiunile 15.3 (Dispoziții în materie de comunicare și publicitate), 15.5 (Descrierea acțiunilor de reducere a sarcinilor administrative) și 15.6 (Activitatea de Asistență tehnică).

În ceea ce privește **activitățile de comunicare** (cap.15.3), de o importanță deosebită pentru factorii critici apăruiți în perioada 2007-2013, (1) *măsurile de informare ale potențialilor beneficiari*:

- activitățile de comunicare din timpul pregătirii lansării PNDR: campanii de informare și de prezentare, producție și distribuție de materiale tipărite și campanie multimedia pentru informații generale și tehnice, evaluarea nevoilor de informare și metodelor.
- activitățile de comunicare din timpul lansării PNDR: campanii de informare generală și de promovare, campanii de publicitate care vizează creșterea gradului de conștientizare și convingerea publicului să acceseze fonduri disponibile,

campanii care vizează prezentarea unor exemple de bune practici, campanii de informare, mediatizare PNDR, evenimente publice menite să ofere informații și prezentări tehnice și specifice, producția și distribuția de materiale informative.

- activitățile de comunicare din timpul implementării PNDR: campanii de informare specifice și tehnice, campanii de informare și promovare pentru accesarea și utilizarea de fonduri europene, campanii de promovare a exemplurilor de bune practici, mediatizarea programului, evenimente publice menite să ofere informații tehnice, producție și distribuție de materiale informative.

(2) *sarcinile atribuite RNR* care va fi responsabilă de acțiuni specifice de informare la nivel local cu utilizarea instrumentelor specifice de informare și diseminare, precum instrumente media (e-mail, apeluri telefonice, sms-uri, etc), informații și materiale publicitare, baze de date, forumuri de discuții, cursuri de formare, pagini web, schimb de experiență și de bune practici.

În ceea ce privește acțiunile de reducere a sarcinilor administrative, cap. 15.5 prezintă două niveluri de acțiune legate de **simplificarea** procedurilor: nivel legislativ și nivel de Program. În ceea ce privește primul nivel, se impune atenția pentru reducerea și minimizarea schimbărilor la nivel de reglementări. La nivel de Program, sunt prezentate următoarele soluții:

- a) Sistem de depunere on-line a proiectelor;
- b) Reducerea cerințelor de informare;
- c) Verificarea caracterului rezonabil al prețului prin intermediul unei baze de date de prețuri;

În cele din urmă, este de asemenea important ca programul să prevadă un sistem de M&E axat pe problema de simplificare. Experiența internațională (și anume, OCDE) sugerează că simplificarea este un proces continuu de învățare. Prin urmare, obținerea de informații și de auto-reflecții este esențială pentru a orienta în jos curba costurilor și sarcinilor administrative.

În ceea ce privește **asistența tehnică** (Cap. 15.6), de o importanță deosebită pentru factorii critici din perioada 2007-2013, sunt sprijinite următoarele activități:

- Pregătirea de studii, cercetări, analize, expertize, etc. generale sau specifice;
- Activități de instruire, seminarii, workshop-uri, schimburi de informații și de experiență, inclusiv la nivelul comunității, vizite de studiu, etc., pentru îmbunătățirea abilităților administrative și manageriale ale personalului implicat în gestionarea PNDR;
- Activitățile strict legate de gestionarea și dezvoltarea programului efectuate de către beneficiarii măsurii de asistență tehnică;

- Dezvoltarea și actualizarea sistemului IT de gestionare a fondurilor alocate pentru România prin FEADR;
- dezvoltarea și actualizarea site-ului PNDR.

Tabelul de mai jos sintetizează principalii factori critici din perioada 2007-2013 (prima coloană), precum și aranjamentele cheie planificate, aferente perioadei 2014-2020 (a doua coloană). Ultima coloană prezintă evaluarea EE.

Tabel 4.2 Evaluarea caracterului adecvat al capacității umane și administrative: principalele constatări

	Principalii factori critici 2007-2013	Aranjamente 2014-2020⁵	Evaluarea caracterului adecvat al capacității umane și administrative
Autorități de Program	Dificultăți în adaptarea la schimbările legislative și dezvoltarea tehnologică rapidă	Aceiași angajați în AM precum în perioada 2007-2013 Activități de instruire deja planificate pentru anul 2015 (atât pentru AM, cât și pentru și AFIR)	<i>Recunoaștere: RIDICATĂ</i> <i>Adecvare: RIDICATĂ</i> <i>(cu excepția aranjamentelor de monitorizare și evaluare, a se vedea 4.2)</i>
Beneficiari	Autorități locale: dificultăți în manipularea și elaborarea procedurilor de achiziții publice Beneficiari privați: dificultăți în aplicarea, gestionarea și raportarea aferente proiectelor	Măsuri de simplificare: - Pentru măsuri specifice, prin transmitere on-line - Costuri standard pentru măsura 4.1.a. - Sisteme de M&E concentrate pe simplificare Activități de comunicare: - Acțiuni de informare a potențialilor beneficiari - Rolul RNDR Măsuri de asistență tehnică - Activități de formare profesională, seminarii, ateliere de lucru (...) - Îmbunătățirea sistemului IT	<i>Recunoaștere: RIDICATĂ</i> <i>Adecvare: MEDIE/SCĂZUTĂ</i> Riscuri de creștere a sarcinilor administrative pentru beneficiari (introducerea aplicației online ar putea să nu fie fezabilă în anumite zone). Utilizarea limitată a costurilor standard; vor fi adoptate pentru măsura 4.1.a.

Având în vedere constatările de mai sus, măsurile planificate (atât la nivel central, cât și la nivel de beneficiari) demonstrează recunoașterea puternică în ceea ce privește factorii critici existenți în perioada 2007-2013.

⁵ Information regarding number of employees and training activities were provided to the ET by the MA

În ceea ce privește adecvarea soluțiilor adoptate, aranjamentele adoptate la nivel central (autorități de program) par a fi, în general, corespunzătoare pentru a răspunde la factorii critici identificați. Chiar dacă resursele umane nu vor crește în termeni numerici, este important de observat că toate aceste organisme și funcții au fost deja în vigoare în perioada 2007-2013 și acest lucru va asigura valorificarea experienței și competențelor și capacităților necesare (cu singura excepție a aranjamentelor de monitorizare și evaluare, a se vedea 4.2).

Capacitățile beneficiarilor publici și privați rămân, în continuare, cele două provocări majore pentru implementarea PNDR 2014-2020. În timp ce aranjamentele adoptate la nivel central par capabile să ofere un răspuns adecvat la factorii critici identificați, soluțiile planificate pentru beneficiari (publici și privați) apar doar parțial adecvate. Acest lucru se datorează, în principal, aplicabilității potențial limitate a soluțiilor precum aplicația on-line (depunerea online nu va fi posibilă pentru toate măsurile) și costurile standard (limitate la sub-măsura 4.1.a.)

În concluzie, resursele umane și capacitatea administrativă pentru gestionarea programului par a fi suficiente pentru a asigura implementarea eficientă a programului. Cu toate acestea, măsura planificată pentru a reduce dificultățile cu care se confruntă beneficiarii pare doar parțial adecvată. În acest sens, din punctul de vedere al EE, este necesară o abordare strategică globală care combină trei elemente: identificarea poverii administrative, adoptarea de instrumente (de asemenea, experimentale), instruirea beneficiarilor și a autorităților publice. Această abordare strategică (sub forma unui Plan), ar putea fi introdusă ca activitate în cadrul Asistenței tehnice. Sugestii mai detaliate se regăsesc în secțiunea de recomandări.

4.2 Evaluarea sistemului de monitorizare și evaluare propus și a Planului de Evaluare

4.2.a Lecții învățate din perioada 2007-2013

EE a verificat RAI-urile și Planul de Evaluare (Capitolul 9 din PNDR) pentru a înțelege capacitatea privind evaluarea și monitorizarea, în mod exclusiv. O apreciere bine structurată a dificultăților întâmpinate în efectuarea evaluării este raportată în cele ce urmează (având ca sursă Raportul de evaluare intermediară a PNDR 2007-2013).

Tabel 4.3: Dificultăți de evaluare 2007-2013

Procesul de evaluare a fost afectat de următoarele limitări:

- Lipsa unor indicatori de bază cuantificați în cadrul PNDR, pentru a preveni compararea cu datele de monitorizare a indicatorilor în cauză.
- Lipsa datelor statistice necesare pentru evaluarea rezultatelor măsurilor și, de asemenea, pentru a reprograma implementarea acestora, în special informațiile referitoare la clasificarea fermelor din punct de vedere al UDE și cuantificarea lor stratificată.
- Numărul insuficient de instrumente de monitorizare a măsurilor care au condus la lipsa de indicatori cuantificați și la diferențele de date în funcție de sursele consultate, mai vizibil în cazul datelor aferente Axei 2.
  - Lipsa datelor referitoare la evoluția indicatorilor în funcție de plățile anuale realizate.
  - Perioada disponibilă pentru realizarea Evaluării Intermediare a fost inferioară perioadei recomandate pentru îndeplinirea optimă a tuturor activităților specifice de evaluare.
  - Etapa relativ incipientă a implementării Programului, având în vedere că primele contracte au fost semnate începând cu luna august 2008, astfel încât perioada efectivă de implementare a Programului, subiectul evaluării, a fost de doi ani (august 2008 - septembrie 2010). În acest context, numărul proiectelor finalizate care reflectă investițiile realizate în cadrul Programului este relativ mic. Acest lucru a dus la indisponibilitatea unor date referitoare la indicatorii de rezultat ai unor măsuri, precum și pentru cea mai mare parte a indicatorilor de impact ai Programului și a reprezentat o condiție importantă în realizarea Evaluării Intermediare a perioadei de implementare.

Sursa: Evaluarea intermediară, PNDR 2007-2013

Din interviurile realizate cu Autoritatea de Management, rezultă că situația evaluării nu pare a fi diferită în restul țării. Procesul de evaluare a întâmpinat dificultăți, deoarece nu există o conștientizare a importanței evaluării și datorită lipsei de evaluatori români. De asemenea, la nivelul MADR, importanța evaluării nu este abordată în totalitate în mod adecvat, începând cu structura și luând în calcul resursele umane alocate și lipsa de experiență în acest domeniu.

Totuși, recent, investițiile și eforturile administrației au crescut în acest sens:

- În 2013, AM PNDR a organizat cu expertul de țară al Biroului de Evaluare - Evaluarea Helpdesk - în cadrul Rețelei Europene de Evaluare pentru Dezvoltare Rurală, în 29

octombrie 2013, un grup de lucru pentru "Stabilirea și punerea în aplicare a Planului de evaluare a Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020".

- În 2014, Autoritatea de Management s-a implicat în mai multe întâlniri legate de activitățile de evaluare la care au fost discutate în special aspectele legate de evaluarea următoarei perioade de programare, cum ar fi: întrebările de evaluare, linii directoare pentru elaborarea Planului de Evaluare, indicatorii Rapoartelor Anuale de Implementare. Autoritatea de Management gestionează pregătirea evaluării ex-post a PNDR 2007-2013.
- În același an 2014, a existat, de asemenea, o coordonare la nivel central cu Ministerul Afacerilor Europene, privind arhitectura sistemului de evaluare pentru perioada 2014-2020 și a planului de evaluare, a cadrului de performanță și indicatori pentru perioada 2014-2020.
- Prin Ordinul MADR nr. 1838 / 26.11.2014, la nivelul AM PNDR a fost creat un departament de evaluare.

În concluzie, există o percepție comună asupra faptului că evaluările au fost efectuate "mai puțin decât eficient" (după cum se menționează în PNDR 2014-2020 - versiunea din martie). EE identifică următoarele puncte:

- 1) Există un fenomen la nivel național. În România, la nivelul administrațiilor publice, cultura evaluării este recentă. Prin urmare, această realitate are o influență psihologică și asupra contextului PNDR.
- 2) Autoritatea de Management nu dispune de resurse suficiente în ceea ce privește numărul de persoane și competențe. Este important de subliniat că elaborarea de statistici și date referitoare la indicatori este externalizată (de exemplu, pregătirea indicatorilor pentru perioada 2014-2020 a fost externalizată către Academia de Studii Economice București și Centrul Național de Pregătire în Statistică). Prin urmare, Ministerul nu deține o "proprietate" completă asupra datelor și informațiilor cantitative.
- 3) Procedura pentru achiziționarea de servicii de evaluare se bazează pe "prețul cel mai scăzut". Atribuirea este mai transparentă și mai puțin discreționară. Totuși, a avut drept consecință un impact asupra calității serviciului furnizat.

- 4) Evaluarea intermediară a PNDR 2007-2013 nu a dispus de suficient timp pentru a fi dezvoltată datorită întârzierilor în selectarea furnizorului de servicii, prin intermediul achizițiilor publice.

4.2.b Planul de Evaluare 2014-2020

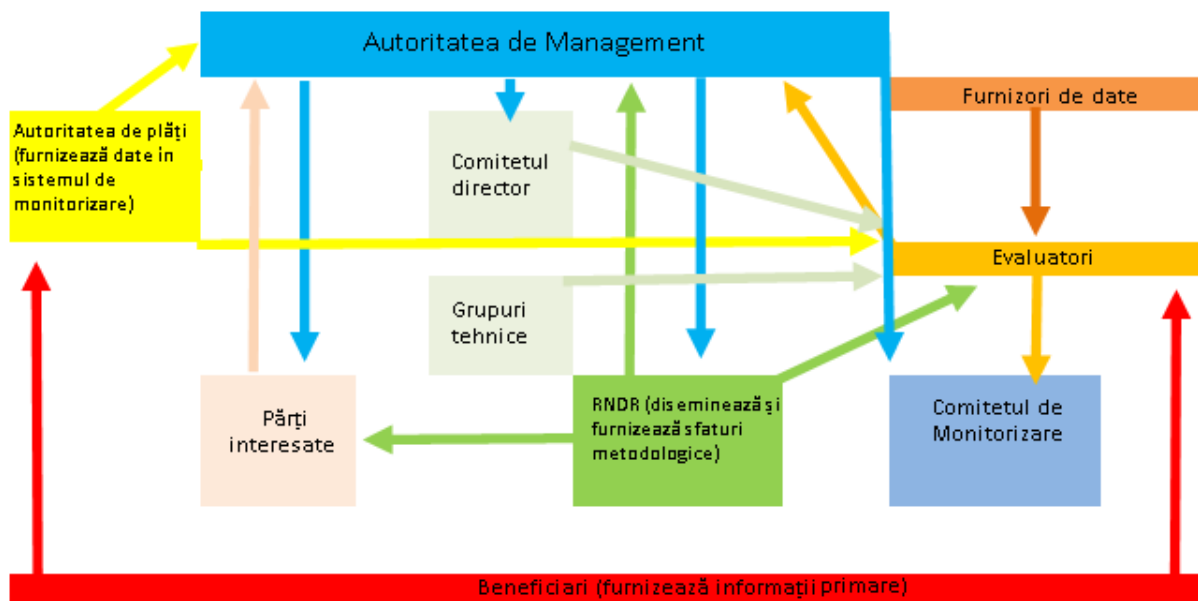
În conformitate cu liniile directoare ale UE pentru stabilirea și punerea în aplicare a planului de evaluare 2014 - 2020 (versiunea martie 2014), Capitolul 9 - Planul de Evaluare a PNDR 2014 - 2020 are următorul conținut:

- Obiectivele și scopul planului de evaluare
- Guvernanța și coordonarea
- Temele și activitățile de evaluare
- Date și informații
- Graficul de timp
- Comunicarea
- Resursele

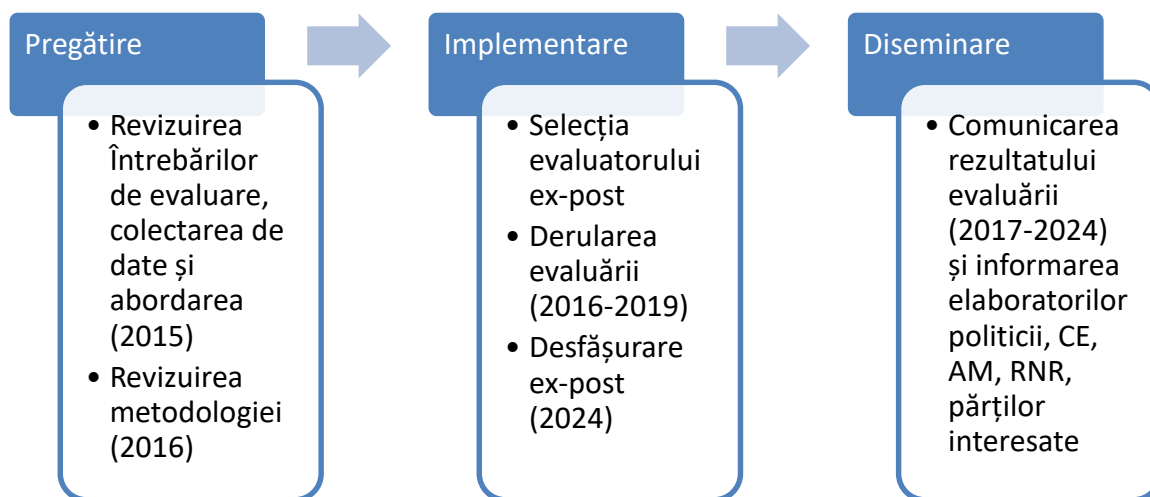
Cap. 9.1 definește rolurile principale ale funcției de evaluare, care sunt: demararea (devreme) evaluării programului, asigurarea datelor; realizarea unei interconexiuni între monitorizare, evaluare și activitățile de raportare; asigurarea unei calități ridicate a rezultatelor activităților de evaluare; stabilirea unei strategii pentru comunicarea rezultatelor evaluării; integrarea informațiilor necesare pentru Raportul Anual de Implementare; furnizarea informațiilor de sprijin pentru activitățile de evaluare desfășurate de grupurile de acțiune locală; asigurarea evaluării sub-programului tematic; asigurarea pregătirii evaluării ex-post.

Cap. 9.2 descrie cadrul de guvernanță și diferitele roluri ale autorităților implicate. Figura de mai jos descrie fluxurile de informații între diferite organizații și actori implicați în procesul de evaluare.

Fig. 4.1 – Fluxurile de informații între diferiții actori implicați în Evaluare

Cap. 9.3, 9.4 și 9.5 descriu fluxurile logice și calendarul activităților de evaluare:

Activitățile sunt interconectate logic și calendarul este adecvat. Cu toate acestea, activitățile referitoare la "revizuirea metodologiei" (2016) sunt, probabil, programate prea târziu. De fapt, evaluatorul va fi selectat în același an (2016) și Caietul de Sarcini trebuie elaborat în conformitate cu metodologia. Chiar mai important, sistemului de monitorizare va fi stabilit, de asemenea, pe baza informațiilor necesare pentru evaluare. Prin urmare, timpul pentru a analiza și ajusta metodologia este prea scurt și s-ar putea să nu permită o selecție adaptată a

instrumentelor/metodelor. În al doilea rând, cap. 9.3 identifică printre activitățile cheie, "dezvoltarea de întrebări specifice de evaluare a programului" și prin consultarea părților interesate, făcând legătura cu "calendarul" aferent cap. 9.5, care prevede că va avea loc în 2015. Cu toate acestea, nu este clar cum vor fi efectuate întrebările de evaluare și de către cine.

Din rezultatele interviurilor, **resursele umane** reprezintă principala problemă. În cap. 9.7, această problemă este luată în considerare în mod corespunzător. Capitolul identifică nevoile majore și prevede activități de abilitare și recrutare. Printre diferitele acțiuni avute în vedere pentru a consolida funcțiile de evaluare, următoarele sunt cruciale: În ceea ce privește varianta intermediară a Planului de evaluare, EE a furnizat următoarele recomandări:

- workshop-uri de analiză contrafactuală, dezbateri cu AM-uri din alte țări europene, participarea activă în cadrul Rețelei Rurale Europene de Evaluare, colaborarea cu Universitățile (practică în MADR a doctoranzilor).
- Un plan (a se elabora) referitor la dezvoltarea capacității.
- Compartiment de Evaluare în cadrul AM PNDR.
- "Auto-evaluarea" GAL-urilor va fi condusă de o expertiză centrală în cadrul RRN. Ar putea util să se prevadă pregătirea unui ghid operațional pe această tematică.
- Un sprijin mai structurat ar putea fi asigurat prin selectarea, în etapele preliminare, a evaluatorului (după cum a fost sugerat de către CE). De asemenea, acesta ar putea spijini, în colaborare cu RNDR, activitățile de consolidare a capacităților sugerate mai sus.

Recomandările menționate de mai sus au fost formulate cu privire la versiunea din IULIE a PNDR 2014-2020 .

4.3 Recomandări privind implementarea PDR

În raportul din iulie, EE a furnizat următoarele recomandări:

- 1) Deoarece multe dintre aspectele legate de "dezvoltarea capacității" se referă la nivelul central național, este necesară o strânsă coordonare cu Programul Operațional Capacitatea Administrativă (PO CA). În acest sens ar fi util un protocol comun de verificare a posibilităților de integrare a PO CA (în special în domeniul serviciilor de interes social), creându-se astfel sinergie în acest sector.
- 2) În ceea ce privește nevoia internă de consolidare a capacității, în cadrul MADR, o evaluare structurată ar putea fi utilă pentru planificarea unei consolidări sistematice a administrației și un management intern al cunoștințelor. Câteva opinii desprinse în urma interviurilor cu oficialii MADR sunt:
  - a. Workshop-uri între "colegi" pe teme specifice (de exemplu, costurile standardizate), prin momente structurate de "învățare prin practică" / "învățare reciprocă" și schimburile informale de tipul "dejun de lucru";
  - b. Analiza posibilității schimbului de proiecte sectoriale europene și proiectul de Cooperare Teritorială Europeană;
  - c. Concentrarea asupra a trei teme specifice: achiziții publice, monitorizare și evaluare;
  - d. Proiecte pilot și de experimentare.
- 3) Selecția de activități, cum ar fi evaluarea și asistența tehnică, ar trebui să se bazeze mai mult pe "calitatea" propunerii decât pe preț. Deși este dificil și riscant, având în vedere posibilitatea depunerii de contestații, se sugerează cu tărie să se aibă în vedere experiența ofertantului mai mult decât prețul cel mai scăzut.
- 4) În ceea ce privește tema specifică a "simplificării", este nevoie de un plan integrat pentru simplificare. Acesta poate fi implementat în cadrul asistenței tehnice. Câteva dintre elemente pot fi:
  - a) Sesiuni de depunere pentru intervenții complexe în două etape. Prima etapă o constituie prezentarea ideii și a cerințelor de eligibilitate a proiectului. În această etapă, administrația realizează o primă selecție doar prin evaluarea eligibilității și a calității ideii. În etapa a doua, societatea își ajustează propunerea și integrează detaliile administrative (de exemplu, detalii privind taxele legate de investiții eligibile). Finanțarea va fi asigurată în cea de a doua etapă dacă propunerea a fost declarată validă. Avantajul acestei abordări este că prin segmentarea prezentării se obțin două beneficii importante: societatea își poate optimiza timpul

concentrându-se mai întâi pe proiect și apoi, dacă acesta a avut succes, pe definirea părții administrative; administrația operează în prima etapă, ca un filtru pentru propuneri.

- b) Adoptarea de costuri standard și de rate forfetare (ca în cazul măsurii 6). Costurile standard reprezintă o practică posibilă încă din perioada 2007-2013 în cadrul FSE și ar putea fi aplicabilă și pentru măsurile 1 și 2.
  - c) Stabilirea formatelor standard de informații solicitate beneficiarilor PNDR (formularul de aplicație), definit ca un număr mic de informații omogene. Aceasta reprezintă o simplificare imediată și astfel potențialul beneficiar ar cunoaște faptul că invitația de participare la o achiziție publică / intervenție ar trebuie să includă un set stabil de informații. Acest instrument a fost, de asemenea, propus Comisiei de către Comitetul Regiunilor (CR) cu privire la noua directivă privind achizițiile publice.
  - d) Adoptarea unui sistem de indicatori care să monitorizeze costurile și sarcinile administrative. Acest subiect capătă o importanță deosebită în următoarea perioadă de programare și, prin urmare, ar fi utilă furnizarea unei analize a costurilor.
- 5) Se recomandă consolidarea capacității interne de evaluare și colectare a datelor. O investiție în noi resurse de sprijinire a actualului personal implicat în evaluare este necesară. Resurse suplimentare, cu o bază statistică econometrică specifică, sunt, de asemenea, necesare pentru a furniza Autorității de Management cunoștințe relevante despre tehnici cantitative și contrafactice.

Potrivit versiunii finale a PNDR 2014-2020, EE sugerează:

1) Este esențial ca AM să păstreze accentul pe simplificare. Este nevoie de o abordare strategică globală, care combină trei elemente: identificarea sarcinilor administrative, adoptarea de instrumente (și experimental), instruirea beneficiarilor și autorităților publice. Această abordare strategică a fost deja adoptată parțial de PNDR. Programul prevede un sistem de M&E care să abordeze în mod special sarcina administrativă și aplicarea costurilor standard la 4.1a. Evaluatorul sugerează, de asemenea, să se extindă experimental costul standard pentru M1 și M2. Mai mult, va fi utilă introducerea unei capacități administrative specifice pentru abordarea problemei de simplificare (de exemplu, adoptarea testului IMM-urilor în identificarea sarcinilor în cadrul apelurilor).

2) Planul de evaluare este bine conceput, iar activitățile sunt planificate în mod consistent. Se sugerează anticiparea revizuirii metodologice în 2015, în scopul de a avea mai mult timp pentru a corela Caietul de Sarcini pentru selectarea evaluatorului independent. În plus, se

sugerează utilizarea Comitetului de coordonare și a întâlnirilor tehnice pentru a identifica întrebări de evaluare specifice prin interacțiunea cu părțile interesate.

5. Evaluarea temelor orizontale

5.1 Evaluarea caracterului adecvat pentru a promova egalitatea de șanse, prevenirea discriminării

5.1.a Analiză și evaluare

Evaluarea a fost realizată luând în considerare contextul național, cu accent pe următoarele documente:

- Un Cadru UE pentru Strategiile Naționale de Integrare a Romilor până în 2020 (Concluziile Consiliului 2011)
- Caracteristici de bază în ceea ce privește dimensiunea socială în zonele rurale din România (Conferința EURUFU)

Mai mult decât atât, echipa de evaluatori a planificat activitatea de evaluare prin identificarea unui set de aspecte legate de gen în zonele rurale, care vor fi abordate atât prin intermediul interviului individual cât și prin aplicarea chestionarelor. În ceea ce privește persoanele de gen feminin, tabelele de mai jos realizate în urma consultării părților interesate arată următoarele:

Figura 5.1: Numărul de persoane de gen feminin care desfășoară activități agricole

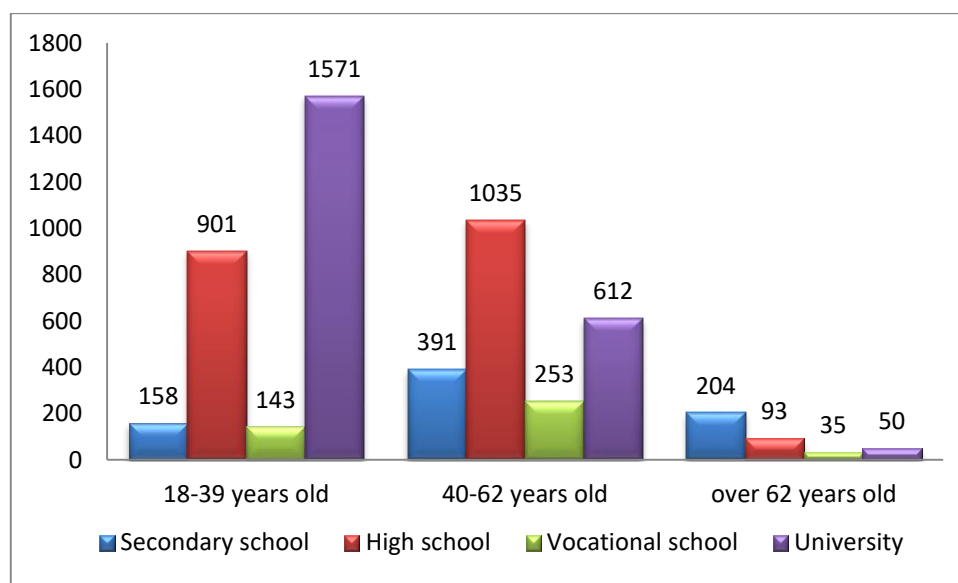
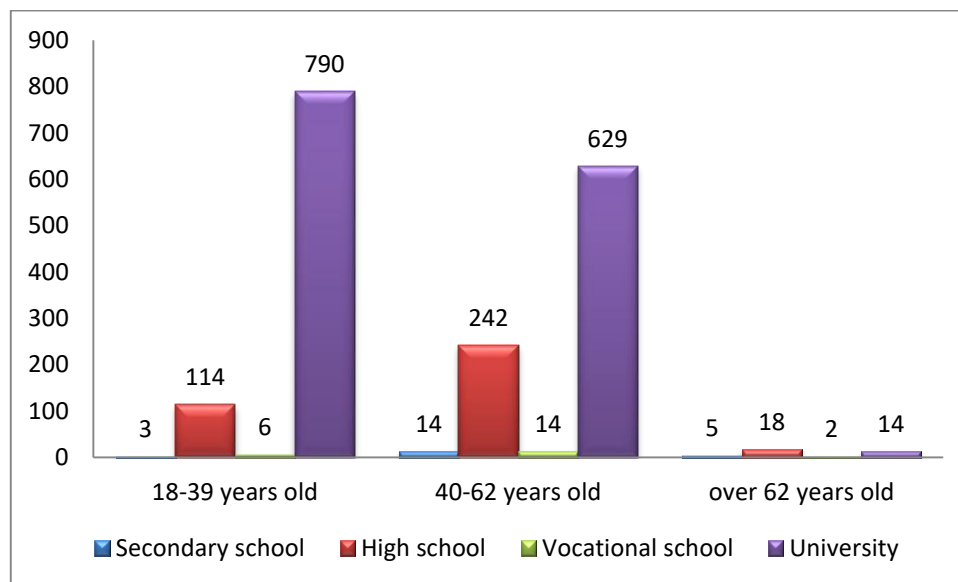

Figura 5.1 surprinde distribuția numărului de femei care desfășoară activități agricole, pe grupe de vârstă, în funcție de ultimele studii absolvite cu diplomă sau certificat. Dacă cele mai multe femei care desfășoară activități agricole au vârste cuprinse între 18 și 39 ani și au

absolvit universitatea, cel mai mic număr este reprezentat de femeile cu vârsta de peste 62 ani, absolvente de școală profesională.

Figura 5.2: Numărul de femei angajate în sectorul non-agricol

În ceea ce privește implicarea femeilor în activități non-agricole, se poate observa o similaritate cu rezultatele obținute în cazul femeilor care desfășoară activități agricole. Cel mai mare număr este reprezentat de persoanele cu vârsta cuprinsă între 18 și 39 ani care au absolvit studii universitare. În schimb, cel mai mic număr de femei care desfășoară activități non-agricole este reprezentată de femeile cu vârsta de peste 62 de ani, care au absolvit o școală profesională. Cercetarea pe teren a adăugat informații utile din această perspectivă, evidențiind dificultăți ocupaționale pentru femeile din zonele rurale, dificultatea de a accesa poziții de decizie și de a-și exprima în mod direct opinia. O diferență se poate observa în ceea ce privește noua generație de femei, care au nivel ridicat de educație, uneori din cauza dificultății mai mari în accesarea de locuri de muncă, comparativ cu bărbații.

Următoarele elemente cu privire la aspectele de gen au fost evidențiate de analiză:

- În ceea ce privește accesul femeilor din mediul rural la educație și servicii sociale, se poate aprecia că, în sectorul rural, numărul femeilor cu un nivel ridicat de educație este mai mare decât cel al bărbaților. Mai mult decât atât, femeile sunt îndeosebi implicate în ONG-uri în zonele rurale.
- Cu toate acestea, în zonele rurale, cele mai mari probleme sunt veniturile mici și barierele geografice. Nu în toate zonele rurale există instituții de învățământ astfel încât oamenii sunt forțați să facă naveta în cele mai apropiate orașe în care există o instituție de învățământ (fie că este vorba de școala primară, secundară sau de liceu). Acest aspect nu poate fi considerat o chestiune de mentalitate, ci o problemă din cauza

distanței dintre orașe și a situației financiare precare a persoanelor din mediul rural, care împiedică accesul la educație.

- O problemă întâlnită este referitoare la formarea profesională a adulților, deoarece aceștia trebuie să studieze un minim de 12 clase (absolvenți de liceu), reprezentând astfel un impediment pentru îmbunătățirea calificării profesionale.
- Există o lipsă a oportunităților de finanțare alocate pentru femei, care să le motiveze accesul la educație.

În ceea ce privește minoritatea romă, analiza SWOT descrie următoarele aspecte:

“Una dintre cele mai expuse categorii la riscul de excluziune socială este minoritatea romă. Conform Recensământului populației și locuințelor din 2011, 619.000 de persoane s-au declarat ca fiind de etnie romă {2}[A32]. Participarea redusă și accesul limitat la poziții nesigure și marginale pe piața muncii se traduc în venituri precare și risc ridicat de sărăcie și excluziune socială în rândul populației de etnie romă. Astfel, la nivelul anului 2012, în rândul romilor din mediul rural, cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani, se înregistrează o rată de ocupare de 38%, situându-se cu 28% sub procentul populației ocupate din mediul rural”.

Adițional, informații cantitative sunt furnizate de indicatorul:

32. Populația de etnie romă 619,000 persoane 2011 Studiul CNPS

Cercetarea pe teren a relevat gradul general de conștientizare cu privire la aspectele legate de etnia romă, dificultatea de a rezolva problema pe termen scurt, precum și necesitatea de a utiliza un cadru coerent și integrat la nivel național, prin utilizarea și a altor instrumente, nu doar a PNDR. În ceea ce privește PNDR 2007-2013, au fost menționate aspecte generale legate de accesul populației de etnie romă și a altor grupuri minoritare la finanțare, dar a fost evidențiată o lipsă de informații specifice cu privire la această problemă.

În ceea ce privește alte aspecte transversale, analiza SWOT se concentrează asupra serviciilor sociale și a infrastructurii în zonele rurale, după cum este menționat în cele ce urmează:

“Serviciile de bază nu răspund nevoilor populației rurale, iar deficitul condițiilor pentru dezvoltarea spațiului rural din perspectivă socială se va reflecta în dezvoltarea economică a zonelor rurale din România. Astfel, infrastructura educațională nu are capacitatea de a susține un nivel decent de trai. În acest context, educația antepreșcolară (creșe) și preșcolară (grădinițe) se confruntă cu un deficit major în ceea ce privește infrastructura. Astfel, la nivelul creșelor, din 295 unități în anul 2011, doar 1% se aflau în mediul rural, în contextul în care, din totalul copiilor cu vârste cuprinse între 0 și 4 ani, 45,5% erau înregistrați în mediul rural”.

Cu toate acestea, aspectele legate de soluții inovatoare adecvate nu sunt individualizate. Din interviurile directe, subiectul apare ca unul relevant, care generează limitarea calității vieții în zonele rurale și consolidarea dificultăților în viața de zi cu zi. În același timp, se constată o

dificultate clară în ceea ce privește inovativitatea serviciilor sociale, precum și o problemă de co-finanțare a administrațiilor publice locale.

În ceea ce privește măsură în care strategia Programului adresează nevoile speciale ale grupurilor cu risc de discriminare, în evaluarea nevoilor, următoarele nevoi sunt conectate direct cu grupul aflat în risc de discriminare:

19. Reducerea gradului de sărăcie și a riscului de excluziune socială

20. Infrastructura de bază și servicii adecvate în zonele rurale pentru a spori atractivitatea și calitatea vieții în zonele rurale

21. Creșterea numărului de locuri de muncă în zonele rurale

24. Rețea națională de dezvoltare rurală funcțională, care vizează interconectarea părților interesate de dezvoltare rurală și stimularea schimbului de informații, cunoștințe și experiențe

26. Modernizarea infrastructurii de învățământ agricol

27. Reducerea gradului de abandon școlar în mediul rural (finanțat prin FSE)

Aspectele sunt concentrate în principal pe Prioritatea 6 (DI A și B) și 5 (DI C) și obiectivele orizontale (inovare și mediu). Nevoile legate de aspectele transversale sunt în principal accentuate. În special nevoia 19 abordează aspecte privind populația de etnie romă. În același timp nu sunt indicate aspecte specifice legate de gen. Din interviurile directe realizate de echipa de evaluatori ex-ante, a fost evidențiat un cadru general de dificultăți sociale în zonele rurale, care nu pot fi abordate doar prin PNDR și care necesită o politică mai structurată la nivel național în ceea ce privește infrastructura rurală și dezvoltarea în mediul rural.

În cele din urmă, în ceea ce privește modalitățile prevăzute pentru a oferi un sprijin sporit favorabil egalității de șanse și incluziunii sociale, accentul principal al strategiei a fost axat pe diversificarea rurală a activităților economice și furnizarea de noi servicii. Nu au fost adresate aspecte specifice grupurilor minoritare și aspectelor de gen. Acestea fac, în general, referire la persoane defavorizate aflate în risc de excluziune. În cadrul focus grupurilor organizate de către echipa de evaluare ex-ante, un anumit nivel de importanță a fost acordat de către actorii cheie invitați, priorităților 2 și 4 care au fost stabilite ca teme de discuție în cadrul focus-grupului: *2. Crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților de dezvoltare economică, a infrastructurii fizice locale la scară mică și a serviciilor de bază, 4. Diversificarea ofertei turistice, încurajarea inițiativelor de dezvoltare locală, cu un grad ridicat de integrare economică și socială teritorială.* Este evidențiată cererea de re-organizarea a unei modalități corecte de dezvoltare pentru fermele de mici dimensiuni, precum și pentru comunitățile rurale care pot genera condiții pentru crearea de oportunități la o scară mai largă.

5.2 Evaluarea caracterului adecvat pentru a promova dezvoltarea durabilă

5.2.a Analiză și evaluare

Analiza este organizată pe următoarele aspecte prevăzute de Caietul de Sarcini și de către ghidul CE al evaluării ex-ante:

- mod în care se ia în considerare dezvoltarea durabilă în analiza SWOT și în logica de intervenție;
- asigurarea că valorile de bază pentru indicatorii prevăzuți au fost evaluate și au fost stabilite obiective pentru indicatorii relevanți din cadrul priorităților 4 (ecosisteme) și 5 (resurse) din PNDR;
- măsura în care dezvoltarea durabilă a fost luată în considerare în timpul consultărilor cu părțile interesate;
- capacitatea existentă a serviciilor de consiliere, și evaluarea necesității unei consolidări pentru a oferi sprijin suficient în raport cu dezvoltarea durabilă

Dezvoltarea durabilă în analiza SWOT și în logica de intervenție

Analiza a fost realizată prin intermediul unei cercetări documentare și luând în considerare versiunea actuală a Raportului de Mediu realizat în cadrul procedurii SEA. Analiza a luat în considerare gradul de integrare a diverselor aspecte prin raportare la niveluri diferite:

- Analiza PNDR (analiza SWOT – Indicatori)
- Efectele generate de implementarea PNDR.

Analiza indicatorilor în raport cu dezvoltarea durabilă a identificat un număr suficient de indicatori de monitorizare a impactului asupra mediului a implementării PNDR. Cu toate acestea, în cazul în care evaluarea SEA va arăta că sunt necesari indicatori suplimentari, raportul SEA va oferi sugestii cu o justificare corespunzătoare.

În ceea ce privește analiza SWOT, evaluatorul a oferit un punct de vedere pozitiv. Analiza SWOT este concisă, oferă date de bază și informații rezultate din analiza socio-economică a mediului rural din România și a domeniilor conexe. Mai mult decât atât, în conformitate cu orientările DG Agri pentru evaluarea ex-ante a Programelor de Dezvoltare Rurală 2014-2020 (Versiunea august 2012) - a se vedea al doilea paragraf din partea de jos a paginii 19 - experții SEA ar trebui, de asemenea, să verifice dacă analiza SWOT face referire la evoluția probabilă care ar putea avea loc în cazul în care programul nu este implementat. Verificarea a dovedit faptul că un astfel de aspect este inclus în analiza SWOT (a se vedea tabelul următor).

Tabel 5.1 Elemente SWOT în relație cu SEA

PUNCTE TARI	Calitatea apei provenită din resursele de apă este bună sau foarte bună
-------------	---

PUNCTE SLABE	Resursele de apă limitate și distribuite inegal, însoțite de efectele negative ale secetei, rezervele de apă insuficiente și sisteme de irigare slab funcționale
	Accesul la alimentarea publică cu apă potabilă și canalizare în zonele rurale rămâne limitat, deși lungimea conductelor de apă și canalizare a crescut (13,6% din localitățile rurale sunt conectate la alimentarea cu apă potabilă)
	Sistemele de irigare sunt în mare parte degradate și non-operaționale (zona irigată este de doar 1,2% din SAU)
	Doar câteva planuri de management pentru Natura 2000 au fost aprobate, aspect ce sugerează lipsa unui management coordonat în întreaga rețea Natura 2000
OPORTUNITĂȚI	Varietatea de surse regenerabile de energie
AMENINȚĂRI	Randamente scăzute ale culturilor principale cauzate de factori climatici
	Intensificarea agriculturii, în special conversia pajiștilor în terenuri arabile, intensificarea utilizării îngrășămintelor, creșterea rotației culturilor, pot reduce materia organică din sol și, astfel, fertilitatea solului, având un impact negativ asupra abundenței și diversității funcționale a organismelor din sol și pot conduce la acidificarea solului
	Terenurile agricole aflate sub management de mediu pot suferi un declin în viitor, ca urmare a non-implementării PNDR 2014 - 2020 și sprijinului său prin măsuri de agromediu
	Viabilitatea economică a agriculturii pe terenul desemnat ca LFA, datorită limitărilor și / sau costurilor suplimentare, este dependentă de finanțarea atât de la pilonul I cât și de la pilonul II al Politicii Agricole Comune. Neimplementarea PNDR 2014-2020 ar putea crește amenințarea asupra agriculturii în zonele desemnate ca zone agricole defavorizate
	Emisiile de poluare a aerului provenite din intensificarea activităților agricole (în special de amoniac provenite din manipularea / depozitarea și răspândirea gunoii de grajd) reprezintă o presiune semnificativă asupra habitatelor sensibile, din cauza efectelor eutrofizării
	Schimbarea condițiilor climatice ar putea crește amenințarea cu dăunători și boli (în special în mediile forestiere), precum și cu specii invazive non-indigene
	Peisajele omogene și fragmentate create de agricultura intensivă pot limita capacitatea oamenilor și a faunei și florei sălbatice de a se adapta la schimbările climatice

Prin urmare, analiza SWOT nu evidențiază existența unor aspecte critice.

Principalele aspecte subliniate de Raportul de Mediu aferent procedurii SEA sunt:

- Având în vedere că principalul obiectiv al PNDR 2014-2020 este de a promova și de a asigura dezvoltarea durabilă a României rurale, este de așteptat ca implementarea PNDR 2014-2020 să aibă în principal efecte directe și indirecte pozitive asupra mediului. Concluzia inițială a evaluării este că ponderea efectelor potențial negative este scăzută, prin urmare, efectele potențial adverse identificate nu sunt în măsură să schimbe principale efecte potențial pozitive asupra mediului generate de PNDR 2014-2020.
- Impactul potențial negativ al PNDR asupra mediului, asociat cu implementarea măsurilor de investiții, poate fi eliminat prin atentă selecție a măsurilor de prevenire, reducere și compensare și, de asemenea, prin evaluarea impactului proiectelor individuale asupra mediului, prin intermediul EIM.
- Riscurile de posibil impact negativ al PNDR 2014-2020 sunt detaliate în Raportul de mediu, unde măsurile individuale sunt evaluate în funcție de impactul lor preconizat asupra mediului.

- Efectele probabile semnificative asupra mediului generate de implementarea PNDR 2014-2020, pe componentele individuale ale mediului înconjurător și sănătății umane, sunt rezumate în versiunea preliminară a Raportului de mediu.

Asigurarea că valorile de bază pentru indicatorii prevăzuți au fost evaluate și au fost stabilite obiective pentru indicatorii relevanți din cadrul priorităților 4 (ecosisteme) și 5 (resurse) din PNDR

Pentru toți indicatorii relevanți ai priorităților 4 și 5, valorile de bază au fost evaluate în mod corespunzător și au fost stabilite obiective.

Măsura în care dezvoltarea durabilă a fost luată în considerare în timpul consultărilor cu părțile interesate

Pe tot parcursul întregului proces de programare a existat un contact strâns între MADR și părțile interesate la nivel național, regional și local, prin grupuri de lucru specifice.

Consultarea s-a axat pe principalele teme ale dezvoltării rurale legate de prioritățile UE (agricultură și industrie alimentară, mediu, dezvoltare economică în zonele rurale, activități non-agricole, infrastructura rurală, incluziunea socială, patrimoniu cultural, inovare și formare, LEADER). Problema dezvoltării durabile a fost accentuată mai ales la întâlnirile din cadrul grupului de lucru pentru Mediu, dar a fost de asemenea integrată, ca o temă transversală, în discuțiile la nivelul altor grupuri de lucru.

Capacitatea existentă a serviciilor de consiliere, și evaluarea necesității unei consolidări pentru a oferi sprijin suficient în raport cu dezvoltarea durabilă

Serviciile de consiliere existente în România au o capacitate insuficientă pentru a ajuta fermele în funcție de nevoile lor și nevoile pieței.

Acest lucru afectează în special operatorii mici, precum tinerii fermieri și firmele agricole mici care doresc să dezvolte afacerea, să inoveze și să promoveze asociațiile și rețele, dar și exploatațiile mari care nu pot găsi cu ușurință servicii de consultanță pliate pe nevoia lor specifică.

Practic, bine cunoscuta divizare a sectorului agricol între operatorii mici și necompetitivi și exploatațiile mari, arată că serviciile de consultanță sunt nepregătite pentru a răspunde nevoilor ambelor categorii.

În acest scenariu, serviciile de consultanță legate de dezvoltarea durabilă (producție în armonie cu mediul, siguranța mediului, energie din surse regenerabile etc.) rămân în mod clar în urmă.

În perioada de programare 2014-2020, având în vedere importanța tot mai mare a atenției orientate spre dezvoltarea durabilă, este necesar să se consolideze capacitatea existentă a serviciilor de consultanță, în două direcții:

- Extinderea capacității lor cantitative de a sprijini firmele mici și fermierii individuali cu servicii de afaceri generale, pentru a le conduce către piața concurențială, unde vor fi supuse unor standarde de mediu și stimulate de atenția sporită a pieței pentru aspectele de mediu;
- Dezvoltarea unei capacități mai mari de a oferi sfaturi tematice specifice cu privire la aspectele de mediu, atât pentru firmele mici, cât și pentru exploatațiile mari.

Această nevoie este luată în mod corespunzător în considerare de către PNDR, în special cu Măsura 2 care, pe lângă garantarea unei disponibilități mai intense a serviciilor de consultanță generale pentru operatorii mai mici, prevede, de asemenea, în mod deschis consiliere concentrată pe protecția mediului în agricultură, inclusiv economisirea consumului de apă, utilizarea de surse regenerabile de energie în sectorul agro-alimentar, tratarea deșeurilor și reziduurilor, precum și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Se prevăd recomandări specifice pentru beneficiarii măsurii de mediu și climă, precum și pentru cea de agricultură ecologică.

5.3 Evaluarea capacității de consultanță relevante

Lecții din perioada 2007-2013

În perioada 2007 - 2013 nu a existat o măsură specifică pentru furnizarea de servicii de consultanță (adică 114-115). Cea mai apropiată intervenție de acest subiect a fost măsura 143 "Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori", care a avut un nivel scăzut de absorbție.

Cu toate acestea, introducerea unor astfel de măsuri este esențială. De fapt, analiza economică și socială evidențiază faptul că problema principală este reprezentată de "cunoștințe", iar lipsa de calificare reprezintă principala provocare în ceea ce privește valorificarea sectorului agricol din România.

Analiza activității propuse de măsura Servicii de consultanță

Capitolul 8 oferă o descriere a măsurii 2 referitoare la serviciile de consultanță. EE a analizat conținutul acestui capitol pe baza fișei de orientare a serviciilor de consultanță ale statelor membre pentru DG AGRI. Ghidul definește domeniul de aplicare și acțiunile din cadrul serviciilor de consultanță (coloana din stânga a tabelului de mai jos). Pe coloana din dreapta elementele coerente sunt identificate de către EE.

Tabel 5.2: Coerența dintre activitățile de servicii de consultanță, prezentate în Capitolul 8 al PNDR 2014-2020

Orientările Comisiei	PNDR
Furnizarea de consiliere individuală și/sau de grup	PNDR oferă servicii gratuite prin sistemul public de consiliere, în special pentru fermele mici și mijlocii, tinerii fermieri, grupurile de producători și micii întreprinzători.
Înființarea de servicii de consiliere, servicii de gestionare a exploatațiilor agricole și servicii de ajutor la fermă	PNDR prevede acțiuni pentru a permite micilor fermieri și tinerilor fermieri să își elaboreze planul de afaceri și să gestioneze implementarea acestuia, cu scopul de a dezvolta exploatația agricolă, astfel încât aceasta să devină orientată spre piață și să își îmbunătățească gestiunea, în contextul conformării la standardele comunitare.

În cele din urmă, elaborarea măsurilor pare a fi conformă cu orientările DG Agri.

5.4 Recomandări relevante pentru temele orizontale

5.4a Egalitate de șanse, dezvoltare durabilă, capacitate consultativă

Echipele de evaluatori au analizat următoarele **aspecte orizontale** în raport cu conținutul:

- Egalitatea de șanse
- Dezvoltarea durabilă
- Capacitate consultativă relevantă

Principalele concluzii ale analizei sunt rezumate în matricea următoare. În conformitate cu specificațiile tehnice solicitate de AM PNDR, echipa de evaluare a analizat încă două aspecte: Sub-programul Tematic Pomicol și supravegherea, controlul calității și coordonarea activităților desfășurate. Mai exact, echipa de evaluare a analizat aspectele ante-menționate în relație cu **urmatoarele domenii**:

- Considerarea lor la nivelul analizei SWOT,
- Prezența indicatorului de monitorizare,
- Respectarea condiționalității ex-ante,
- Existența unor intervenții specifice (în cadrul măsurilor), care vizează problema,
- Rezultatele abordării problemei sunt potențial relevante
- Aranjamentul specific de implementare

Matricea combină fiecare aspect și domeniu și evaluează performanța PNDR prin atribuirea unui punctaj. Punctajul are la bază următoarele criterii:

Performanța	Punctaj	Criteriu
Scăzută	0	SWOT nu oferă informații, nu există indicatori specifici de program, condiționalitatea nu este îndeplinită, nu este o intervenție specifică în abordarea problemei, nu este prevăzut niciun rezultat relevant, niciun aranjament nu este pus în aplicare.
Medie	1	SWOT oferă informații limitate, există câțiva indicatori specifici de program, condiționalitatea nu este parțial îndeplinită, există intervenție specifică care abordează problema, rezultatele sunt relevante din punct de vedere calitativ, aranjamentele sunt puse în aplicare.
Ridicată	2	SWOT oferă informații complete, există câțiva indicatori specifici de program, condiționalitatea nu este parțial îndeplinită, există măsuri care se adresează problemei, rezultatele sunt relevante din punct de vedere calitativ, sunt puse în aplicare aranjamente specifice.

Tabel 5.3. Matricea de evaluarea a temelor transversale

	Egalitatea de șanse	Dezvoltare durabilă	Capacitate consultativă relevantă	Sub-programul Tematic	Capacitatea de coordonare – administrativă
<i>SWOT</i>	2	2	2	2	1
<i>INDICATOR</i>	2	2	2	2	0
<i>Condiționalitatea Ex-ante</i>	2	2	NP	NP	NP
<i>Intervenție specifică</i>	1	2	2	2	2
<i>Rezultat</i>	2	2	2	2	1
<i>Aranjament</i>	2	2	2	2	2

NP= nepertinent

Principalele concluzii rezultate din analiza efectuată sunt prezentate în continuare:

1. Fiecare dintre aspectele orizontale analizate are punctajul "2" (de înaltă performanță), în cele mai multe din domeniile analizate.
2. Doar rezultatul pentru "Capacitatea de coordonare administrativă" este "scăzut" în relație cu domeniul "indicator", deoarece nu sunt prevăzuți indicatori specifici de program. Ar putea fi utilă introducerea unor indicatori "administrativi", cum ar fi, de exemplu, măsurarea costurilor și a dificultății.
3. SWOT: doar "Capacitatea de coordonare administrativă" înregistrează un punctaj "mediu", deoarece în analiza SWOT nu este suficient tratat acest aspect. Însă acest aspect poate fi îmbunătățit prin adăugarea de referințe mai articulate cu experiența anterioară 2007/2013 și a unor informații cantitative (ex. durata medie a procedurilor, etc).

4. Condiționalitatea ex ante nu se aplică pentru "capacitatea consultativă relevantă", "Sub-programul tematic" și "Capacitatea de coordonarea – administrativă".
5. Există măsuri specifice care vizează fiecare aspect, în timp ce "egalitatea de șanse" poate fi abordată prin intervenții specifice unice.
6. Rezultatele calitative sunt potențial relevante în cazul "Capacității de coordonare administrativă". Rezultatele sunt potențial relevante din punct de vedere cantitativ pentru restul elementelor.
7. Toate aspectele au stabilite aranjamente specifice de punere în aplicare.

În ceea ce privește conținutul analizei SWOT, nu sunt individualizate aspectele legate de soluții inovatoare adecvate. Ca o recomandare, acest aspect poate fi dezvoltat în continuare, având în vedere că din interviurile directe tema apare ca fiind una relevantă, care determină limitarea calității vieții în zonele rurale și consolidarea dificultăților în viața de zi cu zi. În același timp, se constată o dificultate clară în inovarea la nivelul serviciilor sociale, precum și o problemă de co-finanțare a administrațiilor publice locale.

Luând în considerare recomandările formulate de către expertul SEA, eventualul impact negativ al PNDR asupra mediului, asociat cu implementarea măsurilor de investiții, poate fi eliminat prin selecția atentă a măsurilor de prevenire, reducere și compensare și, de asemenea, prin evaluarea impactului proiectelor individuale asupra mediului prin intermediul EIM.

5.4b Condiționalitățile ex-ante

Metodologie

Analiza condiționalității ex-ante de către evaluatorul ex-ante nu este impusă de regulamentul UE. Prin urmare, orientările metodologice DG AGRI nu oferă informații, iar evaluatorii ex-ante au analizat condiționalitatea ex-ante, referindu-se la:

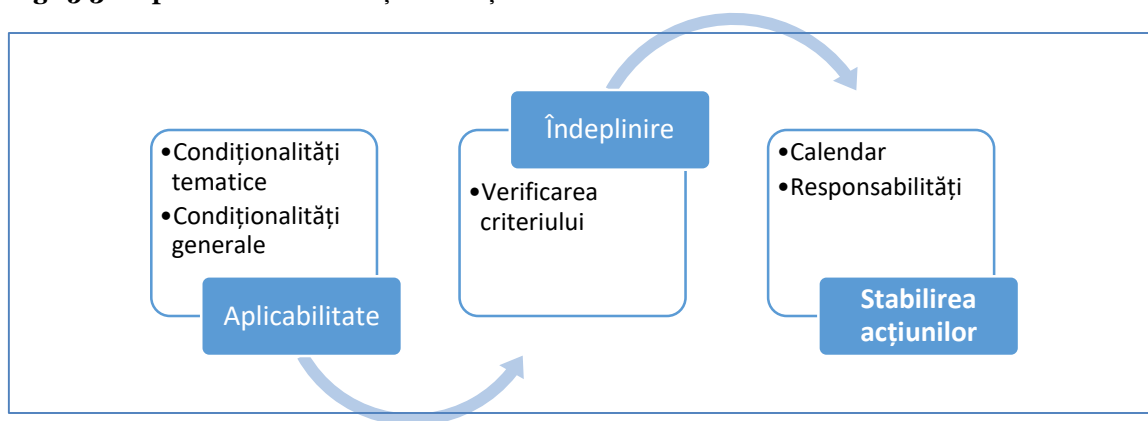
- reglementările UE (art. 17 / anexa XI Reg. (UE) nr 1303/2013, art. 20 / anexa V, Reg (UE) nr 1305/2013)
- Ghidul privind Condiționalitățile Ex-ante pentru Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI)

- Documentul de lucru / ACTUALIZAT: Linii directoare pentru programarea strategică în perioada 2014-2020

Analiza se concentrează pe capitolul 6 "Evaluarea condiționalităților ex-ante" din PNDR (versiunea transmisă în mod oficial la Comisie).

Analiza urmărește pașii propuși în abordarea Comisiei Europene: evaluarea aplicabilității, îndeplinirea criteriului și, după caz, măsuri care trebuie luate (Ghidul privind Condiționalitățile Ex-ante pentru Fondurile Europene Structurale și de Investiții - FESI).

Fig. 5.3 Etapele analizei condiționalității ex-ante

Sursa: Ghidul privind Condiționalitățile Ex-ante pentru Fondurile Europene Structurale și de Investiții - FESI

Analiză

Evaluarea condiționalității ex-ante se efectuează în capitolul 6 "Evaluarea condiționalităților ex-ante" din NDRP, urmând îndeaproape *Linii directoare pentru programarea strategică în perioada 2014-2020* elaborate de DG AGRI. Analiza se realizează în cadrul a 3 tabele:

- 1) în secțiunea 6.2, tabelul "condiționalitatea aplicabilă la nivel național", analizează aplicabilitatea și tabelul următor urmărește criteriile de îndeplinire.
- 2) secțiunea 6.2.2 prevede lista acțiunilor care urmează să fie luate.

Aplicabilitatea

Tabelele "Condiționalitatea ex-ante aplicabilă la nivel național" (pagina 133) analizează ambele tipuri de condiționalitate. Pentru a verifica evaluarea efectuată în PNDR, evaluatorul

ex-ante verifică de două ori rezultatele, prin realizarea propriei analiză. Analiza adoptă 3 criterii⁶:

- Realizarea obiectivului specific necesită implementarea și aplicarea eficiente?
- Implementarea și aplicarea ineficiente vor conduce la un potențial risc de a nu obține rezultate (eficacitate)?
- Implementarea și aplicarea ineficiente vor determina costuri ridicate / sarcini administrative / întârzieri la implementare (eficiență)?

Fiecare condiționalitate ex-ante este analizată după cele trei criterii de mai sus pentru a verifica relevanța ridicată (R) / scăzută (S). Rezultatele analizei sunt afișate în matricea de mai jos.

Tabel 5.4. Aplicabilitatea condiționalității ex-ante

Condiționalitate ex-ante	Domeniu de Intervenție/ Prioritate	Atingerea obiectivului specific	Eficiență	Eficacitate
G1) Antidiscriminare: Existența unei capacități administrative pentru punerea în aplicare și aplicarea legislației antidiscriminare a Uniunii și a politicii în materie de fonduri ESI.	6B	R	R	S
G2) Gen: Existența unei capacități administrative pentru punerea în aplicare și aplicarea legislației Uniunii privind egalitatea de gen și a politicii în materie de fonduri ESI.	6A, 6B	R	R	S
G3) Invaliditate: Existența capacității administrative pentru punerea în aplicare și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (UNCRPD) în domeniul fondurilor ESI în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului (1).	6A, 6B	R	R	S
G4) Achizițiile publice: Existența unor măsuri de aplicare eficiente a dreptului Uniunii din domeniul achizițiilor publice în ceea ce privește fondurile ESI.	5C, 6B, 2A, 5B, 5A	R	R	R
G5) Ajutoare de stat: Existența unor măsuri de aplicare eficiente a normelor Uniunii din domeniul ajutoarelor de stat în ceea ce privește fondurile ESI.	P4, 5D, 3B, 3A, 2A, 1C, 5C, 5B, 5E, 1B, 6C, 1A, 5A, 6A, 6B, 2B	R	S	R
G6) Legislația de mediu privind evaluarea impactului asupra mediului (Environmental Impact Assessment - EIA) și evaluarea strategică de mediu (Strategic Environmental Assessment - SEA): Existența unor măsuri de aplicare eficiente a legislației Uniunii din domeniul mediului referitoare la EIA și SEA.	P4, 5C, 2A, 5E, 3A, 6A, 5D, 5B, 5A	R	M	S
G7) Sistemele statistice și indicatorii de rezultat: Existența unei baze statistice necesare pentru a efectua evaluări ale eficacității și impactului programelor. Existența unui sistem de indicatori de rezultat necesari pentru selectarea acțiunilor care contribuie în mod cel mai eficient la obținerea rezultatelor dorite, monitorizarea progreselor înregistrate în obținerea rezultatelor și efectuarea evaluării impactului.	All	M	M	R
P3.1) Prevenirea și gestionarea riscurilor: existența evaluărilor naționale sau regionale ale riscurilor pentru gestionarea dezastrelor, luând în considerare adaptarea la schimbările climatice.	3B	R	R	R

⁶ Criteriile sunt luate din Ghidul privind Condiționalitățile Ex-ante pentru Fondurile Europene Structurale și de Investiții – FESI, PART EA I, pag. 11-12

P4.1) Bune condiții agricole și de mediu (GAEC): sunt stabilite la nivel național standarde privind bunele condiții agricole și de mediu ale terenurilor, menționate în titlul VI capitolul 1 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.	P4	R	R	M
P4.2) Cerințe minime privind utilizarea îngrășămintelor și a produselor de protecție a plantelor: sunt definite la nivel național cerințe minime privind utilizarea îngrășămintelor și a produselor de protecție a plantelor, menționate în titlul III capitolul 1 articolul 28 din prezentul regulament.	5C	R	R	M
P4.3) Alte standarde relevante la nivel național: sunt definite standardele obligatorii relevante la nivel național, în sensul titlului III capitolul 1 articolul 28 din prezentul regulament.	P4	R	M	S
P5.1) Eficiența energetică: Pentru construcția sau renovarea clădirilor, s-au derulat acțiuni pentru a încuraja dezvoltarea de investiții eficiente, din punctul de vedere al costurilor, în scopul îmbunătățirii eficienței utilizării energiei finale și a eficienței energetice.	P4	R	M	S
P5.2) Sectorul apelor: Existența a) unei politici tarifare privind apele care oferă stimulente corespunzătoare utilizatorilor pentru utilizarea eficientă a resurselor de apă și b) unei contribuții adecvate a diferitelor utilizări ale apei pentru recuperarea costurilor serviciilor legate de utilizarea apei la o rată stabilită de planul adoptat de gestionare a bazinelor hidrografice pentru investiții sprijinite prin programe.	5B 5A	R	R	S
P5.3) Energie din surse regenerabile: Se desfășoară acțiuni de promovare a producerii și a distribuiri de surse de energie regenerabile.	5c	R	M	S

Analiza evaluatorului ex-ante confirmă rezultatul evaluării PNDR: toate condiționalitățile par a fi relevante, deoarece toate au un gradul "ridicat" la unul dintre criterii.

Îndeplinire

În secțiunea 6.2 a PNDR, un tabel evaluează **îndeplinirea criteriilor** (pagina 135). Evaluatorul ex-ante analizează rezultatul evaluării PNDR prin utilizarea următoarelor criterii:

- Evaluarea raportează criteriile reglementărilor UE?
- Este oferită o justificare?
- Este aceasta verificabilă?

Fiecare condiționalitate ex-ante este analizată conform celor trei criterii de mai sus pentru a verifica caracterul adecvat al evaluării efectuate în PNDR. Rezultatele analizei sunt afișate în matricea de mai jos.

Tabel 5.5 Îndeplinirea condiționalității ex-ante

Condiționalitate ex-ante	Domeniu de Intervenție/ Prioritate	Coerența cu criteriile din reg.	Justificare	Verificabilitate
Anexa XI Reg. (EU) Nr 1303/2013				
G1) Antidiscriminare: Existența unei capacități administrative pentru punerea în aplicare și aplicarea legislației antidiscriminare a Uniunii și a politicii în materie de fonduri ESI.	6B	√	√	√

G2) Gen: Existența unei capacități administrative pentru punerea în aplicare și aplicarea legislației Uniunii privind egalitatea de gen și a politicii în materie de fonduri ESI.	6A, 6B	✓	✓	✓
G3) Invalitate: Existența capacității administrative pentru punerea în aplicare și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (UNCRPD) în domeniul fondurilor ESI în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului (1).	6A, 6B	✓	✓	✓
G4) Achizițiile publice: Existența unor măsuri de aplicare eficiente a dreptului Uniunii din domeniul achizițiilor publice în ceea ce privește fondurile ESI.	5C, 6B, 2A, 5B, 5A	✓	✓	✓
G5) Ajutoare de stat: Existența unor măsuri de aplicare eficiente a normelor Uniunii din domeniul ajutoarelor de stat în ceea ce privește fondurile ESI.	P4, 5D, 3B, 3A, 2A, 1C, 5C, 5B, 5E, 1B, 6C, 1A, 5A, 6A, 6B, 2B	✓	✓	✓
G6) Legislația de mediu privind evaluarea impactului asupra mediului (Environmental Impact Assessment - EIA) și evaluarea strategică de mediu (Strategic Environmental Assessment - SEA): Existența unor măsuri de aplicare eficiente a legislației Uniunii din domeniul mediului referitoare la EIA și SEA.	P4, 5C, 2A, 5E, 3A, 6A, 5D, 5B, 5A	✓	✓	✓
G7) Sistemele statistice și indicatorii de rezultat: Existența unei baze statistice necesare pentru a efectua evaluări ale eficacității și impactului programelor. Existența unui sistem de indicatori de rezultat necesari pentru selectarea acțiunilor care contribuie în modul cel mai eficient la obținerea rezultatelor dorite, monitorizarea progreselor înregistrate în obținerea rezultatelor și efectuarea evaluării impactului.	All	✓	✓	NU
Anexa V, Reg (EU) Nr 1305/2013				
P3.1) Prevenirea și gestionarea riscurilor: existența evaluărilor naționale sau regionale ale riscurilor pentru gestionarea dezastrelor, luând în considerare adaptarea la schimbările climatice.	3B	✓	✓	✓
P4.1) Bune condiții agricole și de mediu (GAEC): sunt stabilite la nivel național standarde privind bunele condiții agricole și de mediu ale terenurilor, menționate în titlul VI capitolul 1 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.	P4	✓	✓	✓
P4.2) Cerințe minime privind utilizarea îngrășămintelor și a produselor de protecție a plantelor: sunt definite la nivel național cerințe minime privind utilizarea îngrășămintelor și a produselor de protecție a plantelor, menționate în titlul III capitolul 1 articolul 28 din prezentul regulament.	5C	✓	✓	✓
P4.3) Alte standarde relevante la nivel național: sunt definite standardele obligatorii relevante la nivel național, în sensul titlului III capitolul 1 articolul 28 din prezentul regulament.	P4	✓	✓	✓
P5.1) Eficiența energetică: Pentru construcția sau renovarea clădirilor, s-au derulat acțiuni pentru a încuraja dezvoltarea de investiții eficiente, din punctul de vedere al costurilor, în scopul îmbunătățirii eficienței utilizării energiei finale și a eficienței energetice.	P4	✓	✓	✓
P5.2) Sectorul apelor: Existența a) unei politici tarifare privind apele care oferă stimulente corespunzătoare utilizatorilor pentru utilizarea eficientă a resurselor de apă și b) unei contribuții adecvate a diferitelor utilizări ale apei pentru recuperarea costurilor serviciilor legate de utilizarea apei la o rată stabilită de planul adoptat de gestionare a bazinelor hidrografice pentru investiții sprijinite prin programe.	5B	✓	✓	✓
P5.3) Energie din surse regenerabile: Se desfășoară acțiuni de promovare a producerii și a distribuției de surse de energie regenerabile.	5c	✓	✓	✓

Din tabelul de mai sus, nu rezultă nicio problemă majoră. Singurul aspect critic privește condiționalitatea referitoare la "sistemele statistice și indicatorii de rezultat". În acest caz, justificarea pare a fi în contradicție, deoarece afirmă "*Datorită Cadrelor și Indicatorilor săi Comun de Monitorizare și Evaluare, elaborat de Comisie și SM, PNDR este în conformitate cu cerințele specificate*". Din motive de claritate, se sugerează, de exemplu, furnizarea a cel puțin o trimitere conținută în următoarele capitole din PNDR:

- 7 Descrierea cadrului de performanță
- 9 Planul de Evaluare
- 11 Planul de Indicatori
- 15 Aranjamentul de implementare a Programului

Acțiuni care urmează să fie luate

În secțiunea 6.2.2 din PNDR, un tabel descrie Lista de acțiuni care trebuie întreprinse pentru condiționalitatea ex-ante legată de prioritate "P3.1) Prevenirea riscurilor și gestionarea riscurilor: existența unor evaluări naționale sau regionale de risc pentru gestionarea dezastrelor, luând în considerare adaptarea la schimbările climatice", care nu este deja îndeplinită de Guvernul român.

Tabelul conține următoarele informații:

- Identificarea criteriilor care nu sunt îndeplinite în totalitate
- Descrierea acțiunilor care trebuie luate pentru îndeplinirea fiecăruia dintre aceste criterii,
- Termene limită (datele) prevăzute pentru aceste acțiuni, și
- Organisme responsabile pentru îndeplinirea criteriilor.

Informațiile furnizate sunt în concordanță cu cerința "Orientărilor pentru programarea strategică în perioada 2014-2020".

Secțiunea 3 – Anexe ale Raportului de evaluare ex-ante

- **ANEXA A** – Verificarea încrucișată a corelației dintre fiecare element al analizei SWOT și nevoile identificate
- **ANEXA B** - Evaluarea elementelor SWOT aferente Programelor sub-tematice
- **ANEXA C** - Evaluarea corelării dintre nevoile Programelor sub-tematice și elementele analizei SWOT
- **ANEXA D** – Coerența dintre prioritățile PNDR și obiectivele Acordului de Parteneriat
- **ANEXA E** - Evaluarea corelării dintre LEADER și Acordul de Parteneriat
- **ANEXA F** – Rezultatele cercetării de teren
- **ANEXA G** – Diagrama arbore
- **ANEXA H** – Răspunsul la întrebările de evaluare
- **ANEXA I** – Recomandări furnizate pe parcursul procesului de evaluare ex-ante a PNDR 2014-2020

ANEXA A – Verificarea încrucișată a corelației dintre fiecare element al analizei SWOT și nevoile identificate

Nevoi	Elemente SWOT
001. Cunoștințe adecvate în rândul fermierilor	<p>W- Nivel scăzut de instruire în zonele rurale;</p> <p>W- Rata crescută de abandon școlar în învățământul liceal și profesional din mediul rural față de rata din mediul urban și media națională.</p> <p>W- Cultură antreprenorială slab dezvoltată, caracterizată de lipsa cunoștințelor manageriale de bază.</p> <p>W- Nivel scăzut de pregătire profesională de bază și de competențe profesionale în rândul fermierilor.</p> <p>W- Programe insuficiente de pregătire profesională (pe tot parcursul vieții) pentru fermieri.</p> <p>W- Structuri și sisteme slab dezvoltate pentru transferul de cunoștințe și inovare.</p> <p>O- Revenirea persoanelor care au activat pe piețe de muncă externe și au dobândit cunoștințe și capital necesare dezvoltării de activități economice.</p> <p>O- Accesul populației rurale la programele de învățare pe tot parcursul vieții și de dezvoltare a abilităților antreprenoriale.</p> <p>O- Potențialul tehnologiei informaționale și al mijloacelor media de a sprijini dezvoltarea rurală.</p>
002. Servicii de consiliere și consultanță agricolă adecvate și de calitate	<p>S- Performanțe bune în implementarea și absorția măsurilor de mediu</p> <p>W- Nivel scăzut de pregătire profesională de bază și de competențe profesionale în rândul fermierilor.</p> <p>W- Programe insuficiente de pregătire profesională (pe tot parcursul vieții) pentru fermieri.</p> <p>W-Sistem public de consultanță momentan în tranziție și capacitate globală de consultanță inadecvată comparativ cu cerințele pieței.</p> <p>W- Capacitate redusă a activităților de cercetare, în special a sectorului privat, de a răspunde nevoilor sectorului agro-alimentar.</p> <p>W- O participare scăzută a rezidenților din zona rurală la programe de instruire pentru dobândirea de noi competențe în activități non agricole.</p> <p>O- Servicii de consultanță îmbunătățite, pentru a crește performanța domeniului agricol și silvic.</p> <p>T- Neadaptarea capacității serviciilor de consultanță, din punct de vedere cantitativ și calitativ, la nevoile fermierilor.</p>
003. Adaptarea activităților de cercetare și a rezultatelor cercetării la nevoile fermierilor, și procesatorilor	<p>S- Tradiție în activitatea de cercetare-dezvoltare în domeniul agricol și silvic.</p> <p>S- Număr în creștere de absolvenți ai universităților cu profil agricol.</p> <p>W- Slaba adaptare a specializărilor universităților de profil la cerințele pieței muncii.</p> <p>W- Structuri și sisteme slab dezvoltate pentru transferul de cunoștințe și inovare.</p> <p>W- Capacitate redusă a activităților de cercetare, în special a sectorului privat, de a răspunde nevoilor sectorului agro-alimentar.</p> <p>W-Insuficiența corelării a sectorului de cercetare agricolă (inclusiv cea relevantă pentru provocările specifice legate de diminuarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea la acestea) cu practica agricolă.</p> <p>T- Menținerea unui grad ridicat de disociere a activităților de cercetare de latură aplicativă și cererea din piață.</p> <p>T- Menținerea tendinței descendente a numărului centrelor de cercetare agro-alimentare.</p>

<p>004. Nivel adecvat de capital și tehnologie pentru realizarea de activități agricole moderne</p>	<p>S- Bună asimilare a tehnologiilor inovative la nivelul fermelor comerciale mari. S- Tendință de creștere a sectorului de produse ecologice. S- Materii prime agricole și non-agricole de calitate. W- Dotări tehnice deficitare și insuficiente în agricultură și silvicultură. W- Lari suprafețe agricole situate în zone afectate de constrângeri naturale, caracterizate de productivități reduse ale terenurilor. W- Slaba eficiență economică a practicilor agricole tradiționale. W- Dificultăți în adaptarea la tehnologii noi pentru micii fermieri și procesatori din cauza accesului redus la surse de finanțare. W- Sisteme de irigare, în mare parte, degradate și non-operaționale. W- Productivitate agricolă scăzută. W- Nivel scăzut al productivității muncii. W- Tendința de scădere a zonelor plantate cu legume W- Randamente scăzute ale culturilor de câmp în raport cu potențialul de producție și variații mari de productivitate pentru unele specii din zonele cultivate O- Accesul la scară largă la tehnologii de producere a energiei din surse regenerabile O- Utilizarea de tehnologii inovative care să asigure un management eficient al resurselor naturale și depășirea riscurilor asociate schimbărilor climatice. O- Practici tradiționale neexploitate în zonele rurale pentru dezvoltarea de produse cu înaltă valoare adăugată în contextul cererii în creștere la nivel european. O- Marjă largă de producție neexploată în special în cadrul culturilor de câmp pentru a acoperi lacunele pieței interne și europene T- Accentuarea efectelor negative, în special asupra resurselor de apă, rezultate în urma utilizării unor tehnologii neperformante sau neadaptate condițiilor locale. T- Creșterea ponderii suprafețelor ocupate de livezile îmbătrânite, slab productive. T- Menținerea unui grad mare de fărâmițare a exploatațiilor agricole, cu implicații în performanța globală la nivelul fermelor.</p>
<p>005. Modernizarea sectorului de procesare a produselor agricole și adaptarea acestuia la standardele UE</p>	<p>S- Sistem de siguranță alimentară reglementat și care contribuie la respectarea standardelor minime obligatorii pentru alimente. T- Desființarea cotelor de lapte ale UE în 2015 va genera o presiune mai mare asupra micilor producători și procesatori. W- Tendința de scădere a unităților de procesare în industria alimentară determinată de slaba capacitate de adaptare la standardele UE. W- Un singur produs tradițional recunoscut la nivelul UE, ceea ce conduce la limitarea valorii adăugate a produselor agricole românești.</p>
<p>006. Reîntinerirea generațiilor de fermieri</p>	<p>W- Trend demografic negativ - populație rurală în scădere (în special tineri) și în curs de îmbătrânire. W- Procent mare al fermierilor în vârstă. O- Interesul generațiilor tinere în a practica activități agricole orientate către piață. T- Scăderea populației rurale, în special în rândul tinerilor și al persoanelor calificate, îndeosebi în zonele afectate de constrângeri naturale și sociale S- Interes ridicat din partea populației tinere pentru sectorul apicol</p>

007. Restructurarea și modernizarea fermelor mici, în ferme orientate către piață	<p>S- Jumătate din suprafața agricolă este utilizată în exploatații comerciale mari, orientate către piață.</p> <p>W- Infrastructură de bază și servicii rurale de bază slab dezvoltate.</p> <p>W- Menținerea unui procent mare de produse neprocesate la export.</p> <p>W- Sisteme de producție colectare și depozitare slab dezvoltate, în special pentru fructe, legume și cartofi.</p> <p>O- Disponibilitatea unei piețe aflată în plină dezvoltare, atât pe plan intern cât și extern, care ar putea fi exploatată.</p> <p>O- Creșterea cererii interne și externe pentru zonele în care se practică turismul rural și ecoturismul în zone cu resurse culturale și naturale locale.</p> <p>O- Cererea mondială de alimente determinată de creșterea populației, creșterea economică și de urbanizare.</p> <p>O- Creșterea cererii pentru produsele agro-alimentare de calitate și produse animale tradiționale.</p> <p>O- Cererea pentru o gamă diversă de produse din lemn.</p> <p>O- Creșterea valorii adăugate a produselor alimentare cu semne de calitate.</p> <p>O- Diversificarea produselor din lemn de calitate.</p> <p>T- Volatilitatea prețurilor pentru produse agricole.</p> <p>T- Creșterea prețurilor la energie și inputuri</p>
008. Înființarea de grupuri și organizații de producători	<p>W- Slaba cooperare între fermieri, reflectată într-un grad scăzut de asociere cu implicații în viabilitatea exploatațiilor.</p> <p>O- Consolidarea parteneriatelor ca bază pentru întărirea strategiilor locale care pot facilita inovarea, promovarea cooperării și creșterea economică locală.</p> <p>O- Parteneriate pentru inovare, creare de baze de cunoștințe și de noi metode.</p> <p>T- Eșecul parteneriatelor locale în implementarea strategiilor de dezvoltare locală.</p>
009. Lanțuri scurte de aprovizionare funcționale	<p>W- Sisteme de producție colectare și depozitare slab dezvoltate, în special pentru fructe, legume și cartofi.</p> <p>O- Lanțuri locale de aprovizionare cu produse agro-alimentare și rețelele de desfacere care să conecteze producătorii și consumatorii, inclusiv să asigure o legătură mai bună între zonele rurale și urbane.</p>
010. Managementul riscului în agricultură	<p>W- Sisteme și servicii inadecvate de gestionare a riscurilor prin care să se aplaneze potențialele riscuri agricole.</p> <p>W- Vulnerabilitatea crescută a micilor fermieri.</p> <p>W- Insuficiența personalului angrenat în administrarea schemelor de sprijin adresate utilizării durabile a resurselor naturale, în raport cu complexitatea implementării măsurii de agro-mediu și climă.</p> <p>W- Slaba adaptare a fermelor în gestionarea riscurilor asociate cu condițiile adverse de mediu.</p> <p>O- Utilizarea instrumentelor de gestionare a riscurilor în agricultură.</p>
011. Acces facil la instrumente financiare adecvate pentru fermieri, procesatori, a micilor antreprenori din zonele rurale	<p>W- Acces scăzut la resurse financiare pentru micii antreprenori și a noilor inițiative de afaceri în mediul rural.</p> <p>W- Costuri mari ale produselor de creditare.</p> <p>W- Acces redus la sistemul de creditare pentru sectorul agricol.</p> <p>O- Accesul antreprenorilor la instrumente financiare.</p> <p>O- Atractivitatea zonelor rurale (în special a zonelor HNV), în perspectiva creșterii investițiilor în serviciile publice de mediu</p> <p>T- Riscul dezangajării fondurilor din cauza capacității limitate a autorităților publice și potențialilor beneficiari privați de a realiza investiții.</p>

<p>012. Menținerea diversității biologice și a valorii de mediu a terenurilor agricole și forestiere</p>	<p>S- Resurse naturale aflate în general în stare bună de conservare. S- Experiențe pilot în dezvoltarea de produse locale alimentare și non-alimentare de calitate. S- Gamă variată de alimente tradiționale de calitate înregistrate la nivel național. S-Pondere ridicată a terenurilor agricole și forestiere generatoare de servicii ecosistemice caracterizate printr-o mare diversitate biologică, inclusiv suprafețe agricole semnificative cu înaltă valoare naturală (HNV) gestionate în mod tradițional, care contribuie la conservarea biodiversității. S- Nivel bun al calității resurselor de apă. S-Pondere ridicată a pădurilor care au fost desemnate a avea funcții de protecție, fiind administrate în baza unor concepte de gestionare durabilă a pădurilor compatibile cu cele recunoscute la nivel european. W- Lipsa unor sisteme publice de conservare a potențialului genetic autohton. W- Ponderea suprafeței împădurite este inferioară mediei UE și sub pragul minim recomandat de comunitatea științifică și academică din România W- Suprafețe agricole extinse afectate de fenomene de degradare a solului (eroziune, alunecări de teren, deșertificare, etc.). O- Atractivitatea zonelor rurale din perspectiva disponibilității și calității bune a resurselor naturale (biodiversitate, apă, sol, peisaj). T- Manifestarea accentuată a fenomenelor de degradare a solului în lipsa extinderii suprafețelor împădurite în zonele cu risc ridicat; T- Manifestarea accentuată a fenomenelor asociate schimbărilor climatice în lipsa dezvoltării sistemelor de perdele forestiere.</p>
<p>013. Susținerea unui management durabil al pădurilor</p>	<p>O- Politicile publice pentru gestionarea durabilă a resurselor naturale.</p>
<p>014. Creșterea suprafețelor împădurite</p>	<p>W- Intervențiile frecvente cu lucrări silvotehnice pe suprafețele forestiere, cu impact asupra biodiversității și solului. W- Gradul de accesibilitate al pădurilor este redus ca urmare a unei densități scăzute a rețelei de drumuri forestiere. W- Nivel mare de fărâmițare a terenurilor agricole și forestiere. S- Existența unui cadru de reglementare și a unui sistem de planificare în sectorul forestier cu largă acoperire. S-Pondere ridicată a terenurilor agricole și forestiere generatoare de servicii ecosistemice caracterizate printr-o mare diversitate biologică, inclusiv suprafețe agricole semnificative cu înaltă valoare naturală (HNV) gestionate în mod tradițional, care contribuie la conservarea biodiversității. S-Pondere ridicată de acoperire a zonelor importante din punct de vedere al protecției mediului (arii naturale protejate, situri Natura 2000) din perspectiva managementului durabil al terenurilor agricole și forestiere. T-Destabilizarea pieței lemnului și afectarea sănătății ecosistemelor forestiere, ca urmare a manifestării fenomenelor climatice extreme cu frecvență și intensitate crescută (secetă, vânt puternic, viituri etc.), cauzate de schimbările climatice T- Schimbarea condițiilor climatice poate conduce la creșterea atacurilor de dăunători și boli, precum și la scăderea productivității naturale a terenurilor agricole și forestiere. T- Manifestarea accentuată a fenomenelor de degradare a solului în lipsa extinderii suprafețelor împădurite în zonele cu risc ridicat; T- Manifestarea accentuată a fenomenelor asociate schimbărilor climatice în lipsa dezvoltării sistemelor de perdele forestiere.</p>
<p>015. Menținerea și îmbunătățirea resurselor de apă</p>	<p>S- Nivel bun al calității resurselor de apă. W- Acces la rețelele de alimentare în sistem centralizat cu apă potabilă și canalizare în zonele rurale, limitat comparativ cu mediul urban. W- Resurse de apă limitate și distribuite inegal, asociate cu creșterea apariției fenomenului de secetă. O- Atractivitatea zonelor rurale din perspectiva disponibilității și calității bune a resurselor naturale (biodiversitate, apă, sol, peisaj). T- Accentuarea efectelor negative, în special asupra resurselor de apă, rezultate în urma utilizării unor tehnologii neperformante sau neadaptate condițiilor locale.</p>

016. Protecția și îmbunătățirea resurselor de sol	<p>S- Suprafață agricolă semnificativă cu o pondere mare a terenului arabil.</p> <p>S- Utilizarea redusă a inputurilor agro-chimice (fertilizanți și pesticide) la nivel național.</p> <p>W- Suprafețe agricole extinse afectate de fenomene de degradare a solului (eroziune, alunecări de teren, deșertificare, etc.).</p> <p>O- Atractivitatea zonelor rurale din perspectiva disponibilității și calității bune a resurselor naturale (biodiversitate, apă, sol, peisaj).</p> <p>T- Abandonul activităților agricole, cu influențe negative în conservarea biodiversității, calitatea solului, starea peisajelor, în special în zonele afectate de constrângeri naturale.</p> <p>T- Manifestarea accentuată a fenomenelor de degradare a solului în lipsa extinderii suprafețelor împădurite în zonele cu risc ridicat;</p>
017. Adaptarea la efectele schimbărilor climatice	<p>S- Suprafață semnificativă a terenurilor agricole aflate sub angajamente de agro-mediu prin care se promovează practici agricole extensive, cu impact redus asupra mediului.</p> <p>W- Insuficienta corelare a sectorului de cercetare agricolă (inclusiv cea relevantă pentru provocările specifice legate de diminuarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea la acestea) cu practica agricolă.</p> <p>W- Insuficiența personalului angrenat în administrarea schemelor de sprijin adresate utilizării durabile a resurselor naturale, în raport cu complexitatea implementării măsurii de agro-mediu și climă.</p> <p>O- Utilizarea de tehnologii inovative care să asigure un management eficient al resurselor naturale și depășirea riscurilor asociate schimbărilor climatice.</p> <p>O- Conștientizarea în domeniul sănătății publice a conexiunii între alimente, mediu și sănătate și creșterea numărului de consumatori informați.</p> <p>T- Pierderi materiale și umane cauzate de vulnerabilitatea comunităților rurale în fața manifestării, din ce în ce mai frecvente, a efectelor schimbărilor climatice și a fenomenelor meteorologice extreme.</p> <p>T-Destabilizarea pieței lemnului și afectarea sănătății ecosistemelor forestiere, ca urmare a manifestării fenomenelor climatice extreme cu frecvență și intensitate crescută (secetă, vânt puternic, viituri etc.), cauzate de schimbările climatice.</p> <p>T- Manifestarea accentuată a fenomenelor asociate schimbărilor climatice în lipsa dezvoltării sistemelor de perdele forestiere.</p> <p>T- Creșterea impactului negativ asupra mediului al activităților agricole ca rezultat al intensivizării agriculturii (în special pe terenurile agricole cele mai productive).(se pare că duce la contradicție cu primul element - S)</p>
018. Nivel redus de emisii GES din sectorul agricol și tranziția către o economie cu emisii scăzute de carbon	<p>S- Nivelul general scăzut al emisiilor de gaze cu efect de seră în agricultură.</p> <p>S- Suprafață semnificativă a terenurilor agricole aflate sub angajamente de agro-mediu prin care se promovează practici agricole extensive, cu impact redus asupra mediului.</p> <p>S- Gamă variată de surse de energie regenerabilă.</p> <p>W- Nivelul de producere și utilizare a resurselor de energie regenerabilă în sectorul agricol și silvic este scăzut.</p> <p>T-Riscul poluării punctiforme a apei, eutrofizării habitatelor umede și a creșterii emisiilor de GES, ca urmare a creșterii numărului de animale din gospodăriile individuale și a numărului redus de facilități și echipamente de gestionare a gunoierii de grajd;</p> <p>O- Accesul la scară largă la tehnologii de producere a energiei din surse regenerabile</p>
019. Reducerea gradului de sărăcie și a riscului de excluziune socială	<p>W- Pondere crescută a populației rurale aflată în risc de sărăcie sau de excluziune socială.</p> <p>W- Slaba dezvoltare a activităților non-agricole generează dependența populației rurale de agricultura de subsistență.</p> <p>W- Nivel scăzut al venitului pe gospodărie.</p> <p>W- Nivel scăzut de conectare al populației rurale la internet în bandă largă.</p> <p>T- Scăderea populației rurale, în special în rândul tinerilor și al persoanelor calificate, îndeosebi în zonele afectate de constrângeri naturale și sociale.</p> <p>T- Adâncirea disparităților dintre zonele rurale și urbane, din perspectiva calității vieții.</p>

020. Infrastructura de bază și servicii adecvate în zonele rurale	<p>S- Performanțe relativ bune în implementarea și absorbția măsurii „Servicii de bază în zonele rurale”.</p> <p>W- Calitatea slabă a infrastructurii turistice și a serviciilor turistice rurale.</p> <p>W- Infrastructură de bază și servicii rurale de bază slab dezvoltate.</p> <p>W- Aprecieri scăzută pentru serviciile publice de mediu furnizate de fermieri (de ex. peisaj, biodiversitate).</p> <p>O- Investițiile în infrastructura de bază și servicii vor crește atractivitatea zonelor rurale.</p> <p>O- Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de bază ca o condiție pentru creșterea nivelului de atractivitate a zonelor.</p> <p>O- Îmbunătățirea infrastructurii agro-turistice și a celei de agrement pentru consolidarea investițiilor realizate prin PNDR 2007-2013 ca condiție a atractivității zonelor rurale</p> <p>T- Neadaptarea capacității serviciilor de consultanță, din punct de vedere cantitativ și calitativ, la nevoile fermierilor.</p>
021. Creșterea și diversificarea numărului de locuri de muncă în zonele rurale	<p>S- Pondere ridicată a zonelor rurale în cadrul teritoriului național.</p> <p>S- Pondere ridicată a populației active în mediul rural.</p> <p>W- Pondere crescută a populației rurale aflată în risc de sărăcie sau de excludere socială.</p> <p>W- Slaba dezvoltare a activităților non-agricole generează dependența populației rurale de agricultura de subsistență.</p> <p>W- Nivel scăzut al venitului pe gospodărie.</p> <p>W- Număr mare de ferme mici (de subsistență și semisubsistență) care utilizează o mare pondere din SAU și o mare parte din forță de muncă.</p> <p>W- Slaba adaptare a specializărilor universităților de profil la cerințele pieței muncii.</p> <p>T- Menținerea gradului ridicat de ocupare în sectorul agricol față de celelalte sectoare ale economiei rurale.</p>
022. Patrimoniul local conservat	<p>S- Existența unor rase tradiționale adaptate la condițiile locale.</p> <p>S- Existența programelor de conservare a rasei pentru rasele locale în pericol de abandon.</p> <p>W- Degradarea așezărilor tradiționale cu valoare culturală și a monumentelor istorice.</p> <p>T- Alterarea și pierderea moștenirii culturale și a tradițiilor rurale.</p> <p>T- Pierderea resurselor genetice asociate raselor locale în pericol de abandon</p> <p>O- Păstrarea și promovarea identității locale.</p> <p>S- Patrimoniul cultural tangibil și intangibil și patrimoniul natural bogat și divers</p>
023. Dezvoltare locală prin abordarea LEADER	<p>W- Slaba capacitate a GAL-urilor de atingere a obiectivelor din strategiile de dezvoltare locale.</p> <p>W- Capacitate redusă de a dezvolta și implementa proiecte durabile eficiente de dezvoltare locală.</p> <p>W- Slaba cooperare între fermieri, reflectată într-un grad scăzut de asociere cu implicații în viabilitatea exploatațiilor.</p> <p>T- Eșecul parteneriatelor locale în implementarea strategiilor de dezvoltare locală.</p> <p>T- Întârzierea depunerii de proiecte de către potențialii beneficiari identificați în cadrul strategiilor de dezvoltare locală ai unui GAL.</p> <p>O- Consolidarea parteneriatelor ca bază pentru întărirea strategiilor locale care pot facilita inovarea, promovarea cooperării și creșterea economică locală</p>

024. Rețea națională de dezvoltare rurală funcțională	<p>W- Insuficiente programe pentru valorificarea potențialului genetic autohton.</p> <p>W- Sistarea activității Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală începând cu anul 2012.</p> <p>O- Rețea Națională de Dezvoltare Rurală care să faciliteze diseminarea de informații, să încurajeze cooperarea transnațională și inter-regională și asimilarea de cele mai bune practici inovative.</p> <p>O- Îmbunătățirea infrastructurii agro-turistice și a celei de agrement pentru consolidarea investițiilor realizate prin PNDR 2007-2013 ca condiție a atractivității zonelor rurale.</p>
025. Accesul la infrastructura modernă TIC	W- Nivel scăzut de conectare al populației rurale la internet în banda largă.
026. Modernizarea infrastructurii de învățământ agricol	<p>W- Nivel scăzut de instruire în zonele rurale;</p> <p>W- Rata crescută de abandon școlar în învățământul liceal și profesional din mediul rural față de rata din mediul urban și media națională.</p>

S- Punct tare; W- Punct slab; O – Oportunitate; T – Amenințare

ANEXA B- Evaluarea elementelor SWOT aferente Programelor sub-tematice

Elemente analiză SWOT	Recomandări (referitoare la versiunea din luna iulie a Programului)	Răspunsul AM	Opinia echipei de experți
O 1. Interes crescut pentru dezvoltarea infrastructurii în zonele rurale.	Evaluatorul propune eliminarea elementului din analiza SWOT, întrucât formularea acestui element nu reprezintă o oportunitate, ci exprimă o preocupare, respectiv o dorință de dezvoltare. Evaluatorul propune substituirea acestuia cu elementul: Existența planurilor de dezvoltare durabilă la nivelul spațiului rural.	Acceptat.	N/A
O 2. Creșterea accesului populației din zonele rurale la programele de instruire și formare.	Formularea elementului este eronată, acesta reprezentând o tendință, respectiv un rezultat dorit. Evaluatorul propune reformularea elementului: Programe de instruire și formare organizate în cadrul rețelei de consultanță publică pentru sprijinirea pomicultorilor.	Acceptat și reformulat -"Stabilirea de programe de instruire și formare pentru sprijinirea pomicultorilor" Serviciile de instruire și consultanță nu vor fi furnizate doar prin intermediul rețelei de consultare publică, dar și prin intermediul consilierilor privați și a formatorilor.	Echipa de experți este de acord cu propunerea de actualizare.
O 3. Creșterea accesului antreprenorilor din arealele pomicole la instrumente financiare.	Formularea elementului este eronată, acesta reprezentând o tendință, respectiv un rezultat dorit. Evaluatorul propune reformularea elementului: Existența instrumentelor	Acceptat, dar înlocuită "Existența" cu "Stabilirea", întrucât instrumentele financiare nu există încă - acestea vor fi create prin PNDR 2014-2020.	Echipa de experți este de acord cu propunerea de actualizare.

	financiare puse la dispoziția antreprenorilor din arealele pomicole.		
O 4. Trendul ascendent al consumului de fructe per locuitor.	Evaluatorul propune includerea acestui element în categoria punctelor tari, acesta fiind demonstrat prin Indicatorul adițional 21 - Consumul mediu de fructe, precum și reformularea sa: Creșterea consumului mediu de fructe pe cap de locuitor.	AM consideră că acesta nu constituie un punct forte întrucât deși cererea a crescut, consumatorii nu sunt obligați să achiziționeze fructe produse în România. Aceasta este o oportunitate pentru producătorii locali de a crește cantitatea și calitatea fructelor și a produselor din fructe vândute pe piața internă.	Echipa de experți este de acord cu explicația oferită de AM. Cu toate acestea, ar cel mai bine să se precizeze în formularea referitoare la oportunitate faptul că acesta se referă la fructele produse pe piața internă.
O 5. Continuarea programului de încurajare a consumului de fructe proaspete în școli.	NA		
O 6. Interes crescut pentru înființarea / extinderea pepinierelelor pomicole.	Evaluatorul propune eliminarea elementului din analiza SWOT, întrucât formularea acestui element nu reprezintă o oportunitate, ci exprimă o preocupare, respectiv o dorință de dezvoltare. De asemenea, afirmația este în contradicție cu rezultatele statistice ale RGA (IA 27 - Suprafață pepiniere pomicole).	Aceasta este o oportunitate care se bazează pe consultările AM PNDR cu partenerii sociali și se referă la marele interes manifestat de investitorii publici / privați de a investi în pepiniere, prin fonduri europene, dar după începerea punerii în aplicare a SPT. Este o oportunitate pentru fermierii din acest sector, care vor putea să achiziționeze semințe produse în țară, adaptate la condițiile climatice. Rezultatele RGA nu contrazic situația actuală întrucât se referă la zonele ocupate de pepiniere și nu la interesul investitorilor de a înființa pepiniere în viitorul apropiat.	Echipa de experți este de acord cu explicația furnizată de către AM. Cu toate acestea, ar fi cel mai bine să se precizeze în formularea referitoare la oportunitate faptul că aceasta se referă la interesul investitorilor publici și privați de a crea / extinde pepinierele pomicole.

O 7. Reînnoirea generațiilor de fermieri.	Evaluatorul propune eliminarea elementului din analiza SWOT, întrucât formularea acestui element nu reprezintă o oportunitate, ci exprimă o nevoie (există nevoia nr. 7 Reînnoirea generațiilor în exploatațiile agricole).	Reformulare de tipul: "Stimularea reînnoirii generațiilor de fermieri". Acest aspect va fi obținut prin submăsura 6.1 și este o oportunitate pentru tinerii fermieri pomicoli din zonele pomicole.	Echipa de experți este de acord cu propunerea de actualizare.
O 8. Accesul fermierilor din arealele pomicole la instrumentele de gestionare a riscurilor în agricultură (fondul mutual).	Evaluatorul propune reformularea elementului: Existența fondului mutual, ca instrument de gestionare a riscurilor în agricultură, inclusiv în sectorul pomicol.	Acceptat, dar se înlocuiește "Existența" cu "stabilirea", fondul mutual neexistând încă.	Echipa de experți este de acord cu propunerea de actualizare.
O 9. Parteneriatele care promovează transferul de cunoștințe și inovarea și facilitează formarea lanțurilor scurte.	Evaluatorul propune reformularea elementului, întrucât acesta este formulat ca o nevoie și nu ca o oportunitate. Evaluatorul propune reformularea elementului: Implementarea Parteneriatului European pentru Inovare privind productivitatea și sustenabilitatea în agricultură.	Acceptat	N/A
O 10. Biomasa rezultată din activitățile specifice sectorului pomicol.	Evaluatorul propune includerea acestui element în categoria punctelor tari, acesta fiind justificat de analiza sectorului pomicol: „De asemenea, plantațiile pomicole reprezintă o sursă importantă de biomasă, care poate fi folosită pentru obținerea de energie în cadrul exploatațiilor pomicole, astfel	Acceptat	N/A

	contribuind la diminuarea utilizării combustibililor fosili și implicit la reducerea emisiilor de GES”.		
O 11. Creșterea interesului consumatorilor față de produsele provenite din zone cu un grad scăzut de poluare și obținute prin practicarea sistemelor de cultură extensiv / ecologic.	Formularea elementului este eronată, acesta reprezentând o tendință, respectiv un rezultat dorit. Evaluatorul propune reformularea elementului: Cererea consumatorilor de pe piața internă și externă față de produsele provenite din zone cu un grad scăzut de poluare și obținute prin practicarea sistemelor de cultură extensiv / ecologic.	Acceptat.	N/A
A 1. Continuarea depopulării satelor și a îmbătrânirii populației.	Formularea elementului este eronată, acesta reprezentând o tendință. Evaluatorul propune reformularea elementului: Fenomenul de îmbătrânire a populației și migrarea forței de muncă tinere din mediul rural.	Acceptat	N/A
A 2. Dificultăți în formarea de parteneriate locale puternice și reticența fermierilor de a constitui forme asociative.	Evaluatorul propune reformularea elementului, întrucât acesta este formulat ca un punct slab. Evaluatorul propune reformularea elementului: Reticiența fermierilor față de constituirea parteneritelor și formelor asociative.	Acceptat.	N/A
A 3. Folosirea de material săditor, neadaptat la condițiile pedoclimatice specifice arealelor pomicole.	NA	N/A	N/A

A 4. Înființarea plantațiilor pomicole în zone cu potențial pomicol redus.	NA	N/A	N/A
A 5. Scăderea suprafețelor ocupate de plantațiile pomicole concomitent cu creșterea ponderii suprafețelor ocupate de livezile îmbătrânite, slab productive.	Evaluatorul propune includerea acestui element în categoria punctelor slabe, acesta fiind demonstrat prin IA 1 - Suprafața pomicolă, IA 4 - Structura pe clase de productivitate a plantațiilor pomicole, IA 27 - Suprafața pepinierelor pomicole, precum și divizarea sa în două elemente distincte: 1) Scăderea suprafețelor ocupate de plantațiile pomicole; 2) creșterea ponderii suprafețelor ocupate de livezile îmbătrânite, slab productive.	A5 a fost ștearsă - a fost deja inclusă în W 10, W11, W30	Echipa de experți este de acord cu propunerea de actualizare.
A 6. Creșterea consumului de fructe din import concomitent cu scăderea exportului.	Formularea elementului este eronată, acesta reprezentând o tendință. Evaluatorul propune reformularea elementului: Concurența existentă la nivelul pieței libere UE, în domeniul comerțului cu fructe.	Acceptat	N/A
A 7. Continuarea reducerii numărului instituțiilor de cercetare cu profil pomicol și diminuarea/incetinirea activității de cercetare – dezvoltare – inovare specifică sectorului.	Formularea elementului este eronată, acesta reprezentând o tendință. Evaluatorul propune reformularea elementului: Fonduri insuficiente alocate activității de cercetare-dezvoltare-inovare specifică sectorului pomicol.	AM consideră că nu este necesară reformularea: - nu este o tendință - constituie o amenințare deoarece este o posibilă reducere chiar mai însemnată decât cea înregistrată până în prezent, cu posibilitate de producere în viitor. - Descreșterea numărului de instituții nu este legată doar de slaba finanțare, dar și de alți factori (enumerați în analiza sectorului - ex. - Declinul sectorului de	Echipa de experți este de acord cu explicația oferită de AM și cu modificările propuse.

		<p>pomicultură, reducerea suprafețelor destinate cercetării, aferente unităților de cercetare, datorită declinului acestora și procedurilor de restituire a terenurilor.</p> <p>Formularea amenințării a fost ușor modificată în scopul clarificării acesteia.</p>	
--	--	--	--

ANEXA C- Evaluarea corelării dintre nevoile Programelor sub-tematice și elementele analizei SWOT

Nr. crt	Nevoie	Element justificativ din analiza SWOT	Recomandări (referitoare la versiunea din luna iulie a Programului)	Recomandări (referitoare la versiunea finală a Programului)
1	Creșterea suprafețelor ocupate de plantații pomicole și pepiniere	PT: 2, 5 PS: 6, 7, 16, 18, 24, 30 O: 5 A: 4,	Evaluatorii recomandă reformularea nevoii: Suprafețe compacte și de dimensiuni adecvate pentru plantații pomicole și pepiniere	Nu este cazul.
2	Ferme pomicole competitive	PT: 2, 3, 5 PS: 2, 7, 10, 11, 12, 24 O: 11 A: 3, 4, 6, 7	Nu este cazul	Nu este cazul
3	Produse cu valoare adăugată mare și locuri de muncă în arealele pomicole	PT: 2, 4 PS: 2, 11, 12, 13, 18, 21 O: 11 A: 7,	Evaluatorii recomandă divizarea acestei nevoi în două nevoi distincte: 1) Produse cu valoare adăugată mare în sectorul pomicol; 2) Locuri de muncă în arealele pomicole ce vizează sectorul	Nu este cazul

			pomicol și activitățile conexe acestuia	
4	Grupuri de producători și cooperarea fermierilor și a actorilor din sectorul pomicol	PT: 3, 6 PS: 6, 7, 8, 13, 14, 21, 22 O: 5, 9 A: 2	Evaluatorii recomandă reformularea nevoii: Grupuri de producători și cooperare funcțională între fermieri și actori din sectorul pomicol	Nu există
5	Activități de cercetare-dezvoltare-inovare adaptate la nevoile sectorului și un sector pomicol adaptat la efectele schimbărilor climatice	PT: 4, 5 PS: 9, 17, 19, 20, 23, 25, 26 O: A: 7, 11	Evaluatorii recomandă divizarea acestei nevoi în două nevoi distincte: 1) Adaptarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare la nevoile sectorului pomicol; 2) Adaptarea sectorului pomicol la efectele schimbărilor climatice	Nu există
6	Acces facil la instrumente financiare adecvate pentru fermieri, microîntreprinderile și întreprinderile mici din arealele pomicole	PT: 1, 29 PS: 5, 12, 27, 29 O: 3, A:	Nu există	Nu există
7	Reînnoirea generațiilor în exploatațile pomicole	PT: PS: 1 O: 7 A: 1, 9	Nu există	Nu există
8	Cunoștințe adecvate în sectorul pomicol	PT: PS: 4, 16, 25 O: 2, A:	Nu există	Nu există
9	Servicii de consiliere și consultanță adaptate la cerințele reale ale pieței	PT: PS: 8, 17, 22 O: 3, A:	Nu există	Nu există

10	Restructurarea fermelor pomicole mici, în ferme orientate către piață	PT: 2, 5, 7, PS: 2, 6, 7, 8, 12, 15, 16, 27 O: 5, A: 9, 11	Nu există	Nu există
11	Gestionarea riscului în agricultură	PT: 5, 8, 10 PS: 9, 18, 23, 26, 28, 29, 30 O: 8, A: 10, 11, 12	Nu există	Nu există
12	Infrastructura de bază și servicii adecvate în localitățile rurale din bazinele pomicole	PT: 1, PS: 3, O: 1, A:	Nu există	Nu există

ANEXA D – Coerența dintre prioritățile PNDR și obiectivele Acordului de Parteneriat

Priorități de dezvoltare rurală→	P1: Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, în silvicultură și în zonele rurale	P2: Creșterea viabilității exploatațiilor și a competitivității tuturor tipurilor de agricultură în toate regiunile și promovarea tehnologiilor agricole inovative și a gestionării durabile a pădurilor	P3: Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, a bunăstării animalelor și a gestionării riscurilor în agricultură	P4: Refacerea, conservarea și consolidarea ecosistemelor care sunt legate de agricultură și silvicultură	P5: Promovarea utilizării eficiente a resurselor și sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de carbon și rezilientă la schimbările climatice în sectoarele agricol, alimentar și silvic	P6: Promovarea incluziunii sociale, reducerea sărăciei și dezvoltare economică în zonele rurale	TOTAL
Rezultate așteptate pentru acordul de parteneriat ⁷ ↓							
<i>Creșterea numărului de acțiuni de cooperare; Grupuri operaționale pentru Parteneriatul european pentru inovare creat pentru productivitatea și durabilitatea agriculturii; Creșterea numărului de produse noi, practici, procese și tehnologii dezvoltate și</i>	3	2	3	2	2	2	14

⁷ Sunt luate în considerare doar rezultatele așteptate relevante pentru FEADR

<i>aplicate la nivel de fermă și în industria alimentară (OT1)</i>							
<i>Creșterea productivității și a valorii adăugate în agricultură, silvicultură și industria alimentară; Polarizare redusă în exploatațiile agricole; Creșterea ponderii fermelor gestionate de tineri agricultori calificați (OT 3)</i>	2	3	3	2	2	2	14
<i>Creșterea producției de SRE din biomasă și din alte surse regenerabile (în zonele rurale); Creșterea sechestrării carbonului și reducerea emisiilor în sectoarele agricol și forestier (OT 4).</i>	2	2	2	2	3	2	13
<i>Sporirea zonelor pe care sunt aplicate practici agricole de adaptare la schimbările climatice și creșterea ponderii sistemelor de irigații eficiente care contribuie la gestionarea durabilă a apei în agricultură (OT5)</i>	2	2	3	2	3	2	14
<i>Pondere crescută a terenurilor agricole administrate luând în considerare practicile agricole durabile de mediu pentru a menține și de a proteja biodiversitatea (inclusiv zonele de terenuri agricole HNV); Sporirea zonelor pe care abandonarea activităților agricole este evitată; Creșterea sprijinului pentru titularii</i>	2	2	2	3	2	2	13

<i>terenurilor forestiere pentru combaterea dezavantajelor economice cu care se confruntă în conservarea biodiversității și protejarea resurselor de sol și apă pe terenurile lor (OT 6)</i>							
<i>Creșterea oportunităților de angajare în afara agriculturii în zonele rurale; Creșterea ponderii sectoarelor secundare și terțiare în economia zonei rurale (OT 8)</i>	2	2	2	2	2	3	13
<i>Reducerea riscului de saracie în mediul rural, prin măsuri de investiții în infrastructura la scară mică legată de drumuri, apă, canalizare, educație, sănătate, și patrimoniu cultural, inclusiv prin utilizarea abordării LEADER; Creșterea accesului populației din mediul rural la infrastructura și serviciile de bază (OT 9)</i>	2	2	2	2	2	3	13
<i>Sporirea participării în formarea pe termen scurt și formarea profesională în sectorul agricol și alimentar.(OT10)</i>	3	3	2	2	2	2	14
TOTAL	18	18	19	17	18	18	

ANEXA E Evaluarea corelării dintre LEADER și Acordul de Parteneriat

Elemente ale strategiei AP (Rol și caracteristici ale FEADR LEADER / CLLD)	Nivel de coerență ●●●●●● → Ridicat ●→ Scăzut	Recomandări pentru îmbunătățirea corelării
Rezultatul așteptat: riscuri reduse de sărăcie în zonele rurale, prin măsuri de investiții în infrastructura la scară mică legată de drumuri, apă, canalizare, educație, sănătate, și patrimoniu cultural, inclusiv prin utilizarea abordării LEADER, pentru un teritoriu eligibil prin LEADER (zonele rurale și orașele mici, cu o populație de până la 20.000)	●●●●●●	Nu este cazul
<p>OT (13) Promovarea dezvoltării locale și îmbunătățirea guvernării în zonele rurale prin intermediul LEADER strategii locale de dezvoltare la nivelul comunității (emis de GAL-uri).</p> <p>FEADR va finanța, cu investiții prioritare în comunele având o populație echivalentă (pe) de 2,000-10,000 locuitori, în conformitate cu master planul regional pentru apă și apă uzată, stabilit la nivel național. Rezultate așteptate: În cadrul acestui OT, rezultatele preconizate a fi realizate prin intermediul fondurilor ESI sunt după cum urmează: ..... FEADR: Reducerea riscurilor de sărăcie în zonele rurale, prin măsuri de investiții în infrastructura la scară mică, legată de drumuri, apă, canalizare, educație, sănătate, și patrimoniu cultural, inclusiv prin utilizarea abordării Leader, pentru un teritoriu eligibil prin LEADER; Creșterea accesului populației la infrastructura și serviciile de bază.</p>	●●●●●●	Nu este cazul
<p>TIC/ infrastructura de bandă largă Intervenția TIC a FEADR în temeiul LEADER va completa sprijinul pentru infrastructura de bandă largă finanțată de FEDR prin OT 2. (877) Pe lângă sprijinul din FEDR în cadrul OT 2, se preconizează că FEADR va sprijini (cu o sumă orientativă de 35 milioane EUR), în cadrul OT 9, infrastructura de bandă largă din zonele rurale (zonele albe) în contextul strategiilor de dezvoltare locală Leader, în cazurile identificate ca prioritate locală de dezvoltare.</p>	●●●●	Nu este cazul

<p>(1106) Pentru continuarea măsurilor promovate prin intermediul FEADR 2007-2013, se va asigura sprijin pentru construirea rețelelor în bandă largă în cadrul strategiilor de dezvoltare locală de tip Leader cu abordare de jos în sus (OT 9), în care acest demers este identificat ca prioritate de dezvoltare și în concordanță cu Strategia agendei digitale pentru România</p>	<p>● ● ● ●</p>	<p>Nu este cazul</p>
<p>Populația romă și alte minorități 343. În cadrul FEADR, se va acorda o atenție sporită acordării de sprijin populației de etnie romă în contextul LEADER prin dezvoltarea de strategii dedezvoltare locală (SDL). Astfel, se prevede favorizarea SDL care promovează proiecte concrete ce abordează problemele speciale ale minorităților, inclusiv ale romilor. De asemenea AM PNDR se va asigura că activitățile de animare ale potențialelor Grupuri de Acțiune Locală (GAL) se vor adresa și vor implica și comunitățile de romi, acolo unde este cazul, dat fiind că GAL trebuie să furnizeze dovezi clare și demonstrabile ale acestor activități. Urmând această abordare bazată pe doi piloni, informația diseminată referitoare la oportunitățile de finanțare din FEADR va ajunge și în comunitățile de romi, facilitându-le accesul la finanțare.</p> <p>(1110) Pentru următoarea perioadă de programare, se preconizează valorificarea experienței acumulate în legătură cu axa LEADER prin acordarea unui atenții sporite strategiilor de dezvoltare locală care includ măsuri de sprijinire a minorităților și parteneriatelor locale care cuprind cel puțin o organizație a minorităților locale, inclusiv minoritatea romă.</p>	<p>● ● ● ●</p>	<p>În secțiunea despre Selectarea SDL se specifică faptul că criteriile de selecție vor acorda prioritate SDL care promovează obiective concrete dedicate problemelor specifice ale minorităților, inclusiv a romilor.</p> <p>Se precizează că respectivul cadru național pentru punerea în aplicare a PNDR va oferi detalii specifice suplimentare referitoare la trasabilitatea activităților de animație care vizează minoritățile, inclusiv romii.</p>
<p>Principalele aspect adresate de LEADER (1105) Pe baza acestei experiențe, considerăm că LEADER 2014-2020 va contribui la o dezvoltare inteligentă a zonelor rurale, vizând în special nevoile de dezvoltare locală a afacerilor, agriculturii, sănătății, serviciilor sociale și infrastructurii, a culturii și mediului, permițând implementarea unor proiecte integrate cu o abordare inovatoare multi-sectorială și interdisciplinară în cadrul viitorului program de dezvoltare rurală, îndeplinind astfel nevoile populației rurale și țintele Strategiei Europa 2020.</p>	<p>● ● ● ● ● ●</p>	<p>Nu este cazul</p>
<p>Contribuția la alte OT 1107. Deși LEADER va fi programat în întregime sub prioritatea 6 din PDR, care contribuie la OT 9, acesta va contribui și la alte obiective tematice, precum OT 1, 2, 3, 4, 5 și 8. În cadrul abordării LEADER, în plus față de alte inițiative de cooperare teritorială, se vor lua în considerare proiectele de cooperare teritorială.</p>	<p>● ● ● ● ● ●</p>	<p>Nu este cazul</p>
<p>Valorificarea resurselor locale</p>		

(1108) ..... se va dovedi utilă finanțarea operațiunilor care pot să exploateze la maximum resursele locale și să promoveze specificul local pentru menținerea caracterului inovator al LEADER.	● ● ● ● ● ●	Nu este cazul
Membrii Grupului de Acțiune Locală (1109) Pentru a evita deficiențele în atingerea țintelor strategiei de dezvoltare locală, una dintre principalele condiții pentru succesul LEADER constă în a avea ca membri ai Grupului de Acțiune Locală (GAL) oameni cu un nivel ridicat de competență, bine formați și motivați.	● ● ● ●	În secțiunea despre selectarea SDL se specifică faptul că criteriile de selecție vor viza nivelul competențelor și capacităților principalilor membri ai Grupului de Acțiune Locală.
Funding approach for LEADER 1111. Abordarea pe care noi o susținem în cazul FEADR pe baza și a procesului de consultare cu părțile interesate trebuie este aplicarea mono-finanțării, luând în considerare capacitatea instituțională și etapele relativ timpurii de implementare a strategiilor de dezvoltare locală. Alocarea financiară a FEADR pentru axa LEADER este de maxim 7%.	● ● ● ● ● ●	Nu este cazul
Tipuri de zone 1115. CLLD va fi important să fie implementat pentru a viza nevoile comunităților locale existente în următoarele tipuri de teritorii: • Pentru zonele rurale (astfel cum sunt definite în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală și orașe mici, cu o populație de până la 20.000 de locuitori) se vor intensifica acțiunile integrate – amplasamente, competențe, sprijin pentru investiții – pentru a atrage investiții în zonele rurale românești și a combate accesul redus la ocupare și la oportunitățile de angajare, precum și lipsa resurselor educaționale (în cadrul OT 9). Având în vedere densitatea scăzută a populației în regiunea Deltei Dunării, un plafon minim de 5000 de locuitori va fi acceptate pentru această zonă. Aceste limite vor asigura un echilibru adecvat între o masă critică de părți interesate și particularitățile zonei Deltei Dunării. Acoperire de 100% a teritoriului eligibil LEADER și populației	● ● ● ● ● ●	Nu este cazul
Selecția GAL-urilor Un nou proces competițional pentru GAL-uri va fi finanțat pe baza experienței deja obținute prin LEADER în ceea ce privește dezvoltarea locală.	● ● ● ● ● ●	Nu este cazul
Coordonarea strategiei ITI Delta Dunării (1119) Pentru a asigura o bună elaborare și coordonare a strategiei ITI Delta Dunării, un grup de lucru inter-ministerial a fost stabilit la nivelul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice. Toate părțile interesate de la nivel local, regional și central vor fi implicate. Funcția principală va fi elaborarea strategiei, dar, de asemenea, și analizarea potențialelor suprapuneri, sinergii și complementarități între strategia ITI Delta Dunării și alte strategii teritoriale (CLLD).	● ● ●	Se menționează că SDL legată de regiunea Delta Dunării va fi furnizată la Grupul de lucru interministerial pentru a analiza

Acest grup va fi parte a mecanismului de coordonare instituțională, propus pentru viitoarea perioada de programare, detaliat în capitolul 2.1 (nivelul 3 - Grupurile de lucru funcționale).		potențialele suprapuneri, sinergii și complementarități cu ITI Delta Dunării.
Complementaritatea dintre LAG și FLAG (1120) ..... coordonarea strategiilor va fi asigurată de părțile interesate prin grupuri de lucru dedicate, sub coordonarea MFE, împreună cu înființarea unui mecanism adecvat de coordonare și cooperare la nivelul viitoarelor programe operaționale.	● ● ● ●	Se menționează că un mecanism adecvat de coordonare și cooperare va fi stabilit pentru a asigura complementaritatea dintre GAL și FLAG
Srijin pregătitor Pentru a se asigura coerența și calitatea strategiilor de dezvoltare locală pentru mediul urban sau rural, srijin pregătitor va fi asigurat prin intermediul viitorului program operațional.	● ● ● ● ● ●	Nu este cazul

ANEXA F – Rezultatele cercetării de teren

F.1. SONDAJ ONLINE

ÎNTREBĂRI:

1. În ce măsură considerați că următoarele provocări pentru zonele LEADER vor contribui la reducerea dezechilibrelor socio-economice și disparităților dintre mediul urban și cel rural (punctaj de notare al importanței de la 1 la 5, 1 fiind cel mai important, 5 cel mai puțin important)?
2. Care au fost principalele dificultăți interne în procesul de elaborare al unei strategii de dezvoltare locală (SDL) (punctaj de notare al relevanței de la 1 la 5, 1 fiind cea mai importantă, 5 cea mai puțin importantă)?
3. Cum apreciați gradul de informare a actorilor locali în perioada de elaborare a strategiei de dezvoltare locală cu privire la rolul grupului de acțiune locală pe care îl reprezentați (punctaj de notare de la 1 la 5, unde 1 este foarte ridicat, 5 foarte scăzut)?
4. Care sunt principalele puncte slabe înregistrate din punct de vedere calitativ, în implementarea strategiilor de dezvoltare locală (punctaj de notare de la 1 la 5, 1 fiind cel mai important, 5 cel mai puțin important)?

METODOLOGIE:

Evaluatorii ex-ante au început evaluarea capacității administrative și a gradului de adecvare a resurselor umane necesare pentru o bună implementare și gestionare a PNDR.

Astfel, în scopul realizării unei analize aprofundate a acestui aspect esențial pentru buna funcționare a programului, evaluatorii ex-ante au dezvoltat o metodologie/ un proces global pentru a efectua colectarea datelor și informațiilor de pe teren, pe baza următorului proces:

În conformitate cu prevederile cuprinse în cadrul Ghidului de Evaluare Ex-ante a PNDR în perioada 2014 - 2020 furnizat de DG Agri, evaluatorul ex-ante are obligația de a finaliza cercetarea de birou a fiecărei etape de evaluare cu o cercetare de teren, în vederea completării informațiilor deja incluse în Program. În acest sens, în vederea derulării conforme a procesului de evaluare ex-ante, este necesară

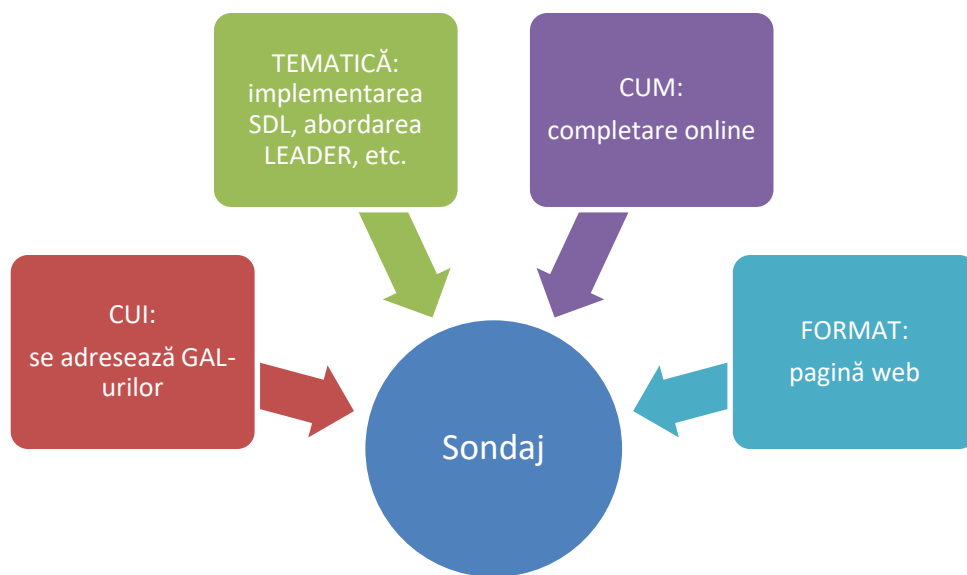
aplicarea unui set de instrumente specifice pentru procesul de colectare a datelor din teritoriu. Instrumentul prezentat în acest document este **Sondajul online**.

Pentru a asigura coerența dintre etapele specifice ale evaluării ex-ante și metodologia cercetării de teren, în tabelul de mai jos este prezentat raportul existent între instrumentele utilizate pentru cercetarea de teren și activitatea specifică de evaluare ex-ante:

	Sondaj online
Evaluarea analizei SWOT și a nevoilor identificate (act. 2.1)	
Analiza relevanței, coerenței interne și externe a PDR (act. 2.2)	
Evaluarea performanței programului – indicatori (act. 2.3)	
Aranjamente de implementare, gestionarea și monitorizare a programului – Managementul Programului (act. 2.4)	
Teme orizontale și specifice (act. 2.5)	

Aspectele puse în discuție prin instrumentele aplicate sunt derivate din întrebările de evaluare specifice conținute în Ghidul privind evaluarea ex-ante, furnizat de DG AGRI, dar cu un caracter mai specific (de exemplu, nu în genul „Credeți că PDR va promova inovarea?”, ci prin exprimarea unei nevoi specifice: „Care sunt principalele probleme ale Centrului de Cercetare și Dezvoltare în ceea ce privește transferul de tehnologie către întreprinderile agricole?”).

Unul dintre instrumentele utilizate în cadrul cercetării de teren este Sondajul Online:

Sondajul online cuprinde patru teme principale:

- Provocări ale „modelului” LEADER
- Probleme semnificative întâlnite în dezvoltarea unei strategii de dezvoltare locală (SDL)
- Gradul de informare din teritoriu
- Implementarea LEADER

Scopul acestui instrument este de a colecta opinii și informații, pentru a asigura ajustările de detaliu ale PNDR legate de dezvoltarea rurală și implementarea abordării LEADER.

Sondajul on-line putea fi accesat pe site-ul: http://www.t33.it/survey_GAL_evaluarii_ex_ante.

Pentru fiecare dintre cele 4 întrebări, respondenții au fost în măsură să completeze cu informații suplimentare și să elaboreze răspunsuri care nu fuseseră acoperite de evaluatori prin intermediul întrebărilor.

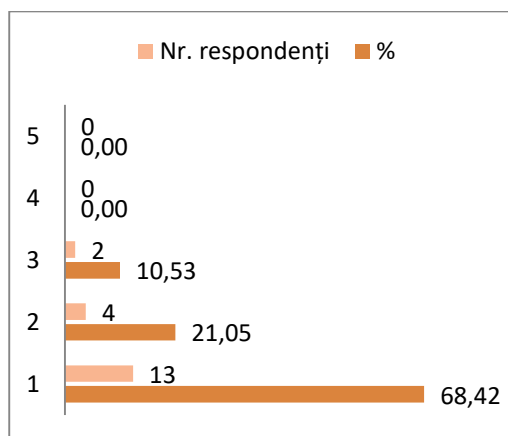
Sondajul on-line a implicat un total de 19 de respondenți, în cele ce urmează fiind prezentate rezultatele acestuia.

REZULTATE:

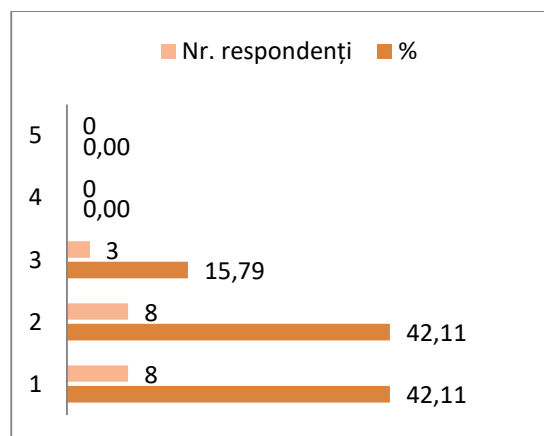
Din cei 19 respondenți ai sondajului online, reprezentanți ai GAL-urilor, 17 fac parte din GAL-uri cu 30.000-70.000 de locuitori și doar 2 fac parte din grupurile de acțiune locală cu 10.000-30.000 de locuitori.

- În ce măsură considerați că următoarele provocări pentru zonele LEADER vor contribui la reducerea dezechilibrelor socio-economice și a disparităților dintre mediul urban și cel rural (punctaj de notare al importanței de la 1 la 5, 1 fiind cel mai important, 5 cel mai puțin important)?**

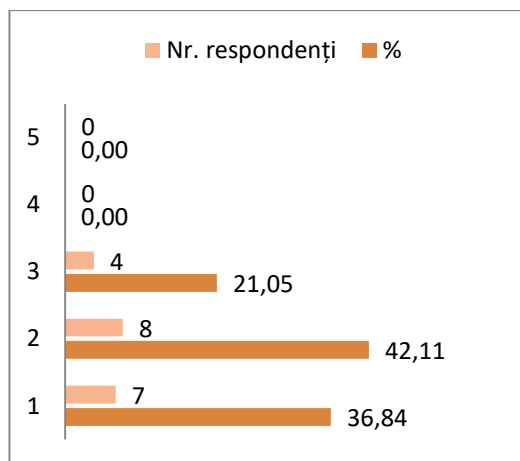
Figura 1: Contribuția la diversificarea activităților economice non-agricole și încurajarea micilor întreprinzători în spațiul rural

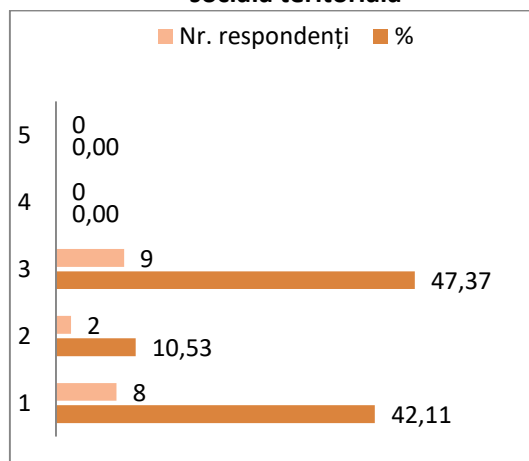
Figura 2: Crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților de dezvoltare economică, a infrastructurii fizice locale la scară mică și a serviciilor de bază

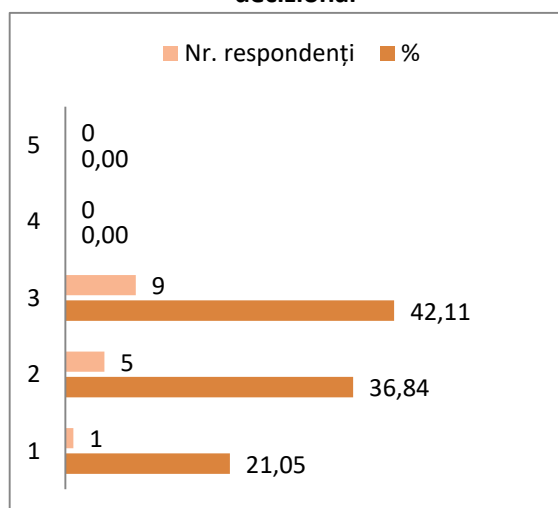
Figura 3: Creșterea atractivității zonelor rurale și conservarea și protejerea patrimoniului cultural rural

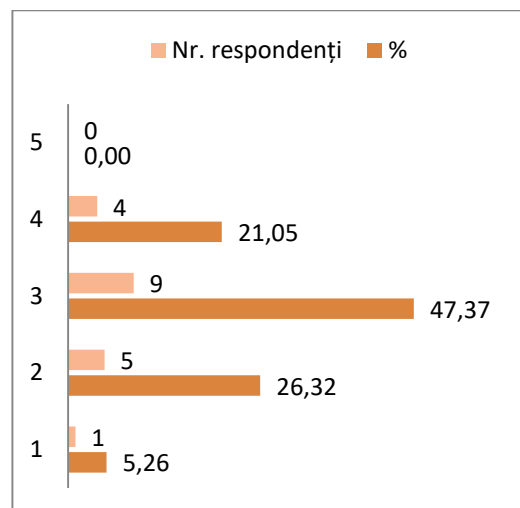
Figura 4: Diversificarea ofertei turistice, încurajarea inițiativelor de dezvoltare locală cu un grad ridicat de integrare economică și socială teritorială

Figura 5: Dezvoltarea competențelor de elaborare și implementare a proiectelor, inclusiv a celor realizate în parteneriat și atragerea participării cetățenilor în procesul decizional

Figura 6: Reducerea divizării prin prisma TIC, atât din punct de vedere structural cât și din punct de vedere cultural

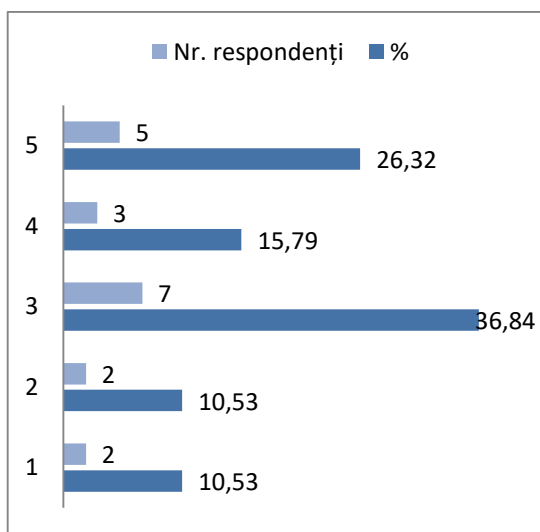

Ca urmare a centralizării răspunsurilor primite de la respondenți, cele mai importante provocări pentru zonele LEADER, care vor ajuta la reducerea dezechilibrelor socio-economice și disparitățile dintre zonele urbane și cele rurale, sunt contribuția la diversificarea activităților economice non-agricole și încurajarea întreprinderilor mici din mediul rural (68,42%), urmate de crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților de dezvoltare economică, a infrastructurii fizice locale la scară mică și a serviciilor de bază și prin diversificarea turismului, încurajarea inițiativelor de dezvoltare locală cu un grad ridicat de integrare socială și economică teritorială

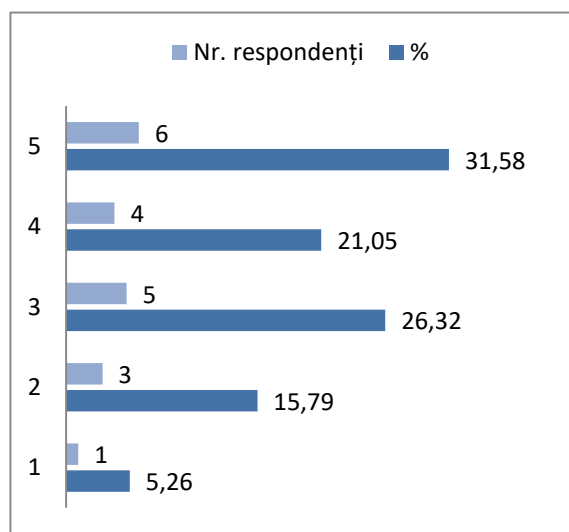
(cu un procent de 42,11). Reducerea disparităților în ceea ce privește TIC, atât din punct de vedere structural cât și cultural, a fost considerată mai puțin importantă (21,05%).

2. Care au fost principalele dificultăți interne în procesul de elaborare al unei strategii de dezvoltare locale (SDL) (grad de evaluare a dificultății de la 1 la 5, unde 1 este cea mai importantă, 5 cea mai puțin importantă)?

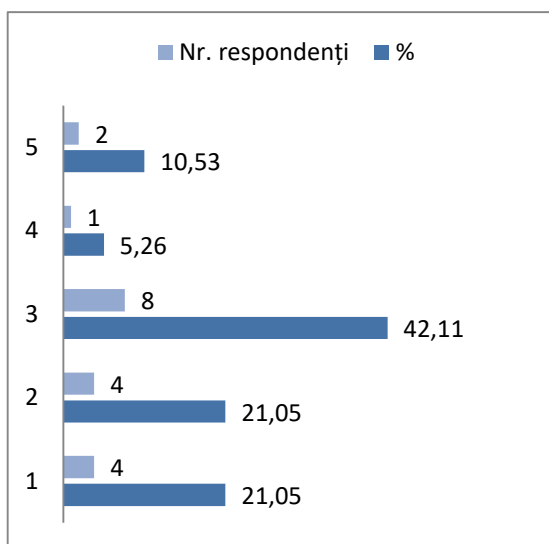
Figura 7: Resurse umane și competențe ale resurselor umane

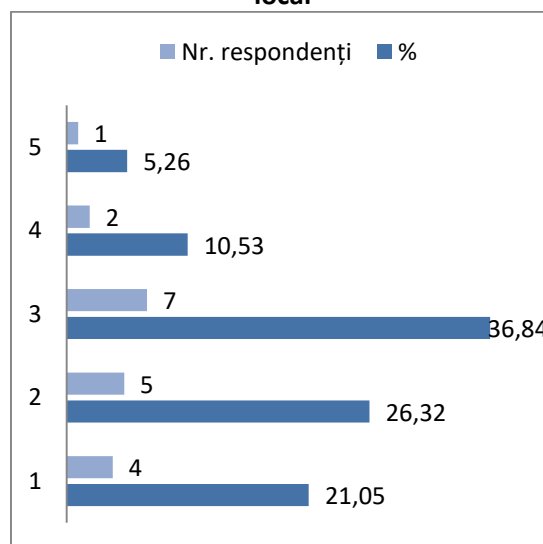
Figura 8: Calitatea echipei de animare

Figura 9: Implicarea comunității locale

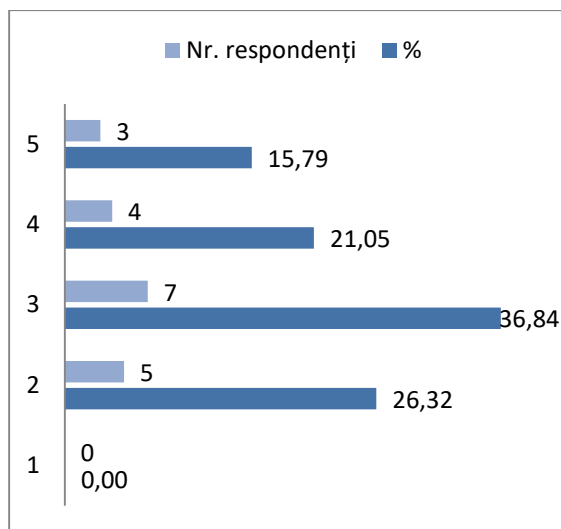

Figura 10: Participarea mediului de afaceri local

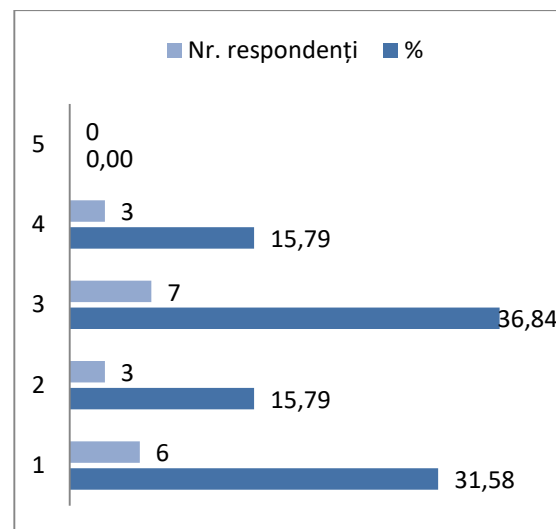

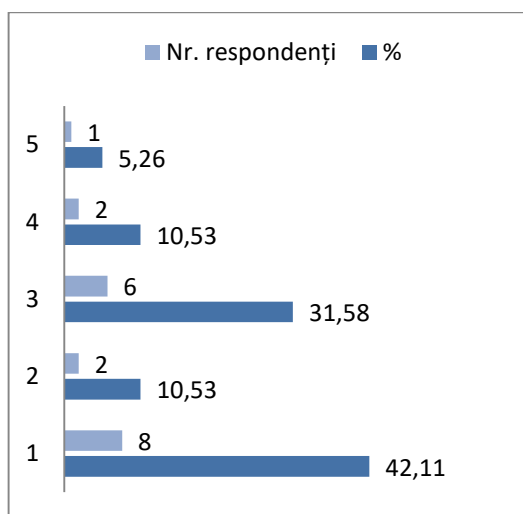
Figura 11: Implicarea ONG-urilor

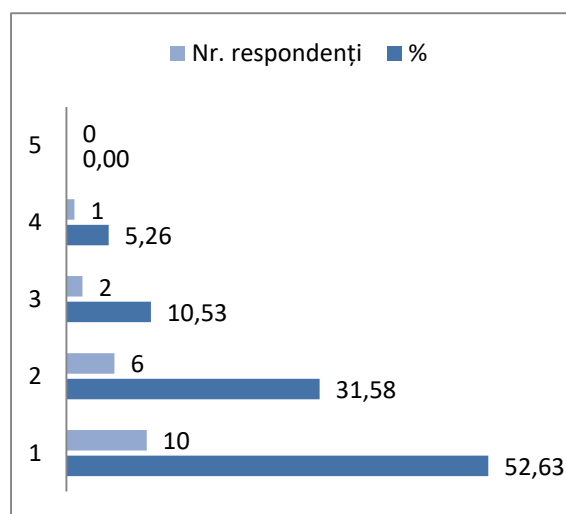
Figura 12: Cadrul de programare (măsura în care diverse măsuri și instrumente au fost disponibile)

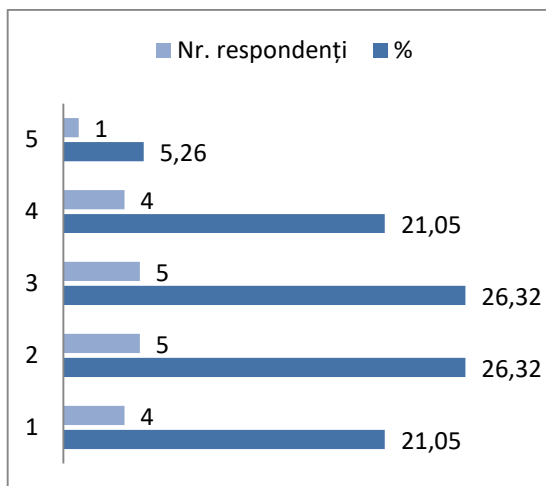
Figura 13: Calendarul de timp

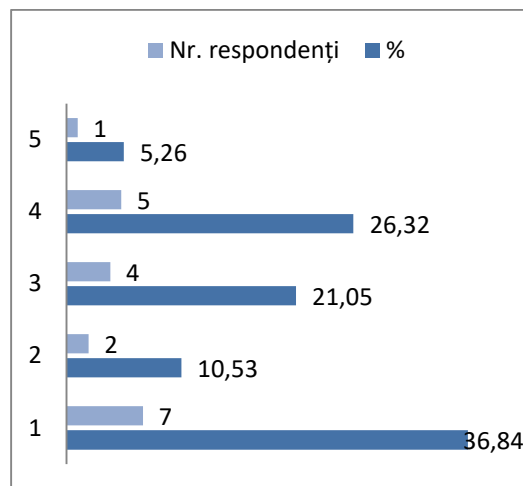
Figure 14: Resurse financiare (în raport cu nevoile)

Figure 15: Coordonarea cu MADR

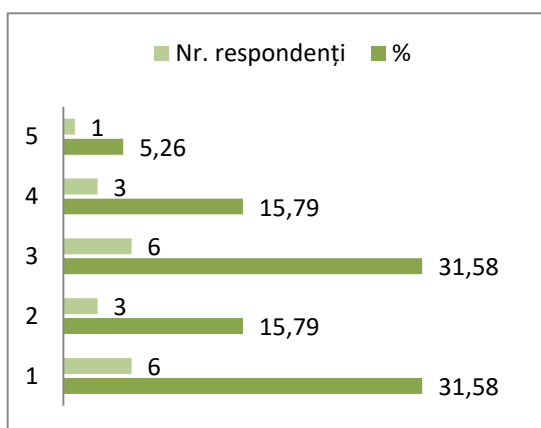
Figura 16: Coordonarea cu Oficiile Județene de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit / Centrele Regionale de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit

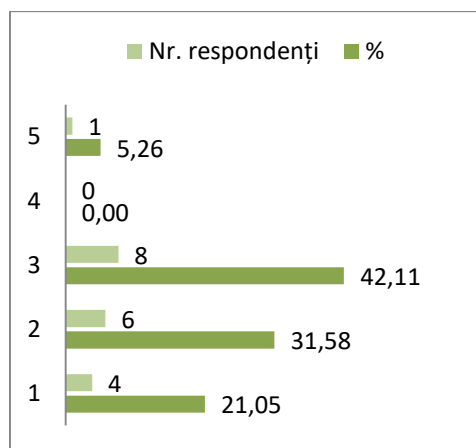
Principalele dificultăți interne în procesul de elaborare a unei strategii de dezvoltare locală sunt considerate a fi: resursele financiare (în raport cu nevoile) - 52,63%, calendarul de timp (42,11%) și coordonarea cu Oficiile Județene de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit / Centrele Regionale de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (36,84%). Cele mai puțin importante dificultăți au fost luate în considerare ca fiind: calitatea echipei de animare (31,58%), resursele umane și competențe ale resurselor umane 26,32%, implicarea ONG-urilor (15,79) și implicarea comunității locale (10,53%)

3. Cum apreciați gradul de informare a actorilor locali în perioada de elaborare a strategiei de dezvoltare locală cu privire la rolul grupului de acțiune locală pe care îl reprezentați (grad de evaluare a importanței de la 1 la 5, unde 1 este cea mai importantă, 5 cea mai puțin importantă)?

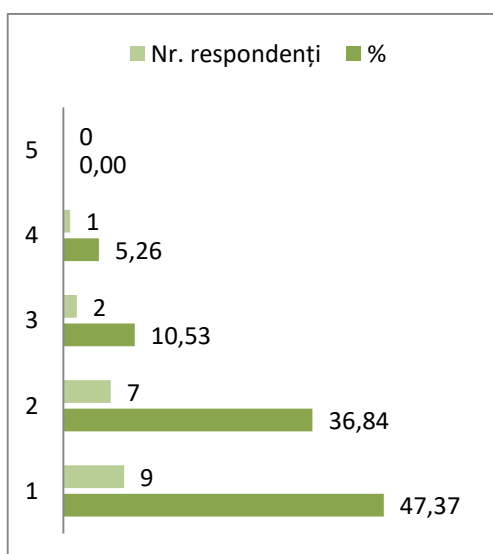
Figura 17: Comunitatea locală (cetățenii)

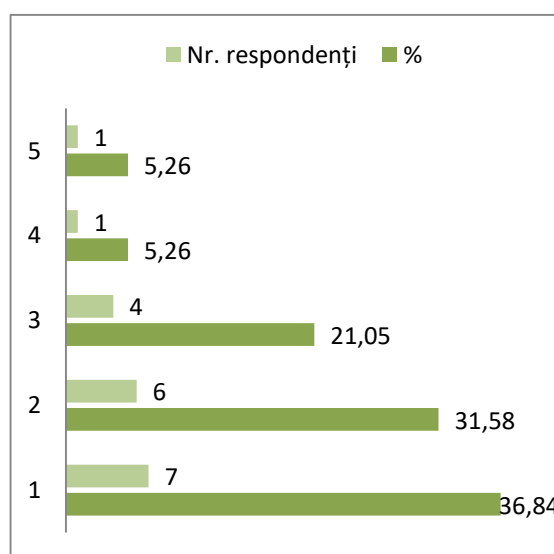
Figura 18: Mediului de afaceri local

Figura 19: Autorități publice locale

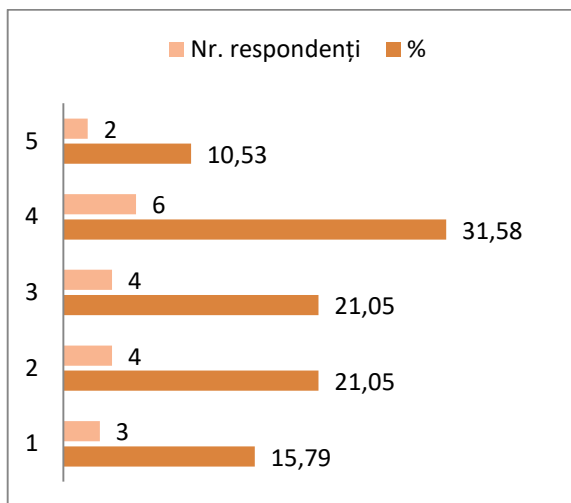
Figura 20: ONG-uri, etc.

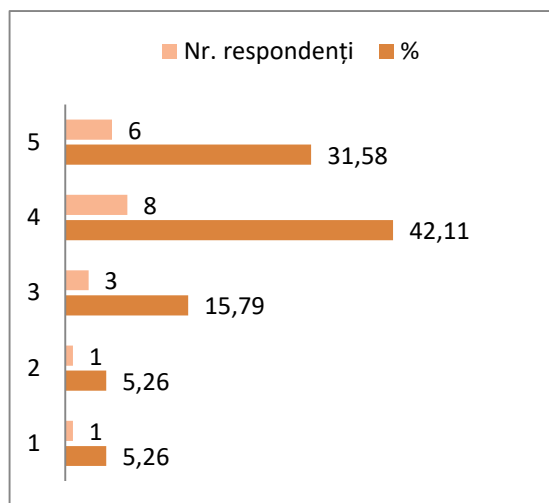
În ceea ce privește gradul de conștientizare a actorilor locali pe parcursul elaborării strategiei de dezvoltare locală cu privire la rolul GAL, respondenții consideră că cei mai importanți actori care ar trebui să fie informați sunt: Autorități publice locale (47,37%) și ONG-uri, cu un procent de 36,84.

4. Care sunt principalele puncte slabe înregistrate, din punct de vedere calitativ, în implementarea strategiilor de dezvoltare locală (grad de evaluare a importanței de la 1 la 5, unde 1 este cel mai important, 5 cel mai puțin important)?

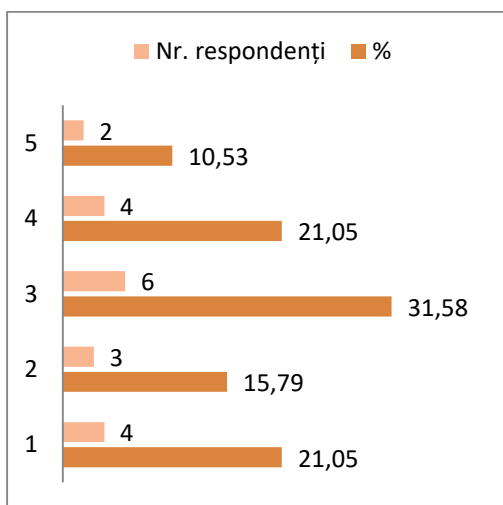
Figura 21: Resurse umane și competențe ale resurselor umane din teritoriu

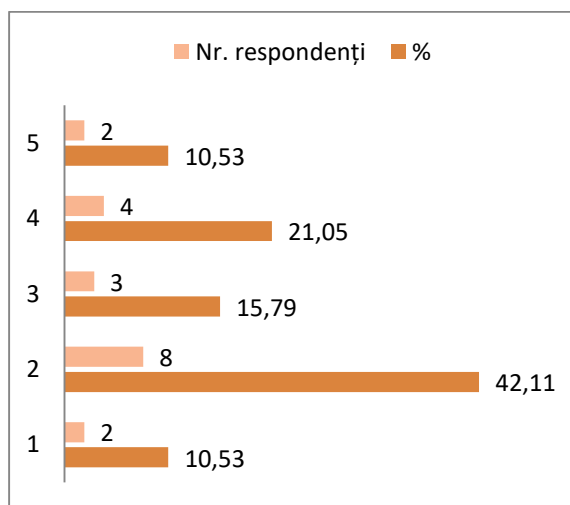
Figura 22: Calitatea echipei de conducere a GAL-urilor

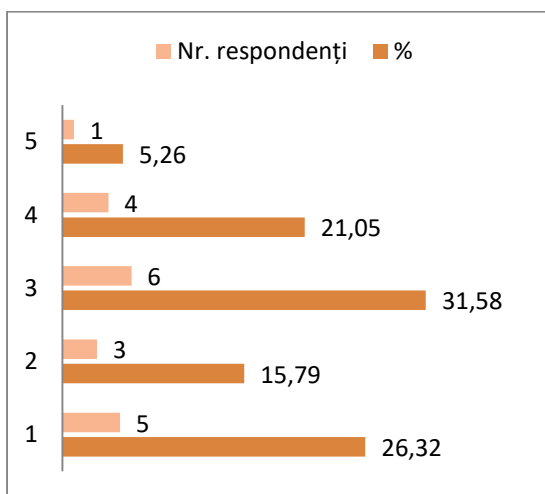
Figura 23: Implicarea actorilor cheie

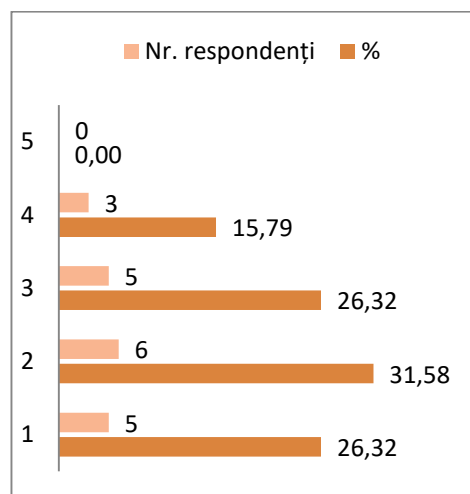
Figura 24: Obligații și sarcini legale

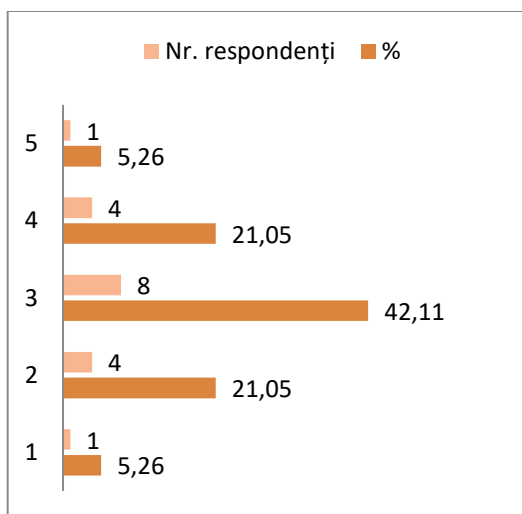
Figura 25: Complexitatea măsurilor

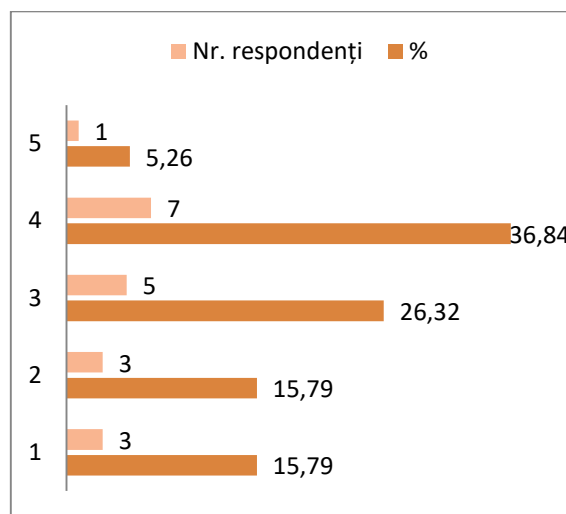
Figura 26: Complexitatea raportărilor financiare

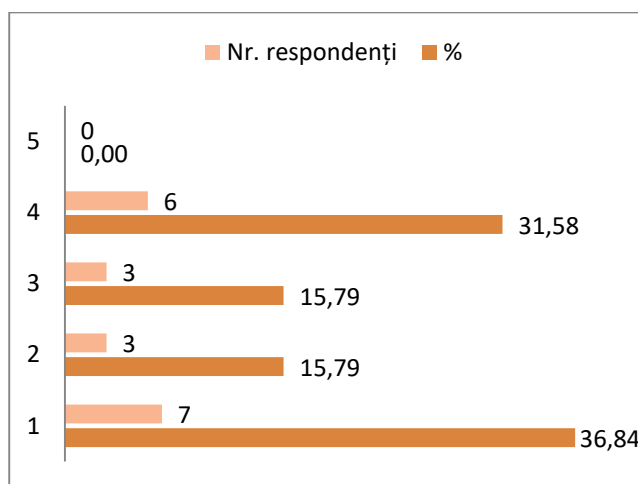
Figura 27: Lipsa informațiilor din teritoriu

Figura 28: Coordonarea cu MADR

Figura 29: Coordonarea cu alți actori locali (autoritățile locale, Oficiile Județene de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit / Centrele Regionale de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, etc.)

Respondenții au considerat că principalele puncte slabe înregistrate în ceea ce privește calitatea implementării strategiilor de dezvoltare sunt reprezentate de: coordonarea cu Oficiile Județene de Plăți pentru Finanțarea Investițiilor Rurale – OJFIR / Centrele Regionale pentru Finanțarea Investițiilor Rurale - CRFIR (36,84%) și de complexitatea măsurilor și raportarea financiară (26,32%). Cele mai puțin importante puncte slabe sunt reprezentate de calitatea echipei de conducere a GAL-urilor (31,58%), fiind urmate de resursele umane și competențele resurselor umane din teritoriu, implicarea actorilor cheie interesați, obligațiile și sarcinile juridice cu 10,53%.

F.2. INTERVIURI

RESPONDENȚI

- 1 Director General - AM PNDR 2014-2020, MADR
2. Șef serviciu, Serviciul Consultanță, extensie și formare profesională, MADR
3. Șef serviciu, serviciul Elaborare Programe de Dezvoltare Rurală, MADR
4. Director General – Direcția Generală Politici Agricole și Strategii, MADR
5. Asociația Națională a Femeilor din Mediul Rural
6. Institutul de Economie Agrară
7. Institutul Național de Cercetare și Dezvoltare Agricolă Fundulea
8. Institutul de Cercetare a Calității Vieții

F.3. FOCUS GRUPURI

3.1 FOCUS GRUP CENTRAL

Focus Grup 10.06.2014

Contract „Evaluarea ex-ante a PNDR 2014-2020”

În data de 10 iunie 2014 a fost organizat un focus grup la nivel central, ca parte a cercetării de teren implementate în cadrul contractului privind Evaluarea ex-ante a PNDR 2014-2020. Focus grupul s-a desfășurat la sediul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, din București.

Întâlnirea a debutat la ora 09:00 și s-a finalizat la ora 11:30. La acest focus grup au participat reprezentanți ai AM PNDR, Departamentul de Evaluare și Monitorizare al MADR și reprezentanți ai APDRP.

Principalele teme de discuție dezbătute în cadrul focus grupului au vizat:

- **Adecvarea resurselor umane din punct de vedere cantitativ și al competențelor**
- **Asistență tehnică**
- **Monitorizare și evaluare**

Înainte de începerea efectivă a focus grupului, a fost întocmită o listă de prezență. Discuțiile au fost purtate în limba română și în limba engleză, asigurându-se servicii de traducere și interpretariat.

Principalele subiecte ale agendei au fost:

**1. Cuvânt introductiv privind scopul
întâlnirii**

- 2. Identificarea nevoilor de dezvoltare a capacităților administrative (există un plan intern pentru consolidarea capacității administrative?)**
  - 3. Gradul de coerență dintre resursele umane și capacitatea administrativă existentă, în raport cu necesitățile de gestionare și implementare a programului**
  - 4. Abilitățile și competențele resurselor umane, precum și capacitatea administrativă, relevante pentru sarcinile specifice ale implementării programului**
  - 5. Nivelul de adecvare al soluțiilor propuse în planificarea dispozițiilor privind asistența tehnică**
  - 6. Proiectarea sistemului de monitorizare**
  - 7. Funcționalitatea instrumentelor de colectare, stocare și prelucrare a datelor**
  - 8. Utilitatea informațiilor cheie colectate**
  - 9. Funcționalitatea formelor de colectare a datelor la nivel operațional**
  - 10. Măsuri planificate pentru a reduce sarcinile administrative asupra beneficiarilor**
  - 11. Utilitatea evaluării**
  - 12. Caracterul adecvat al resurselor umane interne și competențelor specifice pentru derularea procesului de evaluare**
- Scopul principal al întâlnirii a fost acela de a cuantifica experiența perioadei 2007-2013 și de a identifica soluții pentru problemele întâlnite.

Principalele întrebări:

- **Considerați că procesul de derulare al achizițiilor publice este unul facil?**
- Există o problemă normală în ceea ce privește acest aspect. Un aspect dificil este determinat de existența documentațiilor neclare, care determină formularea unui număr mare de contestații.
  - Procedura de achiziție reprezintă o mare problemă pentru că legislația este extrem de amplă și laborioasă iar capacitatea instituțională la nivel local este redusă. Problema este cauzată de legislația stufoasă și de multe ori neclară, precum și de procesul de soluționare a contestațiilor (au existat cazuri când pentru probleme similare s-au adoptat soluții diferite).
  - Dificultatea unei proceduri de achiziție publică este determinată de valoarea acesteia. Cu cât valoarea este mai mare, cu atât șansele de reușită scad proporțional. La nivel european, a intrat în vigoare o nouă directivă privind achizițiile publice, care pune accentul pe calitatea serviciilor, și nu pe prețul acestora.

- Cele mai mari probleme se datorează sistemului național legislativ. Dreptul comunitar

oferă libertatea oricărei persoane fizice sau juridice de a contesta în mod gratuit, chiar dacă o achiziție publică e publicată în mod transparent și făcută foarte bine. Deci, principala problemă este reprezentată de speculațiile companiilor private, care contestă achizițiile publice.

- **Considerați că este dificilă aplicarea prevederilor schemelor de ajutor de stat?**
  - Problema este că legislația referitoare la ajutorul de stat nu este aprobată la nivel național sau european
- **Este adecvată coordonarea cu alte ministere?**
  - Toate programele sunt monitorizate de către Ministerul Fondurilor Europene iar coordonarea este dificilă. Acesta nu cunoaște specificitatea fondurilor FEADR. Există o problemă în coordonarea tuturor activităților și în special în ceea ce privește elaborarea Acordului de Parteneriat. De exemplu, deși Ministerul Agriculturii a oferit sugestii privind Acordul de Parteneriat, informațiile furnizate de acesta nu au fost luate în considerare. Prin urmare, problema apare în etapa de programare, nu în cea de implementare.
  - În perioada anterioară de programare, coordonare cu alte ministere a fost adecvată. În prezent, coordonarea fiind realizată de o singură entitate, există probleme.
- **Dar colaborarea cu autoritățile locale este adecvată? Există dificultăți de comunicare la acest nivel?**
  - Autoritatea de Management lucrează doar cu administrația locală a comunelor, nu și a orașelor. O problemă semnificativă este reprezentată de resursele umane, din punct de vedere al numărului și abilităților acestora. Comunele nu au capacitate administrativă, personal pregătit sau putere bugetară. Sunt angajate persoane puține, care trebuie să gestioneze o mulțime de probleme și aspecte.
  - Problemele apărute în perioada anterioară au fost rezolvate prin implicarea experților din cadrul Ministerului, care au acordat sprijin personalului administrației publice locale. O soluție ar fi ca autoritățile publice locale să angajeze specialiști.
- **Reducerea bugetare afectează ca factor extern și prin prisma reducerilor de personal?**
  - Dacă vorbim de administrația publică locală, există alocări financiare pentru asistență tehnică, care pot fi folosite pentru desfășurarea achizițiilor publice, angajarea de specialiști în scrierea Caietelor de Sarcini, etc. deci se poate afirma că există resurse financiare pentru ca administrația publică locală să implementeze cu succes proiectele. Este adevărat că administrația publică locală nu deține personal calificat pentru realizarea achizițiilor publice, dar luând în considerare faptul că în câțiva ani proiectele vor fi finalizate, parțial utilizată de aceștia, de a angaja pe o

perioadă scurtă de timp, specialiști în achiziții publice, pare a fi cea mai bună soluție. Dovadă

este faptul că proiectele implementate de către administrația publică sunt gestionate mai bine decât proiectele private.

- Comunicarea cu administrațiile publice locale este dificilă. Principalele probleme ale acestora sunt: salarii mici, buget limitat, personal nespecializat.
  - Trebuie avut în vedere faptul că micile consilii locale nu sunt doar beneficiari ai PNDR, dar și ai unor serii de alte programe operaționale care trebuie implementate cu implicarea aceluiași personal.
- **Care sunt principalii factori externi care creează dificultăți?**
- Neclaritățile din regulamente, refuzul Comisiei de a emite clarificări în scris, armonizarea legislației.
- **Există probleme cu arhivarea documentelor?**
- Da, nu există un sistem de arhivare.
- **Dar la nivel intern?**
- Există un sistem informatic la nivelul APDRP, dar acesta nu este comun.
- **Există probleme în ceea ce privește procedurile interne și regulamentele?**
- Problema este că acestea se schimbă foarte des.
- **Există probleme referitoare la conținutul tehnic al informațiilor (ex. inovare, domeniul social, sectorul pomicol)? Sunt detaliile prea tehnice?**
- Uneori. De exemplu, în ceea ce privește măsura referitoare la bunăstarea animalelor, sunt necesare informații specifice pentru a o înțelege.
  - Nu înseamnă că detaliile tehnice nu sunt folositoare, având în vedere că aceste informații pot fi folosite în evaluarea cererilor de finanțare.
  - Este bine că există astfel de informații, problema este reprezentată de timpul necesar pentru asimilarea acestora.
- **Dețineți capacitatea de a ține pasul cu schimbările tehnice?**
- Avem capacitatea de a face față schimbărilor tehnice, cel puțin în perioada curentă de programare. Problema este reprezentată de timpul necesar asimilării informațiilor.
- **Reprezintă asistența tehnică o cale bună de a compensa lipsa personalului în rezolvarea problemelor privind capacitatea resurselor umane?**

▪ În perioada 2007-2013, criteriul de atribuire al procedurilor a fost „prețul cel mai scăzut” și acesta este un motiv pentru care nu am primit sprijinul adecvat.

- **Ce ne puteți spune despre trainingurile organizate în rândul AM și APDRP? Au fost cursuri cu informații de bază sau cu subiecte specifice?**
  - Începând cu 2008, ambele tipuri de instruire au fost realizate în mod constant (de asemenea, au fost organizate cursuri de instruire tehnică, de contabilitate, achiziții publice, evaluare, etc.).

- **Cum apreciați aceste cursuri?**
  - APDRP și-a organizat propriile cursuri, iar în prima parte acestea au fost foarte greoaie, pe parcurs lucrurile îmbunătățindu-se, însă nu suficient. Acestea sunt foarte folositoare și necesare, dar trebuie implementate și dimensionate mai bine, având în vedere că toată lumea are nevoie de instruire.

- **Problema este că participarea la cursuri afectează timpul destinat muncii. Cum credeți că pot fi coordonate aceste 2 aspecte?**
  - O soluție ar fi organizarea de workshopuri fără traineri, care să îmbine activitatea de instruire cu cooperarea între personalul propriu de la nivelul instituției, pe specialități.

- **Există un plan intern pentru consolidarea capacității?**
  - Există un plan anual la nivelul întregului Minister.

- **În ce sens considerați că ar trebui direcționate fondurile de la Asistența Tehnică?**
  - Asistența tehnică se acordă doar instituțiilor publice, nu beneficiarilor privați și doar la nivelul organismelor implicate direct în implementarea programelor (precum AM, APDRP, etc.).

- **Considerați că ar fi adecvată alocarea de fonduri pentru instruirea personalului administrațiilor publice locale?**
  - Beneficiarii activității de instruire sunt deja stabiliți, iar administrația publică locală nu face parte din grupul țintă.
  - Având în vedere că administrațiile publice primesc finanțare pentru angajarea de specialiști în vederea implementării proiectelor, ar fi vorba de o dublă finanțare.
  - Sunt organizate campanii de informare la nivel național și local.

- **Monitorizare and evaluare: Considerați că AM este pregătită pentru evaluare?**

- La nivelul administrației publice din România, procesul de evaluare prezintă dificultăți, deoarece oamenii nu sunt conștienți de importanța evaluării, dar și datorită lipsei de evaluatori români. Chiar și la nivelul Ministerului Agriculturii, importanța evaluării nu este adresată în mod adecvat, începând cu structura (lipsa unui departament de evaluare) și continuând cu personalul și lipsa de expertiză în domeniu.

- **Care este experiența în ceea ce privește perioada aferentă SAPARD? Comentariile Comisiei au fost folositoare?**
  - A exista impresia că evaluările au fost realizate superficial, doar pentru a îndeplini o obligație formală.

3.2 FOCUS GRUP LOCAL

Focus Grup 12.06.2014

În data de 12 iunie 2014 a fost organizat un focus grup la nivel local, ca parte a cercetării de teren implementată în cadrul contractului având ca obiect Evaluarea ex-ante a PNDR 2014-2020. Focus grupul s-a desfășurat în Craiova și a implicat participarea actorilor cheie regionali.

Întâlnirea a debutat la ora 12:00 și s-a finalizat la ora 14:30. Participanții la focus grup au fost reprezentanți ai Agenției de Dezvoltare Regională Sud Vest Oltenia, Facultății de Agricultură, Consiliului Local, GAL-uri regionale, ONG-uri, etc.

Principalele subiecte de discuție au vizat:

- Capacitatea administrativă și resursele umane din teritoriu
- Gradul de dezvoltare și condiția socială locală
- Abordarea LEADER
- Servicii sociale
- Cooperare
- PEI

Înainte de începerea efectivă a focus grupului, a fost întocmită o listă de prezență. Discuțiile au fost purtate în limba română și în limba engleză, asigurându-se servicii de traducere și interpretariat.

Principalele subiecte ale agendei au fost:

- **Gradul de adecvare al resurselor umane și capacității administrative**
- **Abilitățile și competențele resurselor umane din teritoriu**
- **Implementarea LEADER la nivelul regiunii**
- **Cooperarea între actorii implicați în dezvoltarea mediului rural la nivel local**
- **Transferul de cunoștințe și inovarea în plan local**
- **Importanța Grupurilor Operaționale PEI**
- **Productivitatea și durabilitatea agriculturii prin prisma implementării PEI**

- **Inovarea în domeniul social și serviciile sociale**

- **Tendență evolutivă în ceea ce privește considerarea asociațiilor civice ca un element de încredere la nivel local**
- **Calitatea vieții în mediul rural și gradul de dezvoltare al comunităților rurale**
- **Utilitatea evaluării**

Principalele aspecte/întrebări:

➤ **Care sunt cele mai importante provocări pentru dezvoltarea locală?**

Domnul Carlo Ricci a prezentat cele 6 provocări adresate în PNDR, iar participanții au fost invitați să acorde un gard de importanță fiecărei dintre aceste provocări. Rezultatele au fost:

- Cele mai importante provocări au fost considerate a fi prioritățile 2 și 4: Crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților de dezvoltare economică, a infrastructurii fizice locale la scară mică și a serviciilor de bază (**51 puncte**); 4. Diversificarea ofertei turistice, încurajarea inițiativelor de dezvoltare locală cu un grad ridicat de integrare economică și socială teritorială (**50 puncte**);
- Pentru restul provocărilor, punctele au fost acordate după cum urmează:
  - Prioritatea 3: Creșterea atractivității zonelor rurale și conservarea și protejarea patrimoniului cultural rural – **47 puncte**
  - Prioritatea 1: Contribuția la diversificarea activităților economice non-agricole și încurajarea micilor întreprinzători din spațiul rural – **46 puncte**
  - Prioritatea 5: Dezvoltarea competențelor de elaborare și implementare a proiectelor, inclusiv a celor realizate în parteneriat și atragerea participării cetățenilor în procesul decizional – **44 puncte**
  - Prioritatea 6: Reducerea divizării prin prisma TIC, atât din punct de vedere structural cât și din punct de vedere cultural – **14 puncte**

Prin urmare, provocările considerate a fi cele mai importante au vizat diversificarea turismului și atractivitatea mediului rural (Prioritățile 3 și 4), precum și micile afaceri și infrastructura de bază (Prioritățile 1 și 2).

➤ **Ce a determinat alegerea acestor provocări?**

- Prioritatea 1:
  - Producătorii agricoli mari au o putere prea mare în fixarea prețurilor
  - Este nevoie de diversificarea activităților non-agricole. Agricultură regiunii este încurajată în fermele mari și până în prezent au fost

subvenționate fermele de subzistență. Până la dezvoltarea fermelor mici, este necesar să se acorde prioritate activităților non-agricole

- Prioritatea 2:
  - Disparitățile rural-urbane în ceea ce privește accesul la utilități și locuri de muncă. Este importantă dezvoltarea infrastructurii de bază în mediul rural.
  - Mediul rural se confruntă cu deficiențe mari de infrastructură
  - Nevoia de investiții a fost mai mare decât resursele alocate
  - În regiunile mai puțin dezvoltate au fost implementate mai puține proiecte (capacitate redusă de cofinanțare și implementare a proiectelor)
  - Lipsa alocărilor regionale
  - Alocarea dezechilibrată a resurselor la nivelul regiunilor
  - Slaba motivare a personalului implicat în implementarea proiectelor

- Prioritatea 3:
  - Valorificarea potențialului existent stă la baza dezvoltării satelor
  - Turismul reprezintă un avantaj strategic al regiunii
  - Existența zonelor naturale nepoluate
  - Diversitatea reliefului
  - Obiectivele turistice naturale

- Prioritatea 4:
  - Oferta turistică reprezintă un punct slab al zonei. Dezvoltarea turismului poate fi stimulată prin valorificarea culturii, tradițiilor și meșteșugurilor locale, precum și prin conservarea patrimoniului cultural

- Prioritatea 5:
  - Lipsa unor servicii de calitate în zonele rurale
  - Infrastructura de bază este esențială pentru dezvoltarea zonelor rurale
  - Accesarea fondurilor este în responsabilitatea tuturor nivelelor implicate (nu doar a autorităților locale, ci și a beneficiarilor)
  - Implicarea cetățenilor în procesul de luare a deciziei este descurajată de către autoritățile locale, care nu solicită sprijin

➤ **Explicarea punctelor slabe ale acestor provocări, cu referire la experiența anterioară**

Experiența generală:

- Au existat și practici de succes, astfel încât anumite sate au reușit să implementeze un număr mare de proiecte
- România impune mai multe criterii restrictive, față de cele impuse obligatoriu de către UE
- În perioada trecută de programare, criteriile pentru acordarea finanțării au fost modificate
- Lipsa alocării regionale a fondurilor
- Co-finanțare mare

Experiența specifică:

- Prioritatea 5:
  - implicarea redusă a actorilor cheie locali
  - lipsa cercetării obiective a zonelor pentru care au fost elaborate strategii de dezvoltare locală (5 ani între elaborare și implementare)

➤ **Cum pot fi depășite provocările?**

- Este important ca fondurile utilizate de către fermieri să provină din surse și finanțări diverse (pentru prioritatea 1)
- Dacă micii fermieri sunt sprijiniți de către comunitatea locală, aceștia pot accesa fonduri europene fără a întâmpina probleme (pentru prioritatea 1)

➤ **Abordarea LEADER > Principalele aspecte care trebuie îmbunătățite în ceea ce privește abordarea LEADER**

- Probleme în perioada trecută de programare în ceea ce privește abordarea LEADER:
  - Autonomie limitată a GAL-urilor
  - Perioadă lungă între înființarea GAL-ului și înscrierea în Registrul Național
  - Alocarea financiară pentru teritoriile GAL-urilor nu a fost realizată într-o manieră echitabilă
  - Au existat probleme în ceea ce privește procedurile pentru proiectele de inovare
  - Birocrația
  - Proiectele de cooperare nu au fost încurajate
  - Relația GAL-urilor cu alte instituții
  - Lipsa unor criterii specifice de evaluare a activității GAL-urilor
  - Un aspect pozitiv este determinat de abordarea teritorială, care permite adresarea problemelor specifice

➤ **Prezentarea provocărilor PEI pentru dezvoltarea rurală**

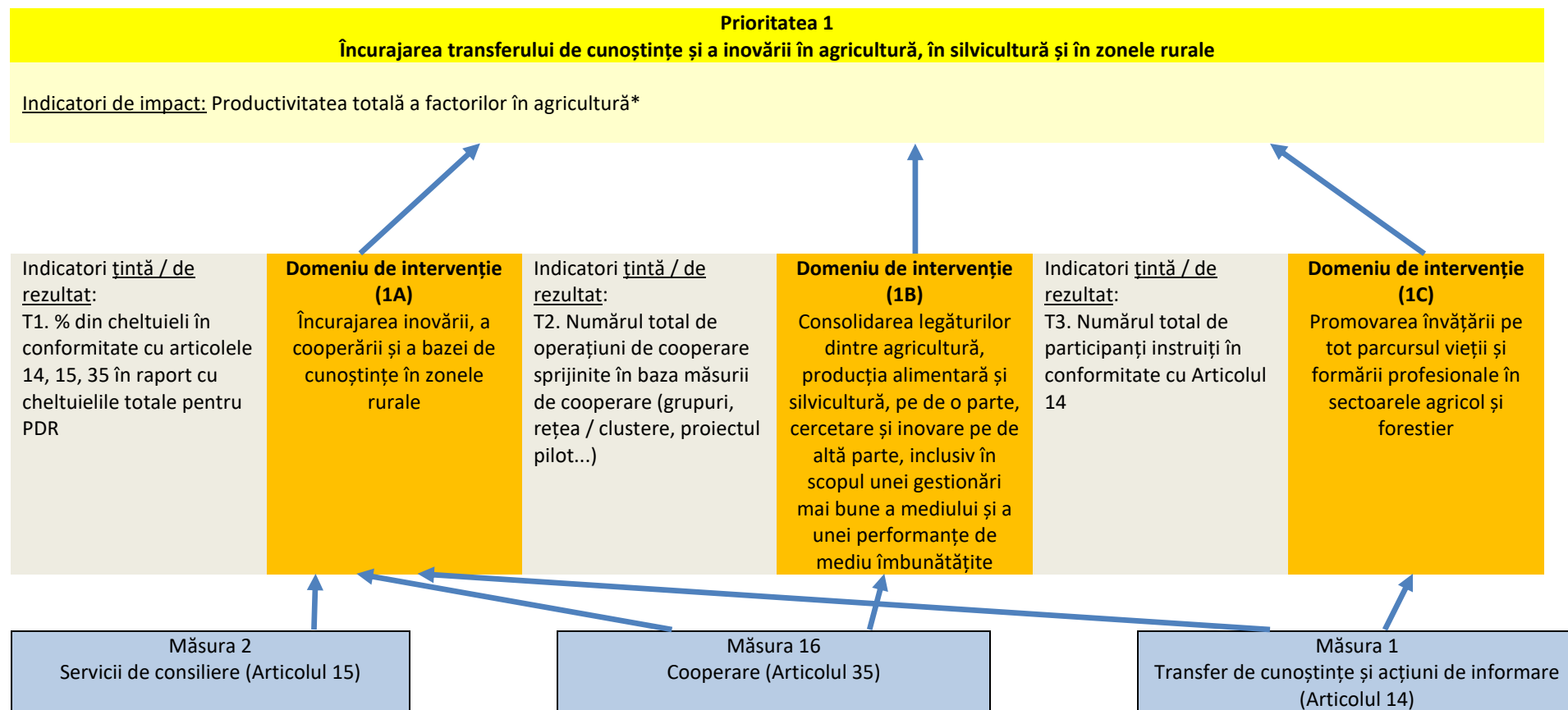
UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN
AGRICOL PENTRU
DEZVOLTARE RURALĂ

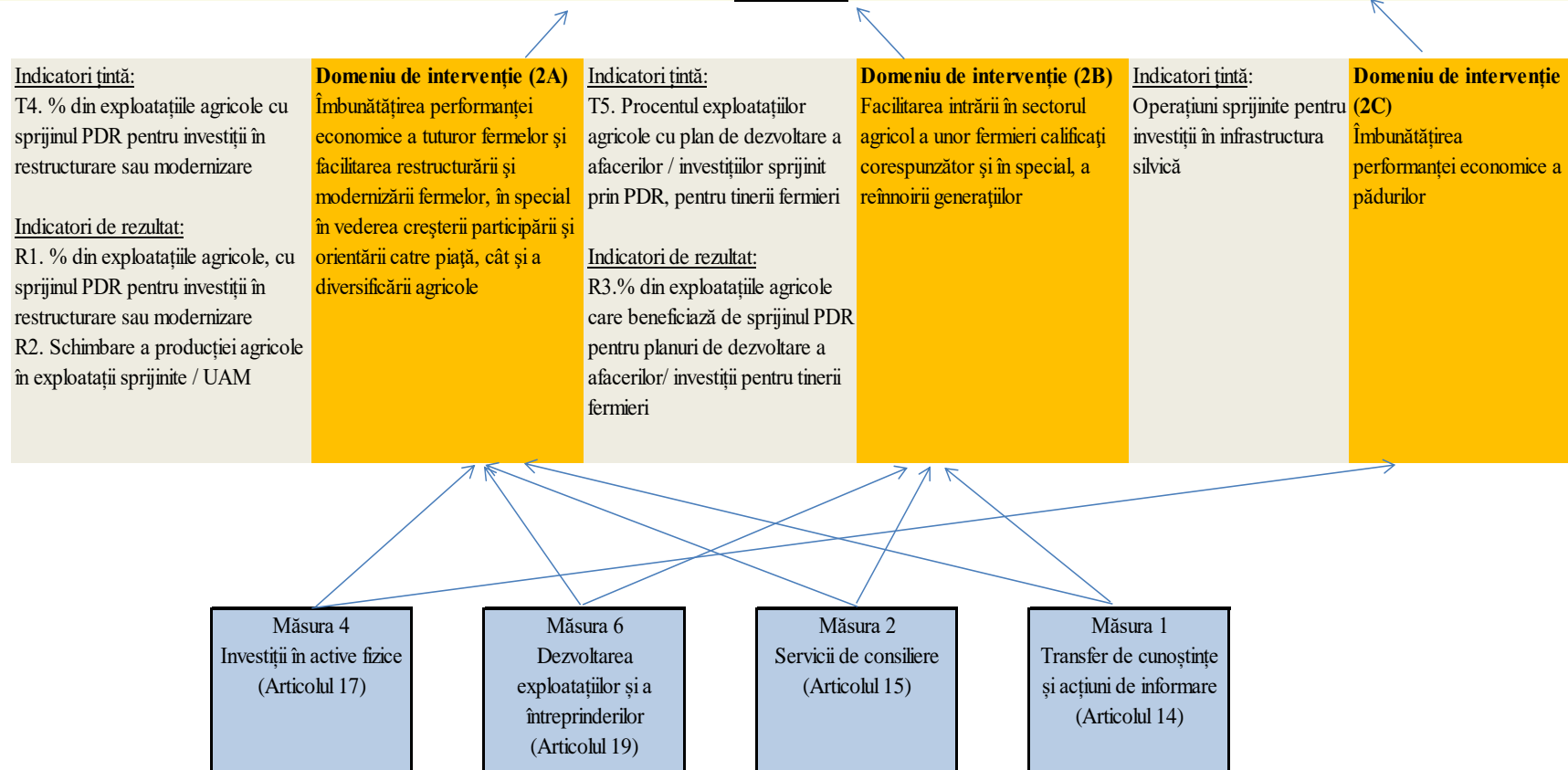
ANEXA G – Diagrama arbore

Prioritatea 2

Creșterea viabilității exploataților și a competitivității tuturor tipurilor de agricultură în toate regiunile și promovarea tehnologiilor agricole inovative și a gestionării durabile a pădurilor

Indicatori de impact: Productivitatea totală a factorilor în agricultură* / Venitul factorilor din agricultură* / Venituri generate din activități antreprenoriale în agricultură* / Rata de ocupare* / Indicele păsărilor din habitatele agricole (FBI)

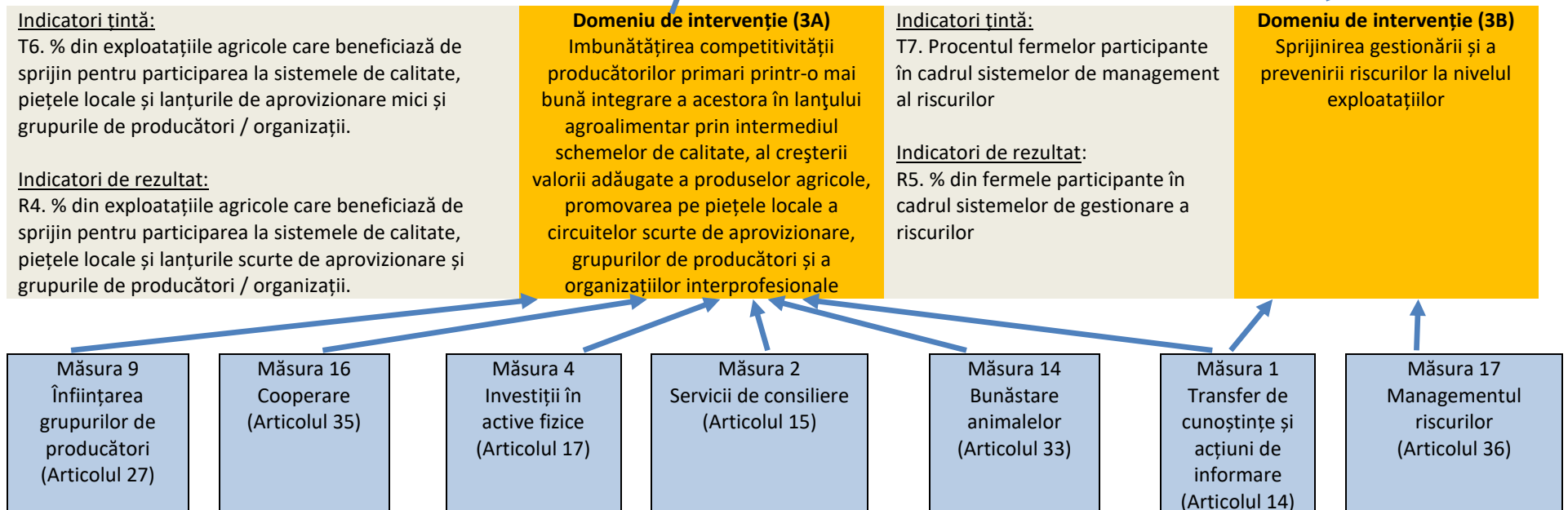

PROIECT COFINANȚAT DIN FEADR PRIN MĂSURA 511 DIN PROGRAMUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE RURALĂ 2007- 2013

Prioritatea 3

Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv prelucrarea și comercializarea produselor agricole, bunăstarea animalelor și managementul riscurilor în agricultură

Indicatori de impact: Producția totală a factorilor din agricultură*/ Venitul factorilor din agricultură*/ Veniturile din antreprenoriatul agricol*/ Rata de ocupare*

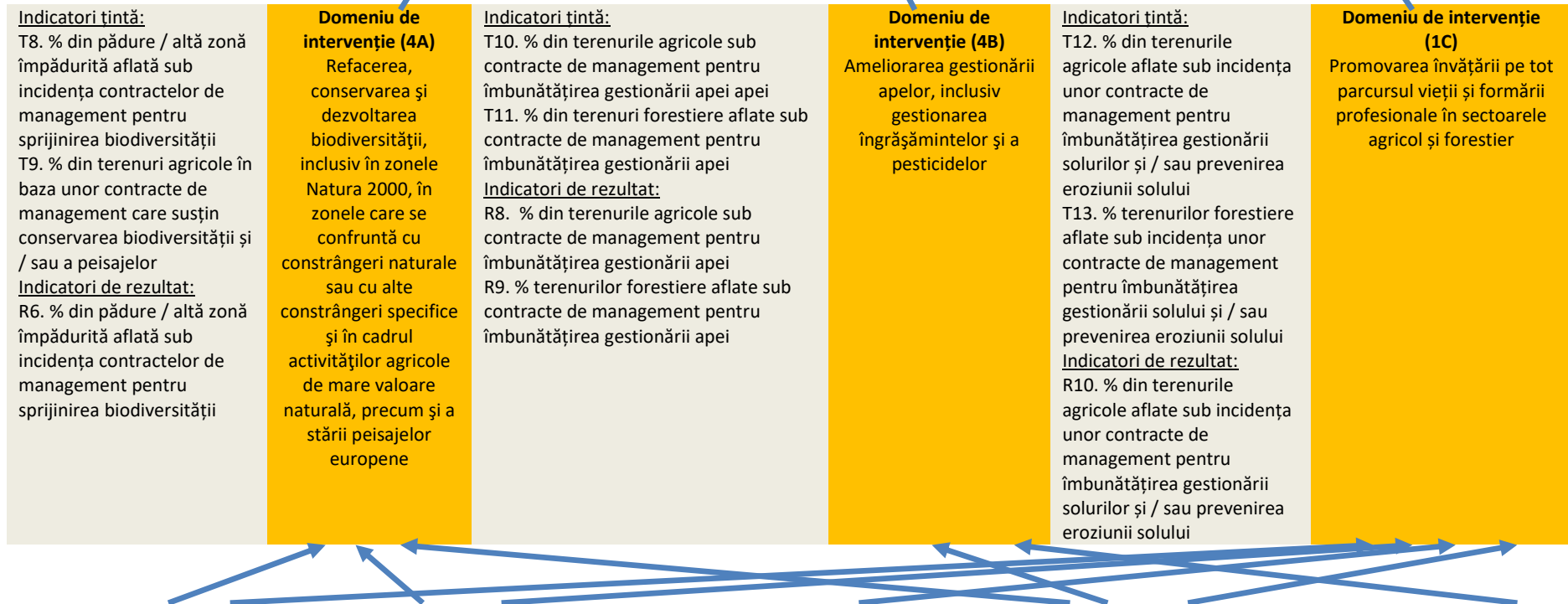

Prioritatea 4

Refacerea, conservarea și consolidarea ecosistemelor care sunt legate de agricultură și silvicultură

Indicatori de impact: Zone agricole cu înaltă Valoare Naturală (HNV)* / Captarea apei în agricultură* Calitatea apei* / Eroziunea solului prin apă* Materia organică din sol în terenurile arabile*

Măsura 15

Servicii de silvo-mediu,
servicii climatice și
conservarea pădurilor
(Articolul 36)

Măsura 10

Agro-mediu-climă
(Articolul 28)

Măsura 13

Plăți către zonele care se
confruntă cu constrângeri
naturale specifice sau de
alt tip
(Articolul 31)

Măsura 1

Transfer de
cunoștințe și activități
de informare
(Articolul 14)

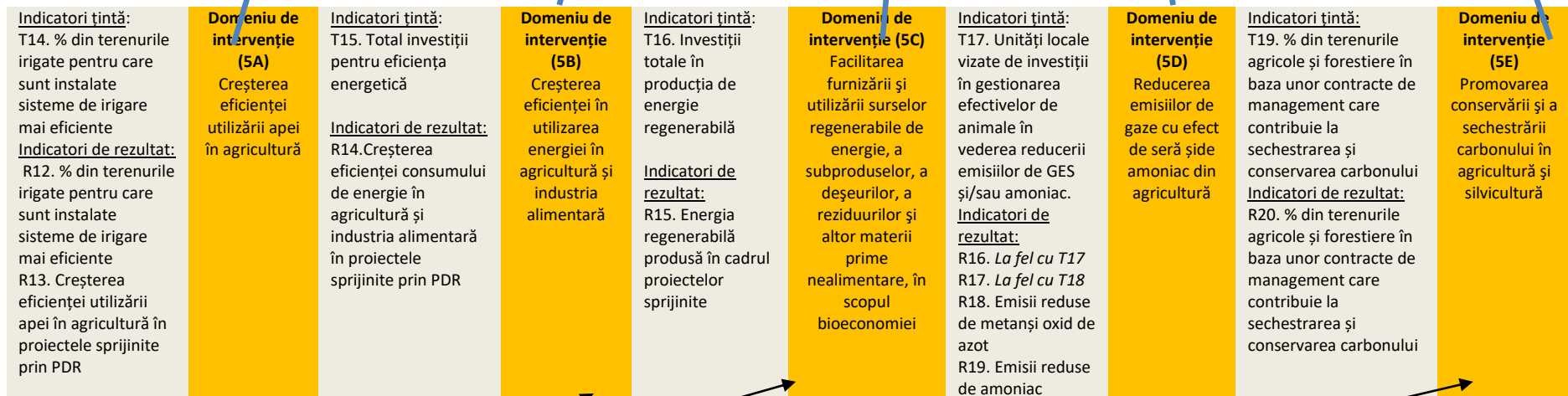
Măsura 11

Agricultura ecologică
(Articolul 29)

Prioritatea 5

Promovarea utilizării eficiente a resurselor și sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de carbon și rezistentă la schimbările climatice în sectoarele agricol, alimentar și silvic

Indicatori de impact: Captarea apei în agricultură*/ Emisii din agricultură*/ (+C43. Producția de energie regenerabilă în agricultură și silvicultură C44. Utilizarea energiei în agricultură, silvicultură și industria alimentară)

PROIECT COFINANȚAT DIN FEADR PRIN MĂSURA 511 DIN PROGRAMUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE RURALĂ 2007-2013

Măsura 16 Cooperare (Articolul 35)	Măsura 10 Agro-mediu și climă (Articolul 28)	Măsura 4 Investiții în active fizice (Articolul 17)	Măsura 6 Dezvoltarea exploatațiilor și a întreprinderilor (Articolul 19)	Măsura 7 Servicii de bază și reînnoirea satelor (Articolul 20)	Măsura 1 Transfer de cunoștințe și activități de informare (Articolul 14)	Măsura 8 Investiții în dezvoltarea zonelor forestiere și ameliorarea viabilității pădurilor (Articolul 21)	Măsura 11 Agricultura ecologică (Articolul 29)	Măsura 2 Servicii de consiliere (Articolul 15)
--	--	---	--	--	---	--	--	--

Prioritatea 6

Promovarea incluziunii sociale, reducerea sărăciei și dezvoltare economică în zonele rurale

Indicatori de impact: Rata sărăciei*/ Rata de ocupare a forței de muncă*

Indicatori țintă:

Indicatori de rezultat:

R21. Locuri de muncă create prin proiectele sprijinite

Domeniu de intervenție (6A)

Facilitarea diversificării, a înființării și a dezvoltării de întreprinderi mici și a creării de locuri de muncă

Indicatori țintă:

Indicatori de rezultat:

R22. Procentul populației rurale vizate de strategii de dezvoltare
R23. Procentul populației rurale care beneficiază de servicii/ infrastructură îmbunătățite
R24. Locuri de muncă create în infrastructurile sprijinite

Domeniu de intervenție (6B)

Încurajarea dezvoltării locale în zonele rurale

Măsura 4

Măsura 6

Măsura 2
Servicii de consiliere

LEADER
(Articolele 42-44)

Măsura 7

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN
AGRICOL PENTRU
DEZVOLTARE RURALĂ

Investiții în
active fizice
(Articolul 17)

Dezvoltarea exploatațiilor și
a întreprinderilor
(Articolul 19)

(Articolul 15)

Servicii de bază și
reînnoirea satelor
(Articolul 20)

ANEXA H – Răspunsul la întrebările de evaluare

EQ.1 Cât de adecvate sunt analiza SWOT și evaluarea nevoilor?

a. Cum sunt inovarea și sistemele de inovare definite în cadrul PDR?

Capacitatea scăzută de transfer de cunoștințe - cercetare este descrisă complet. În analiza SWOT există elemente legate direct de inovare și cercetare, care se regăsesc în principal printre "punctele slabe". Aspectul cel mai important este că nu există un sistem eficient pentru transferul de tehnologie de la Organismele de cercetare către fermieri/agribusiness. Prin urmare, EE s-a concentrat pe acest aspect printr-o serie de interviuri adresate persoanelor responsabile cu transferul de tehnologie din cadrul MADR și reprezentanților din mediul academic și sectorul științific și printr-o recenzie adecvată a literaturii de specialitate.

La nivelul întregii țări există universități și centre de cercetare, care oferă mijloace inovatoare necesare pentru fermieri (aprox. 1-2 centre de cercetare în fiecare județ). Centrele și institutele de cercetare oferă și o dovadă fizică a utilizării de semințe noi / hibride, produse prin crearea unor culturi specifice pe loturi demonstrative răspândite în toată țara.

De exemplu, Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Agricultură produce, printre altele, 6 tipuri de semințe (în special cereale), care sunt utilizate și înregistrate în alte țări (utilizarea de semințe în alte țări implică faptul că Institutul primește plăți din aceste țări pentru produsul pe care îl oferă). În general, avantajul comparativ românesc este legat de culturile de cereale de mari dimensiuni (semințe de cereale cu o productivitate mare și rezistență la secetă). Cercetătorii intervievați au declarat un avantaj competitiv în agricultura convențională și agricultura ecologică, care poate fi mai bine exploatat prin organizarea unei mai bune interacțiuni între centrele de cercetare și practicieni.

Aceste instituții sunt deja furnizori de cunoștințe (know-how) și de cercetare directă pentru marii fermieri, care se pot adresa direct universităților (care au un Departament de Extensie ce asigură relația cu fermierii) și centrelor de cercetare. De asemenea, este posibil ca fermele mari conectate cu marile corporații să beneficieze și de sprijinul lor de cercetare, producând propriile semințe.

Cu toate acestea, există 1.050.000 fermieri (80% dintre ei sunt fermieri mici), care nu pot interacționa direct, din cauza dimensiunii financiare și capacităților lor. Prin urmare, adevărata provocare este transferul de know-how către fermierii mici și pentru o agricultură inovatoare și convențională. În acest scop, există o serie de instituții publice la nivel local, care sunt responsabile de acest aspect (41 de Camere Agricole - una pentru fiecare județ, sub conducerea Consiliului Județean; cca. 500 de centre de consultanță locale, situate în satele și comunele din mediul rural). Prin intermediul acestor instituții transferul de know-how este gratuit pentru agricultori (chiar dacă, în condițiile în care doresc să folosească produsele de cercetare, ei trebuie să plătească o anumită sumă de bani în funcție de tipul de produs pe care doresc să îl utilizeze). În cele din urmă, micii fermieri ar putea ajunge la universități și centre de cercetare, prin intermediari: centre de consultanță locale și Camere Agricole.

Pentru a menține un standard bun în ceea ce privește abilitățile și capacitățile acestor intermediari, MADR, prin intermediul Departamentului de Extensie, coordonează sesiuni de formare periodice (pentru aproximativ 800 de persoane coordonate care lucrează la nivel local în instituțiile și organizațiile responsabile pentru transferul de know-cum și inovare). Un exemplu este reprezentat de Programele de formare pentru "Formator de formatori" și "Eco-condiționalități", din octombrie 2012; au existat două persoane instruite pentru fiecare județ care ulterior au instruit alte 720 de persoane angajate la nivel local. Aceeași abordare este utilizată, de asemenea, și în cazul în care tematica de formare este legată de noile tehnologii și de transferul de inovație; ulterior, cele 800 de persoane angajate în aceste instituții merg în teritoriu și diseminează informațiile către fermieri.

Sectorul agricol din România are o capacitate suficientă pentru a asigura transferul de inovație prin intermediul serviciilor de consultanță prestate de instituțiile publice (în 80% din cazuri) și prin legătura directă dintre fermieri și centrele de cercetare (în 20% din cazuri).

În concluzie, tehnologia și transferul de cunoștințe de la sursă sunt bine organizate, dar eficacitatea lor depinde de trei variabile principale:

- 1) Capacitatea întreprinderilor mici și micro de a aduna resurse financiare pentru a exploata cunoștințele dobândite. De exemplu, micii fermieri sunt destul de reticenți la utilizarea tipurilor noi / hibride de semințe, pentru că nu au suficienți bani să le cumpere.
- 2) Organizarea unui cadru în care cercetarea și crearea de cunoștințe sunt capabile să proiecteze și să promoveze o agricultură convențională / ecologică bazată pe valorile locale și o rezistență mai puternică la schimbările climatice și la șocurile pieței.
- 3) Capacitatea administrativă. Managementul Grupului Operațional (GO) va necesita noi aptitudini și capacități nu numai în ceea ce privește raportarea / proiectarea, dar și în ceea ce privește crearea de rețele și relații.

b. În ce măsură sunt identificate în mod corespunzător cele mai importante nevoi care trebuie să fie abordate în stimularea inovării?

Există o "nevoie" specifică identificată în analiza SWOT / analiza nevoilor care vizează inovația, și în special transferul de tehnologie (nevoia nr.3). Mai mult decât atât, inovația este considerată un aspect important care descrie nevoile legate de reorganizarea sistemului productiv prin promovarea investițiilor în active corporale și necorporale ale fermierului și întreprinderilor agricole (nevoile nr. 2 și 4). Inovarea este, de asemenea, luată în considerare în rândul nevoilor care vizează problema de calificare și capacitate a fermierilor în ceea ce privește formarea (1) și sistemul de educație (27). În cele din urmă, inovarea este, de asemenea, abordată, chiar dacă nu în mod explicit, în cadrul nevoii "Facilitarea schimbului de informații, cunoștințe și experiențe prin RNDR între actorii implicați în dezvoltarea rurală (nevoia nr. 24)", care este strâns legată de "inovarea socială" și de nevoia "Accesul la infrastructura modernă TIC", din moment ce Internetul și tehnologiile web sunt mijloace de bază pentru răspândirea cunoștințelor și inovării (nevoia nr. 25).

c. În ce măsură sunt abordate în mod corespunzător cele mai importante nevoi identificate în ceea ce privește restructurarea fermelor?

Există o nevoie specifică identificată care se adresează în mod direct restructurării fermelor, vizând în mod special fermele mici și mijlocii orientate către piață (nevoia nr.4). Alte nevoi legate de servicii de formare profesională și de consiliere vizează restructurarea fermelor ca un efect subsecvent, de exemplu, "Furnizarea de servicii de formare profesională de calitate pentru fermieri, formatori și informare" (nevoia nr. 1) și "Servicii de consiliere și consultanță agricolă adecvate și de calitate" (nevoia nr. 2).

d. A fost explorată necesitatea pentru reînnoirea generațiilor?

Există o nevoie specifică identificată care vizează "Facilitarea reînținerii generațiilor în exploatațiile agricole" (nevoia nr. 6). Tinerii fermieri reprezintă, de asemenea, grupul țintă preferat al serviciilor de formare profesională și de consiliere adaptate la cerințele reale ale pieței (nevoile nr. 1 și 2). Mai mult decât atât, prin oferirea de facilități pentru generația tânără se creează o relație de sinergie cu crearea de locuri de muncă în zonele rurale, inclusiv în sectoare non-agricole (nevoia nr. 26).

e. În ce măsură sunt identificate corect cele mai importante nevoi care trebuie să fie abordate pentru a integra producătorii primari în lanțul alimentară?

Au fost identificate nevoi specifice care se adresează integrării producătorilor agricoli în lanțul alimentară. În special, înființarea și sprijinirea organizațiilor de producători și cooperativelor (nevoia nr. 7) sunt necesare pentru a facilita un marketing comun al produselor, inclusiv lanțul scurt de aprovizionare cu alimente. De asemenea, este nevoie de crearea de instrumente financiare adecvate pentru agricultori și proprietari de păduri și pentru a stimula afacerile din mediul rural (nevoia nr. 11) pentru ferme modernizate și orientate spre piață, inclusiv lanțul scurt de aprovizionare cu alimente și producerea mai sigură și mai trasabilă a acestora.

Cu toate acestea, rolul achizițiilor publice în introducerea de inovații de-a lungul lanțului alimentară ar trebui să fie evaluat.

f. În ce măsură au fost evaluate necesitățile de gestionare a riscurilor în agricultură?

Există o nevoie specifică identificată privind „Managementul riscului prin redresarea potențialului de producție în urma impactului dezastrelor naturale sau de altă natură” (nevoia nr. 10). Nevoia de a aplica practici de gestionare a riscurilor pentru "Menținerea calității resurselor de apă" (nevoia nr. 15), a fost, de asemenea, identificată.

g. În ce măsură sunt identificate în mod corespunzător cele mai importante nevoi abordate în restaurarea și conservarea biodiversității și îmbunătățirea managementului apei și a solului?

Au fost identificate nevoi specifice care vizează în mod particular „menținerea biodiversității și a valorii de mediu a suprafețelor agricole cu înaltă valoare naturală (HNV) și a sistemelor agricole” (nevoia nr.

12), „protecția resurselor de sol, în special în zonele cele mai vulnerabile la eroziune și la alte procese de degradare, inclusiv în zonele devaforizate” (nevoia nr. 16) și menținerea calității resurselor de apă (nevoia nr. 15). Alte nevoi identificate, care ar putea contribui la soluționarea nevoilor antemenționate sunt, de exemplu „. dezvoltarea infrastructurii de bază și a serviciilor în zonele rurale” (nevoia nr. 20), accesul la rezultatele activităților de cercetare și inovare (nevoia nr. 3), sprijin pentru investiții în vederea îmbunătățirii sustenabilității fermelor (nevoia nr. 4).

h. În ce măsură sunt identificate în mod corespunzător cele mai importante nevoi de creștere a eficienței resurselor și de tranziție către o economie cu emisii scăzute de carbon și rezistentă la schimbările climatice?

Au fost identificate nevoi specifice care trebuie abordate în ceea ce privește utilizarea eficientă a resurselor, economia bazată pe emisii reduse de carbon și rezistentă la schimbările climatice, pe de pe o parte, prin ”menținerea nivelului redus de emisii de gaze cu efect de seră (GES) din sectorul agricol și din spațiul rural și sprijinirea trecerii către o economie cu emisii scăzute de carbon” (nevoia nr. 18), „adaptarea infrastructurii agricole pentru atenuarea efectelor schimbărilor climatice” (nevoia nr. 17) și pe de altă parte, pentru „protecția resurselor de sol, în special în zonele cele mai vulnerabile la eroziune și la alte procese de degradare, inclusiv în zonele devaforizate ” (nevoia nr. 16). Economia bazată pe emisii reduse de carbon este, de asemenea, abordată, chiar dacă nu în mod explicit, în nevoia de "creștere a suprafețelor forestiere" (nevoia nr. 14) întrucât pădurile sunt importanți „consumatori” de carbon. Pe de altă parte, utilizarea eficientă a resurselor și rezistența la schimbările climatice reprezintă, de asemenea, nevoi transversale. Acestea sunt legate de nevoile agricultorilor și proprietarilor de păduri de a avea acces la rezultatele activităților de cercetare și inovare (nevoia nr. 3), de a utiliza metode prietenoase cu mediul în producția agricolă și în gestionarea pădurilor (nevoile nr. 12 și 13), precum și de a gestiona poluarea apelor de suprafață și subterane din surse agricole.

i. În ce măsură au fost identificate în mod corespunzător nevoile de promovare a incluziunii sociale, reducerea sărăciei și dezvoltare economică în zonele rurale?

Există mai multe nevoi identificate care vizează direct incluziunea socială, reducerea gradului de sărăcie și dezvoltarea economică în zonele rurale. În special, gradul de sărăcie și riscul de excluziune socială sunt ridicate în zonele rurale, fiind în conexiune cu fermele de subzistență și semi-subzistență. Reducerea gradului de sărăcie și a excluziunii sociale se numără printre nevoile identificate (nevoia nr. 19). Mai mult decât atât, o cale spre reducerea gradului de sărăcie și a riscului de excluziune socială a populației rurale este dezvoltarea mediului rural. În acest sens, una dintre primele nevoile identificate este "dezvoltarea infrastructurii de bază și a serviciilor în zonele rurale” (nevoia nr. 20). Ocuparea forței de muncă este un aspect critic vizat fie prin crearea de locuri de muncă în zonele rurale, inclusiv în sectoare non-agricole (nevoia nr. 21) fie prin conservarea moștenirii rurale și a tradițiilor locale (nevoia nr. 22). Abordarea „de jos în sus” și finanțarea proiectelor prin fonduri UE sunt aspecte regăsite și în abordarea LEADER (nevoia nr. 23). Există, de asemenea, loc și pentru abordări în rețea care facilitează schimbul de informații, cunoștințe și experiențe prin RNDR între actorii implicați în dezvoltarea rurală (nevoia nr. 24).

j. Cum și în ce măsură PDR contribuie la inovare în agricultură și în zonele rurale?

PNDR va avea un rol important în ceea ce privește transferul de inovație prin coordonarea acestui proces. În acest cadru, o importanță crucială o va avea Grupul Operațional (GO). Grupurile Operaționale vor fi formate din cel puțin 2 structuri. Centrele de cercetare se pot alătura și transfera tehnologie ca o structură unitară sau pot lucra separat. Capacitatea administrativă va juca un rol crucial în acest sens pentru a asigura legătura dintre cele două părți implicate în transferul de inovare. Cu toate acestea, chiar dacă Programul nu este încă lansat, unele GO au fost deja formate, mai ales între crescători de animale și centre de cercetare.

k. În ce măsură PDR contribuie la protejarea mediului înconjurător, precum și la atenuarea schimbărilor climatice?

În ceea ce privește informațiile privind mediul, analiza SWOT este concisă și oferă date de bază și informații rezultate din analiza socio-economică a mediului rural din România și a domeniilor conexe. Echipa de evaluare a furnizat o analiză din perspectiva SEA a elementelor incluse în analiza SWOT, în conformitate cu prevederile DG AGRI, nefiind identificate aspecte critice.

La nivelul analizei SWOT, pentru fiecare secțiune (Puncte tari, Puncte slabe, Oportunități și Amenințări) sunt delimitate și descrise aspecte privind mediul și clima, majoritatea rezultate în urma analizei socio-economice. De asemenea, aspectele de mediu și climă sunt transpuse și la nivelul nevoilor adresate în cadrul PNDR (nevoile 10-18), PNDR atribuind o importanță crescută acestui subiect, în concordanță cu prioritățile stabilite la nivelul UE.

Astfel, conform concluziilor rezultate în urma evaluării, implementarea PNDR este de așteptat să aibă în principal un efect direct și indirect pozitiv asupra mediului. Acțiunile propuse prin cele șase priorități ale UE sunt prognozate să aibă un efect neutru, benefic, puternic benefic sau nesigur. Impactul potențial negativ al PNDR asupra mediului este asociat cu implementarea măsurilor de investiții, dar poate fi eliminat prin atenta selecție a măsurilor de prevenire, reducere și compensare a efectelor și, de asemenea, prin evaluarea impactului proiectelor individuale asupra mediului, prin intermediul EIM.

l. În ce măsură analiza SWOT reflectă toate aspectele relevante, cuprinse în analiza situației actuale, fără a lăsa aspecte importante deoparte și fără a adăuga noi aspecte care nu sunt acoperite de analiză?

După cum s-a observat deja, legăturile dintre analiza situației ("analiza socio-economică a zonei rurale din România") și analiza SWOT sunt clare. Cu toate acestea, analiza SWOT este susținută atât de probe calitative cât și cantitative.

m. Cât de plauzibile sunt elementele plasate sub cele patru categorii, subliniind legăturile transversale?

Instrumentul de analiză adoptat a fost lanțul logic. EE a elaborat mai multe matrici pentru a analiza legăturile (și astfel evidențele suplimentare) dintre diferitele elemente ale analizei SWOT și a verifica legăturile dintre analiza economico-socială, indicatorii de context și nevoile identificate. Aceste matrici

au permis, de asemenea, verificarea logicii interlegăturilor dintre analiza SWOT și evaluarea nevoilor, iar în cazul nici unei evidențe în lanțul logic, evaluatorul a propus fie reformularea elementelor din analiza SWOT / a nevoii, fie eliminarea lor.

n. În ce măsură sunt clasate și prioritizate problemele din perspectiva obiectivelor generale ale Strategiei UE 2020 și ale PAC 2020?

În ceea ce privește coerența cu prioritățile UE, EE a analizat tabelele SWOT în raport cu temele: transfer de cunoștințe, creșterea competitivității, promovarea organizării lanțului alimentar, restaurarea, conservarea și consolidarea ecosistemelor și promovarea utilizării eficiente a resurselor; și cu cele trei priorități europene transversale, respectiv, Mediu, Schimbări climatice și Inovare printr-o matrice specifică. EE a verificat dacă elementele analizei SWOT acoperă toate cele 6 + 3 priorități ale UE, concluzionând că, din punct de vedere formal, analiza SWOT este completă. În ceea ce privește PAC 2020, EE a verificat dacă rolul specific al PNDR 2014-2020 este de a complementa intervenția politicilor aferente Pilonului 1 prin sprijinirea competitivității fermelor mici și prin asigurarea de suport pentru investiții în infrastructura pentru agricultură (depozite, platforme pentru colectarea produselor, sisteme de procesare, etc). Întrucât aceste acțiuni sunt legate de aspecte ale analizei SWOT, EE concluzionează că analiza SWOT este conectată cu obiectivele generale ale PAC 2020.

o. În ce măsură analiza SWOT constituie baza pentru evaluarea nevoilor și o justificare solidă pentru concluzii strategice și stabilirea obiectivelor programului?

EE a verificat corelarea dintre toate elementele SWOT cu nevoile identificate pentru a observa dacă nevoile selectate au fost relevante și justificate în mod suficient prin analiza SWOT. În analiza efectuată în versiunea din februarie, aproape toate nevoile au fost justificate printr-un element al analizei SWOT, cu excepția a câteva cazuri în care nevoile nu au fost susținute suficient (2), sau erau în contradicție (3). Noua analiză efectuată asupra ultimei versiuni a PNDR (luna iulie) arată că toate nevoile au fost susținute coerent prin analiza SWOT.

p. Sunt analiza SWOT și analiza nevoilor concepute luând în considerare diferențele propuse de către actorii interesați, de către persoane sau specificul diferitelor teritorii?

Evaluatorul ex-ante admite faptul că un proces de implicare a actorilor cheie (prin intermediul grupului de lucru tematic și prin CCTDRAP) este în vigoare și respectă codul de conduită al parteneriatului. Astfel, rezultă că:

- în timpul realizării PNDR, a fost stabilit un proces de implicare a părților interesate (prin intermediul CCTDRAP și grupurilor de lucru tematice);
- procesul respectă codul de conduită al parteneriatului;
- sunt implicate agențiile cheie orizontale la nivel central național;
- sunt implicate părțile interesate cheie la nivel național;

- reprezentanții regionali sunt luați în considerare;
- consultarea s-a axat pe principalele teme de dezvoltare rurală legate de prioritățile UE (Agricultură și industrie alimentară, Mediu, Dezvoltare economică în zonele rurale, Activități non-agricole, infrastructură rurală, incluziune socială, patrimoniu cultural, Inovare și Formare, LEADER);
- analiza SWOT și cea a nevoilor PNDR au fost împărtășite cu părțile interesate în cadrul consultărilor.

q. Analiza SWOT și analiza nevoilor dovedesc că lecțiile învățate în perioada 2007-2013 sunt luate în considerare?

Evaluatorii ex-ante au verificat existența lecțiilor din trecut. Lecțiile au fost formulate din perioada trecută de programare, cu privire la (ca și exemplu):

- Stimulente financiare: *”În perioada precedentă de programare, deși au existat mecanisme financiare (scheme de garantare), unii beneficiari care au semnat contracte de finanțare nu au reușit să acceseze credite pentru investiții (...).”*

- LEADER: *”Gradul redus al activităților de cooperare desfășurate prin LEADER 2007-2013 a fost determinat pe de o parte de lipsa de experiență a GAL în ceea ce privește această abordare, dar și a autorităților de plată care, în lipsa unor criterii foarte precise de definire a proiectelor de acest tip, au fost rezervate în contractarea unor astfel de proiecte. În plus, deși au fost prevăzute proiecte de cooperare la nivelul strategiilor GAL, impactul crizei economice 2008-2010 a limitat drastic capacitatea financiară a partenerilor de a derula astfel de proiecte (...).”*

- Infrastructură: *”Principalele dificultăți întâmpinate în implementarea proiectelor pentru infrastructura de bază au fost legate de nivelul mare de complexitate și de durata de execuție a proiectelor. De asemenea, pentru realizarea investițiilor a fost necesară obținerea unui număr mare de autorizații emise de diverse autorități, ceea ce a îngreunat procesul de implementare pentru beneficiari. În plus, a existat o dificultate în aplicarea conceptului de proiecte integrate de dezvoltare sub forma intervențiilor concentrate, interconectate, în zone clar definite (...).”*

- Patrimoniu cultural: *”Punerea în valoare a moștenirii rurale și a patrimoniului cultural s-a realizat în perioada precedentă de programare, în special prin sprijinirea investițiilor pentru renovarea, modernizarea și dotarea aferentă a așezămintelor culturale; restaurarea, consolidarea și conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural și natural; achiziționarea de echipamente pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural.”*

- Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală (RNDR): *”RNDR și-a demonstrat utilitatea prin contribuția la dezvoltarea animării și schimbului de experiență între actorii rurali implicați în dezvoltarea rurală, considerând activitățile de diseminare desfășurate la nivel rural (conferințe, seminarii, publicarea de newslettere, etc.).”*

În plus, EE a efectuat un sondaj adresat GAL-urilor și mai multe interviuri pentru a completa analiza prin colectarea de informații cu privire la perioadele anterioare. Evaluarea intermediară și Rapoartele Anuale de Implementare au fost, de asemenea, folosite.

r. Dovedește analiza SWOT necesitatea elaborării unui sub-program tematic?

Analiza SWOT a identificat necesitatea de a elabora un sub-program tematic. Acest lucru este menționat în analiza de ansamblu și în analiza nevoilor. Mai exact, în "Analiza sectorului agricol", există o descriere completă a punctelor slabe și fragilității sectorului care implică nevoia de sprijin. Cu toate acestea, în analiza SWOT potențialul sectorului nu este explicat clar. EE a realizat o analiză specifică, colectând informații suplimentare prin intermediul unor interviuri și a recenziei literaturii de specialitate pentru a acoperi acest aspect.

EQ.2 În ce măsură programul de dezvoltare rurală are o contribuție la prioritățile UE 2020?

a. În ce măsură înființarea logicii de intervenție asigură că măsurile selectate vor contribui la realizarea obiectivelor regionale, naționale și UE?

În ceea ce privește contribuția la obiectivele principale ale UE 2020, toate obiectivele sunt sprijinite de domeniile de intervenție ale programului, chiar dacă o atenție mai mare este acordată schimbărilor climatice, educației și inovării, în comparație cu ocuparea forței de muncă și lupta împotriva excluziunii sociale.

b. Cine nu este implicat suficient în elaborarea și implementarea programului, deși a fost sugerat ca partener relevant?

Implicarea părților interesate este reprezentată în mod corespunzător în elaborarea și implementarea programului.

c. Cine nu este încadrat în nicio intervenție, deși este identificat ca fiind un beneficiar potențial relevant? Ce fel de discrepanțe există? Cum pot fi neutralizate aceste discrepanțe?

În ceea ce privește prioritățile UE 2020, cele două ținte mai puțin reprezentate în cadrul Programului sunt ocuparea forței de muncă (1) și excluziunea socială (5), care au două Domenii de Intervenție specifice (6A și 6B), dar nu sunt acoperite de alte domenii. Prima țintă (ocuparea forței de muncă) este, oricum, conectată în mod direct prin DI 2B, care susține formarea unei noi generații de agricultori și creează sinergii pentru reînnoirea generațiilor. Cu toate acestea, în urma interviurilor a reieșit că potențialii beneficiari solicită intervenții suplimentare, în special în ceea ce privește serviciile de formare/ consultanță și management, mai cu seamă în ceea ce privește aplicarea pentru fonduri UE. Totuși, mai mult de jumătate dintre respondenți nu aveau informații cu privire la abordarea LEADER; aceasta a limitat implementarea acțiunilor LEADER și difuzarea abordării LEADER și evidențiază necesitatea unor intervenții pentru a neutraliza acest decalaj.

d. Cum sunt transpuse în acțiuni prioritățile individuale de dezvoltare rurală și cum afectează acestea intervențiile prevăzute în cadrul altor priorități?

PNDR 2014-2020 va susține competitivitatea fermelor mici prin acordarea de sprijin pentru investiții în infrastructura aferentă agriculturii (depozite, platforme de colectare a produselor, sisteme de procesare, etc.) și prin crearea și utilizarea lanțurilor scurte de aprovizionare. Mai mult, PNDR va stimula inovarea în România, prin furnizarea de informații la nivelul micilor fermieri privind modul de utilizare a tehnologiei disponibile, de îngrijire a culturilor, de gestionare a deșeurilor rezultate din activitățile agricole etc.

e. Ce prevederi (structuri și procese) au fost realizate pentru a coordona implementarea?

Din punct de vedere specific al implementării, pentru a corespunde obiectivelor Strategiei Europa 2020, nicio structură și/sau proces nu au fost prevăzute.

f. Cât de mult sunt reflectate aceste eforturi în comunicarea Autorității de Management cu partenerii, beneficiarii potențiali și publicul larg?

Conform beneficiarilor intervievați, a existat o problemă legată de lipsa de informații cu privire la abordarea LEADER. În plus, a existat, de asemenea, o problemă în coordonarea dezvoltării politicii și în special în coordonarea elaborării Acordului de Parteneriat. De exemplu, deși Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale a formulat sugestiile sale cu privire la AP, informațiile furnizate nu au fost întotdeauna luate în considerare. Problema de coordonare s-a adâncit și din cauza faptului că Ministerul Fondurilor Europene asigură gestionarea Acordului de Parteneriat, ținând seama atât de Strategia Națională, cât și de strategia Europa 2020. Relația dintre AM PNDR, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice și Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice a fost, totuși, mai proactivă. În faza de implementare, relațiile vor fi din nou "mai mult" bilaterale și, prin urmare, problemele ar putea apărea în programare, nu în implementare.

EQ.3 Există coerență între obiectivele tematice selectate, prioritățile și obiectivele PDR și CSC, Acordul de Parteneriat, Pilonul I PAC, alte instrumente relevante și recomandări specifice de țară?

a. Cum interacționează anumite măsuri din PDR cu alte instrumente agricole (Pilonul 1 al PAC)?

Ca urmare a evaluării, 2 dintre cele 6 priorități ale PNDR sunt considerate a fi puternic coerente cu Pilonul I al PAC.

- Prioritatea nr. 2 – Creșterea viabilității exploatațiilor și a competitivității tuturor tipurilor de agricultură în toate regiunile și promovarea tehnologiilor agricole inovative și a gestionării durabile a pădurilor
- Prioritatea nr. 4 - Refacerea, conservarea și consolidarea ecosistemelor care sunt legate de agricultură și silvicultură pe o bază voluntară și având în vedere obiective specifice de mediu.

Prioritatea nr. 2 este considerată a avea o sinergie deplină cu Pilonul 1 al PAC, având în vedere că acesta din urmă a prevăzut o listă de instrumente prin plăți directe, care să asigure o dezvoltare mai

echilibrată a agriculturii, ținând cont de dimensiunea fermelor, caracteristicile specifice ale teritoriului, vârsta fermierilor, etc. Astfel, plățile directe vor fi reglementate de către noul obiectiv privind convergența internă, ceea ce înseamnă că va exista o reechilibrare progresivă a nivelurilor de plăți directe la nivel național sau regional, în scopul de a evita orice consecințe financiare perturbatoare pentru fermierii din anumite sectoare sau regiuni.

De asemenea, agricultorii din sectoarele sau regiunile care se confruntă cu dificultăți deosebite și unde activitatea agricolă este importantă din punct de vedere economic, de mediu și / sau social, pot primi o parte mai mare a plăților directe sub formă de sprijin cuplat (legat de producție). De asemenea, inclusiv în Pilonul I al PAC, există o schemă de sprijin obligatorie în favoarea tinerilor agricultori al căror sprijin nu depășește 1250 euro.

Prioritatea nr. 4 este considerată a fi în coacțiune cu Pilonul I al PAC. Cel mai important element al PAC în ceea ce privește ecosistemele este nou introdusa plata de "ecologizare" (30% din sprijinul direct pentru veniturile agricultorilor va fi acordat numai în cazul în care aceștia implementează practici benefice pentru mediu și climă: creșterea a cel puțin trei culturi diferite pe terenul lor arabil, menținerea unei suprafețe minime de pajiști permanente, precum și conservarea zonelor și a caracteristicilor peisajului cu o valoare ecologică deosebită ("zone de interes ecologic"). Prioritatea nr. 4 nu se suprapune peste Pilonul I, promovând inițiative specifice de mediu care ar putea consolida o nouă atitudine a fermierilor față de sustenabilitatea mediului.

PNDR și Pilonul I împărtășesc aceeași viziune și strategie, aceasta fiind de a sprijini competitivitatea întregului sistem, în special a fermelor mici și micro.

Mai exact, complementaritatea dintre cei doi piloni, în cazul specific al României, se bazează pe două misiuni specifice ale PNDR:

- creșterea inovației prin promovarea transferului tehnologic și a unor noi producții și procese (măsurile 1, 2, 4, 6, 16)
- crearea unui cadru favorabil pentru condițiile sociale (măsura 7)

Pilonul I și PNDR prezintă o integrare completă și în ceea ce privește aspectele de mediu.

b. Cum sunt descrise complementaritățile cu alte fonduri de intervenții CSC, precum și orice alte politici UE și naționale care operează în aceeași zonă sau abordează aceiași beneficiari?

PNDR prezintă un capitol special dedicat analizelor privind complementaritatea cu alte fonduri ale CSC și instrumente relevante la nivel comunitar și național. Analiza are în vedere utilizarea Fondurilor Structurale și de Investiții Europene (FESI) în România în perioada 2014-2020, precum și a altor instrumente care sunt gestionate în mod direct la nivelul UE (Orizont 2020, EaSI, Life +). Este demonstrată o sinergie clară între sprijinul acordat prin toate FESI pentru OT selectate în cadrul AP al României.

În ceea ce privește complementaritatea cu alte instrumente care sunt gestionate în mod direct la nivelul UE, este descrisă contribuția FEADR la atingerea obiectivelor Orizont 2020, EaSI, Life +. De asemenea, FEADR demonstrează sinergii cu alte strategii și fonduri la nivelul UE (Strategia integrată de dezvoltare durabilă a Deltei Dunării 2030, Fondul de solidaritate al UE, etc). Considerând nu numai contribuția directă, ci și cea indirectă, PNDR va fi foarte important pentru cadrul național integrat de dezvoltare.

PNDR nu prezintă un conflict evident cu alte PO ale CSC. PO Infrastructura Mare are cel mai înalt nivel de sinergie, având în vedere necesitatea de a integra rețelele infrastructurale naționale și rurale. Există o coerență puternică pe tematica de inovare, cu toate programele operaționale analizate, și în principal cu PO Regional, PO Competitivitate și PO Capitalul Uman. Există, de asemenea, o coerență bună cu privire la aspectele legate de incluziunea socială și eficiența resurselor. În cele din urmă, un nivel adecvat de coerență este prezent și în cazul PO Capacitatea Administrativă (PO CA).

c. Cine nu este atins de nicio intervenție, deși a fost identificat ca un potențial beneficiar relevant? Cum pot fi neutralizate decalajele?

Domeniile de Intervenție și formele de sprijin din cadrul PNDR se bazează pe un set de nevoi care au rezultat din analizele socio-economice și analiza SWOT, ca parte a logicii de intervenție. Una dintre nevoile identificate, nr. 26 - Modernizarea infrastructurii de învățământ agricol, chiar dacă nu este inclusă în prioritățile PNDR, este foarte importantă pentru dezvoltarea viitoare a zonelor rurale din România. Cu toate acestea, beneficiarii specifici ai acestei nevoi sunt acoperiți datorită sinergiilor existente cu alte Programe operaționale.

De asemenea, minoritatea romă se poate confrunta cu dificultăți specifice în abordarea PNDR. Această problemă poate fi ameliorată prin promovarea Strategiei Guvernului României pentru cetățenii de etnie romă pentru perioada 2012-2020, în complementaritate cu PNDR.

Ca o concluzie, intervențiile prevăzute în cadrul PNDR și, de asemenea, sinergiile dintre diferitele programe operaționale ale României, vor sprijini toate categoriile relevante de potențiali beneficiari.

d. Există redundanțe inutile care ar putea provoca pierderea de eficiență?

Prioritățile și obiectivele PNDR sunt în sinergie cu alte PO ale României. Considerând versiunile disponibile pentru restul programelor operaționale la momentul evaluării (PO Capitalul Uman, PO Capacitate Administrativă, PO Competitivitate, PO Infrastructura Mare, PO Regional, PO Asistență Tehnică), nu au fost identificate redundanțe inutile care ar putea afecta eficiența PNDR.

Q.4 Cât de oportună este logica de intervenție a PDR?

a. Cât de clar sunt definite obiectivele programului?

PNDR exprimă 3 orizonturi strategice:

- a) Prioritățile programului, care sunt definite în capitolul "Descrierea strategiei", acestea fiind:

- i) schimbările structurale din sectorul agro-alimentar și competitivitatea;
- ii) gestionarea resurselor naturale;
- iii) dezvoltare rurală locală echilibrată

Prioritățile programului sunt interconectate cu Strategia națională și pentru fiecare prioritate sunt identificate nevoile care trebuie adresate.

- b) Domeniile de intervenție, care sunt definite în capitolul "Descrierea strategiei" și sunt aliniate regulamentelor CE. Pentru fiecare domeniu de intervenție sunt identificate nevoile, combinația de măsuri și modificările plănuite.
- c) Măsurile și sub-măsurile sunt descrise în capitolul specific. Pentru fiecare măsură sunt identificate scopul, tipul de intervenție și tipul de beneficiari.

Nu în ultimul rând, programul are o strategie bine articulată și prezintă o descriere detaliată a obiectivelor sale. Pe lângă acest aspect, în secțiunea 5.1 a capitolului de descriere a strategiei (5) - "Justificarea nevoilor selectate pentru a fi adresate de către PNDR și alegerea obiectivelor, priorităților și domeniilor de intervenție, în baza dovezilor din analiza SWOT și evaluarea nevoilor", PNDR prevede o descriere a strategiei care "transpune" prioritățile UE în contextul românesc. Mai mult decât atât, secțiunea face legătura între nevoile identificate și Domeniile de intervenție și măsurile selectate.

b. Cum sunt descrise legăturile logice și sinergiile între diferitele obiective la aceleași niveluri sau la niveluri ierarhice diferite?

PNDR are un tabel care descrie interconexiunile diferitelor domenii de intervenție (DI), în raport cu nevoile identificate. Legăturile interne și potențialele sinergii nu sunt descrise în mod explicit în PNDR la nivel de domeniu de intervenție.

Cu toate acestea, PNDR prezintă o coerență internă puternică și majoritatea DI sunt profund interconectate în abordarea nevoilor comune și cu cele 3 priorități principale ale programului:

- a) Majoritatea domeniilor de intervenție contribuie la consolidarea cunoștințelor și activelor de inovare în zonele rurale și sectorul agricol.
- b) Domeniile de intervenție 1A, 2A, 3A, 4B, 4C, 5B, 5C sunt interconectate în promovarea competitivității sectorului agricol.
- c) Domeniile de intervenție ale Priorităților 4 și 5 prezintă legături puternice evidente în ceea ce privește gestionarea resurselor naturale
- d) Dezvoltarea echilibrată este susținută în mod natural de DI 6A și 6B, dar și de către DI legate de mediu.

c. În ce măsură se contrazic reciproc obiectivele?

Evaluatorii ex-ante au introdus indicator(i) de rezultat și indicator(i) de impact pentru a descoperi cu mai multă ușurință prezența unor legături logice între diverse obiective definite în documentul Programului. Acest exercițiu a arătat prezența unor legături logice între diferite niveluri, cu toate măsurile selectate contribuind la realizarea obiectivelor Domeniilor de Intervenție, care, în schimb,

sunt într-o relație de susținere reciprocă pentru fiecare prioritate. În plus, contribuția unor măsuri contribuie transversal la realizarea mai multor DI în cadrul diferitelor priorități. PNDR are, prin urmare, o coerență internă puternică și cea mai mare parte a DI sunt profund interconectate în abordarea nevoilor comune. Nu există elemente de contradicție în ceea ce privește obiectivele.

d. Cât de cuprinzător și plauzibil sunt descrise legăturile logice între măsurile selectate și întreaga gamă de obiective?

Fiecare măsură expune cu exactitate contribuția la soluția nevoilor identificate, legăturile cu DI și efectele asupra aspectelor transversale. În conformitate cu orientările DG AGRI, pentru a verifica structura logică a programului, sunt elaborate pentru fiecare prioritate, diagrame arbore ale logicii de intervenție. În tabelul arborelui logic, afișat în anexa G, această conexiune este și mai evidentă. Diagrama permite verificarea gradului de coerență dintre priorități, Domenii de Intervenție, măsuri și intervenții (cu indicatori de rezultat și de impact). Acesta indică prezența unor puternice legături logice de conectare a diferitelor obiective definite în documentul de program.

e. În ce măsură sunt explicate interacțiunile sinergice între măsurile pentru atingerea obiectivelor?

PNDR nu descrie întotdeauna în totalitate interacțiunea sinergică dintre măsuri. Cu toate acestea, Tabelul 2.5. ilustrează în mod clar nivelul de sinergie dintre măsuri. Matricea a identificat următoarele măsuri cheie:

- Măsura 1 "Transfer de cunoștințe și acțiuni de informare (Art.14)".
- Măsura 2 "Servicii de consultanță (Art.15)"
- Măsura 4 "Investiții în active fizice (Art. 17)"
- Măsura 6 "Dezvoltarea exploatațiilor și a întreprinderilor (Art. 19)"
- Măsura 16 "Cooperarea (Art. 35)"

Așa cum este explicat mai sus, aceste cinci măsuri reprezintă "coloana vertebrală" strategică a PNDR, deoarece acestea sunt transversal esențiale pentru prioritățile și Domeniile de intervenție.

Q.5 În ce măsură formele de sprijin propuse sunt adecvate?

a. În ce măsură este forma de sprijin aleasă în concordanță cu măsura selectată, acțiunile avute în vedere și obiectivele specifice?

În termeni generali, formele de sprijin propuse sunt în concordanță cu măsurile selectate. Unele probleme, apărute în perioada de programare anterioară, ar trebui evitate în perioada următoare. Acestea sunt în mare parte legate de procedurile de achiziții publice, pentru că legislația este încă foarte vastă și laborioasă iar capacitatea instituțională locală în ceea ce privește reursele umane specializate în domeniul achizițiilor publice, pare a fi redusă. În plus, fermierii mici au dificultăți în obținerea de cofinanțare, în gestionarea cererilor, gestionarea rapoartelor financiare și în conformarea cu cerința de informare a măsurilor. În cele din urmă, eficiența formei de sprijin poate fi asimetrică în ceea ce privește natura beneficiarului. Aceste probleme pot semnifica faptul că forma aleasă de sprijin ar putea afecta negativ implementarea măsurilor.

b. Cât de eficientă și cât de efectivă va fi forma propusă de susținere?

PNDR a selectat o serie de forme de sprijin pentru măsurile din cadrul PDR. Cea mai utilizată formă de sprijin este acordarea de finanțare nerambursabilă. O parte a sprijinului va fi acordată sub formă de plăți care vor facilita întreprinderea de practici și programe care altfel s-ar dovedi prea costisitoare sau nu ar fi rentabile pentru beneficiari.

În general, EE apreciază că formele de sprijin pentru măsuri sunt adecvate. Din analiză reiese de asemenea, că un obstacol important este accesul la finanțare pentru fermierii mici și micro. Schemele de garantare sau de finanțare nerambursabilă expun aceeași problemă cu privire la faptul că acești beneficiari nu sunt în măsură să dispună de capitaluri adecvate. Acesta reprezintă un obstacol pentru toate măsurile adresate fermierilor. EE a sugerat abordarea acestui aspect delicat prin:

- 1) Realizarea unor legături între măsurile care facilitează îndrumarea fermierului de la a deține cunoștințe adecvate, la a-și elabora propriul său plan de afaceri, de la depunerea aplicației la gestionarea afacerilor în perioada ex-post.
- 2) Definirea formei de micro-credit în vederea facilitării accesului la capital

c. În ce măsură autoritățile de programare au analizat posibilitățile de a utiliza opțiunea de costuri simplificate?

În prezent, se pare că oportunitatea oferită de noul regulament de utilizare a costurilor simplificate nu este exploatată pe deplin. În descrierea măsurilor (Capitolul 8 din PNDR) și în descrierea implementării (Capitolul 15 din PNDR), sunt enumerate un număr de opțiuni (de exemplu, limitarea documentării, utilizarea de aplicații web). Totuși, acestea nu sunt definite în mod clar și sistematic (a se vedea comentariile cuprinse în Capitolul 4 al prezentului raport de evaluare ex ante). Mai mult, se pare că fiecare măsură are prevăzut un număr tot mai mare de controale, documente și proceduri. Pentru unele măsuri aceasta este un aspect ușor de înțeles (ex. măsurile 13-17), deoarece în cazul acestora există un risc ridicat de eroare și fraudă. Pentru alte măsuri, ar putea fi adecvată reflectarea cu privire la posibilitatea de a utiliza costuri simplificate. De exemplu, în ceea ce privește măsura 1 ar putea fi util să se adopte costul standard.

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN
AGRICOL PENTRU
DEZVOLTARE RURALĂ

EQ.6 În ce măsură există legături între outputurile intenționate și rezultatele așteptate?

- a. Care ipoteze stau la baza corelării între acțiuni și rezultate planificate? Mai mult, care sunt ipotezele care leagă rezultatele așteptate cu obiectivele?*

Măsurile și formele aferente de sprijin sunt în concordanță cu rezultatele și impacturile legate de DI și cele 6 priorități ale UE.

PNDR nu identifică în mod explicit ipoteze specifice. Cu toate acestea, EE a reclădit logica programului și a identificat ipoteza principală (a se vedea Tabelul 2.7).

- b. De ce condiții externe depind aceste ipoteze? Care sunt factorii externi care ar putea pune în pericol ipotezele?*

Eficacitatea sprijinului PNDR ar putea fi contestată de către următoarele provocări interne:

- a. Calificarea și capacitățile fermierilor
- b. Lipsa de masă critică
- c. Creșterea concurenței la nivel mondial pentru produsele agricole din țările aflate în curs de dezvoltare
- d. Schimbările climatice pentru producția agricolă și condițiile sociale în zonele rurale
- e. Reducerea disponibilității cheltuielilor publice pentru servicii sociale și de sănătate ar putea afecta durabilitatea infrastructurii sociale și de sănătate finanțată prin măsura 7

- c. Cum ar trebui să fie reconfigurată logica de intervenție pentru a ajunge la rezultatele așteptate într-un mod mai fiabil și mai eficient? Ce acțiuni ar trebui să fie îmbunătățite, adăugate sau eliminate?*

În termeni generali, din analiza efectuată de către EE reiese că există o coerență puternică între rezultatul așteptat (impact) și cel anticipat. Singura problemă ar putea consta în faptul că fiecare măsură are în vedere un număr tot mai mare de controale, documente și proceduri. Simplificarea sarcinii administrative ar putea spori în continuare eficiența și eficacitatea strategiei.

Q.7 În ce măsură alocarea resurselor financiare este corelată cu obiectivele PDR?

a. În ce măsură este distribuția cheltuielilor în conformitate cu ierarhia obiectivelor?

Alocarea resurselor financiare este coerentă din punct de vedere extern. Luând în considerare ierarhia internă a obiectivelor și analiza SWOT, alocarea rămâne coerentă. Cu toate acestea, prioritatea 1 și DI aferente (și măsurile) par a fi subfinanțate.

b. În ce măsură este distribuția cheltuielilor în concordanță cu costul unitar al diferitelor măsuri?

În general, alocarea de resurse financiare este echilibrată, dar este mai mult susținută de logica strategică decât de calcularea costului unitar. Acesta este cazul măsurilor 1 și 2, care fac referire la creșterea competențelor și capacităților agricultorului. În al doilea raport intermediar, EE a arătat că alocarea financiară din cadrul măsurii 1 nu pare adecvată. De fapt, există un plan ambițios de instruire a 77.000 de persoane cu un buget aproximativ de 25 milioane de euro (36 de euro pentru o persoană instruită). Cu toate acestea, Autoritatea de Management a considerat această observație ca fiind corectă iar capacitatea financiară s-a dublat.

c. Cum și în ce măsură au fost luate în considerare recomandările evaluărilor anterioare (în ceea ce privește calculul unității de cost, capacitatea de absorbție ...)?

Lecția învățată în urma evaluării intermediare și experiențele generale din perioada 2007-2013 par a fi luate în considerare în special în ceea ce privește problema legată de implementare (de exemplu, achizițiile publice). Cu toate acestea, evaluarea ex ante a ținut să integreze în evaluarea efectuată, toate informațiile provenite din evaluarea intermediară și din Rapoartele Anuale de Implementare.

d. În ce măsură distribuția cheltuielilor programului, în funcție de tipul beneficiarului și/sau regiunii, este corelată cu nevoile evaluate și prioritățile stabilite?

Analiza arată o coerență generală față de analiza SWOT. Mai ales măsurile referitoare la schimbările climatice, ecologizare, introducerea de investiții inovatoare au impact asupra acestor domenii, deși nevoile legate de problemele de calificare și capacitățile fermierului nu primesc un sprijin adecvat prin DI 1A, 1B și 1C. Prin urmare, Prioritatea 1 rămâne în continuare subfinanțată.

e. În ce măsură considerați că alocarea de resurse financiare prin PNDR este corelată cu modul în care resursele sunt alocate prin intermediul altor instrumente financiare europene (FSE, FEDR, Fondul de Coeziune și FEPAM) și prin alte instrumente financiare naționale sau regionale?

PNDR se concentrează pe zonele rurale și sectorul agricol. Acesta se află în relație deplină de sinergie cu alte PO la nivel național (finanțate prin FEDR și FSE). Accentul specific pus pe inovare și îmbunătățirea stării sociale și economice a zonelor rurale este pe deplin complementar cu intervențiile celorlalte PO, având în vedere importanța sectorului primar în România.

f. În ce măsură considerați că alocarea de resurse financiare prin PDR este corelată cu modul în care resursele sunt alocate prin PAC, Pilonul I?

Cei doi PILONI sunt pe deplin complementari cu PNDR. De fapt, primul pilon sprijină evoluția economică a agriculturii românești prin stimularea dezvoltării întreprinderilor agricole în timp ce PNDR stabilește cadrul general de dezvoltare rurală. Prin urmare, alocarea de resurse financiare prin PNDR este în concordanță cu modul în care resursele sunt alocate prin Pilonul I al PAC.

g. Care sunt acțiunile asociate cu un risc ridicat de implementare?

Acțiunea care pare a fi mai expusă riscului de dezangajare este măsura LEADER. Restul măsurilor prezintă un risc mediu sau scăzut. Riscul ridicat de dezangajare asociat măsurii LEADER este un rezultat al nivelului relativ scăzut al absorbției în perioada 2007-2013, în cazul acestei măsuri specifice (în comparație cu restul măsurilor) și, de asemenea, al complexității relativ ridicate al acestei măsuri (aceasta este o măsură inovatoare în comparație cu alte surse de finanțare, care sunt considerate a fi mai "tradiționale" - ex apelurile pentru proiecte individuale, etc.). Cu toate acestea, riscul va fi diminuat prin măsuri corespunzătoare prevăzute deja în descrierea măsurii.

h. Ce măsuri ulterioare ar trebui adoptate în cazul investițiilor care prezintă incertitudini mai mari?

Problema principală este legată de monitorizare pentru a oferi o avertizare timpurie și pentru a se evita riscul retragerii finanțării. Cu toate acestea, deoarece principalele riscuri sunt cauzate de procedurile birocratice lungi, sunt furnizate sugestii în ceea ce privește normele de implementare (a se vedea secțiunea specifică privind guvernarea și aspecte legate de implementare).

Q.8 În ce măsură indicatorii utilizați sunt adecvați?

a. Cât de relevant este sistemul de indicatori comuni și specifici din cadrul programului?

Sistemul de indicatori comuni este relevant, deoarece a fost construit având ca fundamentare Planul de indicatori (format excel) specific PDR-urilor, instrument elaborat la nivelul DG AGRI. Important de menționat este faptul că nu au fost propuși indicatori specifici de program și, prin urmare, analiza relevanței lor nu a fost necesară.

În cadrul Programului s-a utilizat un număr de 22 de indicatori țintă/ de rezultat (important de menționat faptul că valoarea calculată pentru indicatorul T11 este 0). Acolo unde indicatorii sunt exprimați în procente, sunt prezentate și valorile absolute.

Important de menționat este faptul că 27 dintre aceștia au o valoare egală cu zero (nu se estimează nici un rezultat pentru aceștia).

Pentru a permite construirea unor indicatori țintă în Planul de indicatori sunt utilizați indicatori de context necesari. Aceștia sunt definiți în Planul de Indicatori al DG AGRI.

b. În ce măsură indicatorii propuși asigură gradul de dezagregare necesar includerii unei perspective de gen sau reflectării în mod corespunzător a specificului altor comunități sau zone geografice?

Pentru acest Program, autoritățile române au utilizat doar indicatorii propuși de Comisie. Prin urmare, aceștia vor asigura nivelul de dezagregare necesar pentru includerea unei perspective de gen sau pentru a reflecta în mod adecvat caracteristicile specifice ale altor comunități. După cum se precizează în regulamentul Comisiei, datele dezagregate vor fi colectate de către Agențiile de Plăți, din cererile de finanțare.

Autoritățile române nu au propus indicatori specifici de program pentru niciuna dintre măsurile sau domeniile de intervenție. Prin urmare, acest aspect nu ridică dificultăți semnificative.

c. Cât de clar sunt definiți indicatorii propuși, comuni și specifici de program?

Indicatorii comuni propuși sunt clar definiți, datorită faptului că aceștia au fost selectați în baza Planului de Indicatori (format Excel) specific PDR, instrument elaborat la nivelul DG AGRI. Pentru prezentul program, autoritățile române au decis să nu utilizeze alți indicatori specifici de program.

Cei 22 de Indicatori Țintă folosiți în cadrul Programului sunt clar definiți și sunt folosiți în mod corespunzător pentru a defini și cuantifica țintele domeniilor de interes. De menționat, de asemenea, că toți indicatorii (folosiți adițional față de indicatorii țintă, exprimați în procente), care au fost folosiți pentru a demonstra valoarea absolută a valorilor țintă, sunt clar definiți în cadrul Programului.

Toți indicatorii de output care au fost folosiți în Capitolul 11 oferă o descriere clară a rezultatelor preconizate a fi obținute prin punerea în aplicare a Programului și sunt ușor de înțeles, având în vedere faptul că au fost selectați dintre cei propuși de DG AGRI.

Având în vedere aceste aspecte, se poate afirma faptul că analiza clarității indicatorilor nu a ridicat dificultăți semnificative și că toți indicatorii utilizați sunt clar definiți.

d. Cât de SMART sunt indicatorii propuși: specifici, măsurabili, realizabili într-un mod rentabil, relevanți pentru program (a se vedea mai sus) și încadrați în timp?

Indicatorii comuni menționați în program au fost evaluați luând în considerare cinci criterii specifice analizei respectării principiului SMART și au fost identificați ca fiind adecvați. Un argument esențial care confirmă rezultatele analizei de mai sus este că toți indicatorii de program au fost selectați din Planul de Indicatori (format Excel) specific PDR, instrument elaborat la nivelul DG AGRI.

Astfel, se poate considera că atât cei 22 de indicatori țintă, precum și indicatorii de output utilizați în cadrul Programului, îndeplinesc cerințele de a fi specifici, măsurabili, realizabili, relevanți și încadrați în timp.

De asemenea, trebuie precizat că, la rândul lor, indicatorii de context folosiți îndeplinesc aceste condiții, aceștia fiind propuși de către autoritățile europene, și sunt calculați pe baza datelor furnizate de instituțiile competente din sector (Eurostat și Institutul Național de Statistică).

Q.9 În ce măsură programul stabilește valori țintă pentru indicatori?

a. În ce măsură programul stabilește valori țintă pentru indicatorii sistemelor de monitorizare și evaluare?

Pentru toți indicatorii de target utilizați de către autoritățile de programare în Program, au fost stabilite valori-țintă pentru anul 2023. Pentru unul dintre ei (indicatorul T11) valoarea-țintă este zero, evidențiindu-se, în acest fel, că autoritățile de programare nu previzionează nici un rezultat pentru acest indicator. De asemenea, de menționat este faptul că toți indicatorii de output folosiți au o valoare calculată (27 dintre ei au valoare zero). Cei 27 de indicatori care au o valoare egală cu zero cuantifică intervenția unor măsuri/ sub-măsuri care nu sunt implementate în cadrul unui DI specific. Acești 27 indicatori sunt indicatori care se referă la cheltuielile publice și, de asemenea, indicatori care se referă la numărul de beneficiari (persoane instruite, exploatații sprijinite).

Pe baza metodologiei utilizate (cea propusă de DG AGRI în Instrumentul în format Excel - Plan de Indicatori) pentru fiecare dintre indicatori țintă, se poate menționa faptul că obiectivul stabilit este legat direct și sensibil de schimbările survenite în valorile indicatorilor de output. De asemenea, valorile stabilite pentru indicatorii de output sunt sensibile la orice modificări ale valorilor preliminare folosite pentru calcularea lor (precum și la orice modificări în alocarea bugetară).

b. Cât de coerente sunt datele furnizate? Cât de conforme sunt acestea cu output-urile și rezultatele obținute în perioada anterioară?

Cele mai multe dintre datele furnizate sunt în concordanță cu outputurile și rezultatele obținute în perioada anterioară și, prin urmare, cele mai multe dintre datele utilizate pentru stabilirea valorilor indicatorilor de output au fost obținute pe baza outputurilor și rezultatelor atinse în perioada anterioară de programare. Experiența acumulată în perioada de programare 2007 - 2013 a fost cea mai importantă sursă utilizată de către autoritățile de programare. Tehnicile utilizate de către autorități, în scopul de a valorifica experiența anterioară, s-au bazat pe medii ale calculelor, tendințe și extrapolări.

Pentru acele măsuri, pentru care nu a existat o experiență anterioară, autoritățile au utilizat alte metode pentru a obține valorile necesare. În unele cazuri s-a procedat la realizarea de studii pe piață

și la calculul mediei valorilor existente iar în alte cazuri, s-au stabilit valori bazate pe opinia celor mai importante părți interesate. De asemenea, s-au avut în vedere limitările impuse de liniile directoare.

De asemenea, este important de menționat faptul că, în cazul în care toate cele trei surse antemenționate au fost disponibile, acestea au fost utilizate împreună pentru a obține rezultatul cel mai probabil.

c. Cât de clar sunt definite metodele prin care sunt calculate valorile țintă și sursele care fundamentează datele utilizate?

Metodele utilizate pentru calcularea valorilor țintă sunt clar definite pentru toți indicatorii țintă, aceștia fiind cei furnizați de Comisie în cadrul instrumentului excel aferent Planului de Indicatori PDR.

Conform metodologiei, toate valorile țintă ale indicatorilor țintă au fost calculate pe baza valorilor indicatorilor de output. Valorile indicatorilor de output au fost calculate pe baza datelor obținute în principal printr-o analiză efectuată asupra output-urilor din perioada de programare 2007 - 2013. Alte surse de date care au fost folosite sunt studii de piață și opinii ale celor mai importante părți interesate.

Datorită metodologiei utilizate pentru calculul valorilor țintă (cea furnizată de DG AGRI în instrumentul Planul de Indicatori PDR (format Excel)), acestea sunt foarte bine corelate cu alocarea financiară. Așa cum s-a relatat deja, este important de menționat faptul că orice schimbări care vor afecta alocarea bugetară vor afecta și valorile țintă stabilite pentru indicatori. Prin urmare, în astfel de situații, schimbările ar trebui să fie evaluate în mod constant.

Valoarea țintă pentru Indicatorul T11 este zero, evidențiindu-se în acest fel faptul că autoritățile de programare nu așteaptă obținerea unui rezultat în acest caz.

d. Au fost luate în considerare punctele de vedere ale celor mai relevanți agenți?

Pentru calcularea valorilor țintă ale indicatorilor utilizați, pe lângă experiența anterioară și regulile europene, a fost luată în considerare și opinia celor mai relevanți agenți. Acești agenți au fost implicați în grupurile de lucru tehnice și în CCTDRAP, în cadrul cărora au fost discutate aspecte și decizii esențiale în legătură cu calcularea valorilor indicatorilor.

De asemenea, important de menționat este faptul că reprezentanții proprietarilor, producătorilor, institutelor de cercetare, universităților, ONG-urilor și reprezentanți ai altor tipuri de organizații socio-profesionale și-au exprimat opiniile în timpul conferințelor naționale și regionale și în cadrul altor reuniuni tehnice la care au fost discutate aceste aspecte. Toate aceste opinii, comentarii și observații au fost utilizate de către autoritățile de programare în procesul de stabilire a valorilor țintă.

e. Cât de coerente sunt valorile țintă pentru indicatorii de impact, atât din punctul de vedere al tendințelor și modificărilor viitoare anticipate, precum și în ceea ce privește experiențele anterioare?

În cadrul programului nu au fost stabilite valori țintă pentru indicatorii de impact. Această întrebare de evaluare nu ar putea fi adresată datorită faptului că Programul nu furnizează în toate cazurile valori țintă pentru indicatorii de impact.

f. În ce măsură metodologia aleasă pentru obținerea indicatorilor de impact a fost suficient explicată?

Metodologia pentru obținerea indicatorilor de impact nu a fost inclusă în program. Acest tip de indicatori se bazează pe indicatorii de context calculați la începutul Programului. Valorile lor vor fi calculate folosind metodologia furnizată de către Comisie, pe baza datelor colectate de instituțiile identificate de Comisie.

Prin urmare, calculul indicatorilor de impact nu ar trebui să ridice probleme din punct de vedere metodologic.

Q.10 În ce măsură obiectivele de etapă (milestones) selectate sunt potrivite pentru cadrul de performanță?

a. Sunt utilizați toți indicatorii necesari?

Dintre cei 13 indicatori ceruți de Comisie, au fost utilizați șapte indicatori, datorită faptului că, pentru restul, alocarea financiară a reprezentat mai puțin de 50% din alocarea totală pentru prioritate.

Pentru cei 6 indicatori lipsă, autoritățile au propus indicatori adiționali. Pe baza experienței anterioare, doi dintre indicatorii propuși pentru prioritatea 5 și 6 sunt indicatori de tip KIS

b. Sunt incluși indicatori inutili?

Dintre cei treisprezece indicatorii necesari, șapte sunt propuși de CE. Prin urmare, aceștia nu pot fi considerați ca fiind inutili.

Cei șase indicatori adiționali propuși de către autoritățile române sunt relevanți datorită faptului că fiecare dintre ei înlocuiește unul din cei șase indicatori care au fost considerați necorespunzători situației specifice din România.

Cei doi indicatori de tip KIS propuși de autoritățile de programare sunt relevanți dacă luăm în considerare experiența anterioară pentru perioada 2007 - 2013.

c. Cât de plauzibile sunt obiectivele de etapă și țintele definite?

Obiectivele de etapă stabilite pentru indicatori sunt plauzibile în cele mai multe din cazuri, dacă se iau în considerare experiența anterioară și îmbunătățirile aduse programului în comparație cu programul anterior. Obiectivele de etapă pentru unul din indicatorii adiționali, și anume pentru indicatorul cheie

de sondaj al DI 5, este considerate de către evaluatori ca fiind destul de optimist, având în vedere experiența anterioară. Astfel, având în vedere noul design al programului, experiența acumulată în perioada anterioară, admitem că obiectivele de etapă stabilite sunt fezabile..

d. Cât de coerente sunt obiectivele de etapă și țintele definite cu cele din alte programe CSC?

EE ar putea concluziona că obiectivele de etapă și țintele definite sunt în concordanță cu cele definite în alte programe ale CSC. Cu toate acestea, trebuie acordată o atenție sporită evaluării, datorită faptului că alte programe au cadre, sisteme de monitorizare și metode de evaluare diferite.

De asemenea, se recomandă puternic dezvoltarea unei politici de coordonare, cu scopul de a spori impactul întregului sprijin financiar, în conformitate cu Acordul de Parteneriat.

Q.11 În ce măsură resursele umane și capacitatea administrativă sunt adecvate pentru gestionarea programului?

Ca urmare a experienței acumulate în perioada 2007-2013, abilitățile și capacitățile la nivel central sunt adecvate, având, de asemenea, în vedere, suportul acordat prin asistența tehnică. Cu toate acestea, este oportună o revizuire a modului în care sunt furnizate cursurile și acordată Asistența Tehnică (a se vedea secțiunea de recomandări). Principalele aspecte critice apar la nivel local și în cazul beneficiarilor privați.

a. Cât de cuprinzătoare este descrierea sistemului de management și control, și cum sunt descrise cerințele diferitelor tipuri de sprijin?

Programul prevede în mod clar toate aspectele și modul de funcționare al mecanismului și rolurile diferite ale: Autorității de Management (Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale - MADR, Departamentul de Dezvoltare Rurală, Agenția de Plăți (Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit - APDRP, agenție acreditată în prezent prin PNDR 2007-2013, care este transformată în Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale – AFIR; APDRP - AFIR are o structură formată din: o unitate centrală de coordonare; Oficii Județene ale Centrului Regional de Plăți pentru Finanțarea Investițiilor Rurale), Organismul de Certificare (autoritate de audit stabilită de Curtea de Conturi a României); Unitatea de Coordonare (România are două agenții de plăți, una pentru plățile FEADR respectiv APDRP - AFIR, și a doua, pentru plățile APIA - FEAGA); Autoritatea Competentă (stabilită în cadrul MADR). Toate aceste organisme și funcțiile lor existau deja în perioada 2007-2013, iar acest fapt ar trebui să asigure capitalizarea necesară a experienței, abilităților și capacităților necesare.

b. În ce măsură nivelurile propuse de resurse umane și capacități administrative sunt proporționale cu nevoile de gestionare și de livrare a programului?

Alocarea resurselor umane și a capacității administrative pentru gestionarea programului par a fi suficiente pentru a asigura punerea în aplicare eficientă a programului. Cu toate acestea, măsura

planificată pentru a reduce dificultățile cu care se confruntă beneficiarii pare a fi adecvată doar parțial. În acest sens, din perspectiva EE este nevoie de o abordare strategică globală, care combină trei elemente: identificarea sarcinilor administrative, adoptarea de instrumente (de asemenea, experimentale), instruirea beneficiarilor și autorităților publice. Această abordare strategică (sub forma unui plan) ar putea fi introdusă ca o activitate de asistență tehnică.

În România, cultura de evaluare este destul de recentă în administrația publică și astfel aceasta are o influență psihologică inclusiv în contextul PNDR. Autoritatea de Management nu dispune de resurse suficiente în ceea ce privește numărul de persoane și competențe, iar unele dintre activități sunt implementate fără suficiente resurse (de exemplu, elaborarea de statistici și date referitoare la indicatori, caz în care Ministerul nu „deține” date și informații cantitative). Dacă insuficiența resurselor umane din cadrul organismelor implicate în implementarea PNDR în raport cu volumul de muncă extrem de mare în perioada de programare anterioară rămâne încă o problemă de actualitate, acest lucru ar putea afecta negativ implementarea programului.

c. În ce măsură sunt nivelurile propuse de resurse umane și capacități administrative proporționale cu nevoile de management și implementare ale programului?

Alocarea resurselor umane și a capacității administrative pentru gestionarea programului sunt, în general, corelate cu nevoile programului, mai ales având în vedere faptul că experiența AM din perioada 2007-2013 va fi valorificată. Nevoile specifice pentru dezvoltarea capacității AM sunt indicate în evaluarea intermediară a PNDR 2007-2013 și RAI.

d. În ce măsură au fost identificate, în mod corespunzător, nevoile de dezvoltare a capacităților?

Evaluarea intermediară și RAI au identificat nevoi specifice pentru dezvoltarea capacităților. De asemenea, PNDR oferă o descriere a nevoilor legate de aspectele de comunicare și simplificare. Cu toate acestea, în cazul în care se păstrează din perioada anterioară de programare insuficiența resurselor umane din cadrul organismelor implicate în implementarea PNDR în raport cu volumul de muncă extrem de mare, acest lucru ar putea afecta în mod negativ implementarea programului.

e. Cât de adecvate sunt soluțiile propuse în conformitate cu prevederile de asistență tehnică?

Asistența tehnică, ținând cont de limitările ce țin de reglementare, poate sprijini în mod adecvat activitățile legate de simplificare și de reducere a volumului de muncă al resursele umane limitate. În special, în cadrul asistenței tehnice pot fi pregătite studii, cercetări, analize, expertize, etc., generale sau specifice; sunt oferite activități de formare, seminarii, workshop-uri, schimb de cunoștințe și de experiență, inclusiv la nivel de comunitate, vizite de studiu, etc. pentru a crește capacitățile administrative și manageriale ale personalului implicat în organismele PNDR; se implementează activități strict legate de gestionarea și dezvoltarea programului inițiate de către beneficiarii măsurii de asistență tehnică; se dezvoltă și actualizează sistemul de gestionare a fondurilor alocate pentru România din FEADR și softwarele beneficiarilor măsurii de asistență tehnică pentru implementarea PNDR, inclusiv dezvoltarea și actualizarea site-ului PNDR.

f. În ce măsură sunt prevederile de publicitate pentru PDR adecvate din punct de vedere al relevanței metodelor sau mijloacelor de comunicare propuse, al amplitudinii și resurselor utilizate?

Prevederile referitoare la informare și publicitate sunt descrise în PNDR. În cadrul sub-paragrafului "Măsuri de informare a potențialilor beneficiari" sunt identificate următoarele:

- cele 3 faze de implementare (pregătire, lansarea, derularea programului)
- instrumentele (campanii de informare, de promovare și publicitare, publicarea pe portalul unic de internet, publicarea constantă a rapoartelor anuale)

PNDR asigură că menționarea contribuției UE se va realiza în mod explicit pe toate materialele tipărite și multimedia, în cadrul tuturor evenimentelor și activităților de comunicare, precum și pe toate mijloacele de comunicare ale AM PNDR, Agențiilor de plată și RNDR.

g. În ce măsură corespunde capacitatea de consiliere proiectată cu nevoile percepute?

La nivelul autorităților locale, interviurile au confirmat o problemă generală legată de resursele umane limitate și necalificate, datorată, de asemenea, limitărilor bugetare care afectează reducerile de personal. Asistența tehnică nu poate să nu fie întotdeauna în măsură să compenseze problemele legate de lipsa de personal. Deoarece, în cele mai multe cazuri, autoritățile locale - orașe mici sau sate – nu au persoane special responsabile cu derularea achizițiilor publice și, prin urmare, angajează specialiști în achiziții publice pe perioadă scurtă, nu este posibil pentru administrație să valorifice experiența cu titlu consultativ, pentru a răspunde nevoilor existente.

Q.12 În ce măsură procedurile de monitorizare, colectare a datelor și planul de evaluare sunt adecvate?

a. În ce măsură este modelul sistemului de monitorizare bazat pe o analiză aprofundată a datelor necesare?

Sistemul de monitorizare se bazează pe sistemul de indicatori al PNDR. Cu toate acestea, conform interviurilor, resursele umane reprezintă principala problemă. În cadrul alin. 9.7, această chestiune poate fi luată în considerare la un nivel mai aprofundat. Ar putea fi oportună anticiparea unei acțiuni specifice care să vizeze capacitatea prin care vor fi identificate nevoile majore și se vor contura activități de responsabilizare și de recrutare.

Cu toate acestea, pentru a obține o bună monitorizare și observare a progresului și a rezultatelor programului, este esențial să existe un sistem coerent, așa cum a fost afirmat deja prin coordonatele propuse de autoritățile europene. Mecanismul implementat trebuie să aibă ca piloni principali sistemul de înregistrare tabelar propus de Comisie. Principalele etape în utilizarea unui astfel de sistem, în care pot apărea dificultăți care trebuie să fie tratate cu o atenție deosebită, sunt:

- Colectarea datelor pentru fiecare proiect, de la beneficiar;
- Verificarea consistenței datelor (acestea trebuie să fie validate ca unități de măsură folosite și în funcție de nivelul de agregare);
- Verificarea metodologiei de calcul.

b. În ce măsură este implicat evaluatorul ex ante în proiectarea sistemului de monitorizare?

Evaluarea ex-ante a contribuit la proiectarea sistemului de indicatori prin:

- Verificarea corectitudinii datelor;
- Sprijinirea aspectelor metodologice.

Interacțiunea cu Autoritatea de Management a fost una continuă, pe tot parcursul procesului de evaluare. Evaluatorul a furnizat, de asemenea, sugestii pentru formularea Planului de Evaluare.

c. În ce măsură este "informația cheie" descrisă în mod corespunzător și în ce măsură sunt identificate sursele sale?

Capitolul 15 furnizează informațiile solicitate de liniile directoare ale UE pentru stabilirea și punerea în aplicare a Planului de Evaluare 2014-2020 (varianta intermediară a PNDR - martie 2014). În ceea ce privește versiunea din martie, Evaluatorul a sugerat reformularea și o mai bună elabore a capitolului, în ceea ce privește:

- Resursele
- Temele și activitățile de evaluare

d. În ce măsură pot fi utilizate datele de monitorizare pentru efectuarea evaluărilor și în ce măsură au fost atinse sau integrate alte baze de date instituționale ca posibile surse?

Evaluarea intermediară a identificat următoarele probleme cu privire la informații:

- Lipsa unor indicatori de bază cuantificați în cadrul PNDR, împiedicând compararea cu datele de monitorizare ale indicatorilor în cauză.
- Lipsa datelor statistice necesare pentru evaluarea rezultatelor măsurilor și, de asemenea, pentru reprogramarea implementării acestora, în special a informațiilor referitoare la clasificarea fermelor din punct de vedere al UDE și cuantificarea lor stratificată.
- Numărul insuficient de instrumente de monitorizare a măsurilor care rezultă în lipsa de indicatori cuantificați și diferențe de date conform surselor consultate, mai vizibil în cazul datelor aferente Axei 2.
- Lipsa de date referitoare la evoluția indicatorilor ce depind de plățile anuale efectuate.

e. În ce măsură au fost luate corespunzător în considerare lecțiile oferite de evaluările anterioare pentru a estima posibile blocaje în sistem?

În ceea ce privește sistemul de monitorizare, AM este conștientă de dificultățile din perioada 2007-2013, în care evaluarea continuă a identificat:

- Lipsa de indicatori de bază cuantificați în cadrul PNDR, împiedicând compararea cu datele de monitorizare a indicatorilor în cauză.
- Lipsa datelor statistice de evaluare a rezultatelor măsurilor și, de asemenea, necesare pentru a reprograma implementarea acestora, în special informațiile referitoare la clasificarea fermelor din punct de vedere al UED și cuantificarea stratificată a acestora.
- Numărul insuficient de instrumente de monitorizare a măsurilor, conducând la lipsa de indicatori cuantificați și diferențe de date în funcție de sursele consultate, mai evident în cazul datelor aferente Axei 2.
- Lipsa de date referitoare la evoluția indicatorilor în funcție de plățile anuale efectuate.

AM a fost susținută printr-o expertiză suplimentară pentru a aborda această problemă. Cu toate acestea, Autoritatea de Management nu dispune de resurse suficiente în ceea ce privește numărul de persoane și calificări. Este important de menționat faptul că elaborarea de statistici și date referitoare la indicatori este externalizată (de exemplu, pregătirea indicatorilor pentru perioada 2014-2020 este realizată de Academia de Studii Economice București și Centrul Național de Pregătire în Statistică). Prin urmare, Ministerul nu are o "proprietate" completă asupra datelor și informațiilor cantitative.

f. Cât de funcționale sunt instrumentele de colectare, stocarea și prelucrarea a datelor și ce nevoi de schimbare există în acest sens?

PNDR nu oferă informații suficiente pentru a aborda această întrebare.

g. Cât de utile sunt informațiile cheie colectate (în ceea ce privește actualitatea, relevanța, valoarea analitică, etc.)?

Sistemul de indicatori comuni este relevant datorită faptului că a fost construit pe baza instrumentului Excel: Planul de Indicatori PDR, furnizat de DG AGRI.

În ceea ce privește versiunea finală a planului de indicatori putem afirma că toți indicatorii sunt folosiți conform principiului SMART, dat fiind faptul că aceștia au fost definiți la nivelul UE. Metodologia utilizată pentru fiecare dintre ei este adecvată din punct de vedere matematic și statistic.

h. În ce măsură și în ce mod vor fi utilizate cererile de finanțare și rapoartele de proiect pentru colectarea de date la nivel operațional?

Cererile de finanțare vor fi principala sursă de informații. Pentru a optimiza colectarea de date, este necesar să se dezvolte infrastructura și capacitatea administrativă pentru a permite dezvoltarea acestei activități. Având în vedere faptul că acest pas este crucial pentru evaluarea corectă a progresului programului, trebuie să se țină seama de impactul pe care orice eroare în acest stadiu îl poate avea în gestionarea activităților.

Infrastructura necesară (sistem de informații) trebuie să fie construită astfel încât să se evite orice subestimare a dimensiunii care ar putea duce la încetinirea procesului de colectare a datelor și, astfel, compromiterea procesului de monitorizare.

Cealaltă componentă principală a acestui mecanism, reprezentată de organismul administrativ (componenta umană), trebuie să beneficieze de formarea necesară pentru colectarea și gestionarea informațiilor cantitative, întrucât greșelile pot apărea cu ușurință într-un asemenea proces. Astfel, se recomandă, în momentul dezvoltării capacității administrative, să se colaboreze cu organizații (entități publice sau private) specializate în colectarea, manipularea și analiza datelor. Personalul implicat în această etapă trebuie să beneficieze de formare profesională adaptată la specificul acestei activități.

Trebuie, de asemenea, să fie evitată subestimarea echipei implicată în această etapă, pentru că întârzierea acestui stadiu va avea un impact semnificativ asupra întregului proces.

i. Au fost implicate activ în configurare Organismele intermediare, Agenția de Plăți, GAL-urile și în ce mod capacitatea acestora și a altor beneficiari a fost dezvoltată pentru a utiliza corect sistemul de monitorizare?

În capitolul 9 al PNDR, secțiunea "Guvernanța și coordonarea" descrie rolurile diferitelor organisme și al GAL-urilor. În principal, evaluarea guvernanței va fi implementată de către Comitetul de Coordonare a Evaluării (CCE). CCE va fi constituit din reprezentanți ai AM, inclusiv reprezentanți ai structurilor de monitorizare și evaluare, cele două Agenții de plată, alți reprezentanți ai instituțiilor care gestionează Fondurile Structurale și de Investiții (FSI) și experți ai institutelor de cercetare. Sub-grupurile tehnice vor sprijini Comitetul de Coordonare a Evaluării în ceea ce privește aspectele tehnice, de exemplu, pentru problemele de mediu, cum ar fi solul, conservarea naturii sau Leader.

Mai precis, capitolul descrie sarcinile și relațiile dintre:

- Agențiile Centrale: Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR) și Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) au roluri importante de gestionare și de furnizare a datelor pentru activitățile de monitorizare și de evaluare.
- Comitetul de Monitorizare: poate formula recomandări AM privind implementarea și evaluarea Programului
- Comitetul de Coordonare a Evaluării: va fi constituit de către AM pentru a sprijini procesul de monitorizare și de evaluare și a asigura relevanța și realizarea la timp a activităților aferente, inclusiv disponibilitatea datelor, informațiilor și contactelor relevante pentru evaluatori
- Grupurile de lucru tehnice
- Beneficiarii, ca furnizori de informații utile pentru monitorizare și evaluare și prin organizațiile lor reprezentative (asociațiile fermierilor, asociațiile IMM-urilor, etc.) ca parteneri în Comitetul de Monitorizare.
- Grupurile de Acțiune Locală, ca sursă de informații relevante pentru monitorizarea și evaluarea PNDR și ca actori ai autoevaluărilor (a GAL-urilor individuale).
- Rețeaua Națională Rurală pentru a furniza creșterea nivelului de conștientizare, activități de comunicare (inclusiv diseminarea informațiilor privind evaluarea către părțile interesate), consolidarea capacității, etc., între și pentru organizațiile membre.

j. Cât de adecvat este Planul de Evaluare din punct de vedere al caracterului complet, ușurința în utilizare și integrarea cu alte activități legate de alte activități de prelucrare a informațiilor?

În ceea ce privește versiunea preliminară a capitolului din Aprilie, EE a furnizat următoarele recomandări:

- În "faza de pregătire" (9.3), ar putea fi oportun să se includă și mecanismul de identificare a întrebărilor de evaluare suplimentare prin consultarea părților interesate.
- Conform interviurilor, resursele umane reprezintă principala problemă. În par. 9.7 poate fi luat în considerare mai în amănunt acest aspect. Ar putea fi oportun să se anticipeze un plan specific de evaluare a capacității, care va identifica nevoile majore și va implica activități de responsabilizare și de recrutare.
- În plus, ar putea fi util să se organizeze activități specifice legate de: ateliere de lucru privind analiza contrafactuală, consultarea modelelor altor AM-uri europene, participarea activă la Rețeaua Rurală Europeană de evaluare, colaborarea cu Universitățile (stagiul de practică al doctoranzilor în cadrul MADR).
- "Auto-evaluarea" GAL-urilor va fi condusă de o expertiză centrală din cadrul RRN. Ar putea fi util să se prevadă pregătirea unei îndrumări operaționale pe această tematică.

k. În ce măsură sunt PE și/sau alte documente de orientare specifice suficient de clare în ceea ce privește textul și capacitatea de a oferi îndrumare practică?

PNDR nu oferă informații suficiente pentru a aborda această întrebare.

l. În ce măsură temele prioritare și activitățile se potrivesc cu nevoile de informare specifice ale Autorității de Management?

Principalele informații sunt legate de indicatorii comuni. Indicatorii propuși în cadrul programului au fost evaluați luând în considerare cele cinci criterii necesare în analiza caracterului SMART și au fost identificați ca adecvați. Se poate considera că atât cei 22 de indicatori țintă utilizați, cât și toți indicatorii de output utilizați în cadrul Programului îndeplinesc cerințele de a fi specifici, măsurabili, realizabili, relevanți și încadrați în timp.

m. În ce măsură există legături cu alte evaluări CSC și rapoarte de monitorizare (de exemplu, RAI)?

Nu există dovezi în PNDR conform cărora aceste legături există. Acestea vor fi stabilite în Planul de Evaluare.

Q.13 În ce măsură principiul egalității de șanse și nediscriminării a fost integrat în PDR?

a. Ce pași au fost făcuți pentru a asocia părțile interesate relevante în identificarea provocărilor/nevoilor, definirea obiectivelor, decizia asupra alocării resurselor și selecția acțiunilor ce vor fi sprijinite?

Cu privire la acest aspect specific, în evaluarea condiționalităților ex-ante ale PNDR este menționat faptul că nu au fost făcute discriminări în implicarea diversilor actori pe parcursul întâlnirilor consultative pe criteriile de etnie, mediu social și economic, credință, orientare sexuală, sex, vârstă.

Agencia Națională pentru Romi (ANR) a fost implicată în diverse grupuri, cum ar fi: Dezvoltare Economică, Inovare și Formare Profesională și LEADER. Pe de altă parte, Fundația pentru Incluziune și Coeziune Socială a participat la discuțiile din cadrul grupului Leader, iar Asociația Națională a Femeilor din Mediul Rural, a fost prezentă în cadrul grupului de lucru privind dezvoltarea economică.

b. Cum sunt abordate perspectiva de gen și nediscriminarea în analiza SWOT și în evaluarea nevoilor?

Aspectele privind minoritatea romă sunt prezentate în analiza SWOT. În ceea ce privește aspectele de gen, nu sunt menționate elemente specifice legate de aspectele de gen în mediul rural și în agricultură.

c. În ce măsură strategia programului abordează nevoile specifice ale grupurilor cu risc de discriminare?

În evaluare nevoilor, există elemente direct conectate cu grupul aflat în risc de discriminare. Aspectele sunt accentuate în principal de Prioritatea 6 (DI a, b) și 5 (DI c) și de obiectivele orizontale (inovare și mediu). Nevoile legate de aspectele transversale sunt în principal accentuate. În special nevoia 19 abordează aspecte privind populația de etnie romă. În același timp nu sunt indicate aspecte specifice legate de gen.

d. Ce aranjamente sunt prevăzute pentru a oferi un sprijin sporit față de egalitatea de șanse și incluziunea socială?

Nu se pune accentul pe aspecte specifice cu privire la grupurile minoritare și aspectele de gen. Acestea fac referire, în general, la persoane defavorizate aflate în risc de excluziune.

În ceea ce privește acțiunile LEADER sunt menționate următoarele aspecte:

Prin selectarea proiectelor de la nivel local, GAL va urmări:

- consolidarea identității locale și a profilului local;
- îmbunătățirea calității vieții și a atractivității zonei locale;
- contribuție la soluționarea problemelor demografice;
- crearea și păstrarea locurilor de muncă în zonele rurale;
- îmbunătățirea șanselor egale pentru tineri, femei, persoane în vârstă, persoane cu dizabilități și membrii minorităților;
- creșterea valorii adăugate locale și a competitivității;
- contribuție la conservarea resurselor și protecția mediului natural;
- abordare integrată.

Q.14 În ce măsură principiul dezvoltării durabile a fost integrat în PDR?

a. Cum sunt integrate în logica de intervenție măsurile adresate direct obiectivului de durabilitate (prioritățile 4 și 5)?

Există două tipologii aferente priorităților 4 și 5:

- a) măsuri conectate tematic (ex. 8, 10, 11, 13, 15)
- b) măsuri conectate funcțional (e.g. 1, 2, 4, 6)

Ambele tipuri de măsuri sunt coerente cu logica de intervenție a programului în ceea ce privește definirea și stabilirea obiectivelor. De fapt, în PNDR, efectul asupra mediului și realizarea măsurilor încadrate în prima tipologie (conectate tematic) sunt descrise în detaliu. Efectele asupra dezvoltării durabile generate de cel de-al doilea tip de măsuri (conectate funcțional) sunt descrise în subparagraful "Contribuția la teme transversale".

Cu toate acestea, în raport cu nevoile, nu întotdeauna conexiunea măsurilor este explicată. De exemplu, măsura 4 se referă la analiza socio-economică, în timp ce măsura 2 nu. Prin urmare, pentru a consolida coerența internă, ar putea fi util să se indice nevoile specifice care să fie abordate pentru fiecare măsură.

Se sugerează sintetizarea nevoilor identificate în analiza socio-economică, la începutul descrierii măsurii; mai exact, o scurtă referire la nevoie ar putea fi introdusă în sub paragraful "Descrierea generală a măsurii, inclusiv logica de intervenție și contribuția la Domeniul de Intervenție și obiectivele transversale".

b. Ce efecte indirecte asupra durabilității mediului trebuie să fie așteptate prin măsurile planificate și prin interacțiunile dintre măsuri?

În afară de măsurile care vizează în mod direct dezvoltarea durabilă a mediului (de exemplu 8, 10,11,17), toate măsurile din PNDR au efecte indirecte pozitive (cele mai multe deja identificate de PNDR în descrierea măsurii în sub paragraful "Contribuția la teme transversale "). În general efectele pozitive vor viza:

- a) Creșterea gradului de conștientizare, înțelegere și sporirea abilităților fermierilor și actorilor locali în ceea ce privește dimensiunea mediului
- b) Introducerea de noi tehnologii ecologice și cu impact redus asupra mediului, în producția și prelucrarea alimentelor
- c) Atenuarea riscurilor schimbărilor climatice

Măsură
19

Efect pozitiv (indirect) asupra durabilității mediului

LEADER 2014-2020, pe lângă investițiile în intervențiile locale pentru acțiunile de atenuare a schimbărilor climatice, orientate spre limitarea emisiilor din agricultură și silvicultură, poate conduce la:

	a) Creșterea gradului de conștientizare a comunității locale în ceea ce privește nevoia de conservare a patrimoniului natural
	b) Consolidarea capacității factorilor de decizie locali și a autorităților de planificare și proiectare a intervenției, ținând cont de problemele de durabilitate
16	Inovațiile promovate de Grupurile Operaționale pot viza, de asemenea, soluții economice ecologice, luând în considerare îmbunătățirea serviciilor ecologice, adoptarea de tehnologii cu emisii reduse de carbon, etc.
13	Intervenția va sprijini perpetuarea comunităților locale încurajând fermierii să-și continue activitatea agricolă în zonele cu risc ridicat de abandon.
7	Investițiile vor conduce la o mai bună înțelegere și asumare a angajamentelor privind protecția mediului și a provocărilor legate de schimbările climatice.
6	Investițiile promovează utilizarea energiei din surse regenerabile, prelucrarea deșeurilor și reziduurilor, precum și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de amoniac din agricultură.
4	Investițiile vor spori eficiența consumului de apă, utilizarea energiei din surse regenerabile în sectorul agro-alimentar, prelucrarea deșeurilor și reziduurilor, precum și reducerea gazelor cu efect de seră.
2	Serviciile de consultanță vor sprijini inovarea, transferul de idei și tehnologii noi, vor spori gradul de conștientizare și capacitatea fermierilor în raport cu aspectele de mediu.
1	Transferul de cunoștințe și formarea profesională vor dezvolta abilitățile și gradul de conștientizare a fermierilor în ceea ce privește angajamentele de protecție a mediului.

Pe lângă aceste efecte pozitive, pot fi identificate și anumite efecte negative, precum:

- Intensificarea agriculturii, în special conversia pajiștilor în terenuri arabile, intensificarea utilizării îngrășămintelor și creșterea rotației culturilor, pot reduce materia organică din sol și, astfel, fertilitatea solului, având un impact negativ asupra abundenței și diversității funcționale a organismelor din sol, și pot conduce la acidificarea solului.
- Emisiile de poluare a aerului provenite din intensificarea activităților agricole (în special de amoniac provenite din manipularea / depozitarea și răspândirea gunoiului de grajd), care reprezintă o presiune semnificativă asupra habitatelor sensibile, din cauza efectelor eutrofizării.
- Peisaje omogene și fragmentate create de agricultura intensivă pot limita capacitatea oamenilor precum și a florei și faunei sălbatice de a se adapta la schimbările climatice.

Q.15 Cât de adecvată este abordarea pentru dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (LEADER)?

a. Cum este rolul atribuit LEADER și dezvoltării locale plasate sub semnul comunității legat de prioritățile pentru dezvoltare rurală?

Rolul atribuit abordării LEADER de către PNDR este bine clarificat prin explicarea nevoilor care vor fi abordate și a celor mai importante provocări ale acestora precum și a modului în care se va face față provocărilor, precum și prin precizarea domeniilor de intervenție aferente la care LEADER ar putea contribui, în plus față de DI 6B. Această direcție strategică a fost confirmată, de asemenea, și de punctul de vedere al actorilor locali, colectat prin cercetarea de teren.

Toate acestea evidențiază faptul că misiunea LEADER este în concordanță cu prioritățile de dezvoltare rurală și va contribui în mod direct la realizarea acestora.

b. Cât de mult se regăsește principiul inovației în criteriile de selecție pentru GAL-uri și SDL-uri?

În PNDR este specificat: "Criteriile de selecție vor fi stabilite în Ghidul Solicitantului pentru selecția GAL", dar nu este specificat în ce măsură principiul de inovare va fi transpus în criteriile de selecție pentru GAL-uri și SDL-uri. Cu toate acestea, PNDR precizează că criteriile de selecție vor avea în vedere structura de parteneriat, populația, teritoriul și calitatea strategiei. Deci, în secțiunea privind calitatea Strategiei, ar putea fi formulate subcriterii specifice, luând în considerare adoptarea principiului de inovare (ținând cont de faptul că, în viața reală, inovația apare mai degrabă în proiecte foarte bune, decât în cele auto-numite proiecte inovatoare). Cu toate acestea, având în vedere că descrierea abordării acordă în mod corect o importanță deosebită inovării, un efort mai mare ar putea fi furnizat pentru a explica modul în care, nu numai criteriile de selecție, ci întreaga procedură, va ghida strategiile locale spre realizarea inovației. În practică, acest lucru ar putea fi realizat în mai multe moduri: de exemplu, promovând o analiză atentă a nevoilor de inovare și a posibilelor motoare de dezvoltare la nivel local, încă din faza de sprijin pregătitoare, sau specificând că strategiile ar trebui să fie concepute în scopul de a pune în aplicare combinații adecvate de operațiuni pentru a sprijini inițiativele inovatoare.

c. Cât de receptiv este rolul prevăzut pentru LEADER (dezvoltare locală plasată sub semnul comunității) la nevoile evaluate în analiza teritorială și analiza SWOT?

Rolul prevăzut pentru LEADER este clarificat în PNDR și este adecvat și receptiv la nevoile evaluate în analiza teritorială și analiza SWOT.

d. Cum a fost stabilit, cum este structurat și cum funcționează comitetul de selecție comun pentru dezvoltarea locală plasată sub semnul comunității?

În program se prevede că comitetul de selecție "poate include, de asemenea, reprezentanți ai altor instituții publice", chiar și atunci când un comitet de selecție comun real nu este menționat. Cu toate acestea, având în vedere că decizia politică este ca LEADER 2014 - 2020 să fie finanțată doar din PNDR (mono-finanțare), nu este strict necesară instituirea unui comitet de selecție comun.

e. Care este raționamentul din spatele delimitării zonelor eligibile pentru LEADER (dezvoltarea locală plasată sub semnul comunității)?

Abordarea LEADER va fi folosită în toate zonele rurale și va viza teritorii cu o populație cuprinsă între 10.000 - 100.000 locuitori, inclusiv orașele mici, cu o populație de maxim 20.000 de locuitori.

f. Pe baza căror criterii au fost definite fondurile principale pentru diferite tipuri de zone, și în ce măsură există reguli comune sau diferite pentru toate fondurile participante la dezvoltarea locală plasată sub semnul comunității?

Având în vedere faptul că LEADER 2014 – 2020 va fi finanțat doar din PNDR (mono-finanțare), nu au fost definite fonduri principale. Ca un criteriu general de demarcație, FEDR și FSE vor sprijini grupurile de acțiune locală (GAL-uri) în mediul urban, în timp ce FEADR va sprijini GAL-uri care lucrează în zonele rurale și în orașele cu mai puțin de 20.000 de locuitori. FEPAM ar trebui să susțină investițiile efectuate de către actorii din sectorul pescuitului (FLAG-uri).

g. În ce măsură este dotarea bugetară a GAL-urilor din FEADR în conformitate cu obiectivele stabilite în PDR?

În general, dotarea bugetară a GAL-urilor este adecvată și coerentă cu obiectivele stabilite în PNDR, cu referire specială la numărul GAL-urilor și a țințelor în ceea ce privește populația din mediul rural acoperită de teritoriul acestora și populația rurală care beneficiază de servicii / infrastructuri noi sau îmbunătățite.

h. În ce măsură sunt criteriile de selecție menționate în legătură cu descrierea structurii GAL și cu procesul de luare a deciziilor, precum și în legătură cu calitatea, conținutul și realizarea strategiei de dezvoltare locală?

În PNDR este specificat: "Criteriile de selecție vor fi stabilite în Ghidul Solicitantului pentru selecția GAL", dar nu sunt specificate în detaliu criteriile în ceea ce privește descrierea structurii GAL și a proceselor de luare a deciziilor, calitatea, conținutul și elaborarea Strategiilor de Dezvoltare Locală. Cu toate acestea, PNDR precizează că criteriile de selecție vor avea în vedere structura de parteneriat, populația, teritoriului și calitatea strategiei. Deci, în secțiunea privind structura de parteneriat și calitatea Strategiei, ar putea fi formulate subcriterii specifice, luând în considerare calitatea structurii GAL, a procesului de decizie și a strategiei.

Cu toate acestea, criteriile de selecție ar putea fi ilustrate mai în detaliu și, pe lângă criteriile stabilite, un efort mai mare ar putea fi făcut pentru a se asigura că GAL-urile au selectat strategii și planuri de implementare la cele mai înalte standarde de calitate și bazate pe obiective măsurabile. Ca o sugestie, acest fapt înseamnă, de exemplu, pe de o parte stabilirea unui prag ridicat al scorului minim care trebuie atins în evaluarea SDL, iar pe de altă parte, măsuri de precauție pentru a se asigura că planurile prezentate dețin cea mai înaltă calitate. Pentru a atinge acest ultim rezultat ar putea fi adoptate mai multe tipuri de instrumente și modalități, atât pentru acordarea sprijinului preliminar (dincolo de formarea tradițională, de exemplu, un fel de evaluare externă pentru a susține faza de elaborare) cât și în procedura de selecție. Din acest ultim punct de vedere, decizia de a avea o singură sesiune pentru selecția GAL-urilor nu este foarte utilă, ci în fapt, existența a mai mult de o sesiune (mai multe opriri și porniri) ar putea permite SDL respinse să fie prezentate din nou în sesiunea următoare într-un versiune îmbunătățită, pentru a evita conflicte și presiuni politice. În același mod ar putea fi furnizate proceduri specifice de revizuire și îmbunătățire a SDL după faza de start-up. Dintr-un punct de vedere mai general, se pare că nu toate oportunitățile generate de sprijinul de pregătire au fost explorate în

vederea îmbunătățirii calității SDL, de exemplu, unele tipuri de cheltuieli eligibile nu au fost incluse în listă ca studii ale zonei în cauză (inclusiv studii de fezabilitate pentru unele dintre proiectele care urmează să fie prevăzute în SDL) și sprijin pentru proiecte pilot mici.

i. În ce măsură criteriile de selecție reflectă caracteristicile specifice ale abordării LEADER (în afară de inovare)?

În PNDR este specificat: "Criteriile de selecție vor fi stabilite în Ghidul Solicitantului pentru selecția GAL", dar nu este specificat în ce măsură criteriile de selecție reflectă caracteristicile specifice ale abordării LEADER (în afară de inovare). Cu toate acestea, PNDR precizează că criteriile de selecție vor avea în vedere structura de parteneriat, populația, teritoriului și calitatea strategiei. Așadar, în toate secțiunile ar trebui formulate subcriterii specifice luând în considerare caracteristicile specifice ale abordării LEADER.

j. Cât de clar sunt descrise aranjamentele instituționale pentru implementarea LEADER, inclusiv cooperarea teritorială?

Descrierea aranjamentelor instituționale pentru implementarea LEADER, inclusiv cooperarea teritorială este îndeajuns de clară. Mai exact, este bine definit cine ce face, în cadrul sistemului de livrare care implică GAL-uri, AM și Agenții de Plăți.

Unele aranjamente de cooperare ar putea fi îmbunătățite:

- Nu este clar dacă beneficiarii sunt doar GAL-uri sau chiar și actori locali;
- Diferența între sprijinul pentru pregătirea de proiecte de cooperare și sprijinul pentru implementarea unor proiecte concrete de cooperare, precum și domeniul lor de aplicare și tipurile de cheltuieli eligibile nu este explicată în mod clar;
- De asemenea, în cazul cooperării, ar putea fi mai util să se acorde prioritate unei liste "negative" de costuri non-eligibile vs o listă de costuri eligibile (care va ajuta la extinderea domeniului de eligibilitate, necesar pentru a permite abordării LEADER un maxim de flexibilitate pentru cuprinderea unei varietăți de proiecte locale).

k. În ce mod sunt legate activitățile Rețelei de Dezvoltare Rurală (consolidarea capacităților, colaborarea în rețea, etc.) de parteneriatele locale și activitățile lor?

Toate grupurile de acțiune locală LEADER vor fi implicate în mod activ prin UR, pentru a participa în calitate de membri în RNR. Mai mult decât atât GAL-urile vor fi un grup țintă cheie pentru formarea profesională organizată de UR, în scopul transferului de know-how și experiență care să răspundă nevoilor lor specifice.

Cu toate acestea, ținând cont de nevoile verificate și în analiza de teren, mai multe activități, pe lângă formarea tradițională, ar putea fi promovate în vederea îmbunătățirii construirii capacității acestui grup țintă, implicând diferite comunități de învățare care acționează în interiorul GAL-urilor (ca animatori, responsabili de evaluarea proiectelor etc.).

l. Cum vor fi monitorizate și evaluate output-urile, rezultatele și impactul LEADER?

Output-urile, rezultatele și impactul LEADER vor fi evaluate de către evaluatorul independent în cadrul activităților identificate în planul de evaluare. Acestea vor include o evaluare a progreselor realizate în asigurarea unei abordări integrate privind utilizarea FEADR și a altor fonduri UE pentru a sprijini dezvoltarea teritorială, inclusiv SDL. Pentru a sprijini și asista calitatea și eficiența procesului de evaluare a programului, GAL-urile vor furniza informații cu privire la activitățile și rezultatele acestora. Pentru a facilita acest lucru, vor fi efectuate acțiuni de conștientizare cu privire la furnizarea de date și informații corespunzătoare necesare pentru procesul de evaluare.

GAL-urile vor juca un rol important prin intermediul mai multor activități, pentru a îndeplini sarcinile de evaluare și monitorizare a SDL:

- O auto-evaluare și monitorizare permanentă ar trebui să se concentreze pe valoarea adăugată a abordării LEADER, pe eficiența și eficacitatea necesare pentru a asigura un management financiar adecvat;
- GAL-urile trebuie să prevadă proceduri și instrucțiuni pentru evaluarea / monitorizarea propriilor SDL, care vor deveni un instrument care contribuie la gestionarea grupurilor locale și la colectarea de date utile la nivel de program.

Cu toate acestea, în conformitate cu Regulamentul de dispoziții comune (art. 34/g), rolul GAL-urilor în desfășurarea activităților specifice de evaluare legate de Strategia de dezvoltare locală, ar putea fi specificat într-o manieră mai detaliată (Ce sunt acestea? Care este modalitatea de coordonare aplicată de AM? Care este rolul jucat de evaluatorul independent al RNR și PDR?).

m. În ce măsură se potrivesc procesele de monitorizare și evaluare și indicatorii specifici de program cu cei din alte fonduri CSC?

Având în vedere că LEADER 2014 - 2020 va fi finanțat doar din PNDR (mono-finanțare), nu ar fi necesar un sistem specific de monitorizare integrată și evaluare a CLLD pentru a evalua rezultatele și efectele asupra zonelor Leader.

Q.16 Care este contribuția Rețelei Rurale Naționale la implementarea politicii rurale și la buna guvernare în zonele rurale?

a. Cum sunt implicate părțile interesate în structura rețelei?

Procesul de activare și animare a noii RNDR va începe cu implicarea activă aUSR (Unității de Sprijin a Rețelei) cu grupurile de actori cheie relevanți. Acest angajament va utiliza o abordare comună pentru toate părțile interesate, completată cu activități specifice pentru a viza grupurile mai greu de implicat sau cele cu nevoi specifice (de exemplu, publicul larg).

Statutul de membru al RNDR va fi informal și deschis tuturor instituțiilor publice, organizațiilor interesate, grupurilor comunitare și persoanelor fizice interesate sau implicate în dezvoltarea rurală din România - inclusiv toate grupurile de acțiune locale LEADER și cele care au semnat Acordul de Parteneriat. Membrii rețelei vor fi invitați să participe și să beneficieze de activitățile RNDR. Conferința Națională RNDR va fi organizată o dată pe an, în scopul de a mobiliza actorii relevanți din mediul rural.

b. În ce măsură sunt implicate grupuri relevante, cum ar fi fermieri, cercetători, consultanți și întreprinderi din sectorul alimentar?

Planul nu oferă o explicație clară în această etapă. Ca o recomandare, ar fi util să se precizeze că Planul de Acțiune RNDR va explica modul în care principalele categorii de actori cheie interesați vor fi identificați, contactați și implicați.

c. Ce aranjamente au fost prevăzute pentru a include publicul larg?

Aranjamentele prevăzute pentru a include publicul larg nu sunt descrise în detaliu. Acest lucru va fi realizat în Planul multianual de acțiune RNDR și Planurile Anuale de Activitate. De fapt, una dintre prioritățile identificate ale Planului de acțiune (care va conține un plan de comunicare specific) este "Publicitatea și informarea privind PNDR, cu accent special asupra activităților de informare și comunicare care vizează publicul larg".

d. Ce măsuri s-au luat pentru a sprijini evaluările și auto-evaluările rețelei?

Planul nu oferă o explicație clară în această etapă. Ca o recomandare, ar fi util să se precizeze că Planul de Acțiune RNDR va explica modul în care USR va:

- Dezvolta o logică de intervenție, cu stabilirea de obiective și indicatori clari;
- Construi un sistem simplu de monitorizare și auto-evaluare a propriilor sale activități încă de la început.

e. Cum ar trebui să fie colectate informațiile și datele de monitorizare? Cine este implicat?

Planul nu oferă o explicație clară în această etapă. Ca o recomandare, ar fi util să se precizeze că Planul de Acțiune RNDR va trebui să explice modul în care USR va colecta indicatori și informații (completarea datelor cantitative de bază, cu o evaluare calitativă și studii de caz), pentru a asigura o monitorizare adecvată a activităților.

f. Ce fel de sprijin este prevăzut pentru grupurile operaționale EIP în timpul implementării PDR?

Acțiunile de rețea vor sprijini dezvoltarea și implementarea de proiecte comune. În special, acest lucru ar putea însemna cooperarea între întreprinderile private, GAL-uri sau noi parteneriate între fermieri, consilieri și cercetători în formă de Grupuri Operaționale din cadrul Parteneriatului European pentru Inovare (PEI). În plus, RNDR va fi un participant activ și va contribui la activitatea Rețelei Europene pentru Dezvoltare Rurală (REDR) și a Rețelei Parteneriatului European pentru Inovare (PEI).

g. Cum va facilita rețeaua consolidarea capacităților, schimbul de experiență și diseminarea de bune practici?

PNDR explică în mod clar faptul că USR va aduce împreună diferite părți interesate relevante, în scopul de a participa la cursuri de formare profesională (cu GAL-uri ca unul dintre grupurile țintă principale), precum și schimb direct de know-how și experiență, menționând principalele instrumente care vor fi utilizate. Cu toate acestea, o descriere mai detaliată este amânată pentru pregătirea Planului de Acțiune.

h. Cât de eficace și eficient organizate sunt schimbul de experiențe, colectarea de date și fluxul de informații?

Schimbul de experiență, colectarea datelor și fluxul de organizare a informațiilor sunt descrise doar pe scurt în PNDR. Cu toate acestea, o descriere mai detaliată este amânată pentru pregătirea Planului de Acțiune.

i. Ce proceduri sunt prevăzute pentru a identifica activitățile de cercetare și rezultatele relevante? Cine este implicat și cine este consultat?

Procedurile prevăzute pentru a identifica activitățile de cercetare și rezultatele relevante sunt descrise doar pe scurt în PDR. Cu toate acestea, o descriere mai detaliată este amânată pentru pregătirea Planului de Acțiune.

j. Ce prevederi sunt prevăzute pentru dezvoltarea de metode și instrumente de evaluare pentru evaluarea rețelelor rurale?

PNDR nu descrie în mod clar acest aspect. În special, ar fi util a se explica pe de o parte când și cum evaluatorul independent și USR vor colabora (de exemplu în colectarea de date) și pe de altă parte, care sunt acele activități de evaluare care vor fi efectuate de către evaluatorul independent și care sunt cele care vor fi efectuate prin autoevaluare, în scopul de a evita suprapunerile și a accentua sinergiile.

k. În ce măsură se potrivesc prevederile de Asistență Tehnică volumului de sarcini avute în vedere?

În general, prevederile privind Asistența Tehnică reprezintă un sistem rațional, care răspunde în mod adecvat la sarcinile avute în vedere. Cu toate acestea, ar trebui realizată o evaluare mai profundă cu privire la Planul de Acțiune RNDR atunci când acesta va fi conceput.

Q.17 Sunt adecvate sub-programele tematice?

a. De ce ar trebui ca operațiunile specifice prevăzute pentru sub-programul tematic să aducă rezultate mai bune decât dacă ele ar fi livrate în cadrul măsurilor programului principal?

Sectorul pomicol este o specificitate a României, deoarece produce culturi calitative și cantitative. Deoarece livezile au îmbătrânit, producția a fost redusă în consecință; sectorul necesită un sub-program specific, care poate contribui la reînnoirea și revigorarea sectorului. În fapt, este important, deoarece din punct de vedere strategic, atât resursele umane cât și cele financiare sunt concentrate în vederea obținerii rezultatului dorit. Același obiectiv va fi dificil de realizat pe termen mediu, fără o astfel de concentrare.

b. În ce măsură ar putea măsurile/acțiunile prevăzute în programul principal să producă rezultate mai bune dacă ar fi livrate ca un sub-program tematic?

Având în vedere importanța sectorului pomicol în agricultura românească, măsurile prevăzute pentru dezvoltarea acestui sector prezintă potențialul de a produce rezultate mai bune în condițiile în care acestea sunt livrate ca un sub-program tematic, datorită unei mai bune concentrări a resurselor, atât umane cât și financiare. Specificitatea sectorului pomicol generează nevoi specifice de dezvoltare, care sunt adresate în mod corespunzător doar printr-o abordare unică a sectorului, prin intermediul unui sub-program tematic.

c. Cât de exhaustiv au fost realizate analiza și SWOT-ul?

Analiza SWOT, în special în ceea ce privește descrierea principalelor puncte slabe, este clară și exhaustivă.

d. În ce măsură părțile interesate, în special cele care reprezintă potențialii beneficiari, au fost implicate în analiză, în SWOT, în stabilirea obiectivelor și în proiectarea de operațiuni?

Părțile interesate nu au fost implicate în definirea analizei SWOT și strategiei. În ceea ce privește analiza SWOT a Programului principal, aceasta a identificat nevoia de a avea orice Sub-program tematic. Acest lucru este menționat în analiza de ansamblu și în analiza nevoilor. Mai exact, în "Analiza sectorului agricol" există o descriere completă a punctelor slabe și fragilității sectorului care implică necesitatea de sprijin. Cu toate acestea, în analiza SWOT potențialul sectorului nu este explicat clar. EE a realizat o analiză specifică de colectare de informații suplimentare prin intermediul interviurilor și recenziei literaturii de specialitate, pentru a acoperi acest aspect. În ceea ce privește obiectivul sub-programului, măsura 9, însoțită de măsura 16, sprijină și îmbunătățește cooperarea în sectorul pomicol, prin favorizarea cooperării dintre agricultori și alte părți interesate, în vederea dezvoltării de noi produse, proiecte-pilot care pot crește valoarea adăugată a produselor din sectorul pomicol, precum și comercializarea acestora prin lanțuri scurte.

e. Cât de concludent este descrisă logica de intervenție, cât de receptive sunt măsurile alese în ceea ce privește nevoile evaluate?

Logica de intervenție se adresează nevoilor identificate și se potrivește obiectivelor selectate. Măsurile sunt în conformitate cu evaluarea nevoilor și contribuie la atingerea rezultatelor așteptate.

f. Cât de concludent este setul de indicatori, și cât de realiste sunt obiectivele?

Setul de indicatori pentru sub-programul tematic este concludent, acesta fiind realizat în baza unui plan de indicatori specific, aferent sub-programului tematic. Au fost definiți indicatori de target și de output pentru fiecare Domeniu de Intervenție vizat în cadrul sub-programului tematic, fiind definit atât numărul de beneficiari vizați de intervențiile specifice, cât și valoarea sprijinului financiar planificat.

În ceea ce privește obiectivele sub-programului tematic acestea pot fi considerate realiste, fiind sprijinite de o logică a intervenției coerentă, în cadrul căreia s-au identificat măsuri și domenii de intervenție pentru abordarea nevoilor specifice ale sectorului pomicol.

g. Cât de cuprinzătoare sunt rezultatele și cheltuielile planificate prezentate în descrierea sub-programului tematic, defalcate între mediul public și privat?

Investițiile planificate în cadrul sub-programului tematic vor fi finanțate prin intermediul a 3 măsuri: măsura 4 – Investiții în active fizice în sectorul pomicol; măsura 9a – Înființarea grupurilor de producători în sectorul pomicol; măsura 16 – Cooperare în sectorul pomicol. Combinații ale celor 3 măsuri formează 5 Domenii de Intervenție (1A, 1B, 2A, 3A, 6A) încadrate în 4 Priorități.

La nivelul fiecărei priorități și DI au fost delimitați indicatori de target și de output precum și alocarea financiară planificată. Din punct de vedere al cuantumului cheltuielilor alocate în cadrul sub-programului tematic acestea par a fi suficiente, prin prisma indicatorilor asumați (de exemplu, considerând DI 2A, este planificat un sprijin de aproximativ 500.000 euro pentru fiecare beneficiar, rata de cofinanțare a beneficiarului fiind de 30%). Raportul între public/privat planificat pentru cheltuielile aferente sub-programului tematic variază în funcție de DI și măsură, cofinanțarea beneficiarilor variind între 0% (M16a, M9a) și 50% (M4a), acest aspect încurajând dezvoltarea inițiativelor inovatoare și bazate pe principiul parteneriatului, comparativ cu investițiile clasice în active fizice pentru tehnologizare și modernizare. Cu toate acestea, din punct de vedere al alocării financiare, măsura ce vizează investiții în active fizice are o alocare financiară net superioară.

Q19. Care sunt efectele semnificative asupra mediului probabil a fi generate de program care trebuie luate în considerare în pregătirea acestuia?

Următoarele efecte semnificative probabile asupra mediului, generate de implementarea programului, au fost estimate și vor fi elaborate, descrise și evaluate în cadrul Raportului de Mediu:

- Efecte de importanță ridicată: efecte asupra biodiversității, florei, faunei, solului, apei, aerului, factorilor climatici;
- Efecte de importanță redusă: efecte asupra populației, sănătății umane, bunurilor materiale, culturale (inclusiv arhitecturale și arheologice), patrimoniului, peisajului.

ANEXA I – Recomandări furnizate pe parcursul procesului de evaluare ex-ante a PNDR 2014-2020

Topic	Data și modalitate de transmitere	Recomandare
Analiza SWOT și a nevoilor		
Revizuirea elementelor, verificarea pentru evitarea redundanței și repetărilor, adăugarea unei justificări corespunzătoare, eventual susținute de analiza socio-economică atunci când lipsesc și verificarea disponibilității datelor cantitative	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă considerarea necesității ca fiecare element al analizei SWOT să se bazeze pe un indicator comun sau adițional sau să fie susținut de o justificare furnizată de analiza socio-economică. În urma analizei au fost identificate următoarele posibilități: a. Elementele ar putea fi redundante, prea generale și prea dificil de dovedit și, prin urmare, ar putea fi șterse. Este cazul, de exemplu, pentru <i>Creșterea concurenței produselor cu valoare adăugată mare provenite din alte piețe și a presiunii exercitate asupra sectorului de vânzare cu amănuntul</i> b. Elementele pot fi justificate cu o justificare adecvată, care ar putea fi inclusă în analiza socio-economică. Este cazul, de exemplu, pentru <i>Succes limitat al politicii de stimulare a cooperării între fermieri, reflectat într-un grad scăzut de asociere cu implicații în viabilitatea exploatațiilor.</i> c. Elementele sunt importante și relevante și este esențială identificarea unor date cantitative
	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă revizuirea anumitor elemente din analiza SWOT, întrucât a doua dimensiune a analizei SWOT este mai puțin reprezentată, deoarece nu sunt multe elemente legate de perspectivele de viitor/externe, deși acestea sunt cruciale. Unele elemente sunt ambigue deoarece acestea ar putea fi interpretate ca o tendință sau ca rezultatul dorit, spre exemplu, <i>Creșterea valorii adăugate prin diversificarea ofertei de produse din lemn de calitate.</i> Unele elemente sunt acțiuni care trebuie întreprinse, spre exemplu, <i>Crearea de noi IMM-uri cu activități non-agricole, culturale, creative și de cooperare în zonele rurale, pentru crearea de noi locuri de muncă.</i>

	<p>Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014</p>	<p>Se recomandă a se completa analiza SWOT cu următoarele informații suplimentare: (Puncte tari) "Patrimoniu cultural material și imaterial și patrimoniu natural bogat și divers". Acest element se referă la două aspecte foarte importante. Acesta se va împărți în:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Patrimoniul cultural material și imaterial ii. Patrimoniu natural bogat și divers <p>(Puncte tari) "Experiență în actuala perioadă de programare în constituirea de parteneriate public-private la nivel local (GAL)". Ar putea fi reformulat ca: "Conștientizarea și atenția asupra potențialului abordării LEADER acordate la nivel teritorial și confirmate de numărul mare de solicitanți, în 2007-2013" – a se lua în considerare opțiunea de a se muta la "Oportunități".</p> <p>(Oportunități) "Atractivitate a zonelor rurale ce poate crea condiții de dezvoltare a infrastructurii și serviciilor de bază". Logica este inversă, noua infrastructură asigură atractivitatea. În concluzie, va fi reformulat: "Investițiile în infrastructura de bază și de comunicare asigură un mediu rural mai atractiv."</p> <p>(Oportunități) "Utilizarea cunoștințelor tradiționale în zonele agricole și rurale pentru dezvoltarea unor activități specifice" – este o formulare prea vagă. Reformulare: "Valoarea neexploatăă a cunoștințelor tradiționale în zonele rurale pentru dezvoltarea unor produse cu valoare adăugată mare, considerând cererea europeană în creștere pentru producția reală și tradițională (producție non-industrială) a alimentelor (băutură și mâncare)".</p> <p>(Oportunitate): "Interesul turiștilor pentru zonele cu resurse culturale și naturale locale" – este o formulare prea vagă. Reformulare: "Creșterea cererii internaționale pentru locații turistice caracterizate de posibilitatea practicării ecoturismului (cu specific cultural și de mediu)".</p> <p>(Oportunitate): "Finalizarea criteriilor pentru desemnarea destinațiilor ecoturistice în România ca bază pentru dezvoltarea structurilor de primire agroturistice în aceste destinații". Se recomandă inversarea logicii: "Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii turistice, datorită investițiilor aduse de PNDR, în 2007-2013, este o pre-condiție pentru creșterea atractivității și accesibilității spațiului rural."</p>
	<p>Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014</p>	<p>Se recomandă completarea analizei SWOT cu elemente referitoare la experiența din perioada 2007-2013, valorificând informațiile cuprinse în raportările anuale și evaluarea intermediară: (Puncte tari): performanță relativ bună în implementarea și absorbția aferente măsurilor specifice investițiilor „neproductive”.</p>

		<p>(Puncte tari): performanță relativ bună în implementarea și absorbția măsurii privind investiții pentru "servicii de bază pentru populația din mediul rural" conform rezultatelor integrate în evaluarea intermediară.</p> <p>(Oportunitate): Dezvoltarea de microîntreprinderi pentru obținerea unei surse de venituri alternative, mai ales de către femei, aspect demonstrat de capacitatea lor de a valorifica oportunitățile oferite prin PNDR pentru inițierea de noi afaceri (în special în domeniul turismului).</p> <p>(Punct slab): Dificultăți pentru fermele de familie de mici dimensiuni în asigurarea cofinanțării pentru grant-uri, întrucât sistemul bancar de creditare nu acceptată garantarea creditelor cu imobile.</p> <p>(Amenințare) Inițiere întârziată a activităților aferente Strategiilor de dezvoltare rurală ale GAL-urilor.</p> <p>(Amenințare): Riscul de dezangajare de fonduri UE din cauza lipsei capacității beneficiarilor locali publici și privați de susținere și realizare a investițiilor productive.</p>
	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	<p>Se recomandă a se completa analiza SWOT cu următoarele informații suplimentare referitoare la elemente suplimentare aferente politicilor UE:</p> <p>a. Macroregiunea Dunării din punct de vedere al consolidării capacităților și creșterii eficienței publice</p> <p>b. Creșterea eficienței actorilor locali ca rezultat al sprijinului acordat prin intermediul PO DCA</p> <p>c. Atenția acordată la nivelul UE proceselor de inovare socială ce integrează diferite tipuri de cunoștințe (producătorii și consumatorii sunt considerați ca fiind surse de informații) în noul program de cercetare (ORIZONT 2020)</p> <p>d. Îmbunătățirea infrastructurii de comunicații și accesibilității ca urmare a investițiilor realizate în perioada 2007-2013 prin FEDR</p>
	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	<p>Se recomandă a se completa analiza SWOT cu alte elemente aferente unor Organizații internaționale:</p> <p>a. Grad de conștientizare crescut în rândul consumatorilor de la nivel local și internațional cu privire la conexiunea existentă între produsele alimentare, starea mediului și starea de sănătate (FAO: tendință globală)</p> <p>b. Cererea consumatorilor pentru dezvoltarea educației privind produsele alimentare, sănătatea și de natura (FAO: trend global)</p>

		c. Noul rol al femeilor în mediul rural, de asemenea și în calitate de actori economici ca urmare a procesului natural de emancipare (sursă: sondaj și interviuri în cadrul evaluării ex-ante)
Exprimarea avantajului/dezavantajului comparativ al teritoriului, cu referire la media europeană (scăzut/mare) sau la tendințele pozitive sau negative (creștere/scădere)	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Pentru a avea un vocabular mai concis și clar se recomandă utilizarea unui limbaj mai standardizat și simplu (nivel scăzut/nivel ridicat, creșterea/scăderea).
Integrarea elementelor legate de mediu folosind sugestiile specifice SEA	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă ca o analiză de impact asupra calității aerului, cu referire la emisiile de gaze cu efect de sera și o analiza a managementului activelor materiale să fie consemnate în analiza SWOT.
	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă considerarea și analiza managementului nămolului produs de stațiile de epurare a apelor uzate și a utilizării acestuia în agricultură ca îngrășământ - reciclarea nămolului pe terenuri agricole.
	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	În urma verificării dacă analiza SWOT face referire la evoluția probabilă care ar putea avea loc în cazul în care programul nu a fost pus în aplicare s-a dovedit că o astfel de analiză nu este inclusă în analiza SWOT. Prin urmare, se recomandă ca unele amenințări legate de non-punerea în aplicare a PNDR 2014-2020 să fie completate în plus față de amenințările prezentate în analiza SWOT originală.
	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Este recomandată adăugarea unor puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări în analiza SWOT. De ex. introducerea amenințării <i>“Sistemele de irigații sunt într-un stadiu avansat de degradare și nu sunt operaționale”</i> .
Reverificarea conexiunilor dintre analiza SWOT și analiza nevoilor	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă reverificarea conexiunilor dintre analiza SWOT și analiza nevoilor, având în vedere următoarele aspect: - Pentru nevoile legate de TIC/internet și sprijin financiar pentru fermieri nu am găsit elemente directe ale analizei SWOT care ar putea oferi justificare.

		<p>- Există 3 nevoi care s-ar putea dovedi neconsistente cu anumite elemente SWOT precum: <i>Nevoia unui instrument de dezvoltare rurală pentru promovarea de jos în sus a inițiativelor și activităților de dezvoltare de către comunitățile locale, având ca punct de plecare nevoile identificate la nivel local și potențialul endogen neconsistentă cu Experiență în actuala perioadă de programare în ceea ce privește dezvoltarea rurală locală bazată pe abordarea de jos în sus, prin constituirea și funcționarea grupurilor de acțiune locală (GAL) – punct tare din analiza SWOT.</i></p> <p>- Nevoile referitoare la abandonul școlar timpuriu și la infrastructura socială ar trebui susținute de elemente ale analizei SWOT legate în mod specific de aspectele legate de egalitatea de gen și cele privind populația de etnie Romă.</p>
Revizuirea fiecărei formulări a paragrafelor din anexa D a Notei 2 și adoptarea unei structuri omogene	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	<p>Se recomandă reconstruirea semantică a descrierii nevoilor, ținând cont de următoarea structură:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Decalaje, • Schimbare prevăzută, • Sector, • Grup țintă.
Indicatori de context – indicatori comuni	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă verificarea indicatorilor comuni având în vedere faptul că următorii indicatori prezintă valori diferite în analiza efectuată: Rata de ocupare a populației pe activitate economică, Populație, Structura pe vârste, Rata șomajului, Suprafață agricolă ocupată de agricultură ecologică, Rata dezvoltării activității independente – rural, Suprafața fondului funciar, Suprafața agricolă extensivă utilizată pentru creșterea animalelor, Păduri protejate, Calitatea apei, Utilizarea directă de energie în industria alimentară, Păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră (FOWL), iar pentru indicatorii Păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră (FOWL) nr. de HA și Suprafața fondului funciar dispunem de valori mai recente.
	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă reformularea indicatorilor Populație, Teritoriu și PIB/cap de locuitor în sensul particularizării pentru zona rurală.
	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă reverificare surselor pentru indicatorii Structura populației ocupate pe sectoare –național și Structura economiei.

	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă reverificarea surselor pentru indicatorii Suprafața fondului funciar, Păduri protejate și Gradul de intensivizare al agriculturii.
Indicatori de context – indicatori adiționali	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă raportarea indicatorilor Rata de abandon școlar, Instituții de învățământ cu profil agricol și Migrația netă la mediul rural.
	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă definirea clară a indicatorilor <i>Aria de răspândire a internetului și Infrastructura rutieră.</i>
	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă corelarea denumirii indicatorului <i>Număr ferme în funcție de câmpul de activitate (vegetale, zootehnice, mixte)</i> cu valoarea prevăzută care este un procent.
	Notă tehnică ex-ante nr. 2 – 07/03/2014	Se recomandă reconstruirea indicatorilor Aplicarea fertilizanților pe sol și Ponderea suprafețelor agricole care contribuie la emisiile nete sub forma unui singur indicator cu sub-indicatori în vederea sprijinirii în mod clar a elementelor analizei SWOT.
Analiza logicii de intervenție a programului		
Construcția logicii de intervenție	Notă tehnică ex-ante nr. 3 - 10/04/2014	În urma analizei efectuate a rezultat faptul că Domeniul de Intervenție 6C nu este asociat cu nicio nevoie.
	Notă tehnică ex-ante nr. 3 - 10/04/2014	Se recomandă oferirea de explicații suplimentare pentru detalierea semnificației și asocierii „nevoie * obiectiv general” în cazul nevoilor 12 și 25.
	Notă tehnică ex-ante nr. 3 - 10/04/2014	Legăturile interne și potențialele sinergii nu sunt descrise în mod explicit în cadrul PNDR la nivel de Domeniu de Intervenție sau la nivel de prioritate. Se sugerează să se sublinieze mai explicit această coerență internă în cadrul PNDR.

	Notă tehnică ex-ante nr. 3 - 10/04/2014	Nu întotdeauna PNDR descrie în totalitate interacțiunea sinergică dintre măsuri. Se recomandă detalierea suplimentară a acestui aspect în descrierea măsurilor.
	Notă tehnică ex-ante nr. 5 - 19/06/2014	Se constată o lipsă de consistență între FA din Cap. 5 - Strategie și Cap. 8 - Măsuri, astfel: a. Măsura 1: FA 1A și 1C sunt menționate în Cap. 5 dar nu și în Cap. 8 b. Măsura 2: FA 1A este menționată în Cap. 5, dar nu este menționată în Cap. 8. c. Măsura 10: A fost adăugată Submăsura 10.2 care contribuie la FA 4A. FA 4B, 5A, 5D și 5E nu apar în Cap. 5, dar apar în Cap. 8. În Cap. 5, FA 5A a fost eliminat din tabel, dar textul indică faptul că FA este prezentă la Măsura 10. d. Măsura 11: A fost introdusă Submăsura 11.1; nu este clar dacă există o submăsură 11.2. În Cap. 5 au fost eliminate FA 4A, 4C și 5E care în schimb apar în Cap. 8. FA 4C a fost eliminată din tabel, în schimb textul indică faptul că FA este prezentă la Măsura 11. e. Măsura 13: Din Cap. 5 a fost eliminată FA 4A, în timp ce Cap. 8 păstrează mențiunile referitoare la FA 4A și 4C. f. Măsura 16: FA 5A este menținută în Cap. 5, dar este eliminată din Cap. 8. În schimb FA 2A și 6A sunt eliminate atât din Cap. 5, cât și din Cap. 8.
Analiza gradului de adecvare a formelor de sprijin propuse în cadrul PNDR		
Alocarea financiară	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	În urma analizei formelor de sprijin propuse în cadrul PNDR 2014-2020, evaluatorii sunt de părere că alocarea financiară pentru măsura 1 nu pare adecvată, având în vedere necesitatea asigurării unei coerențe între importanța măsurii și alocarea financiară. Se recomandă alocarea de fonduri suplimentare.
Sarcina administrativă și costurile	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	La nivelul programului nu este pusă la punct o strategie de simplificare administrativă (de exemplu, cu adoptarea de cost standard sau sumă forfetară). Prin urmare, riscul de timp procedural lung și riscul de angajament din cauza erorilor (și involuntare) sunt foarte ridicate și pot pune în pericol absorbția financiară a PNDR. În prezent, se pare că posibilitatea oferită de noul regulament în utilizarea costurilor simplificate nu este exploatată suficient. Se recomandă analizarea acestei oportunități.

Evaluarea contribuției așteptate a măsurilor alese pentru atingerea obiectivelor	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Având în vedere contextul actual evaluatorii recomandă și consideră ca fiind important, pe de o parte, ca PNDR să se concentreze asupra sistemului de inovare în ansamblul său (relații între Universitate, centre de cercetare, fermieri și întreprinderi agricole), iar pe de altă parte să ofere cadrul pentru experimente sociale în zonele rurale precum servicii comunitare, parteneriate public-private, bunăstare, TIC etc. În ceea ce privește acest aspect, alocarea financiară pentru măsura 16 pare a fi inadecvată, de vreme ce Grupurile operaționale par a fi adevăratele motoare de schimbare în zonele rurale.
Evaluarea formelor de sprijin propuse	Raport preliminar de evaluare ex-ante - 01/07/2014	Se recomandă introducerea unei scheme de micro-creditate.
	Raport preliminar de evaluare ex-ante - 01/07/2014	Se recomandă realizarea de legături între măsurile care conduc fermierul de la a avea cunoștințe adecvate, la a-și formula propriul plan de afaceri, de la depunerea cererii până la gestionarea ex-post a afacerii. Aceste tipuri de legături au fost realizate deja în 2007-2013 (prin măsurile 141-143).
Masurarea progresului și a rezultatelor programului		
Evaluarea indicatorilor specifici de program și a valorilor țintă cuantificate	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Se recomandă furnizarea unor argumente suplimentare care să susțină valorile stabilite (De ex. valoarea de 60 euro alocată fiecărui participant care va fi format în cadrul FA 3A).
	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Se recomandă actualizarea valorii de 12710 la 12709 pentru indicatorul <i>Nr. de beneficiari (tineri fermieri)</i> care primesc sprijin prin Submăsura 6.1 – FA 2B

	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Evaluatorul ex ante a evidențiat că proiectele care primesc sprijin prin măsura LEADER nu contribuie la FA 2A, 2B, 5D etc.
	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Se recomandă actualizarea valorii pentru indicatorul Nr. de ferme care participă la fondul mutual (Măsura 17.2) - FA 3A, pentru a fi în concordanță cu modificarea legislativă.
	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Se recomandă detalierea metodologiei utilizate pentru calcularea indicatorului Nr. de GAL-uri selectate – FA 6B, revizuirea Planului de indicatori și furnizarea unei noi valori pentru proiectele sprijinite în cadrul LEADER.
Evaluarea aranjamentelor planificate pentru implementarea PNDR		
Resurse umane	Notă tehnică ex-ante nr. 6 - 29/06/2014	Având în vedere că multe dintre aspectele referitoare la consolidarea capacității se raportează la nivel național, este necesară o strânsă coordonare cu PODCA. Pentru crearea unei sinergii în acest sector, se recomandă încheierea unui protocol de cooperare.
	Notă tehnică ex-ante nr. 6 - 29/06/2014	Referitor la necesitatea consolidării capacității la nivel intern, se recomandă realizarea unei evaluări structurate pentru a planifica o consolidare a resurselor umane și a cunoștințelor managementului intern. Printre acțiunile utile, care au reieșit în urma interviurilor, se numără: sesiuni de lucru între colegi pe tematici specifice (ex. costuri standardizate), schimburi de experiență prin proiecte sectoriale europene și proiecte de cooperare teritorială, concentrarea pe următoarele tematici specifice: achiziții publice, monitorizare și evaluare, experiență practică și proiecte pilot.
Achiziții publice	Notă tehnică ex-ante nr. 6 - 29/06/2014	În procedura de achiziții publice pentru anumite activități cum ar fi evaluarea și asistența tehnică se recomandă utilizarea criteriului bazat pe calitate, nu pe preț. Deși este dificil și periculos, având în vedere posibilitatea depunerii de contestații se sugerează cu tărie să se aibă în vedere experiența ofertantului mai mult decât prețul cel mai scăzut.

Simplificare	Notă tehnică ex-ante nr. 6 - 29/06/2014	<p>Se recomandă elaborarea unui Plan integrat de simplificare pe diferite tematici privind simplificarea. Ar putea fi implementat prin intermediul asistenței tehnice. Unele elemente pot să vizeze:</p> <p>a. Lansarea unui apel de selecție în două etape. Prima etapă constă în prezentarea ideii de proiect și a cerințelor minime privind eligibilitatea; selecția se va face pe baza unei eligibilități subiective și analizând valoarea ideii proiectului. În a doua etapă, ofertantul își va defini propunerea și va integra aspectele administrative. Dacă propunerea este validă, proiectul va fi selectat și finanțat.</p> <p>b. Utilizarea unui format standard al informațiilor solicitate prin formularul de cerere de finanțare, astfel încât potențialul beneficiar care dorește să depună proiecte să cunoască ce informații trebuie să furnizeze.</p> <p>c. Adoptarea de costuri standardizate și sume forfetare (așa cum este deja pentru Măsura 6). Costurile standardizate, o practică deja posibilă pentru FSE în perioada 2007-2013, poate să fie aplicabilă pentru Măsura 1 și 2</p> <p>d. Adoptarea unui sistem de indicatori pentru a monitoriza costurile și povara administrativă. Acest instrument este util, asigurând o analiză de cost bazată pe indicatori.</p>
Simplificare/Resurse umane	Raport final de evaluare ex-ante – versiune în lucru - 02/12/2014	Se recomandă extinderea experimentală a costului standard pentru M1 și M2. Mai mult, va fi utilă introducerea unei capacități administrative specifice pentru abordarea problemei de simplificare.
Analiza gradului de adecvare al procedurilor de monitorizare, colectare a datelor și al planului de evaluare		
Resurse umane evaluare - monitorizare	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	În "faza de pregătire" (9.3), se recomandă includerea, de asemenea, mecanismului de identificare a întrebărilor de evaluare suplimentare prin consultarea părților interesate.

		<p>Din interviuri, resursele umane reprezintă principala problemă. Se recomandă considerarea mai în profunzime a acestui aspect în cadrul subcapitolului 9.7. Ar putea fi oportun să se anticipeze un plan specific cu privire la capacitatea de evaluare, care va identifica nevoile importante și va prezenta activitățile întreprinse pentru întărirea resurselor umane și recrutare.</p> <p>Se recomandă organizarea unor activități specifice legate de: Ateliere de lucru privind analiza contrafactuală, peer review în cadrul altor AM-uri la nivel european, participarea activă în cadrul Rețelei Europene Rurale de evaluare, colaborarea cu mediul academic (stagii al doctoranzilor în cadrul MADR).</p>
Evaluare GAL	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Activitatea de "Auto-evaluare" a GAL-urilor va fi gestionată la nivel central în cadrul RNDR. Se recomandă pregătirea unui ghid operațional.
	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Se recomandă selectarea evaluatorului <i>in itinere</i> în stadii incipiente (după cum este sugerat și de către CE) pentru obținerea unui sprijin mai structurat. Evaluatorul poate, de asemenea, să sprijine, în colaborare cu RNDR, consolidarea capacității aferentă activităților menționate anterior.
Activități de evaluare	Raport final de evaluare ex-ante – versiune în lucru - 02/12/2014	Se recomandă anticiparea revizuirii metodologice în 2015, în scopul de a avea mai mult timp pentru a corela Caietul de Sarcini pentru selectarea evaluatorului independent.

Activități de evaluare	Raport final de evaluare ex-ante – versiune în lucru - 02/12/2014	În plus, se sugerează utilizarea Comitetului de Coordonare și a grupurilor tehnice de lucru pentru a identifica întrebări de evaluare specifice.
Analiza și evaluarea gradului de integrare în PDR a principiului egalității de șanse și nediscriminării		
Integrarea principiului egalității de șanse și nediscriminării	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Se recomandă individualizarea unor soluții inovatoare privind aplicarea principiului egalității de șanse și nediscriminării adecvate în analiza SWOT și descrierea nevoilor.
Analiza și evaluarea gradului de integrare în PDR a principiului dezvoltării durabile		
Construcția logicii de intervenție	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Din analiza nevoilor și a măsurilor s-a constatat faptul că nu întotdeauna este explicată conexiunea măsurilor cu nevoile. Prin urmare, pentru a consolida coerența internă, se recomandă indicarea nevoilor specifice care sunt abordate prin intermediul fiecărei măsuri. Se sugerează sintetizarea nevoilor identificate în analiza socio-economică, la începutul descrierii fiecărei măsuri; mai exact, o scurtă referire la nevoie ar putea fi introdusă în subparagraful "Descrierea generală a măsurii, inclusiv logica de intervenție și contribuția la Domeniul de Intervenție și obiectivele transversale".
		În ceea ce privește conținutul analizei SWOT, se recomandă individualizarea aspectelor legate de soluțiile inovatoare.

Analiza gradului de adecvare al abordării pentru dezvoltarea locală plasată sub semnul comunității

Abordarea dezvoltării locale plasată sub semnul comunității	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	<p>S-a considerat că informațiile furnizate privind CLLD sunt foarte generale în ceea ce privește mai multe aspecte importante.</p> <p>Se recomandă completarea Programului cu o descriere mai profundă cu privire la modul în care vor fi abordate aceste aspecte pentru a îmbunătăți calitatea PNDR:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Suportul de pregătire limitat în a explica modul în care se va acoperi consolidarea capacității actorilor locali; – Posibilitatea unei evaluări externe pentru a oferi sprijin în etapa de elaborare sau promovarea unei analize exacte a nevoilor de inovare și a posibilelor motoare de dezvoltare la nivel local. – De asemenea, în secțiunea privind calitatea Strategiei, ar putea fi formulate sub-criterii specifice, luând în considerare adoptarea principiului inovării, calitatea structurii GAL, a procesului de decizie și a strategiei, caracteristicile specifice ale abordării LEADER.
	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	<p>În plus, anumite acțiuni referitoare la cooperare ar putea fi îmbunătățite: clarificări cu privire la beneficiari (doar GAL-uri sau chiar și actori locali), diferențierea între sprijinul pentru pregătirea de proiecte de cooperare și sprijinul pentru implementarea unor proiecte concrete de cooperare.</p>

	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	De asemenea, rolul GAL-urilor în desfășurarea activităților specifice de evaluare legate de Strategia de dezvoltare locală, ar putea fi specificat într-o manieră mai detaliată (Ce sunt acestea? Care este modalitatea de coordonare aplicată de AM? Care este rolul jucat de evaluatorul independent al RNDR și PNDR?).
	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Definirea zonelor este foarte generală. Se recomandă oferirea unor detalii mai specifice.
	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Descrierea criteriilor de selecție a GAL-urilor și SDL-urilor se limitează la a defini titlurile principalelor categorii de criterii. Se recomandă oferirea unor detalii mai specifice.
	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Indicatorii specifici legați de principalele provocări nu sunt elaborați. Se recomandă oferirea unor detalii mai specifice.
Analiza contribuției Rețelei Rurale la implementarea politicii rurale și la buna guvernanta în zonele rurale		
Organizarea și funcționarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală	Raport final de evaluare ex-ante – versiune în lucru - 27/11/2014	Se recomandă descrierea mai clară și mai detaliată a modalității prin care RNDR va contribui la obiectivele politicii de dezvoltare rurală

	Raport final de evaluare ex-ante – versiune în lucru - 27/11/2014	Pentru fiecare dintre obiectivele comune, obiectivele specifice rețelei și grupurile de activități se recomandă formularea din punctul de vedere al relevanței adresării nevoilor identificate în context și în analiza SWOT.
	Raport final de evaluare ex-ante – versiune în lucru - 27/11/2014	Programul descrie calitățile pe care trebuie să le dețină personalul RNDR. Aceste aspecte sunt utile dar nu sunt suficiente dacă nu luăm în considerare cele 7 grupe de activități ale rețelei așa cum sunt prevăzute în Regulament.
	Raport final de evaluare ex-ante – versiune în lucru - 27/11/2014	Se recomandă descrierea mai detaliată la nivelul Programului a planului organizațional pentru a descrie cum activitățile rețelei vor fi implementate și cum vor fi dezvoltate și utilizate instrumentele rețelei.
	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Evaluatorul ex ante recomandă să se precizeze faptul că în Planul de Acțiune RNDR: <ul style="list-style-type: none"> • va fi explicat modul în care principalele categorii de actori cheie interesați vor fi identificați și implicați. • va explica modul în care USR va dezvolta o logică de intervenție, cu stabilirea de obiective și indicatori clari și va construi un sistem simplu de monitorizare și auto-evaluare a propriilor sale activități încă de la început. • va fi prezentat modul în care USR va colecta indicatori și informații (completarea datelor cantitative de bază, cu o evaluare calitativă și studii de caz), pentru a asigura o monitorizare adecvată a activităților.
Analiza gradului de adecvare al sub-programelor tematice		

Strategie STP	Raport preliminar de evaluare ex-ante - 01.07.2014	Se recomandă introducerea în sub-programul tematic a M2 – Servicii de consiliere.
Planul de indicatori ai STP	Raport Intermediar nr. 2 - 06/06/2014	Se recomandă includerea unui Plan de indicatori distinct, în conformitate cu prevederile art. 8 (2.c) din Regulamentul nr. 1305/2013.
Analiza SWOT și nevoile identificate la nivelul STP	Raport final de evaluare ex-ante – versiune în lucru - 27/11/2014	Se recomanda revizuirea unor elemente ale analizei SWOT.
	Raport final de evaluare ex-ante – versiune în lucru - 27/11/2014	Se recomanda ca in SWOT sa se adăuge 2 elemente adiționale.
	Raport final de evaluare ex-ante – versiune în lucru - 27/11/2014	Se recomanda includerea oportunității Trendul ascendent al consumului de fructe per locuitor în categoria punctelor tari și completarea cu mențiunea că se referă la fructele produse pe piața internă precum și reformularea indicatorului adițional Consumul mediu de fructe.

	Raport final de evaluare ex-ante – versiune în lucru - 27/11/2014	Se recomandă reformularea a 4 nevoi.
Evaluarea strategica de mediu		
Măsura 4	Raport preliminar de mediu - 01/07/2014	Impactul negativ al activităților de investiții va trebui redus prin aplicarea corectă a normativelor în vigoare referitoare la construcția obiectivelor de investiții, a legislației de mediu relevante, precum și a prevederilor regulamentelor comunitare privind dezvoltarea rurală (de ex. prevederile referitoare la investițiile în sistemele de irigații). Este recomandat ca pentru fiecare activitate în parte ce urmează a fi sprijinită prin această măsură să se acorde o atenție deosebită criteriilor de eligibilitate și de selecție care se referă la respectarea mediului înconjurător.
Măsura 6	Raport preliminar de mediu - 01/07/2014	Există un risc de a afecta negativ mediul prin implementarea neadecvată a unor acțiuni eligibile în cadrul măsurii (de ex.: dezvoltarea necontrolată a turismului, dezvoltarea neadecvată a sectorului de creștere a animalelor care pot fi o sursă de poluare a aerului, resurselor de apă și sol și pot afecta biodiversitatea). Prin urmare, se recomandă evaluarea în mod constant a diferitelor planuri de afaceri în ceea ce privește impactul lor asupra mediului.
Măsura 7	Raport preliminar de mediu - 01/07/2014	Referitor la măsura 7, din punct de vedere al mediului, investițiile în infrastructura de bază la scară mică, prin acțiunile propuse, prezintă un risc pentru mediu, în special pentru biodiversitate, ecosisteme și pentru serviciile ecosistemice. Totuși, aceste riscuri, pot fi diminuate printr-o evaluare a impactului asupra mediului a fiecărei activități sau proiect în parte, și printr-o evaluare adecvată a acestora (în cazul Siturilor Natura 2000), ce va avea ca rezultat măsuri de reducere a impactului asupra mediului. Pentru dezvoltarea turismului va fi necesar să se evalueze importanța zonei pentru dezvoltarea potențialului de turism și să se armonizeze dezvoltarea turismului cu potențialul zonei. Criteriile de selecție trebuie să confere și o atenție asupra mediului înconjurător.

Măsura 8	Raport preliminar de mediu - 01/07/2014	În cazul în care acțiunile se implementează în interiorul Siturilor Natura 2000 este necesară parcurgerea procedurii de EA pentru a stabili dacă prin acțiunea de împădurire se vor aduce modificări asupra statutului de conservare al habitatelor/speciilor pentru care au fost declarate siturile.
Măsura 16	Raport preliminar de mediu - 01/07/2014	Având în vedere că această măsură poate sprijini și punerea în aplicare a proiectelor de investiții, în astfel de cazuri, este foarte important să se evalueze impactul acestora asupra mediului. În astfel de cazuri, se recomandă utilizarea unor criterii de selecție care vizează protecția mediului.
Măsura LEADER	Raport preliminar de mediu - 01/07/2014	În ceea ce privește măsurile de investiții din cadrul acestei măsuri, acestea pot avea un impact negativ din punct de vedere al mediului. Prin urmare, atunci când se evaluează calitatea strategiei, ar fi necesar să se aibă în vedere criteriile de mediu. În mod similar, atunci când se evaluează calitatea parteneriatului se recomandă evaluarea activităților parteneriatului care vizează protecția mediului în zona acoperită de parteneriat.